शार्दातिलकं

नं० १८८६

५

शारदातिलकं

[illegible]

5931

F.

शा॰ दा॰
ति॰
१

ॐ श्रीगणेशाय नमः ॐ श्रीगुरवे शिवाय नमः ॐ नित्यानंदवपुर्निरंतरगलत्पंचाशदर्णैः क्र
मात् व्याप्तं येन चराचरात्मकमिदं शब्दार्थरूपं जगत् शब्दब्रह्म यदूचिरे सुकृतिनश्चैतन्यमंतर्गतं
तद्वोव्यादनिशं शशांकसदनं वाचामधीशं महः स्वेतसितेनाहसितमिंदुकलावतंसमिंदीव
रोदरसहोदरनेत्रशोभि हैतं त्रिलोकविभवस्तनवैंदुमौलेरंतःपुरं दिशतु मंगलमादरान्नः सं
सारसिंधोस्तरणैकहेतून् वन्दे गुरून्मूर्ध्नि शिवस्वरूपान् रजांसि येषां पदपंकजानां तीर्थाभिषेक
श्रियमुद्वहंति सारं वक्ष्यामि तंत्राणां शारदातिलकाभिधं धर्मार्थकाममोक्षाणामाश्रमं प्रथमका
रणं शब्दार्थसृष्टिर्मुनिभिश्छंदोभिर्दैवतैः सह विधिस्मंत्रयंत्राणां शास्त्रेस्मिन्नभिधीयते निर्गुणः
सगुणश्चेति शिवो ज्ञेयः सनातनः निर्गुणः प्रकृतेरन्यः सगुणः सकलः स्मृतः सच्चिदानंदविभवा
त्सकलात्परमेश्वरात् आसीच्छक्तिस्ततो नादो नादाद्बिंदुसमुद्भवः परशक्तिमयः साक्षात्त्रिधासौ भि
द्यते पुनः बिंदुर्नादो बीजमिति तस्य भेदाः समीरिताः बिंदुः शिवात्मको बीजं शक्तिर्नादस्तयोर्मिथः
समवायः समाख्यातः सर्वागमविशारदैः रौद्री बिंदोस्ततो नादात् बीजादजायत वामा ताभ्यः स ज्येष्ठा
मुत्पन्ना रुद्रब्रह्मरमाधिपाः ते ज्ञानेच्छाक्रियात्मानो वह्नीन्द्वर्कस्वरूपिणः भिद्यमानात्पराद्बिंदोर स्य
शब्दब्रह्मेति तं प्राहुः सर्वागमविशारदः व्यक्तात्मा रवोऽभवत् शब्दब्रह्मेति शब्दार्थं शब्दमित्यपरे विदुः नहि तेषां तयोः सिद्धिर्जडत्वादुभयो
रपि चैतन्यं सर्वभूतानां शब्दब्रह्मेति मे मतिः तत्प्राप्य कुंडलीरूपं प्राणिनां देहमध्यगं वर्णात्मना
विर्भवति गद्यपद्यादिभेदतः अथ बिंदात्मनः शंभोः कलाबिंदोः कलात्मनः अजायत जगत्साक्षी सर्वव्यापी
सर्वव्यापी सदाशिवः ततो विश्वस्ततो ब्रह्मा तेषामेवं समुद्भवः मूलभूतात्ततोऽव्यक्ताद्विकृतात्परव

सदाशिवोद्भवस्तस्मीशस्ततो रुद्रसमुद्भवः १

वक्तनः आसीत्किलमहत्तत्वंगुणानांतःकरणात्मकं अभूत्तस्मादहंकारस्त्रिविधःसृष्टिभेदतः वैका
रिकादहंकाराद्देवावैकारिकादश दिग्वातार्कप्रचेतोश्विवह्नींद्रोपेंद्रमित्रकाः तैजसादिंद्रियाण्या
तमुद्भवः ४ संस्तन्मात्रक्रमयोगतः भूतादिकादहंकारात्पंचभूतानिजज्ञिरे शब्दात्खंवैवियत्स्पर्शाद्वायुरूपाद्धु
ताशनः रसादंभःक्ष्मागंधादितितेषां स्वच्छेवियन्मरुत्कृष्णोरक्तोग्निर्विमलदंभयः पीताभूमिःपंचभू
तान्येकैकधारतोविदुः शब्दस्पर्शरूपरसगंधाभूतगुणाःस्मृताः वृत्तंवियन्मरुत्षट्विंदुलांछितंमातरि
श्वनः त्रिकोणंस्वस्तिकोपेतंवह्नेरर्धेंदुसंयुतं अंभोजंभसोभूमिश्चतुरस्रंसवज्रकं तत्तद्भूतसमाभा
निमंडलानिविदुर्बुधाः वर्णाःस्वराब्धूतान्याहुःस्वैःस्वैर्नामाब्धूतान्यपि रसादिपंचभूतानिनिवृत्त्याद्याः
कलाःस्मृताः निवृत्तिःसप्रतिष्ठास्याद्विद्याशांतिरनंतरा शांत्यतीतेतिविज्ञेयानादविंदुसमुद्भवः पं
चभूतात्मकंसर्वंचराचरमिदंजगत् अचराश्चद्विधाभिन्नागिरिवृक्षप्रभेदतः चराश्चत्रिविधास्तेयास्ते
स्वेदोऽडजरायुजाः स्वेदजाःक्रिमिकीटाद्याअंडजाःपन्नगादयः जरायुजामनुष्याद्यास्तेषुजन्मक्रमणंनिगद्य
ते उद्भवःपुंस्त्रियोर्योगाच्छुक्रशोणितसंभवात् विंदुरेकोविशेद्गर्भमुभयात्माक्रमादसौ रजोधिकोभ
वेन्नारीभवेद्रेतोधिकःपुमान् सर्वकर्मानुरूपेणमोहपाशेनयंत्रितः कश्चिदात्मातदातस्मिन्जीवभावं
प्रपद्यते अथमातृकृतैरन्नपानाद्यैःपोषितःक्रमात् दिनात्कलामतोमासात्संवर्धतेततःस्वदेहवान् दोषै
र्हेध्यैःस्वस्वंप्राप्तमेध्योक्रियातिनिजेंद्रियैः वातपित्तकफादोषाहव्याख्युःसप्तधातवः त्वगसृङ्मांसमेदो
स्थिमज्जाशुक्राणितानिविदुः तानींद्रियाणिश्रोत्रत्वग्दृग्जिह्वानासिकाविदुः तानींद्रियार्थाःशब्दाद्याः
स्मृताःकर्मेंद्रियाण्यपि वाक्पाणिपादपायूपस्थानान्याहुर्मनीषिणः वचनादानगत्योविसर्गानंदसं

शा. ता. श्रुताः कर्मेंद्रियार्थाः संप्रोक्ता अंतःकरणमात्मनः मनोबुद्धिरहंकारः चित्तं च परिकीर्तितं दशेंद्रिया
ति. णि भूतानि मनसा सह षोडश विकाराः स्युः प्रकृतयः पंच भूतान्यहंकृतिः अव्यक्तं महदित्यष्टौ तन्मा
२ त्राश्च महानपि साहंकारा विकृतयः सप्त तन्त्रविदो विदुः अग्नीषोमात्मके देहे बिंदुर्यदुभयात्मकः इति
ण्णंशाः स्मृताः सूर्यो वामभागे निशाकरः नाडीदश विदुस्तासु मुख्यास्तिस्रः प्रकीर्तिताः इडा वामे तनो
र्मध्ये सुषुम्णा पिंगला परे मध्ये नासापि नाडी सा दग्नीषोमस्वरूपिणी गांधारी हस्तिजिह्वा च सुपूषाले
बुषा मता यशस्विनी शंखिनी च कुहूः स्युः सप्त नाडयः नाड्योनंताः समुत्पन्नाः सुषुम्णा पंचपर्वसु मू
ॐ लाधारोद्भूतः प्राणस्ताभिर्व्योमंतितं तं वायवो दश प्रोक्ता वह्नयो दश स्मृताः प्राणाद्यामारुताः पंच ना
गः कूर्मोथ धनंजयः कृकरः स्याद्देवदत्त इति नामभिरीरिताः अग्नयो दोषषट्कोषु संलीना दश देहिनः
क्षुत्तृषा च पिपासा च प्राणस्य मनसः स्मृताः शोकमोहौ शरीरस्य जरामृत्यू षडूर्मयः स्नायुरस्थि मज्जा च
३. शुक्लत्वङ्मांसजाणि शोणितं षट्कोशिकमिदं प्रोक्तं सर्वदेहेषु देहिनां इत्थंभूतस्तदा गर्भेष्वेव जन्मशुभा
शुभं स्मरंस्तिष्ठति ज्ञः स्वात्माच्छन्नदेहेन रागुणा कालक्रमेण सविशुर्मो नं रंजकेशस्यापि संपोरितशरीरे
यन्त्रायते यमवास्युरवः त्रपांतिष्ठति निश्चेष्टो भीमारोदनमिच्छति ततश्चैतन्यरूपा सा सर्वगा विश्वरूपि
णी शिवसा निध्यमासाद्य नित्यानंदगुणोदया दिक्कालाद्यनवच्छिन्ना सर्वदेवस्थिता शुभा परापरवि
भागेन पराशक्तिरियं स्मृता योगिनो हृदयांभोजे नृत्यंती नित्यमंजसा आधारे सर्वभूतानां स्फुरंती वि
द्युदाकृतिः शंखावर्तक्रमा देवी सर्वमावृत्य तिष्ठति कुंडलीभूतसर्पाणामंगश्रियमुपेयुषी सर्वदेव
मयी देवी सर्वमंत्रमयी शिवा सर्वतत्त्वमयी साक्षात्सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरा विभुः त्रिधामजननी देवी शब्दब्र

सौः ३ क्लीं ३ सौः श्रीगणपतये नमः ३

न्त्रस्वरूपिणी ह्रीं चत्वारिंशद्वर्णा सा पंचाशद्वर्णरूपिणी गणिता सर्वगात्रेण कुण्डली परदेवता
विश्वात्मना प्रबुद्धा सा सृजते मन्त्रमयं जगत् पञ्चधा गणिता शक्तिः सर्वविश्वप्रवर्तिनी वेदादिबीजं
ह्रीं
श्रीबीजं शक्तिबीजं मनोभवं प्रासादं तत्त्ववेदपिंडं विनायकगणेश्वरं मातृकां भैरवं दुर्गां नरसिंहं च
ओम् २
हौं हंसः
गारुडं वासुदेवं हयग्रीवं च बीजं श्रीपुरुषोत्तमं अन्यान्यपि च बीजानि तदीयान्यपि वै यदा भवति
सा संविद्धि गुणीकृतविग्रहा हंसवर्णा परात्मानो शङ्खार्थी वा सरत्तये सृजते मेघापरा देवी तदा प्रकृ
तिपूरुषौ यद्यदस्य जगतस्मिन् सर्वं तत्तदजायत त्रिगुणीकृतसर्वाङ्गी चिद्रूपा शिवमोहिनी प्रा
सादं तैजसं रमे मन्त्रशक्तिविनायके पाशाद्यं मत्तरं मेरं त्रैपुरं चैवं नायके सौरं सदं स्वंजयं शक्तिबीजम
वैविनतासुतं वागीशं मत्तरं मेरं नीलकण्ठं विषापहं यन्त्रत्रिगुणितं देव्या लोकत्रयगुणत्रयं धाम
वर्ग
त्रयं सवेदानां त्रयं वेदत्रयं शुभे त्रिपुष्करं सरान्देवी ब्रह्मादीनां त्रयं त्रयं वह्निः कालत्रयं शक्तित्रयं
नेत्रयमहत् नाडीत्रयं त्रिवर्गं मायया यदस्ति त्रयं मतं चतुष्प्रकारगणिता शाम्भवी शम्भदायिनी तदा
नीं प्रधानी वेधोः करोति चतुरत्तरं चतुरंगी महादेव्या देवी तत्त्वचतुष्टयं चतुरः सागरान्नेतः क
रणानां चतुष्टयं सृष्ट्यादीन् सततं भावान् विस्मृतिं चतुष्टयं चतुष्टयं गणेशानां मात्रादीनां चतुष्टयं
दमकादीन् गजान्देवी
पद्मादन्य चतुष्टयम्
नीर्थ्य सनातिकं पीठं धर्मादीनां चतुष्टयं पंचधा गणिता पत्नी शम्भोः सर्वार्थदायिनी त्रिपुरा पंचवक्त्र
मातस्याः पंचाक्षरहृदयं पंचरत्नं महादेव्याः सर्वकामफलप्रदं पंचाक्षरं महेशस्य पंचवर्णा गरुत्मतः
संमोहनानां च कामबाणानां पंचसरतु मानं पंचप्राणादिकानां पंचवर्णान् महेशितुः मूर्तीः पंचक
लाः पंचपंचब्रह्मस्वरः क्रमात् सृजते सैषा परा शक्तिर्वेदवेदार्थरूपिणी षोडशा गणिता देवी यतो ।

षट्कूटं त्रिपुरामंत्रं गायत्र्यं षडक्षरं ॥

शा. ति. रु. ३ मंत्रे षडक्षरे षडक्षरे हिमरुचेर्नारसिंहे षडक्षरे स्कन्दे सन्तप्तसुवर्णषण्मोदानारण्यपान्
कौशान्त्रमीत्र्यांशान्कीः शाकिन्याद्याः षडध्वनः यंत्रे षड्गुणितेऽशके षडाधारानजीननन षड्गु
णयज्ञगत्यस्मिंल्लक्ष्ये परमेश्वरी सप्तधातुगुणितानित्याशंकराधेश्वरीत्रिणी सप्तारोऽगुणिते त्रिगुणा
मंत्रे सप्तवर्णे विनायके सप्तकं व्याहृतीनां सा सप्तवर्णे स्वरदर्शने लोकान्विरीक्षुराण्यानून्तनी
3 प्र स्तोपानन्हानपि सप्तमितः सप्तसंख्याताः सप्तजिह्वा हविर्भुजः अष्टत्वसप्तविधेयधनेतस्यामजायत
अष्टधातुगुणिताशक्तिः शैवमष्टाक्षरं हृदयं विष्णोः श्रीकलनामानं मंत्रमष्टाक्षरं परं अष्टाक्षरं हरेः श
केरष्टाक्षरयुगं परं भानोरष्टाक्षरं योगमष्टाङ्गं परमात्मनः अष्टाणोनीलकंठस्य ब्रह्म स देवात्मकेम
न्त्रे यंत्रे कामार्गलेऽदिव्ये देवी यंत्रे वरार्गले गंधाष्टके स्तुमे देवी देवानां हृदये गमे ब्राह्म्याभैरवात्म धा
वीन्मूर्तीनाणाव स्वपि अष्टपीठं महादेव्या अष्टाष्टक समन्वितं अष्टौ सा प्रकृती विश्वंवक्त्तेशादि तु
कान्क्रमान् अणिमादिगुणान्नागान्वक्रोम्भ्रौतीयमादिकान् अष्टात्मकं जगत्यस्मिन्सर्ववित्तत्त्वते
स्य गुणितानवधानित्यास्त तेमंत्रे नवात्मके नवकेशक्तितत्वानां नवरूपा महेश्वरी नवकेपीठ
शक्तीनां शृङ्गारादीत्रसानव माणिक्यादीनि रत्नानि नववर्गगुणानि सा नवके प्राणहलीनां नव
के मंडलं स्तुभे यद्यन्नवात्मके सर्वं तत्तदस्याः स्तुदं वति दशधा विष्णुनाशे भोभोविनी भवडुः खहा
दशाक्षरे गणपतेस्त्रिपुरायादशाक्षरे त्रिपुरादशकं देसा त्रिपुरायादशाक्षरे नाम्नायद्मावतीमंत्रे
रमामंत्रे दशाक्षरे दशकेशक्तितत्वानां नवरूपामहेश्वरी नाडीनां दशके विष्णोरवतारान्दशकर्मा
न दशकं लोकपालानां यत्तद्दशसमस्ता एकादशके मात्रे विगुणिता सा जगत्यपी रुद्रैकादश

दशाक्षरं सरस्वत्याः पद्मावत्या दशाक्षरं वासुदेवाक्षरं मंत्रं ...दशाक्षरं ३

नीमायाशक्तेरेकादशान्तरं एकादशान्तरं वाणारुद्रानेकादशक्रमात् सप्तद्विरतिसर्वेन्तगुणि
ता द्वादशक्रमात् नित्यामंत्रमद्देशार्णवासद्देवात्मकमन्त्रे राशीर्माकृत्केस्मृतौ येत्रंत्रा द्वादशान्तरं
अन्येनाद्दशंसर्वयन्तसोसमनायत चतुर्विंशतितत्त्वात्मा यदाभवति शोभना गायत्री सवितुः
शंभोर्गायत्री मदनात्मिका गायत्री विष्णुगायत्री गायत्री त्रिपदात्मनः गायत्री दक्षिणामूर्तेर्गायत्री
शंभुयोषितः चतुर्विंशतितत्त्वानि तस्यामासन्नरात्मनि द्वात्रिंशदक्षरगुणिता सर्वमंत्रमयी विभुः
स्ततेमत्संत्रनयंमंत्रेनारसिंहे महामन्त्रे लावण्याद्ये महामंत्रे वरुणस्य महात्मनः हयग्रीवमन्त्रे दौर्गे वा
राहे वह्निनायके गणेशानमहामंत्रे मंत्रेसेनाधिपस्य मंत्रे श्रीदक्षिणामूर्ते मोलामंत्रे मनोभुवः
त्रिष्टुभे वनवासिनामघोराख्यमहामन्त्रे भद्रकालीमन्त्रे लक्ष्मीमालामंत्रे यमात्मके मंत्रे सदेवकी
सुतेर्मंत्रे श्रीगुरुपादानंदं श्रीगोपालमन्त्रे भूमिमंत्रे नारामन्त्रे क्रमात् महामंत्रे महालक्ष्मीमंत्रे शूली
स्वरस्यसा त्रेत्रपालात्मके मंत्रे मंत्रमायत्रिवारणं सुते माते गानीविद्यासिद्धविद्यास्तुभोदितो अने
नक्रमयोगेन गुणिता शिववल्लभा षट्त्रिंशत्तत्त्वानि शैवानि विवरस्मौ अम्मोमंत्रो स्पंयन्त्राणि
स्फुमद्दानि प्रसूयते द्विचत्वारिंशता नामूले गुणिता विश्वनायिका साप्रसूते कुण्डलिनी शब्दब्रह्ममयी
विभुः तत्सृष्टव्यकार्यानुगुणतया स्वेच्छयागृहीतेन परमेष्ठिरेणयोसौ संसर्गः यथावीणातन्त्रगुलि
संयोगः परस्याः शक्तेः सप्रवगुणितशब्दो नोच्यते वेदादिवीजे प्रणवः स्पष्टार्थमपरं गुणत्रयस
त्वादिधाम त्रयं अग्नीषोमसूर्याः देवानां त्रयं ब्रह्मादयः वर्णत्रयं अकारोकारमकाराः त्रिपुष्करे
तीर्थस्थानविशेषः स्वरा उदात्तादयः शक्तित्रयं प्रभुमंत्रोत्साहशक्तयः अथवा ब्रह्मा विष्णुमहे।

शा० टी० स्वराणांशक्तयः कृतित्रयं सृष्ट्यादिकृत्याजनप्रतिग्रहाः नारीत्रयं सत्त्वप्रमाणादि त्रिवर्गः धर्मार्थका
ति० माः वह्नित्रयं वेधोः सर्वर्षसादेवी तत्रानि वसंति सत्त्वादिभावाः परापश्यन्त्याद्याः तिस्रो मूर्त्ति
४ चतुष्टयं वासुदेवादि आत्मचतुष्टयं आत्मांतरात्मपरमात्मविज्ञानात्मानः देवीपीठचतुष्टय
५ उड्डियानजालंधरपूर्णगिरिकामरूपाः धर्मादिचतुष्टयं धर्मज्ञानवैराग्यैश्वर्यादिरनोदमका।
दयावक्ष्यमाणाः मूर्तिपंचके ईशानादिकलाश्च तत्रैव वक्ष्यंते पंचब्रह्मस्वरूपः ईशानः सर्वविद्या
नामित्यादयः षडाधारान् मूलाधारनाभिहृदयकंठभ्रूमध्य द्वादशांतान् शक्तितत्त्वान्यस्याग्रे
ट्टै६ प्रदर्शयति शब्दब्रह्ममयो विभुः शिवतः शक्तितोगेधुः सृष्टांतः प्रपंचमर्थसृष्टिं प्रपंचयति। शक्ति
स्ततोध्वनिस्तस्मान्नादस्तस्मान्निरोधिकाः ततो विंदुस्ततो विंदुस्तस्मादासीत्परा ततः पश्यंती।
मध्यमा वापि वैखरी शब्दजन्मभूः इच्छाज्ञानक्रियात्मासौ तेजोरूपा गुणात्मिका क्रमेणानेन सृ
जति कुंडली वर्णमालिकां अकारादिक्षकारांतां द्विचत्वारिंशदात्मिकां पंचाशद्वारगुणितां पंचा
र्णा शद्वर्णमालिकां सूतेतदु तोमिलाक्र. लकट्टादिकान्क्रमात् निरोधिकाभवेदर्द्धचंद्रः स्यात्ति
शाकरः अर्कः स्याद्भयोर्योगे विंद्वात्मा तेजसोनिधिः नानावर्णयतो विंदुः शिवशक्तिमयादतः
अग्नीषोमात्मकास्तस्युः शिवशक्तिमयाश्च ते येन संभवमापन्नाः सोमसूर्याग्निरूपिणः ॥
इति श्रीशारदातिलके प्रथमः पटलः १ ॥ शक्तिर्मूलकारणस्य शब्दब्रह्मस्तत्स्थलीकरणावा
स्थाततोध्वनिस्तदनंतरं नादः शब्दस्याद्यावस्थाश्रयंतत्स्तत्त्वा निरोधिकादीनां स्वरूपं स्वयमे
वाग्रेकथयिष्यति ततः सर्वोत्कर्षपरापश्यंतीमध्यादिक्रमेण वर्णमालिकांस्तजनीत्यर्थः कथं भूतां

वर्णमालिकां नपुंसकान्विहाय अकारादिमकारान्तमित्येकः पक्षः पंचाशद्वर्णात्मिका कुंडलीत्य
कारादिपंचाशद्वर्णात्मिकां शब्दतत्त्वपरः पक्षद्वयम् उत्तरत्र प्रयोगोपयोगितया वर्णानामग्नीषो
मात्मकत्वं सोमसूर्याग्निरूपत्वं च निमित्ते दर्शयति नानात्म्यादिना इति श्रीमत्परमहंसपरिव्राज
काचार्य श्रीरामभारतीश्रीचरणप्रज्ञोपादशिष्यस्य भगवत्त्रिविक्रमभट्टारकस्य कृतौ शा
रदातिलकटीकायां गूढार्थदीपिकायां प्रथमः पटलः १ संक्षेपतो वर्णानामुत्पत्तिमभिधाये
दानीं तेषामेव स्फुटतयोत्पत्तिं कथयितुं कालोत्पत्तिं च कथयितुं द्वितीयः पटल आरभ्यते ततो व्या
तिं प्रवक्ष्यामि वर्णानां वदनेन्दुना प्रोक्ता मूलतानितं सद्गुणमातरं अनिर्गतः केवादि स्वरणो वर्णैः
क्रमादाविर्भवंतीति । तत्र सोमसूर्याग्निरूपत्वं स्वरस्पर्शव्यापकानां दर्शयति । पञ्च स्वराः स्मृताः ।
सौम्याः स्पर्शाः सौराः स्युर्यादयः आग्नेया व्यापकाः सर्वे सोमसूर्याग्निदेवताः स्वराः षोडश विख्या
ताः स्पर्शास्ते पंचविंशतिः तत्वात्मानः स्मृताः स्पर्शा मकारः पुरुषो यतः व्यापका दश ते कामधनध
र्मप्रदायिनः ह्रस्वः स्वरेषु पुरस्वीकः परो दीर्घः क्रमादिमे शिवशक्तिमया ज्ञेयाः बिंदुसर्गावसानकाः :
बिंदुः पुमान्विसर्गः स्त्री कः सर्गः शक्तिर्निशाकरः स्वराणां मध्यमे यत्तु ऋॠऌॡ नपुंसकं पिंगलायां
श्रिता द्रुतावारुढाया: संगताः परे सद्गुणमात्रामध्यगा ते यावन्तो येन नपुंसकः विना स्वरैस्तु नान्येषां ज्ञा
यते व्यक्तिरंजसा शिवशक्तिमयात्स्मात् तस्माद्वर्णान्मनीषिणः कारणं पंचभूतानामुद्भूतामात्र
कायतः ॥ तत्वविंशतितत्त्वस्वरूपाः मतो मकारः सूर्यरूपः पुरुषः अं इति बिंदुः शिवस्वरूपोऽतेयः
अः इति विसर्गतः शक्तिस्वरूपः अतः शक्तिसहितात्परमेश्वराज्जगदुत्पत्तिर्यतः तस्माच्छिवशक्ति

शा॰ ति॰ ५ त्मकाद्वर्णसमुदायात्पंचभूतानामुत्पत्तिरिति वक्तुं भूतानां वर्णभेदमाह। ततो भूतात्मका वर्णाः पंच
पंचविभागतः वाय्वग्निभूजलाकाशाः पंचाशल्लिपयः क्रमात् पंच ह्रस्वाः पंच दीर्घाः बिंद्वंताः संधिसं
भवाः पंचशः कादयः यत्लसहांताः समीरिताः सोमसूर्याग्निभेदेन मातृकावर्णसंभवाः अष्टत्रिं
5 शत्कलास्तत्तत्संज्ञेः लेख्यव्यवस्थिताः ह्रस्वा इति। अइउऋऌ। दीर्घाः आईऊॠॡ। संधिविकृताः
एऐओऔअं विसर्गस्य सर्वकारणत्वात् अथ ङञणनमाः पंचशः कादयः यकारादयः पंचषड्लसहांताः
पृथक् पंचभूतानां दशादशविज्ञेयाः तत्तज्ज्ञानप्रकारस्त्वेवं स्यात्ते सोमसूर्याग्निभेदेन स्वरस्पर्शव्या
पकरूपान्मातृकारूपवर्णरूपसमुदायाद्यथाक्रममष्टात्रिंशत्कला उत्पद्यंत इत्याह॥ अमृता मानदा
पूषा तुष्टिः पुष्टी रतिर्धृतिः शशिनी चंद्रिका कांतिर्ज्योत्स्ना श्रीः प्रीतिरंगदा पूर्णा पूर्णामृता कामदायि
न्यः स्वरजाः कलाः॥ तपिनी तापिनी धूम्रा मरीचिर्ज्वालिनी रुचिः सुषुम्णा भोगदा विश्वा बोधिनी धारि ज्वालिनी
णी क्षमा कभाद्या वसुदाः सौर्याः ठांता द्वादशेरिताः धूम्रार्चिरूष्मा ज्वलिनी ज्वालिनी विस्फुलिंगिनी सुश्रीः सु
रूपा कपिला हव्यकव्यवहे अपि यादीनां दशवर्णानां कलाः पंचप्रदा मताः। अथ ये षट्कराख्याः श्वे
वर्ग तपीतारुणाः क्रमात् तारस्य पंचभेदेभ्यः पंचाशद्वर्णगाः कलाः सृष्टिः ऋद्धिः स्मृतिर्मेधा कांतिर्लक्ष्मीर्द्यु
तिः स्थिरा स्थितिः सिद्धिरिति प्रोक्ताः कचवर्गकलाः क्रमात् अकाराद्ब्रह्मणोत्पन्नास्तप्तचामीकरप्रभाः प
ताकरष्टतालस्य केकजाभयंकरिकाः जरा पालिनी शांतिरीश्वरी रतिकामिके वरदा ह्लादिनी प्रीतिः
दीर्घाः स्युष्टतवर्गकाः उकाराद्विष्णुनामत्रास्तमालदलसंनिभाः अभीतिः शंखचक्रेष्टावाहवः परिकी
र्तिताः तीक्ष्णा रौद्री भया निद्रा तंद्री क्षुत्क्रोधिनी क्रिया उत्कारी मृत्युरेताः स्युः कपिता पयवर्गगाः रुद्रेण

मार्गो दुन्मत्ताः शरच्चंद्रनिभप्रभाः उद्वहन्तोभयं पद्मे शूलं कपालं वाद्धभिर्वरं ईशाद्येरणोदिता विदोः पीताः
श्वेतारुणासिताः अनंतास्य षड्वर्गाः स्याज्जपाकुसुमसन्निभाः अभयं हरिणं टंकं दधाना वाद्धभिर्वरं
निवृत्तिः स्प्रतिष्ठा स्याद्विद्या शांतिरनंतरं इंदिका दीपिका चैव रेचिका मोचिका परा सूक्ष्मा सूक्ष्मामृता
ज्ञानामृता तथाप्यायिनी तथा व्यापिनी व्योमरूपाः स्युरनंताः स्वरसंयुताः सदाशिवेन संजाता नादांते
नास्मिन्नविषः अत्रस्तत्कक्षकं पणकपाला क्षकरांबुजाः न्यासेन्नयोजयेद्दीषां षोडशस्वरगाः इति
पंचाशद्वाग्भता: कलाः सर्वे स्मरहिता १ उक्तान्तय प्रयोगा पयोगिनया ईशानी पंचशाद्भुणीभ्य पवरुद
श्रीकंठादिमूर्तयस्तत्क्रमपक्षनिरूप्यते २ ॥ श्रीकंठानंतसूक्ष्माख्यत्रिमूर्तिरमरेश्वरः अर्घीशो भार
भूतिस्थतिथीशः स्थाणुको हरः झंटीशो भौतिकः सद्योजातश्चानुग्रहेश्वरः अक्रूरश्च महासेनः षोड
शास्वरमूर्तयः पश्चात्क्रोधीशचंडेशपंचांतकशिवोत्तमाः अथैकरुद्रकूर्मेकनेत्रा ह्वचतुराननाः
अजेशः सर्वसोमेशौ तथा लांगलिदारुकौ अर्धनारीश्वरश्चोमाकांतश्चाषाढिदंडिनौ स्युरत्रिमीन।
मेषाख्यालोहितश्च शिखी तथा छागलेऽद्विरंडेशाः समहाकालवालिशौ भुजंगेशपिनाकेशख
ड्गेशाश्चार्थकालस्तथा श्वेतभृग्वीशनकुलीः शिवः संवर्तकस्तथा एते रुद्राः स्वतारकाष्टनशूलकपा
लकाः स्त्रणी स्त्रीसाद्विनाशान्मसीतदनंतरं लोलाक्षी वर्तुलाक्षी वदीर्घघोणा समीरिता सुदी।
र्घमुखीगोमुख्यौ दीर्घजिह्वा तथैव च कुंडोदर्यूर्ध्वकेशी च तथा विकृतमुख्यपि ज्वालामुखी तथा ते
षापश्चादुल्कामुखी स्मृता सश्रीमुखी च विद्यामुख्यौ ताः स्युः स्वरशक्तयः महाकाली सरस्वत्यौ सर्व
सिद्धिसमन्विता गौरी त्रैलोक्यविद्या च मंत्रशक्तिस्ततः परं आत्मशक्तिर्भूतमाता तथा लंबोदरी मता

कला:

शा॰ टी॰ द्राविणी नागरी भूयः खेचरी वापि मञ्जरी रूपिणी वीरिणी पश्चात्काकोदर्यपि पूतना स्याद्भद्रकाली यो-
ति॰ गिन्यौ शङ्खिनी गर्जिनी तथा कालरात्रिश्च कुब्जिन्याः कपर्दिन्यपि वज्रया जया च सुमुखीश्वरी रेवती।
६ माधवी ततः वारुणी वायवी प्रोक्ता पश्चाद्रक्षोविदारिणी ततश्च सहजा लक्ष्मी व्यापिनी मायया लि ता
पकारुद्राङ्कपीठस्थाः सिन्दूरारुणविग्रहाः रक्तोत्पलकपालाढ्यामलंकृतकराम्बुजाः । केशवो नारा-
6 यणो माधवो गोविन्दो विष्णुः मधुसूदनसंज्ञोन्यः स्यात्त्रिविक्रमवामनौ श्रीधरश्च हृषीकेशः पद्मना-
भस्ततः परं दामोदरो वासुदेवः संकर्षण इतीरिताः प्रद्युम्नश्चानिरुद्धश्च सुराणां मूर्तयस्त्विमाः पश्चा- कुरी
च्चक्री गदी शार्ङ्गी खड्गी शङ्खी हली पुनः मुसली शूलसंयुक्तः पाशी स्यादंकुशी पुनः मुकुन्दो नन्दजो न-
न्दी नरो नरकजिद्धरिः कृष्णः सत्यः सात्वतिकः शौरिः शूरो जनार्दनः भूधरो विश्वमूर्तिश्च वैकुण्ठपुरु-
षोत्तमः बली बलानुजो बालो वृषघ्नश्च वृषः पुनः हंसो वराहो विमलो नृसिंहो मूर्तयो हरेः केशवा-
द्यास्मेरवदनाश्चक्रशंखलसत्कराः कीर्तिः कान्तिस्तुष्टिपुष्टी धृतिः शान्तिः क्रिया दया मेधा स्वहर्षा श्रद्धा-
ख्या लज्जा लक्ष्मीः सरस्वती प्रीती रतीरिमाः प्रोक्ताः क्रमेण स्वरशक्तयः जया दुर्गा प्रभा सत्या चण्डा वाणी वि-
लासिनी विजया विरजा विश्वा विनदा वितन्दा स्मृतिः ऋद्धिः समृद्धिः सिद्धिः स्याद्भुक्तिर्मुक्तिर्मतिः क्षमा
रमोमा क्लेदिनी क्लिन्ना वसुदा वसुधा परा परायिणी सूक्ष्मा संध्या प्रज्ञा प्रभा निशा अमोघा विद्युदा मे
निकीर्णाघाः सर्वकामदाः एताः प्रियतमाः केशवानिवासाः सस्मितानना: विद्युद्दामसमानांगाः पंकजा-
भयवारदवः मातृकावर्णभेदेभ्यः सर्वे मन्त्राः प्रवर्तिरे। कलशादिर्यामादिष्वोपयोगितया इदानीं
मन्त्राणां सर्वविधाविभागं सोमसूर्याग्निभेदेन तेषां मेषादिक्रमं सामर्थ्यं च क्रमेण दर्शयति २

मंत्रविद्याविभागेन द्विविधाः मंत्रजातयः मंत्राः पुंदेवता मंत्रा विद्याः स्त्रीदेवताः स्मृताः पुंस्त्रीनपुंसकात्मा
नो मंत्राः सर्वसमीरिताः पुंमंत्रा हुंफडंताः स्युर्द्विठांतास्तु स्त्रियो मताः नपुंसका नमोंताः स्युरित्थं काम
न वस्त्रिया शस्तास्ते विविधा मंत्रा वश्येषु त्वभिचारिके अग्नीषोमात्मका मंत्रा विज्ञेयाः क्रूरसौम्ययोः क
र्मणो वह्निमांतांत्यविपन्मायाः समीरिताः ॥ प्रबुद्धमंत्राणां प्रबोधकालमेव फलदायकत्वं न दर्शय
ति । आग्नेया मनवः सौम्या भूयिष्ठं हृदतास्ततः आग्नेयास्ते प्रबुध्यंते प्राणे चरति दक्षिणे भोगमास्थि
स्थिते प्राणे सौम्या बोधं प्रयांति च नाडीद्वयगते प्राणे सर्वे बोधं प्रयांति ते प्रयच्छंति फलं सर्वे प्रबुद्धा मं
त्रिणां सदा । निद्राप्रवमंत्राः फलदायकाः स्युरेवं मंत्राणां दोषनिराकरणोपायं चक्रमेण दर्शयति ।
लि
छिन्नादिदुष्टमंत्रास्ते पालयंति च साधकं छिन्नो रुद्धः शक्तिहीनः पराङ्मुख उदीरितः बधिरो नेत्रहीन
श्च कीलितः स्तंभितस्तथा दग्धः त्रस्तश्च भीतश्च मलिनश्च तिरस्कृतः भेदितश्च सुषुप्तश्च मदोन्मत्तश्च
मूर्छितः हृतवीर्यश्च हीनश्च प्रध्वस्तो बालकः पुनः कुमारश्च युवा प्रौढो वृद्धो निस्त्रिंशकस्तथा निर्बी
जः सिद्धिहीनश्च मंदः कूटस्तथा पुनः निरंशः सत्त्वहीनश्च केकरो बीजहीनकः धूमितालिंगितौ स्या
तां मोहितस्तत्क्षुधार्तकः अतिदृप्तोंगहीनः स्यादतिक्रुद्धः समीरितः अतिक्रूरश्च सव्रीडः शांतमानस
एव च स्थानभ्रष्टश्च विकलः सोतिवृद्धः प्रकीर्तितः निःस्नेहः पीडितश्चापि वक्ष्याम्येषां हि लक्षणं ।
प्रत्येकं तेषां छिन्नादिदुष्टानां लक्षणमाह । मनोर्यस्यादिमध्यांतेष्वानिलं बीजमुच्यते संयुक्तं वापि
श्चेकं वा स्वराक्रांतं त्रिधा पुनः चतुर्धा पंचधा वापि स मंत्रश्छिन्नसंज्ञकः । आदिमध्यावसानेषु भूबी
जद्वयलांछितः रुद्धमंत्रः स विज्ञेयो भुक्तिमुक्तिविवर्जितः ॥ मायाचितनक्षीबीजेनरावहीनश्च यो म

या
त्रः शक्तिहीनः स विज्ञेयो यस्य मध्ये न विद्यते कामबीजं मुखे माशिरस्यंकुशमेव च असौ पराङ्मुखो
प्रोक्तो हकारो बिन्दुवर्जितः आद्यन्तमध्यद्वंद्वं वा न भवेद्बधिरः स्मृतः पञ्चवर्णो मन्त्रो यः स्याद्रेफार्केन्दुवि
वर्जितः नेत्रहीनः स विज्ञेयो दुःखशोकमयप्रदः आदिमध्यावसानेषु हंसः प्रासादवाग्भवेन हकारो
बिन्दुमान्जीवो वाग्भवं वापि वन्तकलं मायानमामि च पदं नास्ति यस्य स कीलितः। एकं मध्ये द्वयं मूर्ध्नि य
स्मिन्नस्ति षड्वरदौ न विद्यते स मन्त्रः स्यात्स्तम्भितः सिद्धिरोधकः। वह्निर्वायुसमायुक्तो यस्य मन्त्रस्य मूर्ध
नि सप्तधा दृश्यते तं तु दग्धमन्त्रेति मन्त्रवित् अस्त्रं द्वाभ्यां त्रिभिः षड्भिरष्टाभिर्दृश्यते तु यैः स त्रस्तः सो
भिहतो यस्य मुखे न प्रणवः स्थितः। शिवो वा शक्तिरथवा भीताख्यः स प्रकीर्तितः आदिमध्यावसाने
षु भवेन्मार्णवतुष्टयं यस्य मन्त्रः स मलिनो मन्त्रविन्नैव वर्जयेत्। यस्य मध्ये दकारो वा क्रोधो वा मूर्ध्नि दि
या अस्त्रे तिष्ठति मन्त्रः स तिरस्कृत ईरितः ओम् ह्रीं यं दृश्येते शीर्षे वषडोट् च मध्यतः यस्यासौ भेदितो
मन्त्रस्याज्यः सिद्धिशुद्धिभिः। त्रिवर्णो हंसहीनो यः सुप्तः स उदाहृतः। मन्त्रो वाप्यथवा विद्या स
प्तपिकदशमात्रा फट्कारपंचकादिर्यो मदोन्मत्त उदाहृतः उद्दंत्स्थिते मध्ये यस्य मन्त्रः समूर्छितः ॥
विरामस्थानगं यस्य हतवीर्यः स उच्यते। आदौ मध्ये न यो भूमिर्वतरस्तु गतो मन्त्रः ज्ञातव्यो हीनदृश्ये
षयः स्यादष्टादशाक्षरः। एकोनविंशत्यर्णो वा यो मन्त्रः स्मारसंयुतः हृल्लेखांकुशबीजाढ्यं लश्यतं
प्रवर्तते। सवर्णो मन्त्रबालः कुमारो षोडशाक्षरः स्मृतः षोडशार्णो युवा प्रौढश्चत्वारिंशल्लिपिर्मतः त्रिंश
द्वर्णश्चतुःषष्टिवर्णो मन्त्रः शताक्षरः वन्तःशताक्षरश्चापि वृद्धः समभिधीयते भावाक्षरो भुवनेशमन्त्रनि
स्त्रिंशरैरितः। यस्य वर्णसमानेन दृष्टशिरो मन्त्रौ च मध्यतः शिखावर्मवमस्यान्तो वा षट्कारएव च शिवश
क

त्रिंशदक्षरको मंत्रस्त्र्यस्त्रिंशदथापि वा अतिक्रूरः सगादिनो निंदितः सर्वकर्मसु १.१ ऊनचत्वारिंशदर्णाः
सप्तत्रिंशदथापि वा कथयंत्यतिरिक्तं तं मंत्रं मंत्रविशारदः १

ऽर्णहीनो वा स निर्बीजश्च निस्तनः। षष्ठस्थाने तु हंकारः षोडशो यस्मिन्प्रदृश्यते स मंत्रः सिद्धिही
नः स्यात्स्मेदः पंचमस्तरो मंत्रः क्रूरषकारान्तो मंत्रः सप्तवोको निरोधकः द्विवर्णः सत्वहीनः स्यादष्ट
वर्णस्त्वकेकरः षडक्षरो बीजहीनो नवस्सप्ताक्षरो मंत्रः सार्धद्वादशवर्णो वा शमितः स तु निंदितः सा
र्धहीनत्रयस्त्वहृदेकविंशतिवर्णकः विंशदर्णास्त्रिंशदर्णो यः स्याद्वालिंगितस्तु सः द्वात्रिंशदक्षरो मं
त्रो मोहितः परिकीर्तितः चतुर्विंशतिवर्णो यः सप्तविंशतिवर्णकः तथा तुः सत्वविज्ञेयः षड्विंश
तिवर्णकः एकादशाक्षरो वापि पंचविंशतिसंज्ञकः त्रयोविंशतिवर्णो वा ध्यगहीनो ऽभिधीयते अष्टा
विंशत्यक्षरो यो एकत्रिंशदथापि वा अतिक्रूरः सगादिनो निंदितः सर्वकर्मसु चत्वारिंशतिमारभ्य
चतुःषष्टिं यावदपयेत् तावत्संख्या निगदिता मंत्राः सप्तोऽऽसंज्ञिताः पंचषष्ट्यक्षरा ये च मंत्रास्ते शांतमानसाः
एकोनशतपर्यंतं पंचषष्ट्यक्षरादितः ये मंत्रास्ते निगदिताः स्यानश्रेष्ठा ह्ययाभिधेः त्रयोदशाक्षरा
ये सूर्ये मंत्राः पंचदशाक्षराः विकलास्ते विराजेते शतं सार्धं शतं तथा शतद्वये द्विनवतिपकहीना वा।
वापि सा शतत्रयं वा यत्संख्यानिः स्नेहास्ते समीरिताः चतुःशतान्यथारभ्य यावदर्णसहस्रकं अति
वृद्धः प्रयोगेषु परित्याज्यः सदा बुधैः सहस्राण्यपि कमंत्रा दंडिकाः पीडिता हुषाः द्विसहस्राक्षरा मंत्राः
खंडशः शतधा कृताः ज्ञातव्यास्ते च रूपास्ते मंत्रास्तेन यथास्थिताः तथा विधाचयो द्रष्टव्या मंत्रिभिः।
कार्यकर्मसु दोषानिमानविज्ञाय यो मंत्रान्भजते नरः सिद्धिर्न जायते तस्य कल्पकोटिशतैरपि ॥ ॥
प्रानिलवायुबीजे यकारः सं पुटकंककारादिनाविपुके केवलेस्वराधोन्ते दीर्घस्वरकोनेरमाबीजे
लकारः मायाह्रींकारस्तितस्वेविसर्गमहेश्वरतन्ते तवः ११ ऐंकामबीजं क्लीं श्रं श्रशाः क्लें रंडुंःषा।

मंत्रो द्वाःउदाहृतः ५८
विंशत्यक्षरो मंत्रः ५८
त्रिंशदर्णकिस्तथा त्रिंश
देकोनवर्णो वा ६

शा. टी.
ति.
८

कारः मकारो वा अर्को हकारः चन्द्रः कलंकं अग्निः फट् पुरंदरो लकारः क्रोधो हुंकारः शिवः बिन्दुः
शक्तिर्विसर्गः उक्तमंत्राणां दोषापगममंत्रेण फलजनकत्वाभावात् दोषापगमोपायमाह ॥
इत्यादिदोषदुष्टानां मंत्राणां नामनियोजयेत् शोधयेदर्थ एव नोक्तयायेन विशुद्ध्या मंत्राणां दशक
र्मते संस्काराः सिद्धिदायिनः जननं जीवनं पश्चात्ताडनं बोधनं तथा अथाभिषेको विमलीकरण
माप्यायने पुनः तर्पणं दीपनं गुप्तिर्दशैता मंत्रसंस्क्रियाः मंत्राणां मातृकामध्यादुद्धारो जननं मतं प्र
णवान्तरितान्कृत्वा मंत्रवर्णान् जपेत्सुधीः एतज्जीवनमित्याहुर्मंत्रतंत्रविशारदाः मंत्रवर्णान्समालि
ख्य ताडयेच्चन्दनाम्भसा प्रत्येकं वायुना मंत्री ताडनं तदुदाहृतं विलिख्य मंत्रं तं मंत्री प्रसूनैः करवीरजै :
स्तन्मंत्राक्षरसंख्यातैर्हन्याद्वेन बोधनं स्वतंत्रोक्तविधानेन मंत्री मंत्राणसंख्यया अश्वत्थपल्लवैर्मंत्र
मभिषिंचेद्विशुद्धये संचिंत्य मनसा मंत्रं ज्योतिर्मंत्रेण निर्दहेत् मंत्रे मलत्रयं मंत्री विमलीकरणं त्वि
दं तारव्योमाग्निमनुयुग्दण्डी ज्योतिर्मंत्रमतः कुशोदकेन जप्तेन प्रत्यर्णं प्रोक्षणं मनोः तेन मंत्रे
ण विधिवदेतदाप्यायनं मतं मंत्रेण वारिणा मंत्रे तर्पणं तर्पणं मतं तारमायारमायोगो मनो
र्दीपनमुच्यते जप्यमानस्य मंत्रस्य गोपनं त्वप्रकाशनं संस्कारा दश मंत्रोक्ताः सर्वतंत्रेषु गोपिता :
यत्कृत्वा संप्रदायेन मंत्री वांछितमश्नुते स्वनक्षत्रराशिकोष्ठानां मंत्रकुलाकुलेनेन्मन्त्रान् । दोषदुष्टा
नित्यादिना स्वनक्षत्रराशिकोष्ठानां मंत्रकुलाकुलमन्त्रान्मनेदित्युक्तम् तत्र वर्णेभ्य एव नक्षत्राणामुत्पत्त
त्वात् केभ्यो वर्णेभ्यः कस्य नक्षत्रस्योत्पत्तिरित्याशंक्याह नक्षत्राणां वर्णविभागमाह आपलोभाम
दशासंज्ञकस्यात्रकृतःकरं लोकलोपपदृःशयः क्लेशाद्योभेदभेदिनाः वर्णाः क्रमात्स्वराणामोत

रेवत्यंतगणनौनदा। अथ भावः शा २ अश्व्या अभ्याम अश्विनी नक्षत्र जाते ५६ एतस्माद्भरणी नक्षत्र
जाते लो ६ उक्तमभ्यः कृत्तिका भा ४ अअल्लल्लयभ्यो रोहिणी ५ १८ एतस्मान्मृगशिरः ३ २ ये
एतस्मादार्द्रा शा २ ओऔहाभ्यां पुनर्वसुः भ १ कापतस्मात्पुष्यः डः २ खगः हाभ्याम श्लेषा
सो २ चट मघा भ १ चपतस्मात्पूर्वा रु २ छज अभ्यामुत्तरा रु २ फम अभ्यां हस्तः क १ ८ वि
त्रेधारे ३१ डस्वातिः रे २ ढण विशाखा लो १ नथद अभ्यो ऽनुराधा क १ ८ ज्येष्ठा लो १ नमह पा
भ्योमूलं म १ न पूर्वाषाढा ५१ भउत्तराषाढा ३ १ मश्रवणं शा २ यर एतयोः धनिष्ठा यः १
लशतभिषक् ख २ वश अभ्यां पूर्वभद्रपदा लो १ षसह एभिरुत्तरभद्रपदा श्रेयः तः ५
भीरेवती इति श्लोकार्थः नक्षत्रगणनाप्रकारमाह २ जन्मसंपद्विपत्क्षेमप्रत्यरीसाधकेतुयः
मैत्रपरममैत्रंव जन्मादीनि पुनः पुनः जन्मेति राशीनामपि वर्णेभ्य एवामतिः अथापि वर्ण
भेदप्रकारमाह। वालंगौरं खुरंसैर्णंशमीशो भेतिराशिषु क्रमेण भेदितावर्णाः कन्यायां शा
दयः स्थिताः। अथ मर्थः वा ४ अश्व्याः ईमेषः ले १ उक्तअअवृषभः सो १ एल्लल मिथुनं रे २
एपे कर्कटः खु २ ओऔसिंहः रे २ अंअः शषसह रुक्तअपि कन्या शे ५ कवर्गाः तुला ण ५ प
वर्गी वृश्चिकः शा ५ टवर्गात्धनुः मी ५ तवर्गान्मकरः शो ५ यवर्गात्कुंभः मो ४ यरलवाः
मीनः इतिराशिषु भेदिता वर्णाः इति श्लोकार्थः राशीनां फलमाह लग्नं धनं भ्रातृ बंधु पुत्र वेरि
युक्त लत्रकाः मरणं धर्म कर्माय व्यया द्वादशराशिषु सिद्धिसाध्यादि निरूपण प्रकाशनमाह ॥
वज्ररेखे लिखेद्दर्णान् पंचकोष्ठसमन्विते अकारादि तकारांतान् मेत्राम्नाम तत्र रादितः। वज्ररेखे

शा॰ टी॰
ति॰
९

9

स्यादिना तेषां फलमाह । सिद्धादिकल्पयेन्मंत्रान् कथोक्तं सिद्धादिभिः पुनः सिद्धादौ सिद्धिदः सिद्धो
जपात्साध्योऽहुतादिभिः सुसिद्धः ग्रहणमात्रेण साधकं भक्षयेदरिः सिद्धाणां बांधवाः प्रोक्ताः सा।
ध्यास्ते सेवकाः स्मृताः सुसिद्धाः पोषकास्तेषां शत्रवो घातका मताः दीक्षयाऽनेन समाश्रित्य कृतं तत्क।
र्मफलप्रदं । सिद्धादीति सिद्धादिवर्णानां बांधवानामान्याह । सिद्धवर्णा इति । कूर्मचक्रं लेखन
प्रकारं तत्फलं चाह ॥ चतुरस्रं भवे भित्वा कोष्ठानां नवकं लिखेत् पूर्वकोष्ठादि विलिखेत्स्वरव
र्गान् नवक्रमात् लक्ष्मीशं मध्यकोष्ठे स्वरान् युग्मक्रमाल्लिखेत् दिक्षु पूर्वादितो यत्र तेशाख्या घत्तरे
स्थिते मुखं तत्र जानीयात् हस्तौ तु भयतः स्थितौ कुक्षि त्रिहमे पादौ द्वे शिष्टे पुच्छमीरितं क्रमे
णानेन विभजेन्मध्यस्थमपि भागतः मुखस्थो लभते सिद्धिं करस्थः स्वल्पजीवनः उदासीनः कुक्षि
संस्थः पादस्थो दुःखमाप्नुयात् पुच्छस्थः पीड्यते मंत्री बंधनोच्चाटनादिभिः कूर्मचक्रमिदं प्रोक्तं मं
त्राणां सिद्धिसाधनं । चतुरस्रमिति मंत्रजपस्थानान्याह । पुण्यक्षेत्रे नदीतीरे गुहापर्वतमस्तके
तीर्थप्रदेशाः सिंधूनां संगमः पावने वने उद्यानानि विविक्तानि बिल्वमूले गिरेस्तटे देवतायतने
कूले समुद्रस्य निजे गृहे साधने पुण्यप्रशस्तेस्थानान्येतानि मंत्रिणां । पुण्यक्षेत्रे इत्यादिना जपका
ले आहारनियममाह । भैक्ष्यं हविष्यं शाकादि विहितानि फलं पयः मूलं सक्तुर्यवो मंत्री भक्ष्याण्ये
तानि मंत्रिणां पुरुषार्थसमावाप्त्यै सच्छिष्यो गुरुमाह्वयेत् । इदानीं गुरुशिष्यलक्षणमाह । मातृ
तः पितृतः शुद्धः शुद्धभावो जितेंद्रियः सर्वागमानां सारज्ञः सर्वशास्त्रार्थतत्त्ववित् परोपकारनि
रतो जपपूजादितत्परः अमोघवचनः शांतो वेदवेदार्थपारगः योगमार्गानुसंधायी देवताहृदयं

गमः इत्यादिगुणसंपन्नो गुरुरागमसंमतः ॥ शिष्यः कुलीनः शुद्धात्मा पुरुषार्थपरायणः अधी
तवेदः कुशलो दूरमुक्तमनोभवः हितैषी प्राणिनां नित्यमास्तिकस्त्यक्तनास्तिकः स्वधर्मनिरतो भ
क्त्या पितृमातृहिते रतः वाङ्मनःकायवसुभिर्गुरुशुश्रूषणे रतः एतादृशगुणोपेतः शिष्यो भवति
नापरः । शिष्यस्य गुरुः सर्वमेवावयिमाह एकाब्देत्यादिना । इति श्रीपदार्थदीपिकायां द्विती
ग्यो यः पटलः २ एकाब्देन भवेद्योग्यो ब्राह्मणो द्व्याब्दनृपः वैश्यो वर्षैस्त्रिभिः शूद्रः चतुर्भिर्वत्सरैर्गुरुः स
शुश्रूषुपरिग्राह्यो दीक्षायोगव्रतादिषु । इति श्रीशारदातिलके द्वितीयः पटलः २ अथेदानीं दी
क्षावास्तुपूजामंडपकरणकुंडादिनिर्माणं च यथावद्वक्तुं तृतीयः पटलमारभ्यते ॥ ओं ततो व
क्ष्यामि दीक्षांगं वास्तुयागपुरःसरं कृतेन येन मंत्री तो दीक्षायाः फलमाप्नुयात् तत्संवास्तुनामान
ह्रस्वापिष्टाननतन्ते स्थितान्त्रिपंचाशद्देवास्तेभ्यः पूर्वं बलिं हरेत् बलिमंडलमेतत्प्राय यथावदभि
धीयते पूर्वापरायतं सूत्रं विन्यसेदुक्तमानतः तन्मध्ये किंचिदालेख्य मत्स्यौ द्वौ परितो लिखेत्
तयोर्मध्यस्थितं सूत्रं विन्यसेद्दक्षिणोत्तरं द्वाभ्यां द्वाभ्यां तथाग्राभ्यां कोणेषु मकरां लिखेत् मत्स्यम
ध्यस्थितान्यग्राणि तत्र सूत्राणि पातयेत् चतुरस्रं भवेत्तत्र चतुष्कोष्ठसमन्वितं तत्पुनर्विभजेन्मंत्री
वत्तः षष्टिपदं यथा ईशानाद्युत्तरे यावद्यावदग्रे प्रभंजने एवं सूत्रद्वयं दद्यात्कोणसूत्रे समाहितः
ब्रह्माणं स्थापयेदादौ मध्ये कोष्ठचतुष्टये दिक्चतुष्केषु पूर्वादि यजेदार्यमतः परं विवस्वंतं ततो मित्रं
महीधरमतः परं कोणार्धकोष्ठद्वंद्वेषु वह्न्यादिपरितः पुनः सावित्रं सवितारं च शक्रमिंद्रजितं त
था रुद्रं रुद्रजयं विद्वानापः चापवत्सकं तत्कोणसूत्रे भयतः कोष्ठद्वंद्वेषु दैशिकः सर्वं गुरुस्वा

या॰ दा॰ घेमाणोऽजंबकंपिलिपिंछकं वरकीचविदारीचएतन्नामवेयेन क्रमात् अथवेयेदिक्स्वर्वादिसायोघेनप
ति॰ देष्विमान् अष्टावष्टौ विभागेन देवान् देशिकसत्तमः क्रमादीशानपर्जन्यजयंतौ वज्रभास्करौ सत्यो भृशो
१९ नरिक्षो वरिशिशाद्यामवस्थिताः अग्निः पूषा च वितथेयमश्च ग्रहक्षतकाः गंधर्वो भृंगिराजश्च मृगोद
स्तिणा दिग्गजाः निर्ऋतिदौवारिकश्च सुग्रीवश्च वरुणो ततः पुष्पदंतास्सुरैनामौ शोषाः प्रत्यग्दिशि स्थित :
10 वायुर्नागश्च मुख्यश्च सोमोमल्लाटएवच अर्गलाख्यो दितिस्त्वदितीकुबेरस्य दिशि स्थिताः रुद्रानामिति दे
वानां पदानां मारुयेत्पंचभिः रजोभिस्तेषु यथा तेभ्यः पायसान्नैर्बलिं हरेत् अयं वास्तुबलिः प्रोक्तः सर्वसंप
त्समृद्धिदः नक्षत्रराशिवाराणामनुकूले शुभेऽहनि ॥ ततो वस्त्वामीत्यादिना नृपश्रेष्ठ मे वास्तुमंडलनि
र्माणप्रकारः तन्नज्ञाकारश्च निगद्यते हृतेत्यादिना मंडलप रचनाप्रकारं दर्शयति ॥ ततो भूमि
तले शुद्धे त्वंगारैर्विवर्जिते कुण्डाहं कारयित्वा तु मंडपं रचयेच्छुभं पंचभिः सप्तभिर्हस्तैरेवं विभवा
स्तितो नरे षोडशस्तंभसंयुक्तं चत्वारो लिंगमध्यगाः अष्टहस्तसमुच्छ्रायाः संध्याप्याहारणाभितः
पंचहस्तसमुच्छ्रायाश्छिद्राः सुदृढाः शुभाः ततस्तु वंशमाशाखितेतेन्मे दिग्धान्तेवितमः नारिकेलद
लैर्वंशैश्छादयेत्तन्ममंततः द्वारे तु तोरणानि स्युः क्रमात्क्षीरमहीरुहान् स्तंभोच्छ्रायाः सततास्तेषां
सप्तहस्ताः पृथक् पृथक् दशांगुलप्रमाणेन तत्परीणाहईरितः तिर्यक् कुलकमानेस्यात्स्तंभानां सम
मानतः पूजानिकल्पयेत्तत्र तोरणे हस्तमानतः दिक्षु धनानिवभीयाल्लोकपालसमप्रभान् विता
नदर्भमालाद्यैरलंकुर्वीतमंडलं तद्विभागमितेक्षेत्रे रत्निमात्रसमुन्नतान् चतुरस्रं ततो वेदिं मध्ये प्रकल्प
येत् । ततो भूमितलइत्यादिनाप्रकारेणैवमेकारेतन्मंडलरचनाप्रकारप्रसंगतः कथयति "

प्रागेवहीनादिवसान्समभिविधिवद्दिनैः सर्वमंगल्यसंपन्नविदध्यादंकुरार्पणं मंडपस्योत्तरे भागे शा
लां सर्वोपरायतां शुभ्रां कुर्यात्ततस्तस्यां मंडलं चैरयेत्सुधीः पंचहस्तप्रमाणानि पंचसूत्राणि पातयेत् दा
सर्वोपरायतान्येषामंतरे द्वादशांगुले दक्षिणोत्तरसूत्राणि तद्वदेकादशार्पयेत् पंक्तिनवकमायंते वना
दिंशत्समार्जयेत् पंक्तावीथीश्च तत्सेतां तत्सकोभयपार्श्वयोः वीथ्यौ द्वे च वत्सकोष्ठत्रयमाश्रावशिष्यते
पद्मानि रंजयेत्तानि श्वेतपीतारुणासितैः रजोभिः श्यामलेनाथ वीथीरापूरयेत्सुधीः पात्राणि विविधा
न्याहरेदंकुरार्पणकर्मणि ॥ प्रागेवेत्यादिनांकुरार्पणं नामान्याह ॥ पालिकां पंचमुख्यप्रशरावास्य कु चतु
मान् प्रोक्ताः स्युः सर्वतंत्रेषु हरिब्रह्मशिवात्मकेः पत्राम्बु [illegible] वेयः [illegible] षोडश द्वादश कुर्याय...
संख्याभिः श्रेष्ठैः क्रमशस्तानि शुभान्यावेष्ट्य तेन तन्तुना प्रस्तात्स्य देशिकस्तेषु पदेष्वाहितपालिषु । संग
पद्मभीकरेषु पश्चिमादि निवेशयेत् करीषवालुकामृद्भिस्तानि पात्राणि पूरयेत् सर्वबीजेन बीजा
नि तु गन्धे प्रक्षाल्य मंत्रवित् मूलमंत्राभिमन्त्रानि पंचघोषपुरःसरं आशीर्वादाभिर्द्विजातीनां मंगलाद्या
रवैः निर्वपेत्तेषु पात्रेषु देशिको यजमानसः शालिमुद्गमाषकौगुद्रतिलनिष्पावसर्षपाः कु मध्य
लत्थकश्यामाकाः सप्तबीजान्यंकुरकर्मणि हरिद्राद्भिः सम्मिश्र्य तत्स्तेषु देशिकः बलिं विविधपात्रा
णां दिक्षु पूर्वादितः क्षिपेत् प्रणवाद्यैर्नमोन्तैश्च ब्राह्मीराज्ञीशानामभिः भूतानि पितरो यक्षा नागा ब्रह्मा
शिवो हरिः सप्तानामपि राशीणां देवताः समुदीरिताः भूतेभ्यः स्यात्तिलसहरिद्रादधिसक्तवः माषाः
पितृभ्यः सतिलास्तंडुलाः परिकीर्तिताः करंभलाजा यक्षेभ्यो नारिकेलोदकान्विता सक्तुपिष्टं तु ना
गेभ्यो ब्रह्मणे पंकजासनाः सर्वमन्त्रेशर्वाय विप्रवेश्याक्षुरोदकं नेत्रोलोकेश्वरेभ्योपि विधिवद्दि

शा॰ ति॰ तेरेह्लिं दीक्षायामभिषेके च नववेश्मप्रवेशने, तत्सर्वं शुभसंपत्त्यै विदध्याद्देशिकोत्तमः प्राक्प्रोक्तमंड
ति॰ लेविहान्वेदिकायावहिः स्थिता तेत्रं विभज्य मध्यांशेः स्वौदिग्विदिक्कल्पयेत् अष्टाष्टाशासु कुंडानि रम्या।
११ काराण्यनुक्रमात् चतुरस्रं योनिमर्धचंद्रं त्र्यस्रं सुवर्तुलं षडस्रं पंकजाकारमष्टास्रं तानि नामतः। आचा
र्यः कुंडमध्यस्याद्गौरीपतिमहेन्द्रयोः हस्तमानमितां भूमिं पूर्वं वा परिखनयेत् समेनात्कुंडमेतस्याश्च
तुरस्रं शुभावहं वक्तविंशत्यंगुलायामहस्तं तत्र विदोविदुः । यथा वीजेनवकारः आहुष्टुःअश्वभाषायां
कंडल कान्यकुब्जभाषायां निष्पत्तिपावाः कन्यकुब्जभाषायां वोडुकलत्याः अश्वभाषायां कोल्लभा।
षांतेर कुह्लीकंथः इतरभाषायां केशणीकरभाः शृष्टयवाः सर्वादिक्रमेण कुंडानां रचनाप्रकारमा
ह ॥ कनेष्ठिकेति हस्तस्य मध्यांगुलिचपर्वणः मध्यस्य दीर्घमानेन मात्रांगुलमुदीरितं । कनेष्ठिकेति मा
नांतरमाह । यवानामष्टभिः ऊर्ध्वमानांगुलमितिस्मृतं चतुरस्रीकृते क्षेत्रे पंचधा विभजेत्सुधीः स
मेतच्चतुरस्रादेकांशे कोणार्धप्रमाणतः भ्रामयेत्कोणमानेन तथान्यदपि मंत्रवित् सूत्रद्वयगमेतत्तोद्धा
कुंडयोनिनिभं भवेत् चतुरस्रीकृते क्षेत्रे दशधा विभजेत्ततः एकमेकं त्यजेद्देशमपकृष्टं च मंत्रवित्
सामन्त्रेणानयेद्दैर्घ्यमानाद्भ्रामयेत्ततः अर्धचंद्रनिभं कुंडरमणीयमिदं भवेत् चतुर्धा भेदिते क्षेत्रे न्य
सेदुभयपार्श्वयोः एकैकमंशं तन्मानाद्दश्मोलांछयेत्ततः सूत्रत्रयेण यः कुर्यात्त्र्यश्रं कुंडमुदाहृतं अ
ष्टादशांशे क्षेत्रे न्यसेदेकं वहिर्बुधः भ्रामयेत्तेन मानेन वृत्तं कुंडमनुत्तमं अष्टधा विभजेत्क्षेत्रं मध्यसू
त्रस्य पार्श्वयोः भागं न्यसेदेकमेकं भागमानेन मध्यतः कुर्यान्मार्गद्वयगमस्य चतुष्कं तेत्र वितनः सूत्र
द्वंकं तलोद्धानषडस्रं कुंडमुत्तमं चतुरस्रीकृते क्षेत्रे विभज्याष्टादशांशतः एकं भागं वहिर्न्यस्य भ्रामये

कोणार्धप्रमाणात् अंतःस्थचतुरस्रस्य

तेन वर्तुले वृत्तानि कर्णिकादीनि वहिस्त्रीणि प्रकल्पयेत् पद्मकुंडमिति प्रोक्तं विलोचनमनोहरं ॥
वेदांकविभक्ते तस्मिंश्च वर्त्त विंशतिभागतः एकं भागं वहिस्त्यक्त्वा चतुरस्रं प्रकल्पयेत् अंतःस्थचतुरस्रस्य न्याय ३
कोणार्धार्धप्रमाणतः अंतःस्थचतुरस्रस्य कोणाभ्यां परिलांछयेत् दिशां प्रति यथा मध्ये सूत्राणि
पातयेत् अष्टास्रकुंडमेतद्धि नेत्रविद्भिरुदीरितं यावत्कुंडस्य विस्तारस्तावत्खननमीरितं कुंडानां
यादृशं रूपं मेखलानां च तादृशं कुंडानां मेखला भित्तिः सा मुष्टिमात्रमतः परं उत्सेधायामतो ज्ञेया एका
र्धांगुलिसम्मिताः अरत्निमात्रे कुंडे स्युः सार्धद्व्यंगुलात्मकाः एकहस्त[illegible]मिते कुंडे वेदाग्निनय
नांगुलाः मेखलानां भवेद्दंतः परितो नेमिरंगुलात् एकहस्तस्य कुंडस्य वर्धयेत् क्रमात्सुधीः दशार
त्नांतमेषामर्धांगुलवशात्क्रमात् कुंडे द्विहस्ते नात्नेया रसवेदयुगांगुलाः चतुर्हस्तस्य कुंडे ताव
त्तत्कयुगांगुलाः कुंडे रसकरेनाःस्युर्देशाष्टत्र्यंगुलान्विताः षड्हस्तमिते कुंडे भानुपंचाष्टकांगु
लाः दशहस्तमिते कुंडे मनुभानुदशांगुलाः विस्तारोत्सेधतो ज्ञेया मेखलाः सर्वतो बुधैः हीनत्र ग्रे योनि
निरासामर्धयस्य पत्रवत् अष्टारत्न्येकहस्तानां कुंडानां योनिरीरिता षड्वसुद्व्यंगुलायामविस्ता।
रेण विशालिनी एकांगुलोत्सेधयोगे ऊर्ध्वादीषद्योगात्व एकैकांगुलतो योनिं कुंडेष्वन्येषु वर्धयेत्
यवद्वयक्रमेणैव योन्यग्रमपि वर्धयेत् स्थूलादारभ्य नालेस्याद्योन्याम मध्ये सरं प्रकं नार्पयेत्कुंडको
णेषु योनिं तामंत्रविनमः कुंडानां कल्पयेद्दंतनाभिमंबुजसन्निभां तन्मंके प्रतुरूपं वा मानमस्याभि
गद्यते अष्टारत्न्येकहस्तानां नाभिरुत्सेधनेमतः नेत्रवेदांगुलोपेता कुंडेष्वन्येषु वर्धयेत् यावद्दया
क्रमेणैव नाभिं दृष्ट्वा गुणापारधीः योनिकुंडे योनिमज्ज कुंडे नाभिं विवर्जयेत् नाभितेत्रं त्रिधा भिन्ना।

शा· दी·
ति·
१२

मध्येऽंशेन कर्णिकां बहिरंशद्वयेनाष्टौ पत्राणि परिकल्पयेत् मुष्टिमात्रमिते कुंडे शतार्धं संप्रवर्त्त
ते शतहोमे रत्निमात्रं हस्तमात्रं सहस्रके द्विहस्तमयुते लक्षे चतुर्हस्तमुदीरितं दशलक्षे तु षट्
हस्तं कोटौ साष्टकरं स्मृतं एकहस्तमिते कुंडे मेकलक्षं विधीयते लक्षान्ते दशकं यावत्तावद्धस्तेन
वर्धयेत् दशहस्तमिते कुंडे कोटिहोमे च शस्यते सर्वसिद्धिकरं कुंडं चतुरस्रमुदाहृतं शुभदं यो
निकुंडं मर्धेन्द्वाभं शुभप्रदं शत्रुक्षयकरं त्र्यस्रं वर्तुलं शान्तिकर्मणि छेदमारणयोः कुंडं षडस्रं पद्म
सन्निभं वृष्टिदं रोगशमनं कुंडमष्टास्रमीरितं विप्राणां चतुरस्रं स्याद्राज्ञां वर्तुलमिष्यते वैश्याना
मर्धचन्द्राभं शूद्राणां त्र्यस्रमीरितं चतुरस्रं तु सर्वेषां केचिदिच्छन्ति देशिकाः कुंडस्वरूपं जानीयात्स्व
रूपं प्रकृतेर्वपुः प्राच्यां शिरः समाख्यातं बाहू दक्षिणसौम्ययोः उदरं कुंडमित्युक्तं योनिः पादौ तु प
श्चिमे नित्यं नैमित्तिके होमे स्थंडिले वा समाचरेत् हस्तमात्रेण तत्कुर्याद्बालुकाभिः सुशोभनं अंगु
लोन्नेयसंयुक्तं चतुरस्रं समंततः एवं प्रोक्तानि कुंडानि कथ्यते स्रुक्स्रुवौ ततः प्रकल्पयेत्स्रुचं या।
गैवस्थमानेन वर्त्मना श्रीपर्णीशिंशपाक्षीरशाखिष्ठकेतमंगहः गृहीत्वा विभजेद्धस्तमात्रं षट्
त्रिंशता पुनः विंशत्यंशैर्भवेद्दंडो वेदीं तैरष्टभिर्भवेत् एकांशेन मितः कंठः सप्तभागमितं मुखं
वेदीमध्ये न विस्तारः कंठस्य परिकीर्तितः अग्रं कंठसमानं स्यान्मुखे मार्गं प्रकल्पयेत् कनिष्ठांगुलि
मानेन सर्पिषो निर्गमाय च वेदिमध्ये विधातव्या भागेनैकेन कर्णिका विदधीत बहिस्तस्या एकां।
शेनापि पंकजं तस्य भागं त्रिभिर्भागैर्द्वे मध्ये शार्धतो बहिः अंशेनैकेन परितो दलानि परिकल्पये
त् मेखला स्रुवे वेध्योऽस्या विस्तारोंऽशमानतः दंडमूलाग्रयोः कुंभौ गुणवेदांगुलैः क्रमात् गंडेषु।

गं पञ्चमांशो स्याद्दण्डस्यानाहे ईरितः षड्विंशांशः पृथग्भागो वेधः कूर्माकृतिर्भवेत् दंष्ट्रस्य वा हस्तिनो
वा पोत्रिणो वा मुखं लिखेत् स्कन्धस्य पृष्ठभागस्यान्तः प्रोक्तं लवणाकवः स्कन्धः चतुर्विंशतिभिर्भागै
र्गौरवयेत् स्कन्धं द्वात्रिंशता दण्डमानं मंशैरेतस्य कीर्तितं चतुर्भिरंशैरानाहः कर्षाण्याग्राहिनश्छिरः
प्रशाहृयेन निखेनेत्यं के मृगपदाकृतिः दण्डमूलाग्रयो दण्डो भवेत्कंकणभूषितः स्कन्धस्य विधिराख्या
तः कीर्तितेमं डलान्यथ चतुरस्रे चतुष्कोष्ठे कर्णसूत्रसमन्विते चतुर्ष्वपि च कोष्ठेषु कोणसूत्रं चतुष्ट
ये मध्ये मध्ये यथा मत्स्या भवेयुः पातयेत्तथा पूर्वापरायते द्वे द्वे मंत्री याम्योत्तरायते पातयेद्दिक्षु।
कोष्ठेषु समं सूत्रचतुष्टयं पूर्ववत्कोणकोष्ठेषु कर्णसूत्राणि पातयेत् यावत्कृतं द्वयं मंत्री षट्पंचा
शास्तदाप्यपि तावन्नैनैव विधिना तत्र सूत्राणि पातयेत् षट्त्रिंशत्पदे मध्ये लिखेत्पद्मं सलक्षणं
बहिः पंक्त्या भवेत्पीठं पंक्तियुग्मेन वीथिका द्वारशोभोपशोभाश्रासिष्टाभ्यां परिकल्पयेत् शास्त्रो
क्तविधिना मंत्री ततः पद्मसलक्षणं। यवानामिति चतुरस्रीकृते पंचधा विभक्ते तस्य पूर्वरेखान्को
णाप्यर्धमानेन एकमंशं लाञ्छयेत् ततः पश्चिमरेखामध्यादारभ्य तत्कोणभक्तेन तस्य पूर्वरेखान्कप
र्यंतं ततो दक्षिणान्त्यकोणपर्यंतं भ्रामयेदुभयतः ततो भ्रामितसूत्रद्वयाग्रमारभ्य पूर्वलाञ्छन
पर्यंतं दक्षिणोत्तरतः सूत्रद्वयं दद्यात् ततो योनिनिभं कुंडं रम्यं भवति चतुरस्रीकृते क्षेत्रे रसधा
विभक्ते प्राक् तत्कर्धमेकमेकमंशं त्यक्त्वा परतो ...... सूत्रे क्षेत्रे त्र्यंसं दृष्टं पातयित्वा क्षेत्रप्रमाणं द
पिकं तदग्रपर्यंते पश्चिमकोणद्वयादारभ्य दक्षिणोत्तरतः सूत्रद्वयं भ्रामयेत् ततोर्धचंद्रनिभं।
कुंडं भवति चतुर्धा विभक्ते चतुरस्रे क्षेत्रे पश्चिमकोणद्वयपार्श्वयोः दक्षिणोत्तरविभक्तयोः च।

शा·शा· तर्भागमध्ये एकमेकं भागं यावत्तावल्लांछयेत् एकमेकमाश्रितोपि लांछयेत् पश्चिमलांछनद्वयं च
ति· र्थयेत् एवं कृते रम्यं त्रिकोणकुण्डं भवति अष्टादशधा विभक्ते क्षेत्रे बहिश्चान्तरिक्षे केवलमेकमंशं लांछ
१३ येत् भ्रामयेत्तेन मानेन वर्तुलं कुण्डं रम्यतमं भवेत् अष्टधा विभक्ते क्षेत्रे मध्यसूत्रस्य दक्षिणतः पूर्वप
13 श्चिमपार्श्वयोरेकैकं लांछयेत् तथैवोत्तरतो लांछयेत् तेषां हि पूर्वपश्चिमसूत्रद्वयमध्येपि
एकमेकमंशं त्यजेत् पूर्वलांछनात् मध्यसूत्रपार्श्वपूर्वलांछनपर्यन्तं दक्षिणतस्तथैवोत्तरतः
पूर्वलांछनपर्यन्तं सूत्रद्वयं दद्यात्कुर्यात् तथैव पश्चिमलांछनादुत्तरतो मध्यसूत्रपश्चिमलांछ
नपर्यन्तं तस्यैव दक्षिणतः पश्चिमलांछनपर्यन्तं सूत्रद्वयं दद्यात् अनन्तरं मध्यसूत्रदक्षिणोत्तरपा
र्श्वद्वयलांछनयोर्मध्ये पूर्वपश्चिमाग्रसूत्रद्वयं न्यसेत् एवं षट्सूत्रपातेन षडस्रं रमणीयं मण्डलाका
रं कुण्डं निष्पद्यते अष्टादशधा विभक्ते क्षेत्रे बहिरेकं भागं त्यस्य वर्तुर्दित्वनेन भ्रामयेत् अन्तर्वर्तुलं कृत्वा
केसराणि परिकल्पयेत् तदुपरि वर्तुलं कृत्वा पत्राणि तदुपरि वर्तुलं भ्रामयेत् एवं कृते पद्मनिभं कुण्
डं भवति चतुर्विंशतिधा विभक्ते क्षेत्रे दिक्षु बहिरेकैकं भागं विन्यस्य पूर्वलांछनाद्दक्षिणलांछन।
पर्यन्तं तस्मादुत्तरलांछनपर्यन्तं तस्मात्पूर्वलांछनपर्यन्तं सूत्रं चतुष्टये कृते चतुरस्राद्बहिश्चतुर
स्रं भवति अनन्तरमन्तःस्थचतुरस्रकोणाधीयमानेन वाह्यचतुरस्रस्यैकैककोणपार्श्वयोः ए
कैकमंशं लांछयेत् संप्रतीत्यमर्थः पूर्वकोणस्य दक्षिणपार्श्वलांछनाद्दक्षिणकोणस्य पूर्वलां
छनपर्यन्तमाग्नेयसूत्रं तस्मात् दक्षिणपश्चिमदक्षिणलांछनपर्यन्तं नैरृतिसूत्रं पातयेत् तस्मा
त्पश्चिमोत्तरलांछनपर्यन्तं पश्चिमसूत्रं पातयेत् तत उत्तरपश्चिमलांछनपर्यन्तं वायव्यसूत्रं पातयेत्

तस्मादनंतरं पूर्वलांछनपर्यंतं सूत्रमस्त्रं प्रपातयेत् ततः पूर्वोत्तरलांछनसूत्रपर्यंतं ईशानसूत्रं पा
तयेत् ततस्तदनंतरं दक्षिणलांछनपर्यंतं सर्वे सूत्रमित्यं दिक्षु अष्टसूत्राणि पातयेत् एवं कृते अष्टा
स्रं केंद्रं रमणीयं भवति उक्तोऽग्रे यः स्पष्टः वक्ष्यमाणेतरकोष्ठः षट् पंचचत्वारिंशद्द्वादशपंक्तिः दशमन
स्त्रं दशास्थलादारभ्येति तत्तीयमेखलासंदष्टां भूमिमारभ्येति यावत् नालं योन्याकारं स्थानमप्यूर्ध्वा
कारं कल्पयेत् सर्वं प्रकं मेखलानालमध्ये परिहरणार्थं रंध्रान् कल्पयेत् शास्त्रोक्तविधिना वक्ष्यमाण
प्रकारेणैतमेव प्रकारं दर्शयति ॥ पद्मे तेन समंततः षोडशांशे बहिः स्वयी: तन्मध्यं विभजेद्वृत्तैस्त्रि
भिः समविभागतः आद्यस्थानं कर्णिकास्थानं केसराणां द्वितीयकं तृतीयं तत्र पत्राणां द्वादशांशे दला
ग्रकं वाह्यवृत्तांतरालस्थमानेयद्विधिना स्वयी: निधाय केसराग्रेषु परितोर्धनिशाकरान् लिखित्वा
तेषु संस्थानि तत्र सूत्राणि पातयेत् दलाग्राणां च यन्मानं तन्माने वृत्तमालिखेत् तदंतरालतन्मध्ये
सूत्रस्योभयतः स्वयी: आलिखेद्वाह्यवृत्तेन दलाग्राणि समंततः दलमूलेषु युगलः केसराणि प्रक
ल्पयेत् पत्नस्याधारणेशोक्तं पंकजं तेन वेदिभिः पत्राणि त्रीणि पीठार्थं पीठकोणेषु मार्जयेत् प्रव
शिष्टैः पदैर्विद्वान्पीठगात्राणि कल्पयेत् पदानि वीथिसंस्थानि मार्जयेत्संकिमेदतः द्विद्वाराणि र
चयेद्दिक्षु कोष्ठकैस्ततः पदैस्त्रिभिरथैकेन शोभाः स्युर्द्वारपार्श्वतः उपशोभाः स्युरेकेन त्रिभिः।
कोष्ठैरनंतरं प्रवशिष्टैः पदैः षड्भिः कोणानां स्यात्तु रूपं रंजयेत्सर्वमिर्वर्णैर्मंडलं तन्मनोहरं पीतं
हरिद्राचूर्णं स्यात्सितं तंडुलसंभवं कुसुंभचूर्णमरुणं कुसुंभरज्य वल्कलजं बिल्वादिपत्रजं श्याम
मिश्रकं वर्णपंकजं अष्टलोत्तरपविस्तारः समरेखाः सिताः शुभाः कर्णिका पीतवर्णेन केसराः।

शा॰ दा॰ एवकरणेनच शुभ्रवर्णेनपद्मानितत्संधीः श्यामलेनच रंजसारंजयेत्तंत्रीयद्वापीतेनकर्णिका के
ति॰ सराःपीतरक्ताःस्युरकृष्णानिदलान्यपि संधयःकृष्णवर्णाःस्युःपीतेनाप्यसितेनवा रंजयेत्पीठगात्रा
१४ णिपदाःस्युरकृष्णप्रभाः गात्राणितस्युःशुक्लानिवीथीश्चवनस्पतिः आलिखेद्गुल्मलतिकादलपुष्प
14 फलान्विताः वर्णैर्नानाविधैश्चित्राःसर्वदृष्टिमनोहराः द्वाराणिश्वेतवर्णानिशोभारक्ताःसमीरिता
उपशोभाःपीतवर्णाःकोणान्यसितभानिच तिस्रोरेखाबहिःकुर्यात्सितरक्तासिताःक्रमात् मंड
लेसर्वतोभद्रमेतत्साधारणंस्मृतं चतुरस्रेभुवंभित्वादिग्भ्यांद्वादशधासुधीः पातयेत्सूत्राणि
कोष्ठानांद्वचत्वारिंशतेशुभे चतुश्चत्वारिंशदाद्यपश्चात्षट्त्रिंशतांकृते कोष्ठैःप्रकल्पयेत्पीठंपंक्त्यानेवा
द्वीथिका द्वारशोभायुधाःस्वेंदुपशोभानदृश्यते प्रत्याशिष्टैःपदैःकुर्यात्सप्तद्भिःकोणानिमंत्र।
वित् विदध्यात्सर्वतोभद्रमेवंवामंडलंस्मृतं चतुरस्रेचतुःषष्टिपदान्यारचयेत्सुधीः पदैस्त्रिभिः
पद्मस्यान्मध्यतस्ततःपुनः वीथीस्यात्ततःकुर्वीतमंडलोनावसानिकाः दिक्षुतेषुचतुष्कंपुष्पकजानि
समालिखेत् विदिग्गतचतुष्कानिभित्त्वाषोडशधासुधीः मार्जयेत्स्वस्तिकाकारसेनपीतसिता
रुणैः रजोभिःसुरचेतानिस्वस्तिकानिशिवारिताः प्राक्प्रोक्तेनेवमार्गेणशेषमन्यत्समापयेत् नव
नाभमिदंप्रोक्तंमंडलंसर्वसिद्धिदं पंचाब्जमंडलेप्रोक्तमेतत्स्वस्तिकवर्जिते दीक्षाकालेदेवपूजार्थमं
डलानांचतुष्टयं सर्वतंत्रानुसारेणप्रोक्तंसर्वसमृद्धिदं इतिश्रीशारदातिलकेतृतीयःपटलः ३
पद्मस्ते चे केसरसंधिस्थानिकेसरसंधिस्थानिपदानित्रीणि इतिपंकजस्थानषट्त्रिंशत्पदमध्ये।
कोणानित्रिशतानित्रीणिपदावशिष्टचतुष्कोणान्तरालपदानिपीठगात्राणिद्विचतुष्कोष्ठकैःक्रमेण।

ऽभ्यंतरबाह्यपश्चिमकोष्ठानीत्यर्थः त्रिभिरभ्यंतरैकेन बहिः एकेन त्रिभिरभ्यंतरबाह्ययोः वर्णानां
द्रव्यनियममाह हरिद्रेत्यादिना स्पष्टार्थमपरम् इति श्रीशारदातिलकटीकायां तृतीयः पटलः ३
इदानीं दीक्षाप्रकारं वक्तुमारभते ॥ अथ दीक्षां प्रवक्ष्यामि शिष्याणां हितकाम्यया विना यया न लभ्य-
ते सर्वमंत्रफलं यया। दीक्षादिशब्दार्थमाह। ज्ञानं दिव्यं यतो दद्यात्कुर्यात्पापस्य संक्षयं यतः तस्माद्दीक्षे-
ति या प्रोक्ता दैशिकैस्तंत्रवादिभिः चतुर्विधा सा संदिष्टा क्रियावत्यादिभेदतः क्रियामयी वर्णम-
यी कलात्मा वेदमय्यपि ताः क्रमेणैव कथ्यंते तेऽस्मिन्संपदावहाः। ज्ञानमित्यादिना प्रथमं क्रिया-
दीक्षां निरूपयति। दैशिको विधिवत्स्नातः कृतपौर्वाह्णिकीः क्रियाः यायाद्दृहतनो मौनी यागगं
यागमंडपं प्राग्वद्विधिवत्तत्र सामान्यार्घ्यं विधाय च द्वारमस्त्राद्भिः प्रोक्ष्य द्वारदेशं समाचरेत् ऊर्ध्वो-
दुंबरके विघ्नमहालक्ष्मीसरस्वती ततो दक्षिणशाखायां विघ्नं क्षेत्रेशमन्यतः तयोः पार्श्वगते गंगाय-
मुने पुष्पवादिभिः देहल्यमर्चयेदस्त्रं प्रतिहारमिति क्रमात् अनंतरं दैशिकेंद्रो दिव्यदृष्ट्यवलोकनात्
दिव्यानुत्सारयेद्विघ्नानस्त्राद्भिस्थानरितगान् पार्ष्णिघातैस्त्रिभिर्भौमानिति विघ्नान्निवारयेत् किं-
चिद्देशं वामशाखां देहलीं लंघयेद्गुरुः अंगं संकोचयेदंतः प्रविशेद्दक्षिणांघ्रिणा नैर्ऋत्यां दिशि
वास्तोष्पतिं ब्रह्माणं च समर्चयेत् पंचगव्यात्ततो याभ्यां प्रोक्षेद्यागमंडपं चतुष्पथान्ते तोसृष्टिं वि-
दद्याद्वीक्षणादिभिः वीक्षणमाणं मूलमंत्रेणास्त्रेण प्रोक्षणमतं तेनैव ताडनं कुर्याद्दर्भेणाभ्युक्षण-
मतं चंदनागुरुकर्पूरैर्धूपयेदनंतरं सप्तधीः विकिरान्विकिरेत्तत्र समंत्रं मंत्रोपासणाधना लाजाचंदन-
सिद्धार्थभस्मदूर्वांकुराक्षताः विकिरा इति निर्दिष्टाः सर्वविघ्नौघनाशनाः अस्त्रजप्तेन दर्भाणां

मुष्टिनामार्जयेत्तान् ईशस्यदिशिवर्धन्याआसनायप्रकल्पयेत् पुण्याहंवाचयित्वातत्रासनम
परितोष्यच उक्तेपूर्वमंडलेपश्चिमेवेदिकायांसमालिखेत् विशेत्तत्रासनेमंत्रीप्राङ्मुखोवाप्युदङ्मुखः
बद्धपद्मासनोमौनीसमाहितजितेन्द्रियः स्थापयेद्दक्षिणेभागेपूजाद्रव्याणिदेशिकः करांजलिपु
टोभूत्वावामदक्षिणपार्श्वयोः नत्वागुरुंगणेशानौभूतशुद्धिंसमाचरेत् करन्यासंसमापाद्यकुर्यात्
तालत्रयंततः ऊर्ध्वोर्ध्वमस्त्रमंत्रेणदिग्बंधमपिदेशिकः तेनसंजनितेतेजोरक्षांकुर्यात्स्वमंततः ॥
दर्भमुष्टिनानान्विकाराणेकत्वंलभांदिशिवर्धन्यासनायमध्येपुरतःपरितः वामदक्षिणतः वाम
दक्षिणेनिजवामदक्षिणे तमेवभूतशुद्धिप्रकारंदर्शयति ॥ सुषुम्णावर्त्मनात्मानंपरमात्मनि
योजयेत् योगयुक्तेनविधिनाचिन्मात्रेणसमाहितः कारणेसर्वभूतानांतत्त्वान्यपिचचिंतयेत् वी
जभावेतल्लीनानिसूक्ष्मात्परमात्मनि ततःसंशोषयेद्देहंवायुबीजेनवायुना वह्निबीजेनतेनैव
संदहेत्सकलांतंच विश्लेषयेत्सदादोषान्स्रुतेनाप्लुतेंभसा आत्मानंप्लावयेद्देहमापादतलमस्त
कं आत्मलीनानितत्त्वानिस्वस्थानेप्रापयेत्तदा आत्मानंहृदयांभोजमानयेत्परमात्मनः मंत्रेणाहं
सदेवस्यकुर्यान्न्यासादिकंततः ऋषिछंदोदेवतानिन्यसेन्मंत्रस्यमंत्रवित् आत्मनोमूर्ध्निवदनेहृदये
चयथाक्रमात् विधायमूलमंत्रेणप्राणायामंयथाविधि विदध्यान्मातृकान्यासंमंत्रन्यासमतःपरं
अंगुष्ठादिष्वंगुलीषुन्यसेदंगेष्वनामिभिः अग्रहस्ततलयोर्न्यासंकुर्यात्तालत्रयादिकं दिग्बंधेनैव
बध्नीयाच्छोटिकाभिःसमाहितः हृदयादिषुविन्यसेदंगमंत्रान्ततःसुधीः हृदयायनमःस्वाहाशि
रसेवह्निवल्लभा शिखायैवौषडित्युक्तंकवचायहुमीरितं नेत्रत्रयायवषट्स्यादस्त्रायफडितिक्र

मात् षडंगमंत्रास्तु स्मृताः षडंगेषु नियोजयेत् । परमात्मनि द्वादशान्ते स्थिते चिन्मात्रेण सोऽहमिति
परमात्ममंत्रेण कारेण परमात्मनीति संबंधः सृष्टिक्रमेणेति आकाशवाय्वग्निजलपृथिव्यादीनां व्यु
त्क्रमेण यथा पृथिवी जले जलमग्नावित्येवं प्रकारेण देहं संशोषयेत् केन प्रकारेण नाभिमंडलस्थि
तेन वायुं वायुबीजेन यकारेणोद्दीप्यते तेन वायुना देहं संशोषितं ध्यायेदित्यर्थः तेनैवेति वह्निबी
जेन रकारेणेति यावत् विश्लेषयेत् दहेत् अमृतेनामृतबीजेन वकारेणामृतांभसा चावकाशात्
प्लावितांभसा द्वादशान्तस्थितपरमात्मनि लीनानि तस्मिन्नेव लीने जीवात्मानं हंसदेवस्य जीवस्य
हंस इति मंत्रेण जातिभिस्तत्तद्विभक्तिभिः सहितैः छोटिकाभिर्नाराचमुद्राभिः सर्वत्रैवमेव ।
मंडलानीत्याह ॥ पंचांगानि मनोर्यस्य तत्र नेत्रं मंत्रमजेत् अंगहीनस्य मंत्रस्य स्वैनैवांगानि कल्प
येत् तत्र कल्पोक्तविधिना न्यासान् न्यासमाचरेत् ॥ तेनैव तेनैव मंत्रेणेति । एतानि हि विभागश्च
नराद्याश्च तत्राभ्यंतरपूजाप्रकारमाह ॥ कल्पयेदात्मनो देहे पीठं धर्मादिभिः क्रमात् अंसोरुयु
ग्मयोर्विद्यात् धर्मादिचतुष्टयं देशिकः धर्मं ज्ञानं च वैराग्यमैश्वर्यं न्यसेत् क्रमात् मुखपार्श्वनाभिपार्श्वे
ष्वधर्मादीन् प्रकल्पयेत् धर्मादयः स्मृताः पादाः पीठगात्राणि चापरे अनंतं हृदये पद्ममस्मिन् सूर्ये
न्दुपावकान् प्रधानस्य कलाभिः सैन्नाद्यन्तरपूर्वकं सत्वादीन् त्रीन् गुणान् न्यसेत्तत्रैव तत्र तत्र नमः आ
त्मानमंतरात्मानं परमात्मानमेव च ज्ञानात्मानं प्रविन्यस्य स्पृशेत्पीठमनुं ततः एवं देहमयः पीठे चिंत
येदिष्टदेवतां मुद्राः प्रदर्श्य विधिवद्देव्याः स्थापनमाचरेत् पंचमस्तोत्रेनाप्रोक्तस्य वामतो वह्निमंडले
साधारं स्थापयेद्दिव्ये विंदुस्पर्शनिसप्रामयैः तोयैः स्वंगोपिपुष्पाक्षतैः पूरयेत्तं पश्चाद्विधि आधारपात्र

शा. रा. कं शं खं सं षं नोयं सुधामयं स्मरेद्वह्न्यर्कचन्द्राणां कलास्तास्तेषु च क्रमात् मूलमन्त्रेण पेटस्थान्यमेन
ति. सांगमन्त्रवित् हृन्मन्त्रेणाभिमन्त्र्य हस्ताभ्यां छादयेत्ततः जपेद्दिशो यथान्यायं दैशिको देवताधिया
१८ अस्त्रमन्त्रेण संरक्ष्य कवचेनावगुण्ठयेत् धेनुमुद्रां समापाद्य रोचयेत्तन्मत्स्यमुद्रया दक्षिणे प्रोक्षणीपात्रमा
दायाद्भिः प्रपूरयेत् किंचिदर्घोदकं तस्मिन् प्रोक्षण्यामभिनिक्षिपेत् अर्घ्यस्थेन ततः कार्यं पाद्यमाचमनी
16 यकं आत्मानं यागवस्तूनि मण्डले प्रोक्षयेत्ततः प्रोक्षणीपात्रतोयेन मन्त्रेणास्त्रेण विक्रमात् न्यासक्रमे
णदेहे स्वधर्मादीन्पूजयेत्ततः पादाद्यैः पीठमन्त्रेणानेन लिंगस्य परदेवता ॥ प्रथमं सूर्यादि पीठमन्त्रं योगपी
समर्चयेत् गुरूपदि ठात्मनेनम इति तत्र प्रतीकमन्त्रे वाग्भवाद्याः आसनादिशुद्धाः कलाः अकारोकारमकाराः शिवस्तथा न्
ष्टविधिनाशेषमन मूलमन्त्रमष्टवारं दर्शयति । पंचकृत्वः पुनः कुर्यान्मुद्राजालमनन्तधीः उत्तमांगहृदाधारपादस
२८ र्वांगके क्रमात् विनानिवेद्यगंधाद्यैरुपचारैः समाचरेत् सर्वमेतत्प्रयुञ्जीत शोधितेनीष्वेव वारिणा
विसर्जनीयं प्रोक्षितेणाः स्मरेयेनोपयान्तुरा ततस्तं मण्डले भृंगगंधाद्यैः सापुष्पं समर्चयेत् ॥ गुरूपदिष्ट
विधिनाशेषमिति न्यासध्यानादिकमित्यर्थः साधुः अथ वाग्भवितः मण्डलकर्णिकामध्ये कलशस्
ज्ञो यथावदुक्तमारभते ॥ शालिभिः कर्णिकामध्यमारच्य परितो मण्डलैः अलंकृत्य तत्र शुभदर्भा
नास्तीर्य तन्त्रवित् कूर्ममन्त्रेण संपूज्य न्यसेत्तेषामथोपरि आधारशक्तिमारभ्य पीठमन्त्रमयं यजेत्
अधः कूर्मशिलारूपां शरच्चन्द्रनिभप्रभां आधारशक्तिं प्रयतेन सकन्हृद्यधारिणीं मूर्ध्नि तस्याः समा
सीनं कूर्मं लीनाम अर्चयेत् ऊर्ध्वं ब्रह्मशिलासीनमनन्तं कूर्मसन्निभं फणैश्च कृपं पार्श्वभिर्धारयन्तं वसुं
धरां तमालपयामलां तस्मिन्निन्दीवरधारिणीं अर्चयेद्धृत्स्थसमन्तात् स्फुरत्सागरमेखलां तस्यां रत्नम

यंहीपेनस्मिंस्थमणिमंडपं यजेत्कल्पतरुं तस्मिन्स्वायकाभीष्टसिद्धिदं अथतत्रास्त्रजयेन्नेषांवेदि
कांमंडलोज्ज्वला पश्चादभ्यर्चयेत्तत्सांपीठधर्मादिभिर्युतं रक्तश्यामहरिद्रेंद्रनीलाभान्मदक्षिणः
रवुकेसरिभूतेन रूपान्धर्मादिकान्यजेत् गात्रेष्वप्यजयेन्नास्तनमस्वीन्नकलतरुणान् आग्नेयादिषुको
णेषुदिक्ष्ववाप्यानुजेयजेत् आनेरकेदग्रथमेसविग्रालमनेनरे मध्येत्वात्मकेपद्ममभ्यर्च्यतदनंतरं
मंत्रीप्रकृतिपत्राणिविकारमयकेसरान् पंचाशद्वर्णबीजाढ्यकर्णिकांप्रयजेत्ततः कलाभिःप्रज
येत्सार्धेनसंख्यैर्द्वापावकान् प्रणवस्यत्रिभिर्वर्णैरथमन्वादिकान्गुणान् आत्मानमंतरात्मानं परा
मात्मानमर्चयेत् ज्ञानात्मानंचविधिवत्पीठमंत्रावसानके पीठशक्तीःकेसरेषुमध्येचसर्वराभया हेमा
दिरचितंकुंभमृत्स्नादिःतालिनोनरे ॥ शालिभिस्तिलादिनातेषुतंडुलेषुकुर्वन्दर्भमयंग्रथितेषांर
चैतान्तंडुलदर्भकूर्मादीनांमंत्रमयंधर्माद्यनमस्त्वंतेनमंत्रमयमित्यर्थः अथःकूर्मशिलेमारभ्यहोम
पीठेरचितमित्यर्थः प्राक्तनोग्रथःस्पष्टार्थः त्रिगुणात्मनासत्त्वादित्रिगुणात्मनासत्त्वादितितद्वत्कु
लमंत्रप्रतिलोमेनेति द्वादशात्मनःसूर्यस्यमूलमंत्रंचप्रतिलोमंनजपेद्वा आवाहयेदितिगतेनसर्वं
यः तेत्रेति प्रत्येकंचत्तनेवत्तिमंत्राणामित्यर्थः त्रिविधंगंधाष्टकंयथाक्रमंदर्शयति ॥ चंदनागु
रुकर्पूरस्पृथितेशोभिनाकृतिं आर्षचिन्नांगनोरंध्रेतेनतनात्रिगुणात्मना अर्चितंगंधपुष्पाद्यैःकृवा
लनसमन्वितं नवरत्नोदरेमंत्रीस्थापयेत्तारसुद्वरन् पवंसंकल्प्यपीठस्यकुंभस्यचविधानवत् तीर
द्रुमकषायेनपलाशत्वग्भवेनवा तीर्थोदकेवाकर्पूरगंधपुष्पसुवासिते आत्माभेदेनविधिवन्मा
त्रकांप्रतिलोमतः जपन्मूलमंत्रेणतद्गन्धरयेद्देवनाथिया शंखेक्षांध्यात्वंसंपूर्णगंधाष्टकमभीष्टदम्

चंदनागुरुकर्पूरतमालजलकुंकुमं कुशीतं कुष्ठसंयुक्तं शैवं गंधाष्टकं विदुः ८

शा॰ ति॰ विलोमसृष्टजपेनास्मिन्नावाह्यमकलाः कलाः दशावह्नेः कलाः एवं द्वादशैवार्कस्यात्मनः कलाः षोडश
ति॰ सोमस्य पञ्चाशदेवं वा शान्तिः कलाः जपित्वा प्रतिलोमेन मूलमंत्रं च मंत्रवित् समाहितेन मनसा ध्याय
१२ न्मंत्रस्य देवतां प्राणप्रतिष्ठां कुर्वीत तेनैव मंत्रविचक्षणः कलात्मकेशं तस्य संस्थाप्य कुंभे विनिक्षि
पेत् गंधाष्टकेन त्रिविधेन शक्तिविष्णुशिवात्मकं चंदनागुरुकर्पूरचोरकुंकुमरोचना जटामांसीक
17 पियुता शाक्ते गंधाष्टकं विदुः चंदनागुरुह्रीबेरकुष्ठकुंकुमसेव्यकाः जटामांसी मुरमिति विष्णोर्गं
धाष्टकं विदुः ॥ चंदनेत्यादि चोरः कर्पूरः कपिः रक्तचंदनं ह्रीबेरं कर्पूरजलं मृगं पिपिषिका विशे
षः शैवप्रभाषायां कुरुवेरु सेव्यकं उशीरं प्राणप्रतिष्ठामंत्रमुच्चरन्निति। पादादिमस्तकान्तं तेषां दशप्र
यद्धनः कमात्प्राणान् हृत्प्राणांस्तथा जीवं हृत्स्थितः अष्टोत्तरसहस्रं वा त्रियाणि भूयोऽष्टाधिकं भवेत् वा
थ तेन यत्र श्रोत्रघ्राणप्राणपदान्यपि पश्चादिहागमनं चिरं तिष्ठन्तु हृदये ओं यं प्राणमन्त्रः प्रोक्तः
सर्वजीवप्रदायकः पश्चाद् घटमूर्धन्यपि तत्पल्लवकोमलपल्लवैः ईदृवल्लीसमावद्धैः स्वरङ्गम पियागुरुः
कुम्भवक्त्रे पिधायास्मिं चषकं सफलीकृतं संस्थाप्य चेत्कलाधिपायाविधिवत्कल्पशाखिनं ततः कुम्भे
निर्मलेन तोयमध्यमेन वेष्टिते मूले नवनिर्मित्शाखिशाखायां कल्पशाखिनं आवाहनजपेनास्मिन्
श्रीमंत्रस्य देवतां । पाशादीन्यादिना पाशः ओं ह्रीं क्रों पतद्दत्तरशेषस्ततोऽम ईदृवल्ली शैवप्रभाषायामपि
वरी कामकलामायायां ईदृते न प्रसिद्धः प्रदुत्पन्नेकं कलशाश्रितानां फलपियेति संबंधः कलश।
मूलमंत्रेण वेष्टयेत्तरस्यार्थः अस्मिन् कलशे मंत्रदेवतामावाह्य सृजेयदित्यंके तमेवमजापकारं
यथावद्दर्शयितुमारभते ॥ मूलमंत्रं समुच्चार्य समग्रमावर्त्मनात्मवीः आनीततेजः स्वस्थानात्

ह्रिकारेप्रनिर्गतं कारस्यमात्रकां भोगेनैवैतनं पुष्पमंजवये संयोज्य ब्रह्मरंध्रेण मूर्ध्नामावाहयेत्सुधीः
संस्थापने सन्निधाने सन्निरोधमनंतरं सकलीकरणं पश्चाद्दिग्बंधावगुंठने अमृतीकरणं कृत्वा कृ-
वीतपरमाकृतिं क्रमादेतानि कुर्वीत मुद्राभिः समाहितः अथोपचारान्कुर्वीत मंत्रवित्स्वागता-
दिकं स्वागतं कुशलप्रश्नं निगदेदग्रतो गुरुः पाद्यं पादांबुजे दद्याद्देवस्य हृदयाणुना एतच्छ्यामाक
दूर्वाब्जविष्णुक्रांताभिरीरितं स्वधामंत्रेण वदने दद्यादाचमनीयकं जातीलवंगकक्कोलैस्तदुक्तं तं-
त्रवादिभिः अर्घं दिशेत्ततो मूर्ध्नि शिरोमंत्रेण देशिकः गंधपुष्पाक्षतयवकुशाग्रतिलसर्षपैः सदूर्वैः
सर्वदेवानामेतदर्घमुदीरितं स्वधाणुनाननेः कुर्यान्मधुपर्कं मुखांबुजे आज्यं दधि तथा क्षौद्रमेकमेतदुक्तं
मनीषिभिः तेनैव मनुना कुर्यादद्भिराचमनीयकं गंधाद्भिः कारयेत्स्नानं वाससी परिधापयेत् दद्या-
दुपवीतं च हाराद्याभरणानि सहस्रनामक्रमेण मनुनाद्रष्टुं तेनैर्लकाक्तैः अभ्यर्च्य देवं गंधाद्यैर्गा-
दीन्सुगंधयेत् गंधस्य चंदनकर्पूरकालागुरुभिरीरितः कमलं करवीरं च कुंदं देवस्य हृद्यं जाती-
हृद्यं केतकं हेतकल्हारं चंपकोत्पले कुंदमंदारपुन्नागपाटलानागचंपकं आरग्वधं कर्णिकारपा-
लीवनमालिका सौगंधिकं सकोरंटं पलाशाशोकमल्लिकाः पत्राण्यनेकबिल्वमरुन्नेमुत्रिपत्रकं
सुगंधान्यपि सर्वाणि पुष्पाणि देशिकैः उपदिशानि स्वायामाददीत विचक्षणः मलिनं भूमि-
संस्पृष्टं कृमिकेशादिदूषितं अगंधमुग्रगंधमाघ्रातं जनैर्मूषितं गुरुः देवस्य समस्तं कुर्यात्समा-
नोपहितं सदा स्नानकाले देवताया नीपरिभ्रामयेत्कर अगरुक्षीरगुग्गुलशर्करामधुचंदनैः धू-
पयेदास्यसंमिश्रैर्नीचैर्देवस्य देशिकः वल्मीकधूरगर्भिणाप्यसर्षपतिलाज्यैरेवधा आरोप्य दर्शयेत्।

भा॰ दा॰ हैयाङ्गवैः सौरशालिनः स्वादुपदं शुभं विमलं पायसं सहशर्करं कदलीफलसंयुक्तं साज्यं मेवोनि।
ति॰ वेदयेत् नवनवजलदघाडुपवासांतरांतरे अग्रगानि लोकपालानां यजेदावरणान्यपि केसरेष्वपि।
१८ कोणादिरदयादीनि सृजेयेत् नेत्रमध्येककुमस्थं ध्यातव्याश्चाग्रगदेवताः तुषारस्फटिकश्यामनी
लकुसारुणाविधः वरदाभयधारिणः प्रधानतनवः स्त्रियः पश्चाद्दर्भवेनीपाः स्थः कल्पोक्ताद्व
नयः क्रमात् अग्रेतयजेल्लोकपालान्मूलपारिषदान्वितान् हेतिनामपि पीपेतान्दिक्षु पूर्वादितः
क्रमात् इंद्रमग्निं यमं रक्षोवरुणं पवनं विधुम् ईशानं पद्मगाधीशमनन्तं धे पितामहं पीतारक्तो सि
तो धूम्रः शुक्लो धूम्रसितावुभौ गौरारुणः क्रमादेते वर्णतः परिकीर्तिताः वज्रं शक्तिं दंडमसिं पा
शमंकुशं कंगदे शूलं चक्रं पद्ममेषामायुधानि क्रमाद्विदुः पीतशुक्लसिताकाशविद्युदुल्कासिता
सिताः क्रव्विंदपाटलाभावज्राद्याः परिकीर्तिताः पंचसंख्यविधिर्वत्रिवेद्याद्वनतोगुरुः ॥
मूलमंत्रं सम्यगाचार्यंत्यादिना पानीयमन्यमर्घ्यः स्वस्थानात् हृदयकमलात् वामनासिकारंध्रनि
र्गतं तेन पानीयनिजकरेदक्षिणमातृकापंद्मसंविंश तस्य पुष्पं निवेदयेनवेनमंसं प्रकं सविंस
कलशमध्ये देवतामूर्तिमंत्रं संस्मरन्न तस्य शिरसि वस्त्रं प्रस्थाने सयोग्यदेवतामावाहयामीत्या
वाहयेत् सयीः सं पुष्टिः मंत्रं तत्र निषण्णः स्यथेः सकलीकरणं त्वासमित्यर्थः परमीकरणं मेकी
करणं उक्तेनांत्र्यः स्फुटः सयामंत्रवकारः नदाघामनंमेनडंकं भवति सर्वपकं प्रम्पवारं मा
तृकान्तरस्वाद्यं मूलमंत्रश्चवैव पुनर्मातृकान्तरस्वाद्यं सपरिवाराय देवाय गं पौरमरस्यादि
प्रकारेण स्फूर्तिमंत्रमयास्तिमंत्रम् प्रम्पामपीमारम्य पंचमंसस्यतेनतः प्राकृतास्पष्टार्थाः ॥ वेष।

देवहोमप्रकारं यथावदनुक्रमारभते ॥ दक्षिणे स्थंडिलं कृत्वा तत्रादाय हुताशनं संस्कृत्य
विधिवद्विद्वांस्तत्र देवं समावहेत् तत्र संपूज्य गंधाद्यैर्देवतामेकविग्रहां नारिकेलाहुतिभिर्हु
त्वा मूलमंत्रेण मंत्रवित् सर्पिषा वा पायसेन पंचविंशतिसंख्यया हुत्वाज्याहुतिभिर्भूयो गंधाद्यैः
पुनरर्चयेत् तोयेन निर्वापीठस्य मूर्तौ वह्निं विसर्जयेत् प्रविष्टेन हविषा विकिरेत्परितो बलिं
देवतायाः पार्श्वदेश्यो गंधपुष्पाक्षतान्वितान् ततो नैवेद्यमग्रे च मशोधयित्वा स्थले पुनः पंचोपचा
रैः संपूज्य स्पर्शयेच्छुद्धचामरैः कर्पूरशकलोन्मिश्रं तोयं स्थले च निवेदयेत् सहस्रकूर्मासनपत्रमूलमं
त्रमनन्यधीः जपं जप्त्वा समर्प्य च देवतायै समर्पयेत् ततः शंभोर्दिशि रुद्रं विकिरेत्सर्वसंचितं दे
मवस्त्रादिसंपूर्णां कर्करीं तोयपूरितां संस्थाप्य तस्यां सिद्धस्यात्वत्खेचरकपालिनीं घोररूपां च पंचा
स्यां पूजयेदस्त्रदेवताम् बलासने नैसंप्रपूज्य तामादाय गुरुः पुनः रक्षेत्त्रिलोकपालानां त्वात्मनि के
नचारिणा देवात्मा भावयेदं नः परितः प्रदक्षिणं प्रस्तमंत्रं समुच्चार्य यथापूर्वं निवेदयेत् प्रभ्य
र्च्य भूयो गंधाद्यैरस्त्रं तत्र स्थिरासने ततश्च संस्कृते वह्नौ गालीरेण पूर्वं च येत् ॥ दक्षिणे स्थंडिल
मिमादिना विघ्नश्चासौ देवश्चेति विघ्नदेव एव वै स्यादेवः प्रधानदेवस्तत्संवेष्टिदेवहोमः
प्रधानदेवतायां संयोज्य एकीकृत्य परितश्च नदीतरंग धतोयान्वितं बलिं विकिरेदिति स्पष्टार्थं
मपरं सर्वं समस्तिनादर्भपुष्टिना वर्तेलीकृत्य सर्वं संपन्न आसनत्वेन विनिर्दिष्टे विकिरेत्पुरः शं
भोर्दिशि पुष्पमंडलकं तत्र एके तत्कीलं संस्थाप्य तस्यां पश्चिमाभिमुखीं उग्ररूपिणीमस्त्रदेवतां
बलासने निष्ठात्र वेलेस्य रक्षेति मंत्रेणात्मसमपुष्करन् देवतात्तेसमपुष्करन् मंडपस्थानः

शा.टी. प्रदक्षिणं परिष्वित्य तस्मिन्नेव स्थाने कर्करीं निवेशयेत् ततः उपविश्य ताम्रस्थदेवतां पुनरपि
ति. गंधाद्यैरर्चयेत् पुनरपि स्थंडिलेष्वग्निमादाय संस्कृते वह्नौ क्षीरेण चरुं पचेत् कथं तदाह ॥
४९ अस्त्रेण क्षालिते पात्रे ताम्रे वा मृण्मयादिके तंडुलान् शालिसंभूतान् मूलमंत्राभिमंत्रितान् प्रक्षती
नां पंचदशनिक्षिप्तास्त्रमंत्रं जपेत् प्रक्षाल्य पात्रवदनं पिधाय कवचाणुना प्राग्वद्रक्षां मूलमंत्रे
ण देशिकेंद्रश्चरुं पचेत् स्रुवेणाज्येन संसिक्तं दद्यात् नाभिधारणं मूलेन पश्चात्तन्मात्रं कवचेना
19 वगुंठयेत् अवतार्य क्रमाच्छास्त्री णमंडले विधिवद्गुरुः ते विभज्य त्रिधा भागमेकं देवाय कल्पयेत्
अन्यमग्नौ प्रजुहुयात् परं देशिकः स्वयं शिष्येण सार्धं भुंजीत विहिताचमनस्ततः अशेषे शि
ष्यमानीय सकलीकृत्य देशिकः नालप्रमाणमृजुकं क्षीरवृक्षसमुद्भवं दंतकाष्ठं ततो दद्याच्छि
ष्याय नियतात्मने दंतान्विशोध्य स पुनः तत्क्षाल्य विसर्जयेत् यथाविधि तस्मा तेन शिखां वा
धामिरक्षिते विधाय सार्धं पुनरावेश्य दर्भासने गुरुः शयेत न संतो रात्रिमध्यवासः समीरितः ॥
इति श्रीशारदातिलके चतुर्थः पटलः ४ अस्त्रेणान्यादिना त्रिधा कल्पितमेकं भागं देवतायै नमः इ
ति प्रधानदेवतायै समर्प्य अन्यमग्नये स्वाहेत्यग्नौ हुत्वा शिष्टमाचार्यः स्वयं शिष्येण सह प्राशयेत् अ
नंतरमाचमनोत्तरं शिष्यं सकलीकृत्य न्यासं कृत्वा उक्तलक्षणं शिष्याय दद्यात् सोपि ततः प्रक्षाल्य वि
सर्जयेत् यथाविधि मंत्रेण शिखां बध्वा रक्षितं तदानीय अनुना सार्धं वेद्याः कुंडस्य पश्चिमभागे दर्भाना
स्तीर्य तत्र संस्तरान् शाययेत् गुरुः शिष्येण सह अधिवासः सविस्तरः इति गूढार्थदीपिकायां च
तुर्थः पटलः ४ अथ होमप्रकारं वक्तुं पंचमपटलमारभ्यते ततोग्निजननं वत्स सर्वतंत्रानुसारतः

आचार्यः कुंडे विधिवत्संस्कृते शास्त्रवर्त्मना । कुंडसंस्कारं दर्शयति । अष्टादशास्युः संस्काराः कुं ।
डानां शास्त्रचोदिताः वीक्षणं मूलमंत्रेण शरेण प्रोक्षणं मतं तेनैव ताडनं दर्भैर्वर्मणाभ्युक्षणं म-
तं अस्त्रेण खननोद्धारौ तेनैव मंत्रेण पूरणं समीकरणमस्त्रेण सेचनं वर्मणा स्मृतं कुट्टनं हेतिमंत्रे-
ण वर्ममंत्रेण मार्जनं विलेपनं कलारूपकल्पनं तदनन्तरं त्रिसूत्रीकरणं पश्चाद्धृदयेनार्चनं मतं
अस्त्रेण वज्रीकरणं वर्ममंत्रेण कुशैः शुभैः चतुष्पथं तु तन्त्रेण तदुपादत्तपाटनं यागे कुंडानि संस्कु-
र्यात्संस्कारैर्वीक्षणादिभिः अथवा तानि संस्कुर्यात्तत्रभिर्वीक्षणादिभिः तिस्रो लिखेत्प्रोलिखेदु-
दगग्रास्तु दक्षिणाद्रेखागतः प्रागग्राणां मस्तो देवास्तु कुंडे शम्भुरेव तः रेखानामुदगग्राणां ब्रह्मैव वस्तु ।
तेदेवः षट्कोणं वृत्तमथवा त्रिकोणं तत्र संलिखेत् सर्वाण्यथ सनातोरणायोगपीठमथावेयेत् वा-
गीश्वरीमृतुस्नानेकृ हेदीवरसन्निभां वागीश्वरेण संयुक्तां मूपचारैः प्रपूजयेत् सूर्यकान्तादिसंभू-
तं यद्वा श्रोत्रियगेहजं आनीय वह्निपात्रेण क्रव्यादांशं परित्यजेत् संस्कुर्यात्तेन यथान्यायं देशिको
वीक्षणादिभिः औदर्यं वह्निबीजं वा वह्निं भौमं सैकं स्मरेद्बुधः योजयेद्वह्निबीजेन चैतन्यं पावके तदा
नारेण मंत्रितं मंत्री धेनुमुद्रामृतीकृतं अस्त्रेण रक्षितं पश्चात्तन्त्रेणावगुंठितं अर्चितं त्रिः परिभ्रम्य
कुंडस्योपरि देशिकः प्रदक्षिणं तदाचारं मंत्रोच्चारणपूर्वकं आत्मनोभिमुखं वह्निं जानुस्पृष्टमहीत-
लः शिवबीजधिया देव्या योनौ वैवं विनिक्षिपेत् पश्चाद्देवस्य देव्याश्च दद्यादाचमनीयकं ज्वालयेन्म-
नुनानेन तमग्निमथ देशिकः चित्पिंगलहनदहनपचपुम्यात्तुदीरयेत् सर्वज्ञाज्ञापयेत्स्वाहा मंत्रोऽयमु-
दीरितः अग्निं प्रज्वालितं वन्दे जातवेदं हुताशनं सुवर्णवर्णममलं समिद्धं विश्वतोमुखं उपति

शा॰ टी॰ हेतविधिवन्मन्त्रनानेनपावकं विन्यसेदात्मनो देहे मंत्रैर्जिह्वाह्वविर्भुजः लिंगपायुशिरोवक्त्रघ्रा
ति॰ णनेत्रेषु सर्वतः ॥ अष्टादशेभ्यादिनाक्रमादेभ्योऽग्नमः इति पञ्चकर्मगारभ्य जेन् जिह्वामंत्रानुद्
२० रति । वह्नीराद्यंशसंयुक्ताः सादियान्ताः सबिंदवः वर्णमंत्राः समुद्दिष्टा जिह्वानामस्य देशिकैः
॥ वह्निबीजे रकारः ह्रीरः वायुबीजे यकारः अंबीशः वं ऐकारः एतैः संयुक्ताः सादियान्ताः सबिं
20 दवो वर्णाः जिह्वामंत्राः अयमर्थः स्र्यैं ष्र्यैं श्र्यैं व्र्यैं ल्र्यैं र्र्यैं य्र्यैं इत्येते प्रत्येकं क्रमेण जिह्वामंत्राः इ
ति सात्विकराजसतामसभेदेन यथाक्रमं जिह्वात्रैविध्यमाह ॥ जिह्वास्तास्त्रिविधाः प्रोक्ता गु
णभेदेन कर्मसु हिरण्या गगना रक्ता कृष्णान्या सुप्रभामता बहुरूपा तिरक्ता च सात्विको यागक
र्मसु पद्मरागा सुवर्णान्या तृतीया भद्रलोहिता लोहितानंतरं श्वेता धूमिनी च करालिका राज
सी रमणा वह्नेर्विहिताः कामकर्मसु विश्वमूर्तिस्फुलिंगिन्यौ धूम्रवर्णा मनोजवा लोहिताख्या क
रालाख्या काली नाम स्वरिताः एताः सप्तजिह्वाः क्रूरकर्मसु मंत्रिभिः स्वस्वनामसमाभाः सु
जिह्वाकल्याणेरताः ॥ जिह्वास्तिस्रः क्रमेणासामधिदेवताः प्रदर्श्यन्ते ॥ अमर्त्यपितृगंधर्वयक्ष
नागपिशाचकाः राक्षसाः स्युः सप्तजिह्वाधिदेवताः वह्नेरंगमनून्यसेत्स्वैर्युक्तेन वर्त्म
ना सहस्रार्चिः सप्तऋणोऽनिर्घृष्टरूपः पुनः स्वस्थापी सप्तजिह्वापञ्चपरस्तिक्रमात् षडंगम
नवः शोकानानिभिः सहसंयुताः मूर्तीरक्षोतनेन्यासे देशिको जातवेदसः मूर्ध्नि स्यपार्श्वकंठा
पकटिपार्श्वमस्केषु नः प्रदक्षिणक्रमं न्यसेदष्टस्तेनायथाक्रमं जातवेदाः सप्तजिह्वहव्यवाहनसत्त
काः अश्वोदरजसंज्ञेभ्यः पुनर्वैश्वानरह्वयः कौमारतेजाः स्याद्विश्वमुखो देवमुखः स्मृतः नागग्रे

पराद्याः स्वनैमंतावद्दिमूर्तयः आसनं कल्पयित्वा शेमूर्तिं तस्य विचिंतयेत् पद्मिंशाक्तिं स्वस्ति।
कोभीत्तिश्चैवैरीहैहौ भिंधारयेत्तेजपाभ हेमाकल्पपद्मसंस्थं विनेत्रं ध्यायेद्द्विवहुमौलिनं।
शभिः परिषिंचेन्नत्लायैविश्वैहै मेखलोपरि दर्भैरगार्भैमेध्यस्थमेखलायां परिस्तरेत् निति।
पेद्दिक्षुपरिधीन्प्राचीवर्ज्ञशुद्धन्नमः प्रागदक्षिणेन संस्थाप्य स्थालेशुवज्ज्वादिमूर्तयः ध्यात्वा वह्निं यत्नो।
त्मध्येगंधाद्यैमेत्त्रनात्तुना वैश्वानर जातवेदाः पदेपश्चादिहावह लोहिताक्षपदस्यांते सर्वकर्मा
णि साधय वह्निजायावधिः प्रोक्तो मंत्रः पावकवल्लभः मध्येषट्स्वस्तिकोणेषु निक्षाज्वालाक
बोयजेत् केसरेषु क्रमांगेणाष्टजयेदंगदेवताः दलेषु प्रजयेन्मूर्तीः शक्तिः स्वस्तिकधारिणीः
लोकपालांस्ततोदिक्षुप्रजयेदुत्कलत्तणे पश्चादादायपाणिभ्यां स्रुक्स्रुवौताववोक्षेरवो त्रिःसं
प्रतापयेदङ्गौदर्भानादाय देशिकः तदग्रमध्यमूलानि शोधयेत्तैर्यथाक्रमात् शृहीत्वावामह
स्तेनप्रोक्षयेद्दक्षिणेन तौ पुनः प्रताप्यतौमंत्रीगर्भानाग्रौविनिक्षिपेत् आत्मनोदक्षिणेभागेस्था
पयेत्तौकुशास्तरे आज्यस्थालीमथादाय प्रोक्षयेदस्त्रवारिणा तस्यामाज्यंविनिक्षिप्यसंस्कुर्वीत
तृणादिभिः ॥ अमर्त्येत्यादिना उत्तरोदेशः तदग्रदर्भाग्रमध्यमूलानि आज्यसंस्कारावक्रमा
रभतेक्रमेण ॥ निदृश्यवायव्येभागान्कृदातेषु निवेशयेत् इदंनापनशुद्धिंदैशिकस्तत्रवा
दिभिः संदीप्यदर्भयुगलमाज्येक्षिप्वानलेक्षिपेत् गुरुर्हृदयमंत्रेणपवित्रीकरणंविदं दीप्तेन
दर्भयुग्मेननीराजस्याज्यमवर्मणा अग्नौविसर्जयेद्दर्भमभिद्योतनमीरितं छूतेप्रज्वालितान्दर्भा
न्प्रदर्शयास्त्राणत्नाशुरुः मानवेदक्षिणामासेद्युद्योतनमिदंस्मृतं शृहीत्वाच्युतमंगाराग्नुल्महत्ग्नौ।

दलाग्नेमातरः पूज्यास सिताङ्गादि भैरवः

स्था

जलं स्पृशेत् अंगुष्ठोपकनिष्ठाभ्यां दर्भैः प्रादेशमात्रमिति ॥ एवं वागीश्वरीयादवेण चूतनमुमावनेन्वि
दें नदत्तनाडयमंत्रेणाऊर्ध्वाभ्यामात्मसंमुखं चूतेनलवनेऊर्ध्वात्संस्काराः षड्विंशतिरिताः ॥ प्रा
देशमात्रे सशेषिरदर्भे पुंगम चूतेनांतरेनितिम्यभागौ दोहकृत्वा पत्रेषु केनसौम्येन वामनाडीभि
र्भागे दक्षिणे पिंगला पुनः सुषुम्नां मध्यतो आवाह्य होमं यथाविधि मूलेण दक्षिणा
ग्भागादारभ्याज्यं स्रुवेण जुहुयादग्नये स्वाहेत्येवं दक्षिणलोचने वामतस्तु जुहुयादाय वामेव
क्षिविलोचने जुहुयादग्निषोमाभ्यां स्वाहेति मध्ये ... भागादादाय
दक्षिणं जुहुयादग्नये स्विष्टकृते स्वाहेति तन्मुखे इति संपादये ... ति क्रमात्
स्याग्नेस्त्रवक्त्राणां कुर्यादुद्घाटनं गुरुः । सताराभिर्व्याहृतिभिराज्यं जुहुयात्ततः जुहुयादग्निम
न्त्रेण त्रिवारं देशिकोत्तमः गर्भाधानादिकावद्भिः क्रियानिर्वर्तयेत्क्रमात् पृष्ठाभिराज्याहुति
भिः मूलमन्त्रेण पृथक्पृथक् निशेत्यादिना निःशेषो गर्भाधानादिषोडशसंस्काराः क्र
मेणोच्यन्ते । गर्भाधानं पुंसवनं सीमन्तोन्नयनं पुनः अनन्तरं जातकर्म स्यान्नामकरणं तथा
उपनिष्क्रमणं पश्चादन्नप्राशनमीरितं चौलोपनयने भूयः समहानाम्न्यमहाव्रते अथोपनिषदः
पश्चाद्गोदानोद्वाहकौ स्मृतिः ... विवाहान्ताः क्रियास्ताः ... मरणान्ताः सप्तदिष्टा
वद्भिः गगमवेटिभिः ततस्तपितरौ तस्य संपूज्यात्मनि योजयेत् सामिधः पंच जुहुयान्मूलाग्रा
क्तन संस्कृताम्नेवैर्निर्ह्रांगमूर्तीनां क्रमाद्देवेभ्यो यथाविधि प्रत्येकं जुहुयादेकादशाहुतीः ततः
प्रणिधायस्रुवेणाज्यं ततः स्रुचि पिधाय तां स्रुवेण निष्ठ ... देशिको यजमानमः जुहू।

याहृद्भिर्मंत्रेणवौषडंतेन संपदे विघ्नेश्वरस्य मंत्रेणानुहुत्यादाहुतीर्दश सामान्यं सर्वतंत्राणामेत
दग्निस्तवमतं ततः पीठं समभ्यर्च्य देवतायाहुतनाशने अर्चयेद्वह्निरूपां तां देवतामिष्टदायिनीं
तन्मुखेऽनुयान्मंत्री पंचविंशतिसंख्यया आज्येन मूलमंत्रेण वह्न्यैकीकरणं त्विदं वह्निदेवतयोरेक
मात्मना सह भावयन् मूलमंत्रेणानुहुत्यादाज्येनैकादशाहुतीः नाडीसंधानमुद्दिष्टमेतदागम
वेदिभिः जुहुयादंगमंत्राणामाहुतीनामनुक्रमात् एकैकामाहुतिं सम्यक्तर्पयेद्देशिकोत्तमः
ततोऽस्य प्रविष्टकुंडेऽस्य संस्कृतेष्वथ यथाविधि आचार्यो विहरेदग्निं पूर्वादिषु समाहितः इति ज्ञेयं पञ्चा।
ध्यायेदंगान्यावरणान्विता तदंगकदेवतामिष्ट्वा पंचविंशतिसंख्यया मूलेनाज्येनानुहुत्य ततः स्मेन वरु
णेन तथा शांतरूपायानुहुत्य पुनरास्नाविते स्थिते इध्मैर्वा कल्पविहितैः सहस्रं साष्टकं पृथक् त
तः स्वयोनरंतास्थितानैशाध्य समाहितः पाययित्वा पंचगव्यं कुंडे स्थानितकमानयेत् विलोक्य दि
व्यदृष्ट्यान्तं तच्चेतन्यं हृदं देवजातं गुरुरात्मनि संयोज्य कुर्याद्विशोधनं उक्तैकलाध्वा तत्त्वाध्वा भुवना
ध्वेति च वर्णाध्वा च पदाध्वा च मंत्राध्वेत्यपरे त्वयं निवृत्त्याद्याः कलाः पंच कलाध्वेति प्रकीर्तितः तत्त्वा
ध्वा बहुधा भिन्नाः शैवागमभेदतः षट्त्रिंशच्च तत्त्वानि ह्याविंशोद्देश्यवानि तु चतुर्विंशतितत्त्वा
नि मंत्राणि प्रकृतेः पुनः उक्तानि दश तत्त्वानि समासाच्चिपदात्मनः तत्त्वानि शैवसंज्ञ्यानि शिवशक्ति
सदाशिवाः ईश्वरो विद्यया सार्धं पंच शुद्धान्यमूनि हि मायाकला च नियतिः कालो विद्या पुनः स्मृ
तः रागः पुरुषपतानि शुद्धाशुद्धानि सप्त च प्रकृतिर्बुद्ध्यहंकारो मनो ज्ञानेंद्रियाणि च कर्मेंद्रियाणि
तन्मात्राः पंच भूतानि देशिकाः एतान्याहुरशुद्धानि चतुर्विंशतिरागमे शैवान्यामिति तत्त्वानां विभा।

शा॰ दा॰
ति॰
२२
22

गोत्रप्रदर्शितः जीवप्राणधियश्चित्तेत्तानकर्मेंद्रियाण्यपि तन्मात्राः पंचभूतानि हृत्पद्मे तेजसांत्रयं वा
मृदेवादयस्तत्तिनव्याप्येतानि शार्ङ्गिणः पंचभूतानि तन्मात्राश्चेंद्रियाणि मनस्तथा गर्वो बुद्धिः प्रधानं
च मैत्राणीति विद्धि वै बुधाः निवृत्याद्याः कलाः पंच तत्त्वेन विदुः कला पुनः नादशक्तिः सदाख्यः शिवस्त्व
हं तेर्विदुः आत्मविद्याशिवः पश्चाच्छिवो विद्या स्वयं पुनः सर्वतत्त्वैर्ततव्यानि श्रोक्तानि विपरात्मनः
तत्त्वार्थंकथितो ह्येवं तत्त्वदागमवादिभिः ईरितो भुवनाध्वेति भुवनानि मनीषिभिः वर्णाध्वेति वदंत्यर्णा
नादिक्षांतानामनीषिणः वर्णसंज्ञाः पदाध्वा स्यान्मंत्राध्वा मंत्रराशयः क्रमादेतानध्वनः षडेव शोधयेद्गुरु
स्ततः ॥ गर्भाधानेत्यादिना तस्य पितरौ च वह्नेः पितरौ पार्वती परमेश्वरौ विघ्नेश्वरस्य मंत्रेण महा
गणपतिमंत्रेण दशधा विभक्तेन कुर्यात् कथंतिपश्चात् आहुती पंचदश सहिततत्त्वनीरोगं रक्षशक्रु।
तीः कृत्वा अनंतरं गणपतये वरवरद सर्वजनमेतो वशमानाय स्वाहा इति च तन्त्रः पंचदशेति अध्व
विशोधनमित्यर्थः श्राकनाः स्पष्टार्थाः अध्वशोधनमेव व्यनक्ति ॥ पादाद्यनाभिहृद्भालमूर्धस्वपि
शिशोः स्मरेत् ततः कूर्चेन विधिवत्तं स्पृशन् हृदयाद्गुरुः आचार्यैः कृत्वा संपुटैर्द्विलिलैराद्यपरिप्लुतैः शो
धयाम्यस्य ध्वानं स्वाहेति पृथगध्वनं ताराद्यमाहुतीरष्टौ क्रमात्ताविलयं नयेत् ॥ पत्रस्थाने भुव
स्य ततः प्रोक्तेन मार्गेण वक्ष्यमाणेन मंत्रेण जुहुयात् एतदध्वशोधनं नाम अध्वविलयनप्रकारमेवा
ह ॥ शिवे शिवं तं मे लीनाजनयेत्स्वशिष्यामीतः विलोकयेद्दिव्यदृष्ट्या तां शिष्यं देशिकोत्तमः आत्मस्थि
तं तत्त्वे तत्स्य पुनः शिष्ये नियोजयेत् कृत्वा शुल्काहुतिं दत्वा मूलमंत्रेण देशिकः उद्वास्य देवतां कुंभे।
सांगां सावरणां गुरुः पूर्णाहुतिमिन्द्रन्या जिह्वादीनां विभावसोः एकैकां माहुतिं परिषिंच्याद्भि

तस्मिन् पावकं योजयित्वा स्वपरिधीन्सपरिस्तरान् नैमित्तिके देहहोमं शीनिर्येत्तनदेहेदिमान्
नेत्रे शिष्यस्य बध्नीयात् नेत्रमंत्रेण वाससा करे शुद्धीतानं शिष्यं कुंडतो मंडपं नयेत् तस्यांजलिं पुनः पु
ष्पफलैई वैर्यथाविधिः कलशे देवताप्रीत्यै प्रक्षिपेन्मंत्रमुच्चरन् व्यपोह्य नेत्रबंधमासीनं दर्भवि
स्तरे आत्मयागःक्रमाद्भूयः संहृत्यामाघदेशिकः ततो मंत्रोदितान्न्यासान्कुर्याद्देहे शिशोस्तदा
पंचोपचारैः कुंभस्थां पूजयित्वेष्टदेवतां तस्यां मंत्रोक्तमार्गेण विदध्यात्सकलीकृतिं मंडपेऽलंकृते।
शिष्यमन्यस्मिन्नुपवेशयेत् नदत्सु पंचवाद्येषु सार्धं विप्राशिषा गुरुः ॥ शिवेति स्पष्टार्थमपरं स
कलीकृतिन्यासं अभिषेकप्रकारमाह ॥ विधिवत्कुंभमुद्धृत्य तन्मुखस्थान्सुरद्रुमान् शिशोः शि
रसि विन्यस्य मातृकां मनसा जपन् मूलेन स्नापयेत्तोयैः सिंचेद्रत्नार्थमंजसा अवशिष्टेन तोयेन शि
ष्यमाचमयेद्गुरुः ततस्तं सकलीकुर्याद्देवतात्मानमात्मवित् उत्थाय शिष्यो विमले वाससी परि।
धाय च आचम्य वाग्यतो भूत्वा निषीदेत्सन्निधौ गुरोः देवतात्मनः शिष्यसंक्रांतो देशिकोत्तमः उ
नयेद्धूपपुष्पाद्यैरर्कं संमानयेत्तयोः दद्याद्विद्यां ततस्तस्मै विनीताय यथोदितं गुरोर्लब्ध्वा पुनर्वि
द्यामष्टकृत्वो जपेत्सुधीः गुरुविद्यादेवतानामैकतां भावयेद्धृदि ॥ प्रणमेद्दंडवद्भूमौ गुरुं तद्देवता
त्मकं तस्य पादांबुजद्वंद्वं निजमूर्ध्नि नियोजयेत् शरीरमर्थं प्राणांश्च सर्वं तस्मै निवेदयेत् ततः प्रभृ।
ति कुर्वीत गुरोः प्रियमनन्यधीः स्वविभवोदितां दद्यात्समग्रां प्रीतमानसः ब्राह्मणांस्तर्पयेत्सम्य
ग्दृष्ट्वा भोज्यैः सदक्षिणैः एवं क्रियावती दीक्षा प्रोक्ता सर्वसमृद्धिदा ॥ विधिवदिति तयोर्देवताशिष्ययो
रेवं क्रियादीक्षाः स्वशोक्ताः इदानीं वर्णदीक्षाप्रकारमाह ॥ अथ वर्णात्मिकां वक्ष्ये दीक्षामागमचोदितां

प्रा. टी. पुंप्रकृत्यात्मका वर्णाः शरीरमपि तादृशं यतस्तस्मात्तेषामेव वर्णानां शिष्यस्य देशिकः ततस्तत्त्वा
ति. त्मकान्वर्णान्प्रतिलोमेन संहरेत् स्वात्मया देवताभावाद्विधिना देशिकोत्तमः तदा विलीनतत्त्वोऽयं
२२ शिष्यो दिव्यतनुर्भवेत् परमात्मनि संयोज्य तत्त्वैस्तं पशुतन्मयः तस्मादुत्पाद्य तान्वर्णान्क्रमेण शिष्यत
नोः पुनः सृष्टिक्रमेण विधिवत्स्वस्थाने संनियोजयेत् जायते देवताभावः परानंदमयः शिशुः एषा
23 वर्णमयी दीक्षा प्रोक्ता ज्ञानप्रदायिनी ॥ ततः कलावती दीक्षा यथावदभिधीयते निवृत्त्याद्याः कला
पंचभूतानां शक्तयो यतः तस्माद्भूतमये देहे व्याप्तास्ताः शोधयेच्छिशोः निवृत्तिर्जानुपर्यंतं तलादारभ्य
संस्थिता जान्वंतं नाभिपर्यंतं प्रतिष्ठा व्याप्य तिष्ठति नाभेः कंठावधि व्याप्ता विद्या शांतिस्ततः परं कं
ठाल्ललाटपर्यंतं व्याप्ता तस्माच्छिखावधि शांत्यतीता कला ते याः कला व्याप्तिरितीरिता संहारक्रमयो
गेन स्थानात्स्थानांतरे शिशोः संयोज्य बोधयेद्दिव्यतत्त्वायातो शिखावधि रंध्रे प्रोक्ता कला दीक्षा दिव्य
भावप्रदायिनी ततो बोधमयीं दीक्षां वक्ष्ये संसारमोचिनीं ध्यायेच्छिष्यतनौ मध्ये मूलाधारे चतुर्द
ले त्रिकोणमध्यविमले तेजस्त्रयविजृंभिते वलयत्रयसंयुक्तां तडित्कोटिसमप्रभां शिवशक्तिम
यीं देवीं चेतनामात्रविग्रहां सूक्ष्मात्सूक्ष्मतरां शक्तिं भित्त्वा षट्चक्रमं ततः सा गच्छंतीं मध्यमार्गेणा
५२ ब्रूशिखावधि वादिसांतदलस्थानात्संहरेत्कमलासने तेजोरूपमये पद्मे वादिलांतानाहतान्विते स्वा
धिष्ठाने समायोज्य वेदयेत्तत्तया गुरुः तद्वर्णान्संहरेद्विद्वांस्तेजोरूपे नाभिपंकजे दशपत्रे भादिफांत
र्णाध्ये योजयेद्गुरुः तान्वर्णान्संहरेदस्मिन्भूयः कंठपंकजे स्वराद्ये षोडशदले योजयित्वा सुरा
मुनः सदाशिवतान्संहरेत्तत्त्वेन ब्रह्मणो हृदि द्विपत्रे हृत्स्वमहिते योजयित्वा ततो गुरुः तद्वर्णान्संहरे

हिंदीकलायां तन्नियोजयेत् तं नादे तं तत्र नादं नादांते योजयेद्गुरुः तत्पुनर्व्यापिसमनायोस्य विश्वक्त्रां

तरेनयेत् तं पुनर्गुरुर्वक्त्रेण तत्र योजयेद्देशिकोत्तमः सहैवमात्मनाशक्तिं योजयेत्परमे शिवे ॥ अथेति ग्र

यः स्वस्पष्टार्थः इदानीं कलादीक्षामाह तत इति विदधीत संस्मरेत् अध्वनां वेधमयीं दीक्षां दर्शयति अ

तो वेधमयीमिति तेजस्त्रयं सोमसूर्याग्निमयं मध्यं षट्चक्रं मूलाधारनाभिहृदयकंठमध्यं यथा।

क्रमं चतुष्षड्दशद्वादशषोडशद्विगुणानि षट्चक्राणि तत्र तत्राधिष्ठानदेवता सकमलासन।

प्रभृति सदाशिवपर्यंता सर्वे सर्वे सहिताः संहृत्य तत्तत्सर्वं विद्धि दीपनानि विद्धादीनि शक्तिस्थाना

नि त्रैयानि एतत्सर्वं परमे शिवे वेधयेत् ध्यायेदित्यर्थः एवं दीक्षितस्य फलमाह ॥ गुर्वाज्ञया

छिन्नपाशस्तदा शिष्यः पतेद्भुवि संज्ञानं दिव्यबोधो योऽसौ सर्वं विंदति तत्क्षणात् साक्षाच्छिवो भवत्येव

नात्र कार्या विचारणा एषा वेधमयी दीक्षा प्रोक्ता संवित्प्रदर्शिनी क्रमात्सप्तविधा प्रोक्ता तंत्रेऽस्मिन्न

न्यगोचरा अथात्र होमद्रव्याणां प्रमाणमभिधीयते कर्षमात्रं हुते होमे शुक्तिमात्रं पयः स्मरेत् उ

क्तानि पंचगव्यानि तत्समानि मनीषिभिः तत्समं मधु दुग्धान्नं सर्षमात्रं तु दापयेत् दधि प्रसृतिमात्रं

स्यादिक्षुः पर्वसंधिः स्मृताः एकैकं पत्रपुष्पाणि तथा रूपाणि कल्पयेत् कदलीफलनारंगफला

न्येकैकशो विदुः मातुलुंगं चतुः खंडं पनसं दशधा हुते अष्टधा नारिकेलानि खंडितानि विदुर्बु

धाः त्रिधाकृतं फलं बिल्वं कपित्थं खंडितं द्विधा उर्वारुकफलं होमे चोदितं खंडितं त्रिधा फलान्य

न्यानि खंडशानि समिधः स्युर्दशांगुलाः दूर्वात्रयं समुद्दिष्टं गुडूची चतुरंगुला व्रीहयो मुष्टिमात्राः

स्युः गोधूमा माषयवा अपि तंदुलास्तदर्धमात्राः कोद्रवा मुष्टिसंमिताः गोधूमास्तत्कलमा माषास्तेषु अपि

स्यात् लाजा स्युः मुष्टिसं
मिताः पृथुकास्तत्प्रमाणा
स्युः सक्तवोपि तत्समाः
गुडखंडा घृतमानस्यार्द्ध
कैराधितत्समताः न्या
मार्धं चरुमानं ।

स्यु

सधूमोऽतिनिहितो ज्ञेयं निर्धूमः स्वद्दुरेव हि ज्वलद्रूपो भवेत्कर्णः काष्ठ्यनेमनः स्मृतः प्रज्वलोऽग्निस्त्वथ जिह्वा गदेवाऽग्नितिलक ५

स्य

मानतः तिलास्तुलकमात्राः सर्षपास्तन्मात्रकाः शुक्तिप्रमाणं लवणं मरिचान्यपि विंशतिः श्रं
शा. टी. बदरमात्रं स्याद्रामठः तत्सममिष्यते चंदनागुरुकर्पूरकस्तूरीकुंकुमानि च तिंतिनीबीजमात्राणि स
ति. मुद्दिष्टानि देशिकैः ॥ गुर्वीत्वयेति होमद्रव्यपरिमाणकथनपरो ग्रंथः स्पष्टः ॥ तत्र होमका
२४ ले हुताशनध्याननियममाह ॥ वैश्वानरं स्थितं ध्यायेत्समिद्धोमेषु देशिकः शयानमाज्यहोमेषु
निषण्णं शेषवस्तुषु जिह्वायां जुहुयाद्देवं विपश्चित्सर्वकर्मसु कर्णहोमे भवेद्व्याधिर्नेत्रे त्वंधत्वमी
२५ के रितं नासिकायां मनःपीडा मस्तके धनसंक्षयः यत्र काष्ठं ततः श्रोत्रं यत्र धूमस्ततो नासा यत्राल्पज्वल
नं नेत्रं यत्रांगारस्ततः शिरः यत्र प्रज्वलिता ज्वाला जिह्वा सा जातवेदसः स्वर्णसिंदूरबालार्ककुंकुम
क्षौद्रसन्निभाः स्ववर्णे रेतसो वर्णाः शोभनाः परिकीर्तिताः भेरीवारिधिपर्जन्यध्वनिर्वह्नेः शुभावः
हः नागचंपकपुंनागपाटलीयूथिकानिभा पद्मेंदीवरकल्हारसर्पिर्गुग्गुलसन्निभाः पावकस्य शु
भो गंधो धन्यकाल्लत्रवादिभिः प्रदक्षिणास्तु सकंपाच्छ्रशोभाः शिखिनः शिखाः शुभदा यजमानस्य
राष्ट्रस्यापि विशेषतः कुंदेंदुधवलो धूमो वह्नेः प्रोक्तः शुभावहः कृष्णः कृष्णगतो वर्णो यजमानवि
नाशकृत् श्येतरोऽष्टं निर्हृतास्तु वायसश्वानसन्निभः खरस्वरसमो वह्नेर्ध्वनिः सर्वविनाशकृत् हुतिगं
धो हुतभुजो होतुर्दुःखप्रदो भवेत् छिन्नावर्माशिखो कुर्यान्नस्तं धनपरिक्षयं शुकपत्रनिभो धूमः
पारावतसमप्रभः हानिं तुरगनागानां गवां वा कुरुते चिरात् एवं विधेषु दोषेषु प्रायश्चित्ताय देशि
कः मूलेनास्य तनुहुयादेव विंशतिराहुतीः ॥ इति श्रीशारदातिलके पंचमः पटलः ५ ॥ वै
श्वानरमित्यादिना वैश्वानरस्य स्वरूपं ज्ञात्वा तन्मैव होमः कर्तव्यः प्रथमं कार्यादिदोषं होममाह ।

कर्णौ होमेत्यादि होमकाले इत्यस्य इत्यध्यजस्य वसुभवानङ्गंपथ्यजन्मादिकारणं शुभाशुभहेतुत्वं
दर्शयति स्वर्णासिंहास्येत्यादिना ॥ इति श्रीशारदातिलकटीकायां पंचमः पटलः ५ ॥
स्नानादीक्षाविधानकथनानन्तरमवसरप्राप्ते मन्त्रोद्धारविधानाङ्गः प्रथमं सर्वप्रकृतिभूतां मातृ
कां प्रपंचयितुमारभते ॥ ॐ अथ वर्णतनुं वक्ष्ये विश्वबोधविधायिनीं यस्यामनुपलब्धायां सर्व
मेतज्जगज्जडं ऋषिर्ब्रह्मा समुद्दिष्टो गायत्रं छन्द ईरितं सरस्वती समाख्याता देवता देशिकोत्तमैः
अक्लीबह्रस्वदीर्घान्तगतैः षड्वर्गकैः क्रमात् षडंगानि विधेयानि जातियुक्तानि देशिकैः ॥
अथ वर्णतनुमित्यादिना नपुंसकचतुष्टयव्यतिरिक्तह्रस्वदीर्घस्वरद्वयान्तर्गतैः ककारादि
षड्वर्गकैरिति अथमध्ये: अंकखगघङ आः हृदयाय नम इत्यादिप्रकारेणेति जातियुक्तानि
चतुर्थीविभक्तियुक्तानि ध्यानमाह पंचाशल्लिपिभिर्विभक्तमुखदोःपन्मध्यवक्षःस्थला
भास्वन्मौलिनिबद्धचन्द्रशकलामाबद्धतुंगस्तनी मुद्रामक्षगुणं सुधाढ्यकलशं विद्यावह
स्ताब्जैर्बिभ्राणां विशदप्रभां त्रिनयनां वाग्देवतामाश्रये ललाटमुखवृत्ताक्षिश्रुतिघ्राण
गण्डयोः ओष्ठदन्तोत्तमाङ्गास्यदोःपत्संध्यग्रकेषु च पार्श्वयोः पृष्ठतो नाभावुदरे हृदयांसके
ककुद्यंसे च हृत्पूर्वं पाणिपादयुगे ततः जठराननयोर्मध्ये मातृकार्णान्न्यसेत्क्रमेत् त्वगसृङ्मां
समेदोस्थिमज्जाशुक्रात्मकान्विदुः यादीन्हलांश्च सेदात्मापरमात्मानपूर्वकान् दीप्तितः श्रो
त्रमार्गेण न्यसेल्लक्षं समाहितः जपेत्तत्संख्यया विद्वान्घृतमधुराप्लुतैः विदधीत तिलैर्हो
मं मातृकामन्त्रं रूपयन्नेतत् ॥ पंचाशल्लिपिभिरिति अक्षमालागणविपुलं ककारादि अपवर्ग

प्रा॰ दा॰ ति॰ २५ लेमातृकाष्टकंसंवर्णयति ॥ ओमेंहरसनाणिकर्णिकमंदांहहैः स्फुरन्केसरं पत्रांतर्गतंय
ववर्गयशलार्णादिवर्गक्रमात् आशासुसिंधुक्षान्तलोणलिङ्गजातेभ्राणी पुरेणावृतंप
द्मेकल्पितमत्रपूजयन्तमेवर्णात्मिकांदेवताम् । आधारशक्तिमारभ्य पीठशक्त्यन्तमर्चये
त् मेधाप्रज्ञाप्रभाविद्याधीधृतिस्मृतिबुद्धयः विद्येश्वरीतिसंप्रोक्ताभारत्यानवशक्तयः वर्णा
ब्जेनासनंदद्यान्मूर्तिंमूलेनकल्पयेत् आवाहपूजयेत्तस्यांदेवीमावरणैःसह अंगेनावरणं
पूर्वंद्वितीयंयुगशःस्वरैः अष्टवर्गैस्तृतीयंस्याच्छक्तिभिस्तदनंतरं पंचमंमातृभिःप्रोक्तंष
ष्ठंलोकेश्वरैःस्मृतं लोकपालायुधैःप्रोक्तंवज्राद्यैःसप्तमंततः विधिनानेनवर्णेशींउपचारैः
प्रपूजयेत् व्यापिनीपालिनीपावनावेदिनीक्लेदिनीतथा धारिणीमालिनीभूयोहंसिनीशा
ङ्किनीस्मृता सुधापर्णेशुसंपूज्याष्टनामात्मकमुत्पलकाः ब्राह्मीमाहेश्वरीश्चःकौमारीवैष्णवीत
था वाराहीचेंद्राणीचामुंडासप्तमीमता अष्टमीस्यान्महालक्ष्मीःप्रोक्ताःस्वविघ्नमानवः
दंडकमण्डलुपद्मादत्तस्रुचमथाभयं बिभ्रतीकनकच्छायाध्याब्राह्मीकमलासिनोज्ज्वला शूलं
परशुंपत्तडंकंडहभिन्दकपोटकं वहंतीहिमसंकाशाध्यायेन्माहेश्वरींशुभां अंकुशंदंडखट्वां
गौपाशंवदधतीकरैः ध्येयाबंधूकसंकाशाकौमारीकामदायिनी चक्रंघंटांकपालंचशंख
चदधतीकरैः तमालश्यामलाध्येयावैष्णवीविभ्रमोज्ज्वला मुसलंकरवालंचखेटकंदधती
हलं करैश्चक्रैर्भिवाराहीध्येयाकालघनच्छविः अंकुशंतोमरंविद्युत्कुलिशंविभ्रतीकरैः इंद्र
नीलनिभेंद्राणीध्येयासर्वसमृद्धिदा शूलंकपालंनृशिरःकृपाणंदधतीकरैः मुंडस्रग्भृद्वि

25

नादेयावाङ्मुद्रारक्तविग्रहा अक्षस्रजं वीजपूरं कपालं पंकजं करैः वहन्ती हेमसंकाशा महालक्ष्मी
समीरिता अथ जेन्मातृकामिश्रं निजं साधकसत्तमः ॥ ओमेति अष्टदलं पद्मं विरचय्य तत्कर्णि
कायां हसौः इति लिखेत् २ गुणके स्मरकेसरे अष्टपत्रेषु कादिलान्तान् अष्टवर्गान् प्राग्वालिखेत्।
पश्चाभवेद्वहिर्भूपुरे तस्याभ्यंतरे पूर्वादिदिक्षु लोलानौ यकारः अग्निकोणेषु आग्नेयादिषु लांग
लिः ठकारः एवं कृते भूतेनाहुतं पद्मं तत्कर्णिकायां देवीं वसजयेदिति समुदायार्थः आधार
शक्तिमारभ्य साधकसत्तमः स्वं नोऽग्नेयः स्पष्टार्थः अथाद्यिदिश्वं के मातृकायां दशविधन्यासा
न्क्रमेणैव क्रमारभते ॥ न्यसेत्सर्गोविलासत्पूर्णा ध्यात्वा देवीं यथाविधि सर्गो विन्दुतिके न्यसेद
र्णान्भागस्थितिवर्त्मना विद्यान्सर्वादितान्निहान्तष्यादीनेगसंयुतान् ध्यायेद्वर्णेश्वरीं मंत्रवल्लभेन
समन्विताम् । सिंदूरकान्तिममितामरणां त्रिनेत्रां विद्याक्षसूत्रमृगभीतिवरं दधानां पार्श्वस्थि
तां भगवतीं मसिकाञ्चनाभ्यां ध्यायेत्कराब्जधृतपुस्तकवर्णमालां अथ वेनादिके सर्वे विद्या
स्र्वेव वर्त्मना विंदुयुक्तामिमान्न्यसेत्संहारप्रतिलोमतः विद्यान्सर्वादितान्विहान्तष्यादीनेगसं
युतां ध्येयावर्णमयेयं पद्मे देवी वागधिष्ठभाशिवा । अक्षस्रजं हरिणपोतमुदग्रटंकं विद्यां करैर
विरतं दधतीं त्रिनेत्रां अर्धेन्दुमौलिममरुणामरविन्दभासं वर्णेश्वरीं प्रणमत स्तनभारनम्रां न्या
सावन्यादिके सर्वे ह्रयान्सर्वोतवर्त्मना तारोत्ताभिः कलाभिस्तान्न्यसेत्साधकसत्तमः वर्णाद्या
स्तारसंयुक्ता नमस्कारान्तमौलिकाः ऋषिः प्रजापतिश्छन्दो गायत्रं समुदाहृतं कलात्मा वर्ण
जननी देवता शारदा स्मृताः ह्रस्वदीर्घान्तरगतैः षडंगो प्रणवं स्मृते । ह्रस्वैः पद्मैरथांगे शणार्

शा० ति०
२६

७८

मष्टाहुतिं गुणपुस्तकं वर्णमालां टंकं शूलं कपालं दरममृतलसद्धेमकुंभं वहंती मुक्ताविद्युत्पया-
योदस्फटिकनवजपाबंधुरैः पंचवक्त्रैः स्त्र्यक्षैर्वक्षोजनम्रां सकलशशिनिभां शारदां तां नमामि
अर्चयेदुक्तमार्गेण शारदां सर्वकामदां नांतो यष्ठवीतान्यसेज्जमौलो हृद्धसंपुतो सप्तार्णप्राणश
क्त्यात्मयुक्ता यादिशतेक्रमात् ऋषिः स्याद्दक्षिणामूर्तिर्गायत्रं छंद ईरितं अर्धनारीश्वरः प्रोक्तो देवता
नेत्रवादिभिः ह्रस्वासद्दीर्घयुक्तेन कुर्यादंगानि देशिकः । बंधूककांचननिभं रुचिराक्षमालां पाशां-
कुशौ च वरदं निजबाहुदंडैः बिभ्राणमिंदुशकलाभरणं त्रिनेत्रमर्धांबिकेशमनिशं वपुराश्रयामः
पूर्वोक्तेनैव मार्गेण पूजयेत्तं यथाविधि स्मराद्यो मारकोन्यसेत्केशवादिनमोन्विता सप्तार्णप्राणश
क्त्यात्मयुक्ताया दिग्भुवे स्वः ऋषिः प्रजापतिः प्रोक्तो गायत्रं छंद ईरितं अर्थ लक्ष्मीहरिः साक्षाद्देवता
त्र समीरिता दीर्घयुक्तेन बीजेन षडंगानि समाचरेत् हंसैर्विभ्रमरासिजुगदा शंखचक्राणि बिभ्रा
पद्मादर्शौ कनककलशं शेखविघ्नहिलासे वामोत्संगस्तनमविरलाकंपमाश्लिष्यलोभाद्देवीभूतं
वपुरवतु वः पुंडरीकाक्षलक्ष्मः अर्चयेन्नादिके सर्वे प्रागवन्मेशमर्चयेत् शक्तिपूर्वीननोन्यसे
न्मात्रकामंत्रवित्तमः ऋषिः शक्तिः समुक्तं छंदो गायत्रं देवता बुधैः संप्रोक्ता विघ्नजननी सर्वसौभाग्य
दायिनी दीर्घबिंदुयुजांगानि कुर्यान्मायात्मना बुधैः । उद्यत्कोटिदिवाकरप्रतिमभां दीप्तांगरूपीनस्त
नीं वल्लार्घेंदुकिरीटहाररशनामंजीरसंशोभितां बिभ्राणां करपंकजैर्जपवटीं पाशांकुशौ पुस्तकं
दिव्यां हेमजगद्विशरीं त्रिनयनां पद्मे निषण्णां भजे । पूर्वोक्तेन विधिना देवीमनर्घ्यमर्चयेत् न्यसेद्धृलीवी
जमक्षितां मातृकां विधिवत्ततो ऋषिर्भृगुः समुक्तं छंदो गायत्रं देवता स्मृता समस्तजगतामादिजगता

नायिकाद्यैः प्रोक्तस्तेनैव बीजेन कुर्यादंगानि साधकः । विद्युत्कोटिसमप्रभां हिमगिरिप्रख्यैस्त्रि
भिर्गजैः शुण्डादण्डसमुत्क्षिप्तामृतघटैरासिच्यमानामिमां विभ्राणां करपंकजैर्जपवटीं पद्मद्वयं ।
पुस्तकं भास्वद्रत्नसमुज्ज्वलां कुचनतां ध्यायेज्जगत्स्वामिनीं आराधयेदिमां प्रोक्तवर्त्मना कुसुमादि
भिः मंत्रेणास्य साध्यावशुषिमात्रको मंगलप्रदो ऋषिः संमोहनः प्रोक्तश्छंदो गायत्र उच्यते देवतामं
त्रिभिः प्रोक्ता समस्तजननीपरा स्वरेणादीर्घयुक्तेन कुर्यादंगविकल्पनां । बालार्ककोटिरुचिरां
स्फटिकाक्षमालां कोदंडमिक्षुजनितं स्मरवाणपञ्चवाणान् विभ्रांवहसलकमले दधतीं त्रिनेत्रां ध्याये।
त्समस्तजननीं नववेदहस्तां अर्चनादिक्रियाः सर्वाः प्रोक्ताः पूर्वविधानवत् शक्तिः श्रीकामबीजानां
देवीवर्णान्तरक्रमेण ऋषिः पूर्वोदितश्छंदो गायत्रं देवतायुधे संमोहिनी समुद्दिष्टा सर्वलोकवशंक
री प्रावर्तिते स्त्रिभिर्बीजैः षडंगानि प्रकल्पयेत् । ध्यायेयमक्षवलयेक्षुशरासिपाशान्पद्मद्वयांकु
शशरासवपुस्तकं च आविभ्रतीं निजकरैररुणां कुचार्तां संमोहिनीं त्रिनयनां तरुणेंदुचूडां ।
यजेदावरणैः सार्धमुपचारैः प्रमोदयां पूर्वसंस्थानविन्यासमिति उक्तादिः पंचशाकलाभिः ना।
नीयंत्रिपुरामंत्र चरमबीजेन तदीनपूर्वां संप्रयातन्प्राणोति समयातन्प्राणशक्तिः आत्मपुनाम्
याविद्दशवर्णात्मकस्यानेष्टुन्मसेदिति कथ्यते यत्र गात्मनेनमः रेफ्रसृगात्मनेनमः सदेवमन्य
शपि प्राणभूतेशात्मने आत्मात्मने हंस्मादिप्रकारेण हंमेति हंसाः हृदयाय नमः हंसीं शिर
से स्वाहेत्यादिप्रकारेण स्मराद्यां कामबीजाद्यां समयाविति उक्तार्थैः आदिबीजे नेति प्रविरलां
कल्पयानि विश्रामणांशक्तिः पूजां लुहोबाह्यैः पूर्वां प्रोक्तमंत्रेण श्रीबीजेन स्मराद्यां पुनरपि काम

प्रा॰ टा॰ वीजार्थयुक्तकं प्रपंचयागाख्यमासमाह ॥ प्रपंचयागं वक्ष्यामि सच्चिदानंदसिद्धिदं देवादिशक्तिर
ति॰ नपापरमात्मामहामन्त्रः वह्न्याद्यावकथिताः पंचमंत्राः शुभावहाः तारपञ्चमादिकान्मन्त्रसेदज्ञपात्म
१२ हिंगन्तिकां मातृकाशुक्तमार्गेणस्पृष्ट्वा देहे विधानवित् ऋषिश्चास्यास्य हिरण्यगर्भो गायत्रं छंदः ईरितं स
मस्तवस्तुसेप्राग्भपरंतेजोत्र देवता स्वाहाद्यैः पंचमन्त्रैः पंचांगानि प्रकल्पयेत् अस्यादित्वधः ऊर्ध्व
27 हृदो हरिहरात्तैः । तारादिपंचमन्त्रभिः परिचीयमानमानैरगम्यमनिशं जगदेकमूलं संवित्समस्त
गमनश्चरमच्युतंतत्तेजः परं भजतनसोऽग्निमयां चतरापि । ॥ प्रपंचेति वेदादिः प्रणवस्त्र तरन्यासस्य
कथं प्रपंचत्वमित्याशंक्यान्तराणां प्रपंचात्मकत्वात् तदात्मकत्वयुक्तमित्याह ॥ पंचभूतमयावर्णा
वर्गशः प्रागुदीरिताः तस्माज्ज्ञानेन्द्रियात्मानः प्रपंचं तन्मयं विदुः देहेपि नादशो न्यस्य मेहर्णाद्वि
लोमतः ततस्थानयुतान्मंत्री न्यस्याम्परे तत्त्वे ॥ परे तत्त्वे परमात्मनि ततस्थानसहितान् वर्णा
न्न्यस्यात् उपसंहरेदित्यर्थः फलमाह ॥ एवं वर्णमयं कृत्वा देहं दिव्यतनुर्भवेत् न्यस्यमंत्रीय
थान्यायं देहे विष्वक्समानरं ज्ञेयं तत्तंत्रानने देवान्मेधत्तमनन्ययोः इत्येवमुक्तयारग्रामं शवि
नेत्रोदिनैः ॥ एवं न्यासं कृत्वा किं कुर्यादित्यत आह न्यस्येति एवं वर्णन्यासात्मकप्रपंचयागम
भिधाय वक्ष्यमाणहोमस्य रूपं होमप्रकारं तत्फलं चाह इत्थं प्रतिनान्यत्र व्याख्याह ॥ अश्व
न्योऽध्वगोलत्वमग्रौ पक्षमिपश्चिलाः सिद्धार्थपायसाज्यानि इत्याण्यष्टौ विद्विषः अष्टभिर्द्र
हृयात्तत्तदंपेवासमाहितः सर्वान्कामानवाप्नोति परां सिद्धिं च विंदति ॥ एभिर्द्रव्यैः सर्वैर्वा प्रपंचयाग
नकृत्तत्तहोमस्य फलमाह सर्वान्कामानिति फलं नाराण्यपिप्राह ॥ एभिरेकैकमष्टसाहस्रं हुत्वा

मंत्री विनाशयेत् विद्वस्त्रुद्धानरहान्मूलात्त्रराशापान्सपत्नगान् मंत्राणाम यथाहुत्वा शतिपत्निम
मुद्ववान् विकाराज्ञाशयेदाशुहोमोयं समुदीरितः पभिस्तिमधुरोपेतैर्जुहुयाल्लक्षमानतः श्रुचि
रादेवसमभवेन्माताह्नुमिपुरंदरः अमीभिः साधको भूत्वा वशपादीनपि साधयेत् हुत्वालसंतिलैः श
हैर्मधुयुतैः सर्वपातकैः पायसाज्येन जुहुयान्मंत्री सर्वसमृद्धये पद्मनीलजहोमेन महतीं श्रियमा
प्नुयात् घृतेन जुहुयाल्लक्षं प्राप्नुयात्कीर्तिमक्षयां नानीकुसुमहोमेन सर्वलोकं वशं नयेत् संशो
धितैस्तिमधुकैर्लवणैर्लक्षमानतः जुहुयाद्गुलिकाः कृत्वा वशयेद्धि समंजसा लिखित्वा पत्रलं रे
णुमातृकार्णान्पृथक्पृथक् अभ्यर्च्य जुहुयाद्बध्नात्तमपाशस्तु सद्वरन् अभिचारहरो होमः सर्वरा
ज्यसमृद्धिदः सहस्रलोमेर्वितरेदत्तिर्णान्निष्कमानतः अथवा भक्तितो दद्याद्यथोक्तं फलमाप्नु
यात् अनया सप्तमंत्रमंत्रे पिबेत्प्रातर्दिने दिने सलिलं सम भवेद्धीमान्नीरोग भनेकविता परा आज्यीरसे
व वा वल्के पयसा वा पिबेत् हुते अभिमातृकाजप्तमभिवितं सविधानतः पिबेत्प्रातः समेधावी भा
वेदाकानिसत्त्रिभः ब्राह्मी सहस्रसंजप्तमा वचां वा पयसा पिबेत् लभते महतीं मेधां मविरान्ना
संशयः सौवर्णे कुंभकं न्हत्वा कुंभं संस्थाप्य पूर्ववत् क्वाथेन पूरयेन्मंत्री यथावत्क्षीरशाखिनां
अष्टांपविल्लोपकामिजवरत्नसमन्विते आवाह्य सजये देवीं मातृकां कुसुमादिभिः सहस्रसापि
तज्जायै रभिषिंचेदियं नरं भानुवारे प्रभेन मे ब्रह्मस्थानपि सृजयेत् शरवेदनिकोदयाउति
मुक्तः स्वशक्तितः रत्नाकरविशेषणाकल्पादेहोपशांतिदं पेस्पर्यजननं पुंसां सर्वसौभाग्यसि
द्धिदं अभिषेकादिदं प्रोक्तं विश्वसंमोहनपदं ॥ पभिरित्यादिना यक कलशाभिषेकं प्रकारेण

शा॰ दा॰ स्फलेचाभिधाय नवकलशाभिषेकं तत्फलं चवक्ष्यमारभते ॥ एवोक्तेमंडलेकृत्वा मंत्री नवपदा
ति॰ त्मिकं मध्यादिस्थापयेत्तेषुपदेषु कलशान्नव ततभिर्वेष्टितान्सूत्रैर्वह्निस्वदनचर्चितान् सुधूपवा
२८ सितान्मंत्री कुर्वीत तान्समर्चितान् आपूरयेत्सुतोयैस्तान्वेष्टयेद्वभिलक्तानान् स्वकाम्माणिक्यवैडूर्य
गोमेधावज्रविद्रुमौ पुष्परागं मरकतं नीलं चेति यथाक्रमं एतानि नवरत्नानि तेषु कुंभेषु नि
क्षिपेत् विस्तृकानामिंद्रवल्लीदंबीहर्बीचनिक्षिपेत् स्थापयेत्कुंभवक्त्रेषु कोमलोच्चलपल्लवान्
विन्यसेद्दत्ततोपेतांश्चषकांश्च फलान्वितान् मध्यकुंभे समाराध्य देवीं मंत्री विधादितः पूर्वयेद्दित्त
कुंभेषु व्याप्तिमायाः पुरोदितः शर्कराज्यतं संयुक्तं पायसं च निवेदयेत् स्पृष्ट्वा कुंभान्कुशैर्विद्वा
न्त्रपेत्साष्टशतं शते अभिषिंचेद्धिलोमेन साध्यं तं दनदंतिणे सर्वपापक्षयकरं शुभदं कांतिसिद्धि
दं कृत्वाद्दोहादिशमनं सौभाग्यश्रीजयप्रदं पुत्रप्रदं च वंध्यानामभिषेकमिदं विदुः ज्वरार्तस्य पु
ः स्थितावाजपेत्साष्टसहस्रकं ज्वरो नश्यति तत्साम्यतुरंटभनयत्यपि परेतं त्रिसमच्छिन्नस्पृष्ट्वा
स्कंतसुधामयं विद्विद्याजपेद्योगी विषरोगविनाशनं वलीपलितरोगघ्नः तृष्णापिपासाप्रणाश
नः पुष्टिदः सर्वसौभाग्यदायी लक्ष्मीशुभप्रदः ॥ एवोक्तमंडलमित्यादिनोक्तनरोग्रंथः स्पष्टार्थः
मातृकामंत्रसाधितसुद्धाविधानमाह ॥ सोमसूर्याग्निरूपाः स्युर्वर्णालोहत्रयं तथा रोप्यमिंदु ः
स्तत्र हेमसूर्यस्ताम्रंहुताशनः लोहभागाससुदिष्टाम्सराघत्तरसंख्यया तैर्लोहैः कारयेन्मुद्रां स
म्यक्कल्पितसंमितां साधं सहस्रं संजप्य स्पृष्ट्वा तां न्यूनयाततः तस्यां संपातयेन्मंत्री सर्पिषा स्वर्ण सं
स्थया निक्षिप्यकुंभेतां मुद्राम भिषेकोक्तवर्त्मना आवाह्य संजयेद्देवीं सुपचारैः समाहितः अभिषिं

२८

वर्णमंत्रसुगाजोक्तलदा
(मासविसिद्धिदा)

त्यविनीनाशयत्यघानां गुटिकां गुरुः ॥ सोमसूर्येत्यादिना स्वराद्यक्षरसंख्यया षोडश पंचविंशतिर
शसंख्येयमर्थः साधितगुटिकायाः फलमाह ॥ इयं रत्नाख्यरोगविषज्वरविनाशिनी आयुर्वीर्ययश
आदिभ्यो रत्नाकर्या हि विशेषतः गुटिकेन यमवाप्नोति धारयन्मन्त्रनेश्वरः ॥ अथ नवरत्नमयमुद्राविधा
नेन फले च निरूपयितुं तस्य नवर्णवर्गरूपतां प्रतिपादयन्नाह ॥ विभजेन्मातृकां मंत्री नववर्गान्यथा
क्रमात् अष्टावष्टौ स्वराः स्पर्शाः पंचशो व्यापका अपि नववर्गसमुत्पन्नान् नवरत्ने स्वराद्यहाः अर्केन्दुरक्तक
गुरुशुक्रमंदराहुकेतवः ॥ विभजेदित्यादिना नवरत्नानां नामान्याह ॥ माणिक्यं मौक्तिकं चारु विद्रुमं गारु
त्मतं पुनः पुष्परागं लसद्वज्रं नीलं गोमेदकं शुभं निर्दिष्टं नवरत्नानि सद्भिस्तैः कारयेच्छुभं जपहोमादिकं स
वैकर्यान्पूर्वोक्तवर्त्मना ॥ मुद्राधारणफलमाह ॥ यो मुद्रां धारयेदेतां तस्य स्युर्वशगा ग्रहाः वर्धते त
स्य सौभाग्यलक्ष्मीरायुर्तनाभवेत् क्षमाशेहाविनश्यंति न शंपति सकलापदः रक्षोभूतपिशाचाद्या ने
क्षंते तं भयाकुलाः उपर्युपरि वर्धंते धनरत्नानि संपदः ॥ मातृकायंत्रमाह ॥ नानीयोज्ज्वलकर्णि
कं स्वरयुगैराविर्भवत्केसरं वर्गौल्लासिवसुच्छदं वसुमतीगेहेन संवेष्टितं नाशाथांस्वरवारिवर्णविल
सदिक्कोणसंशोभिना यंत्रं वर्णैः परं निगदितं सर्वार्थमयं यंत्रपरं ॥ इति श्रीशारदातिलके षष्ठः पट
लः ६ अस्य व्याख्याने प्रागेव कृतम् व्योमेन्द्वित्यत्र संग्रहाधिकारादत्र पुनर्निरूप्यते ॥ इति श्री
शारदातिलकटीकायां षष्ठः पटलः ६ अथ भूतलिपिं वक्ष्ये गोप्यामतिदुर्लभां यां प्राप्य शंभो
स्तनयः सर्वान्कामान्प्रपेदिरे ॥ पंचाशद्वर्णमातृकाविधानानंतरं द्विचत्वारिंशद्वर्णात्मकभूतलि
पिसंज्ञमातृकामंत्रविधानं कथयितुं चवर्गात्मकानस्याः प्रथमं नवरत्नान्विभजते ॥ पंचह्रस्वाः सं

शा॰ दा॰ पिवर्णा व्योमेराग्निजलेधराः अंत्यमाद्यं द्वितीयं च चतुर्थं मध्यमं क्रमात् पंचवर्णान्तराणि स्युर्बीन
ति॰ धैर्नेदुभिः सह एषा भूतलिपिः प्रोक्ता द्विचत्वारिंशदक्षरैः ॥ अथ मंत्रे निगूढाः पंचह्रस्वाः अइ
२९ उऋऌ एते ते व्योमहीराग्निजलेधराः व्योम हकारः ईरः यकारः अग्नि रेफः जलं वकारः धरा
लकारः ततश्चायमर्थः ह्यरवलाः अंत्यमाद्यमित्यर्थः कवर्गस्यांत्यो ङकारः आद्यं ककारः द्वि
तीयं खकारः चतुर्थं घकारः मध्यमं गकारः ततश्च ङकखघग इति चतुर्थवर्गः ततथयदस
प्तमवर्गः मयफभव अष्टमवर्गः शषसहल नवमः एवं नववर्णात्मिका भूतलिपिः नववर्गाधक्ष
राणि दर्शयति, आद्यां स्वराणां वर्गाणां पंचमाः शान्तसंयुताः वर्गाद्य इति विज्ञेया नववर्गाः स्वर
तामुमी व्योमेराग्निजलान्ते वर्गवर्णाः स्युर्बिन्दुः ॥ अत्रायमर्थनिरूढः आप अस्वराणां
आकाशानां: हकारस्य यकारस्य अस्वराणि च आद्याः स्वराणां संयोक्ते आद्याः स्वराणां इति भ
वति वर्गाणां पंचमास्तराश्च ङ ञ ण न माः शान्तः सकारः तत्संयुक्ताः वर्गादिवर्णा वेदितव्याः आ
काशवायुवह्निवारिपृथिवीमयं नववर्गवर्णानां क्रमेण दर्शयति व्योमेत्यादिनान्तरं एवमेव नववर्
गवर्णानां प्रत्येकं नवोहव्यमित्याह ॥ द्वितीयवर्गभूतस्यानवमेन जलेधरा विरिंचिविष्णुरुद्राश्चि
प्रजापतिर्दिग्गीश्वराः क्रियादिशक्तिसहितान् क्रमात्सर्वगा देवताः ऋषिः स्याद्दक्षिणामूर्तिगायत्रं छं
दईरितं देवताकथिताः सद्भिः सात्ताहीर्णीश्वरी परा ह्रादिषड्वर्गकैः कर्यान्तषडंगानि स्वजातिभिः धा
येल्लिपितनोर्मूले देवीं तन्मयपंकजे वंदेतिसर्पियोद्यत्तनिर्मवर्णमयं शुभे परमं चिन्महावीनं वि
द्रुनादं महाशिवं रश्मिमतरशाखाभिः सर्वशास्त्रविनिर्मितं सलिलान्तरपत्रैस्तैः संच्छादितजगत्त्रयं

29

वह्निवर्णाक्षरेदीप्तेरश्मैरिविस्मरन्त्वमे मरुद्वर्णोल्लसद्वर्णे घोनयंनेवपुःश्रियं आकाशार्णफले
नेत्रे सर्वभूताशयेपरे परान्दतात्मभिः निश्चितेपरमेश्वरं वेदागमादिभिः ह्रंमेसम्बन्नति
मनोहरे शिवशक्तिमयेसा नाच्छायाश्रितजगत्त्रयं एवमाश्रितस्यधियः सर्वान्कामानवाप्नु :॥
ग्रेकोंसुकणशांककोटिसदृशीमापीनतुंगस्तनी चेद्रार्धांकितमस्तकामधुमदालोलनेत्र
त्रयी विश्राणामनिशंवरंजपवटीविद्यांकपालंकरैराद्यायौवनगर्वितालिपितन्त्रैर्वागीश्वरी।
मान्त्रयेत् ॥ द्वितीयवर्गे पकारादिवर्गेन तत्र भूवाचकान्तरेनास्ति तस्यान्तरवत्स्थयात्मकत्वात्
नवमे शकारादिवर्गेन तस्यान्तरात्मकत्वात् तत्र जलवाचके यरावाचकेन सः ह्रादिषट्वर्गके
रिति नववर्गमध्ये हङ्‌ञणनमात्मकादिवर्गे निगद्यव्याख्यातमपरं ग्रेकोन्मुकेति कलंकर
हितः इत्यर्थः मधुमदामवमदात् विद्यापुस्तके हकारादिहकारान्त आदिवर्गात्मकेनवम्वरा
णात्मासस्यानामाह ॥ आधारदेशोधिष्ठानेनाभोह्रदिगलेपुनः विंदौनादेततः शान्ते शिवदै
शिकमतम: नवाधारेषु विन्यसेत्ववर्णानवयथाक्रमात् ह्रादिवर्णात्मनोमस्तक्षेत्रधीदितः
सधीः ऊर्ध्वमाहेह्रयाम्योदक्पश्चिमेषुसमाहितः शेषान्पंचवर्गाणांवर्णान्देशिकसत्तमः ॥
अधिष्ठाने लिंगे विंदौ ललाटस्थाने नादे मूर्ध्नि शक्तान्तस्माद्उपरि शिवेद्वादशान्ते तृतीयवर्गात्
त्मासासमाह ऊर्ध्वादिपंचवक्त्रेषित्यर्थः इकारादिमकारान्तपंचवर्गात्रन्यासस्थानान्याह
अथमूलादमूलाग्रमध्यदेशक्रमेण जठरेपार्श्वयोर्नाभौपृष्ठेवापिसमाहितः गुह्यादौ कवि
लेन्यसेत्त्वादिवर्णत्रयंक्रमात् स्कंधेसर्गावसानास्थानेन्यस्तोवह्निमरुन्मयः वियद्भूमिः क्रमात्

सेहिंदुकमर्गोवसानिको महन्मश्चतिलोमेन विमसेहिंदुभूषितं आगमोक्तेन मार्गेण दीक्षितः
साधकोत्तमः लक्षं मन्त्रं जपेत्तावज्जुहुयाद्धुतंतिलैः पूजयेदन्वहं देवीं पीठशक्तिभिर्नवभिः वा
णीज्ञेला सनेरुद्रयीन्मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् देवीं संपूजयेत्तस्यामंगाद्यावरणैः सह आदावंगावृतिः
पश्चाद्देविकाद्याभिरीरिता द्वितीयामातृभिः प्रोक्ता द्वात्रिंशच्छक्तिभिः पुनः चन्द्रः षष्ठ्यास्तथा षष्ठी
शक्तिभिर्लोकपालकैः सप्तमी पुनरेतेषामस्त्रैस्यादष्टमावृतिः एवं संपूज्य जगद्धात्रीं श्रीभूतलि
पिदेवता स्थानेषु लेखेषु विविधवदम्याँगानि सर्वेके अंबिकावाग्भवीडुर्गाश्रीःशक्तिश्रावलेत
णा आद्याद्याः एवंवक्ष्याः कराली विकरालोमा सरस्वती श्रीई गैषा लक्ष्मीः सरस्वती ष्टतिः स्मृतिः श्र
द्धा मेधा नतिः कान्तिः सार्याः षोडशशक्तयः खड्गखेटकधारिण्यः श्यामाः रक्ताः स्वलंकृताः विद्या ह्री
पुष्टयः प्रज्ञा सिनीवाली कुहूः पुनः रुद्रवीर्या प्रभानन्दा पोषिणी ऋद्धिदा शुभा कालरात्रिर्महारात्रि
भद्रकाली कपालिनी विकृतिर्दंडमुंडिन्यौ सेंदुखंडशिखंडिनी निशुंभशुंभमथनी महिषासुरमर्दि
नी इन्द्राणी चैव रुद्राणी शंकरार्धशरीरिणी नारी नारायणी चैव त्रिशूलिन्यपि मालिनी अंबिका ह्ला
दिनी चैव द्वात्रिंशच्छक्तयः स्मृताः वज्रहस्ताः पिशाचास्याः संपूज्याः स्युरभूषणाः पिंगला नीविशा
लाक्षी समृद्धिर्वृद्धिरेव च श्रद्धा स्वाहा स्वधाभिख्या माया मनवसंज्ञया त्रिलोकधात्री सावित्री गायत्री
त्रिदशेश्वरी सुरूपा बहुरूपा च स्कंदमाताच्युतप्रिया विमला चामला पश्चादरुणी पुनरारुणी प्रकृ
तिर्विकृतिः सृष्टिः स्थितिः संहृतिरेव च संध्यामाता सती हंसी मर्दिका वज्रिका परा देवमाता भगवती
देवकी कमलासना त्रिमुखी सप्तमुख्यन्या सुरासुरविमर्दिनी लंबोष्ठी चोर्ध्वकेशी च बहुशीर्षा वृकोदरी

रयोरेखाद्वयायस्मात्कुलिशिरेखाबतः पुनः अनेनैव गायप्यनेनैव गाचनदं न तरं नतोऽनुवनमालाख्या
ततः स्यान्मदनोन्नता अनंगकुसुमा विद्युद्रूपा सर्वभयंकरी अनेनाभ्यासतत्वादितो वज्रूरूपाद्भमप्रदा
वरदाख्यानवागीशीवतः षष्ठिः समीरिता वायवाणधराः सर्वाज्वालानिहतामहाबलाः दंष्ट्रिमत्कुरं
केश्ववस्ताद्युपोपकांतमानसाः सर्वाभरणसंदीप्ताः स्तनीयाः प्रयत्नतः लोकेशाः सर्ववन्द्यास्ता
दृष्टसाहित्यकामपि रुद्धयः सृजयेन्मंत्री श्रीभूतलिपिदेवता श्रीवाणोः सम्भवेद्भूमिर्दैवेरण्याभिनं
घते कमलैरयुतं हुत्वा राजानं वशमानयेत् उत्पलैर्जुहुयान्नित्यं महालक्ष्मीः प्रजायते पलाशकु
सुमैः क्षत्रियस्तेन कविर्भवेत् राजीलवणहोमेन वनिता वशमानयेत् मातृकोक्तानि कर्माणि कु
र्याद्दशापि साधकः भूतलिप्याद्युदीक्षायामेऽभ्यजेत नरः क्रमात्क्रमाच्छुनाहुत्या तत्सम्सिद्धो भवेन्म
नुः प्रसन्नभुजकाकाराङ्कुरं सौमध्यवर्मना संग्रामध्यपरंस्थानेपरविनोपरागदैः स्नापयेन्मूर्छि
लोत्तयोगायं सर्वसिद्धिदः अन्यत्रासद्देहस्तेन न साक्षात्करो भवेत् यंत्रे क्रियाविशेषाभ्यस्त्वात्वा
कर्माणि साधयेत् ॥ अथ मूलमित्यादिना अन्यायेयनिरूपः उकारमध्ये तत्पश्चे ककारं वाह्यपुर्वे
खकारस्थपमूले कुपरमध्यसंख्याविस्तर्थः एवं वर्गचतुष्टये स्वस्वमकारं नवरेदक्षिणपार्श्वे पकार
मितरे फकारेणाभ्यो मकारं पृष्ठे वकारं वा घत्तरत्रयात्मकं अवशिष्टवर्गस्थानान्याह यथाक्रमं
द्वादशकुविलेतिस्पष्टन्यासमये वर्णान्विसर्गयुक्तान्न्यसेत् कथं खः कः ङः गः एवमन्यत्रापि वो
ध्यं सहनिन्यासमये प्रतिलोमेन विंदुयुतां रं चं गं खं कं इति तत्तस्थाने विन्यसेत् एवमन्यत्रा
पि निगदव्याख्यानमपरं यत्र क्रियाविशेषाभ्यस्त्वात्वा कर्माणि साधयेत् इत्यकं नाम्ने वयं त्राणि स्पष्टी

शा० टी० कर्त्तुमारभते ॥ विंद्धाग्रं गगनं तदेव शिववसुयुग्मान्तनीवकर्णाद्युतेनान्तेनोमरुद्रेषमध्यविद्दिलः सा
ति० ध्यस्यं वसुतत्वैः एतेषुक्तरंशो हकारपुटितो स्वस्वरूपतवर्णांलिखेद्विःश्रं बोत्सदले विलिख्य मन्त्रिमा
३१ न्तनं तत्परस्य सेहेपि स्थिते विषयं यंत्रमिदं लालावंदनेन विनिर्मितं रोहिणीएणाश्वदेयं शाट्टो विशयंत्रं सर्वकामदं ।
यो हा साक्त यरं तु खंड शिरसो स्थानां क्रमाज्जेपुनो कोपोपशमनस्यामिति विरचयेन्मध्यदले षष्ठस्व
31 वायवाणं पुटान्विलिख्य विधिना शिष्टार्णमन्त्यद्दले यंत्रं वायुगृहेण वेष्टितमिदं स्यात्तालपत्रे स्थिते
स्वात्मामिं हृदये यंत्रे वायव्यां निखनेद्रिपोः हार्षेद्धाटनकृतत्स्य सदतिर्भवति च ध्रुवं ॥ अत्र वायव्यंत्रप्रका
र्थः विंद्धाग्रं गगनं मानुस्वारं हकारं शिववसुमकपकारान्तरयुक्तः हेमिति भवति तानी चकर्णाद्युतः
स्वरूपमेवनन्तेनः नमोतः ततः स्वस्ति नेनमश्शति भवति साध्यवेषुकत्तरेणाविलिखेत् तानि कानिय
तुर्दिक्ष्वपयंत्रे लिखेत् तस्य नामान्तरं सिद्धादिकोष्ठमध्ये यस्मिकोष्ठे तिष्ठति तत्कोष्ठस्थानानुक्षराणि
तैः स्वरैलिखेदित्यर्थः एकाग्रष्टपत्रेषु प्रत्येकमाकाशवर्णान् एकैकं हकारपुटितं कृत्वा लिखेत्
कथं हंश्रं हंप्रं हंछं हंजं हं णं हं रं हं सं हं शं हं इत्यनेन प्रकारेण हकारस्यापि हकारपुटितत्वात् एव
मक्षरमवशिष्टं तत्रदशपत्रे हकारपुटितं कृत्वा लिखेत् तथांत्यपत्रे वर्णाद्वयं लिखेत् ततः पश्चा
माकाशेन मंडलेन वेष्टयेत् एतत्तालियंत्रं विधिना कृतं सकलफलप्रदं यो हा विति अष्टदलकमलं
कृत्वा कर्णिकायां यकारद्वयमत्स्यापि येरति लिखेत् एतस्तैरेव कोपशं नमः इति वर्णलक्ष्य हु
नमः इति भवति कोपशायनमः इति स्वरूपमित्यस्पदले षष्ठस्य वायुवर्णान्मकारेण पुटितं अ
त्यमन्त्यदले लिखेत् एवं वायुमंडलेन वेष्टयेत् एतद्वायव्यंत्रं समप्त्न्निरिवितं सकलफलप्रदं ॥

वह्नेर्बीजयुगं क्रमात्कुवर्णं मध्येऽङ्कुशुकस्याग्निरोः बीवह्न्यन्त्रे रेखमध्यविहितः पत्रेषु वह्न्युग्मं वा
न्वर्णान्वह्निनिरोधितान्प्रविलिखेत्साध्याक्षरैः पोषकैरेखं वा न्नदले क्षुधाणुपुरं गभूर्जो ह्रे
कल्पितं ॥ शुभमम्बरं तत्संयोगेलालतया परिकल्पितं रक्ताक्षत्सर्वभूतानां यंत्रमाग्नेयमीरितं ।
ध्यानकारं तत्समिश्रं तत्कृत्तिकायां कुजोदये विनांगारेण तद्वस्त्रे लिखितं नाशयेद्रिपून् ॥ रेफद्वयं
स्वर्णमकारः मध्येऽङ्कुररङ्गस्वारः क्रमेण संवध्यते एतद्यन्त्रं भवति अष्टदलं पद्मं विरच्य मध्ये स्य
रेलिखेत् गोरोस्निम्नरूपं .... ह्रैनमः इति तत्स्वयम्बरो रोफट् स्वनमः इति च लिखेत् ह्नदेषु वा।
ह्निवर्णान्वह्निपुटितान् सर्वकर्मसाध्यनामान्तरसाध्यकोष्ठगतनामान्तरैर्लिखेत् अन्त्यमन्तरमं
मध्ये देह्यग्निमण्डलेन पद्मं वेष्टयेत् इदमाग्नेयं यंत्रं शुभफलप्रदं भवति अन्यमेव यंत्रं साध्यध्यानका
न्तरसहितमरिकोष्ठगतान्तरसहितं कृत्तिकायां भौमोदये विनांगारेण प्रेतवस्त्रे लिखितं शुभ
फलप्रदं भवति ॥ नामार्धेऽङ्कुरमदं बृतन्मन्त्रयुतं साध्येऽङ्कुष्टेनोविन्दुर्वितेधमन्त्रवेनेन मोनिगदितो म
ध्ये मन्त्रवीरुणान् वर्णान्यत्रपुटे सुवान्तरपुटान्साध्यस्य वेष्टं तैरालिख्याप्युरेण वेष्टितमि
दं यंत्रं भवेद्वारुणं । भूर्जे पत्रेलिखेदेतद्द्रकचेदनवारिणा वारुणनोदिते काम्ये यंत्रं वर्षणादिकृ
द्भवेत् । गंत्रेविन्दुविभूषितो वसुमती स्यान्नाहशीगंदुयोर्मध्यस्तो भुजगोल्लिके न्नविन्दुसंमण्डलि
खेन्मध्यतः लौलाल्ला पुटीकृतान्वसुमतीवर्णान्दलेष्वालिखेत्सवावर्णायुतान्मध्याविविपुवो
गेह्नेन संवेष्टयेत् । ज्येष्ठायामृदिने सौम्ये मध्ये गिरिकनिर्मितं पार्थिवं यंत्रमचिरात्सर्वतः स्तंभकृद्भ
वेत् गृहाङ्गनाचरोनित्यं श्रीभूतलिपिदेवता यः सेवते शुभैः पत्रैर्थन धान्य समृद्धये ने ॥ नामारेफः

शा॰ दा॰ ऐंद्रुस्त्वस्मात् तद्दनमिति भवति तन्मन्त्रयुतं वक्ष्यमाणमंत्रसहितं तन्मंत्रमुद्धरति सार्धेन्दुरि
ति॰ ति ऐंद्रस्वस्मात् तेनस्त्रिहितः ३॰ तः वनं ख्यातः विष्णुः स्वरूपं पुनरुक्तं दैत्येभ्यस्त्वरूपेण मर्श्रतिवस्व
३२ पेस्त्रायाशक्तार्थः दशदलेकमलेकृत्वा तत्कर्णिकायां पुविषये विषमेनमः इति लिखेत् तत्स
रोदरेषु वारुणान्वर्णान् वकारपुटितान् स्वेवर्द्धे सत्तरसहितान् विलिख्य प्राणपूरेणावेष्टयस्मा
32 न्मुक्तापि नैयथोक्तफलसिद्धिः गंडोविंदुरिति गंडो लकारः विंदुविभूषितः अनुस्वारसहितः
वस्त्रमती भूविंजस्तौ ताद्दशी विंदुमती गंडयोर्मध्ये स्याज गौ गंडयोर्लकारयोर्मध्ये जकारमुका
रोल्लिखेत् लुंकेनमः इति स्वरूपं एतन्मंत्रमध्ये लिखेत् प्रजाप्ययतिरूढः वस्त्रच्छदपंकजे वि
लिख्य तत्कर्णिकामध्ये लंरोरुं गं जगौ गं लुं के नमः इति विलिख्य दलेषु लाणपुटितान् वस्त्रम
तो वर्णान् साध्यप्रसिद्धकोष्ठवर्णसहितान् लिखेत् भ्रंश्रमध्यपल्लाशैपद्येभूः रहेणावेष्टितयेत्
एतत्पार्थिवयंत्र पूर्वोक्तविधिनाकृतमुक्तफलप्रदं प्रतिरोहितार्थमस्यात् । अथ वितरणसंस्कृतो वाग्
वादिनीतिदहृयम् वागीश्वर्यादशाणीयंमंत्रो वाग्विभवप्रदः ऋषिः कण्वो विराट्छंदो देवतावा
ग्वमीरिता । श्रुतिर्मकारः वरुणो वकारः तेनरुद्धः पुटितस्ववाग्वादिनीति स्वरूपदहृयं स्वाहा
कारः ततः वाग्वादिनि स्वाहा इति सिद्धम् अंतरस्यानामार ॥ शिरः श्रवणदृंगसावदनां घ्रेदष्टि
मान् न्यस्य मार्गेण्वाग्वद्गगानि मात्रकोक्तानिकल्पयेत् ॥ तरुणशकलमिंदोः विभ्रतीशुभ्रकांतिः
कुचभरनमितांगीसन्निषण्णा सिताब्जे निजकरकमलोद्यल्लेखनीपुस्तकश्रीः सकलविभवसिद्ध्यै
पातुवाग्देवतावः ॥ दशलक्षंजपेन्मंत्रं तद्दशांशंजुहुयात् ततः पुंडरीकैः पयोयुक्तैः स्त्रिलैवा मधुराप्लुतैः

मातृकोदीरिते पीठे वागीशीमर्चयेत्सुधीः वर्णाब्जेनासनं दद्यान्मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् आदावंगा
नि संपूज्य पश्चाच्छक्तीर्विमायजेत् योगा सत्या च विमला ज्ञाना बुद्धिः स्मृतिः पुनः मेधा प्रज्ञा च पत्रेष्व
ष्टसु कथारिणी दलाग्रेषु समभ्यर्च्या ब्राह्म्याद्याय यथाविधि लोकपालावहिः सम्यास्तेषामस्त्रा
णि ततो बहिः एवं संसिद्धमन्त्रोऽयं जपहोमादितत्परः ब्रह्मचर्यव्रतदृढः शुद्धो दन्तनखादिभिः सेस्मरस्म
दैवनिताः सततं देवतापिया कवित्वं लभते धीमान्मासैर्द्वादशभिर्ध्रुवं पीत्वा तन्मन्त्रितं तोयं सहस्रं
प्रसरं जपेत् महाकविर्भवेन्मन्त्री वत्सरेण न संशयः नाभिमात्रोदके स्थित्वा ध्यायन्मार्तण्डमण्डले स्थितां
देवीं प्रतिदिनं त्रिसहस्रं जपेन्मन्त्री लभते मण्डलात्सिद्धिं वाचामप्रतिमां भुवि पलाशकुसुमैर्बिल्वैर्ज
ह्यात्मदनोत्थितैः समिद्भिर्वा नद्दुकाभिर्यशः प्राप्नोति वाक्पतेः होमात्सर्वसौभाग्यलक्ष्मीर्दम्प
प्रदो भवेत् राजवृक्षसमुद्भूतैः प्रसूनैर्मधुराप्लुतैः तन्मासियन्मन्त्रं जुहुयात्कविस्तत्कले भवेत् इय
दशान्तरीशोकासिदयेवावभिन्नुता ॥ ऋषिः कुलं पुनकश्रीः उतरोग्रथ्यः स्यच्छार्यः सुशाख्याख्या
नमाह मंत्रोनरस्तुहरति ॥ ह्रदयांते भगवति वद वद शद युगं ततः वाग्देवि वह्निजायांतं वाग्भवाद्य
समुद्धरेत् मन्त्रोऽयं षोडशवर्णात्मा वागीशपदः फलप्रदः मनोः षड्भिः पदैः कुर्यात्षडङ्गजातिमिश्रितं ।
शुभ्रांशुस्वच्छविलेपमाल्यवसनां शीतांशुखण्डोज्ज्वलां व्याख्यामक्षगुणं सुधाढ्यकलशं विद्यां च हस्ताम्बु
जैः बिभ्राणां कमलासनां कुचनतां वाग्देवतां सस्मितां वन्दे वाग्विभवप्रदां त्रिनयनां सौभाग्यसंप
त्करीं । हविष्याशी जपेत्सम्यदस्मलक्ष्यमनस्यधीः दशांशं जुहुयाद्दन्तिमिश्रैर्वा मधुराप्लुतैः मातृको
क्तपङ्केपीठे देवीं प्रागीरितांक्रमात् पिबन्तन्मन्त्रितं तोयं प्रातःकाले दिने दिने विद्वान्संवत्सरेणाभ

शा॰ ता॰
ति॰
३३

वेत्राणि विदारयेत् अभिषिंचेज्जलैर्मंत्री तैरात्मानं स्नानकर्मणि तर्पयेत्तज्जलैः शुद्धै रतिमेधामवाप्नु
यात् पुष्पगंधादिकं सर्वं तन्मंत्रं धारयेत्सुधीः सभायां रंजयेत्सर्वान् द्विषो देवि विजयी भवेत् ॥ हृदयांतेन
मः शब्दांते भगवति स्वरूपं वद शब्दयुग्मं स्वरूपं वाग्देवि स्वरूपं वह्निजाया स्वाहाकारः वाग्भवाद्यैः पं
काराद्यैः षड्भिः पदैरिति ऐं नमो भगवति वद वद वाग्देवि स्वाहा इति पदच्छेदः विद्यापुस्तकं श्रुति रो
हितार्थमपरं मंत्रांतरमाह ॥ तारं माया पयो बिंदुः शक्तिस्तारं सरस्वती ङेंत्या नेमतिको मंत्रः प्रो
क्त एकादशाक्षरः ॥ तारं प्रणवः माया हृल्लेखाग्रपरः पकारः बिंदुरनुस्वारः शक्तिः हृल्लेखापरः
प्रणवः सरस्वती ऐं पदं ङेंतः स्वस्वत्ययोन्तः नमः नतिकः स्वरूपेण तस्य ॐ ह्रीं ऐं ह्रीं ॐ सरस्वत्यै नमः इति ए
कादशाक्षरः सिध्यति वर्णन्यासस्थानान्याह ॥ ब्रह्मरंध्रे भ्रुवोर्मध्ये नवरंध्रेषु वक्त्रमात् मंत्रवर्णा
न्न्यसेन्मंत्री वाग्भवेनांगकल्पना ॥ वाणीं पूर्णनिशाकरोज्ज्वलमुखीं कर्पूरकुंदप्रभां चंद्रार्धांकि
तमस्तकां निजकरैः संबिभ्रतीमादरात् वीणामक्षगुणं सुधाढ्यकलशं विद्यां च तुंगस्तनीं दि
व्याभरणैर्विभूषिततनुं हंसाधिरूढां भजेत् ॥ जपेद्द्वादशलक्षाणि तत्सहस्रं सितांबुजैः ना
गवार्योकस्रुथैर्वाज्जुहुयात्साधकोत्तमः मातृकोक्ते यजेत्पीठे वक्ष्यमाणक्रमेण तां वर्णाब्जेनास
नेद्रुर्यान्मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् देवीं दलितः अस्यास्तु ताः वाग्रयी शुभा शाक्तेन वामतः अस्या वाग्र
यी सर्वसिद्धिदा इत्युक्तं वै अंगानि प्रज्ञाद्याः इज्यास्तु नः प्रज्ञा मेधा श्रुतिः शक्तिः स्मृतिर्वागीश्वरी म
तिः स्वस्तिश्चेति समाख्याता ब्राह्म्याद्यास्तदनंतरं लोकेशानर्चयेद्भूयस्तदस्त्राणि ततो बहिः इति संप
जयेद्देवीं साक्षाद्वाग्वल्लभो भवेत् दशांशतरीमसमुक्तानि कर्माण्यत्रापि कारयेत् ॥ ब्रह्मरंध्रे इति सू

धी अक्षमालां विद्योपुस्तकं स्पष्टार्थमपरं मंत्रांतरमाह ॥ वाचस्पतेमृतेप्लुवः प्लवः प्लुरितिकीर्तयेत्
वागाद्यामनुभिः शेषो हृल्लेखासनरोमनुः ऋर्षादंमानिविधिवद्वागाद्यैः पंचभिः पदैः । आसीनाकम
लेकैरजेपवरीपमहदपुस्तकंविभ्राणानतफणींद्र मुकुटोसुकेंदुकं दशमो लोलेंदीवरलोचनाकुच
युगक्रांतानभवस्वतयेभूयाद्वागधिदेवताउनिगणैरासेव्यमानानिशं ॥ हृल्लेखंजपेन्मंत्रीदशांशे
न्जुहुयाद्धुतैः मातृकाकल्पितेपीठेयजनेतांयथापुनः पालाशकुसुमैर्हुत्वापरांसिद्धिमवाप्नुयात्
कदंवकुसुमैस्तद्वत्फलैःश्रीवृक्षसंभवैः अचिरात्प्रियमाप्नोतिवाचं कुंदसमुद्भवैः नद्यावर्तप्रसूनै
र्वीहुत्वावाग्वल्लभोभवेत् ब्राह्मीरसेसकल्कामेकपिलान्नंचपाचयेत् पिवेद्दिनादौतन्नित्यंसर्वशा
स्त्रार्थविद्भवेत् अनयाविधयाजप्तमंत्रासौघंप्रदर्शयेत् नविस्मरतिमेधावीश्रुत्वावेदागमान्पुनः वहु
नाकिमिहविद्याभजनांकामदोमणिः ॥ वाचस्पतेअमृतइतिस्वरूपं प्लुवः प्लुवितिस्वरूपंवाग्बीजा
दिः ततः ऐंवाचस्पतेअमृतेप्लवःप्लः एवमेकादशाक्षरः पंचभिः पदैः ऐंवाचस्पतेयअमृतेप्लवः प्लु
रितिजपवटीजपमाला अतिरोहितार्थमपरं मंत्रांतरमाह ॥ तोयस्थमायनेविसः सकेवलेवनेषु
एवं विंदुदीर्घयुतोवह्निः विंदुः सधेनुमान्स्मृतः उक्तानि त्रीणिवीजानिमहद्धिः सारस्वतार्थिनो श्रेगा
निकल्पयेद्द्वीनेहिकमेणानिसंयुतैः ॥ मुक्ताहारावदातांशिरसिशशिकलालंकृतांवाहुभिः स्वैर्व्या
ख्यांवर्णाक्षमालांमणिमयकलशंपुस्तकंचोद्वहंती आपीनोत्तुंगवक्षोरुहभरविलसन्मध्यदेशाम
पीशांध्यायामीदेविसिद्ध्यैत्रिभुवननमितांपुंडरीकेनिषण्णां । त्रिलक्षंप्रजपेन्मंत्रीमन्जुहुयाद्दशांश
तः पायसेनाज्यमिश्रेण संस्कृतेजहव्यवाहने वागीश्वरीयजेत्पीठेविधिनामातृकोदिते प्राक्प्रसन्नेन

शा॰ दा॰
ति॰
३४

मार्गेण प्रयतं सं साधको नरः ॥ व्याख्यानं कुसुमैर्हुत्वा वाक्सिद्धिमतुलां लभेत् ॥ जातीपुष्पैः सितांभोजैः सि
तैश्चंदनवारिभिः ॥ नद्यावर्तैः शुभैः कुंदैः हुत्वा वाक्सिद्धिमाप्नुयात् ॥ जपं वीजत्रयं मंत्री सभायां जयमाप्नु
यात् ॥ सितं ध्यायन् वाग्वादिनीं वाग्भवाद्ये दिनागमे यथाकाममवाप्नोति साधको नात्र संशयः ॥ एवमुक्ते षु
मंत्रेषु दीक्षितो यतमानसः ॥ एवं यो भजते भक्त्या स भवेद्भुक्तिमुक्तिभाक् ॥ स्त्रियमित्रेगंधकुसुमैः स्नात्वा
रक्तवस्त्रविधौ ह्रीं वीजं जपेत् पुष्पं राजवृक्षसमुद्भवं उत्पलानि प्रशस्तानि सिंधुवाराकुसुमानि च भजेत्त
रक्तवस्त्राणि नित्यमेतानि परिवर्जयेत् ॥ ग्रासांते शृंगबेरं वं कलंजं नालपुष्पं तथा ॥ तैलं पलांडु पिण्याकं शा
कं सुमपि भोजने ॥ सर्वं पर्युषितं त्याज्यं सदा साधकसत्तमैः ॥ नचैवं निपिबेत्तोयं लेखियं गच्छेद्दिवा न
च ॥ नसंध्ययोः स्वपेत्स्नातं नाशुचिः किंचिदाचरेत् ॥ प्रदोषे च भजेन्नावै वेदार्थसंत्र न विलोकयेत् ॥ नपुंसि
ता स्त्रियं गच्छेन्निंदेद्वा वामलोचनां ॥ नमद्यावचनं कुर्यान्नाक्रमेन्मस्तकं सुधीः ॥ भ्रमतः पत्राणि पत्रा
णि नोपेत्तेन न लंघयेत् ॥ चतुर्दशीं पञ्चमीं पर्वे प्रतिपत्सु ग्रहणेषु च ॥ संक्रांतिषु च सर्वेषु विघ्नानि च पठेत्
सुधीः ॥ व्याख्यानं संत्यजेन्निद्रामालस्यं संभ्रमं तथा ॥ क्रोधं च निष्ठीवनं नष्टं भोगं वा गमस्पर्शनं तथा ॥ मंत्र
घासर्पमार्जारमंडूकनकुलादयः ॥ अंतरायादिगच्छेयुस्तदा व्याख्यां परित्यजेत् ॥ निशार्धं दीपधंसेषु
पाठे सद्यः परित्यजेत् ॥ स्नात्वा दोषान्विमान्सम्यग्भक्त्या यो भारतीं भजेत् ॥ वाचां सिद्धिमवाप्नोति देव
स्पतिरिवापरः ॥ इति श्रीशारदातिलके सप्तमः पटलः ॥ ७ ॥ तोयस्थमिति तोयं वकारः तस्योपवि
ष्टः शयनं प्रांतः सप्राकारः चतुरस्रशब्देन विंदुमात्रशृंगेन तत्स्थं वामाक्षिमिति प्रथमवीजं
सिद्धं विंदुर्दीशपुनो वह्निः विंदुरनुस्वारः प्रवीशपे कारः तस्योपरिष्टो वह्निः रेफः तत्स्थं रेमिनी दसि

हं विद्वानुस्वारः सद्यः ॐकारः अन्नु वकारः भृगुः मकारः ततश्चासौ इन्दिरीयं बीजं सिद्धम
सर्वार्थमपरम् आग्येयं व्याख्यानमुक्तं निगमे प्राज्ञैः चिप्यप्राकेनिलोच्छिष्टम् अप्रभाषायांते
लक्षणिंदिंस्नागममन्यत् ॥ इति श्रीशारदातिलकटीकायां सप्तमः पटलः ७ ॥ अनंतरं मंत्रा
न्तकमारभते ॥ ॐ अथ वक्ष्ये श्रियो मंत्रं श्रीसौभाग्यफलप्रदान् यस्याः कटाक्षमात्रेण वर्धन्तेस
र्वसंपदः वांतं वह्निसमारूढं वामनेत्रेंदुसंयुतं बीजमेतच्छ्रियः प्रोक्तं चिंतारत्नमिवापरं ऋषि
र्भृगुर्निचृच्छंदो देवता श्रीः समीरिता षड्दीर्घयुक्तबीजेन कुर्यादंगानि षट्क्रमात् । कांत्या कांच
नसन्निभां हिमगिरिप्रख्यैश्चतुर्भिर्गजैर्हस्तोत्क्षिप्तहिरण्मयामृतघटैरासिच्यमानां श्रियं बिभ्रा
णां वरदाब्जयुग्ममभयं हस्तैः किरीटोज्वलां क्षौमाबद्धनितंबबिंबलसितां वंदेरविंदस्थितां ।
भानुलक्षं जपेन्मंत्रं दीक्षितो विजितेंद्रियः श्रियमभ्यर्चयेत्रिसंस्नां पीठसमादिभिः तत्सह
स्रं जुहुयात्कमलैर्मधुराप्लुतैः जपांते जुहुयान्मंत्री तिलैर्वा मधुराप्लुतैः बिल्वफलैर्वा जुहु
यात्त्रिभिर्वा स्यात्पद्मानमः अष्टमध्ये पीठे नवशक्तिसमन्विते विभूतिरुन्नतिः कांतिः सृष्टि
कीर्तिश्च सन्नतिः व्युष्टिरुत्कृष्टिरृद्धिश्च संप्रोक्ता नवशक्तयः आवाह्य यजेद्देवी परिवारसमन्वि
तां बीजाद्यमासनं दत्वा मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् यजेत्सर्वं वंदनानि दिग्दलेष्वर्चयेत्ततः वासुदेवं स
कर्षणं प्रद्युम्नमनिरुद्धकं हिमपीततमालेन्द्रनीलाभान्पीतवाससः शंखचक्रगदापद्मधारिण
स्तोयवतभेनान् विदिग्गतेषु पत्रेषु दमकादीन्यजेत्क्रमात् दमकं सलिलं गुग्गुलं कुरंड
कं यजेच्छंखनिधिं देव्याः दक्षिणे च वदेतन्विते मुक्तामाणिक्यसंकाशौ किंचिन्मितमुखांबुजौ अ

शा॰ दी॰
ति॰
३५

35

स्रोतस्यालिंगितन्यदो शंखपंकजधारिणी विगलदिन्दुवर्षाभ्यां शंकाशो मूर्धिबद्धितौ नेदिलं
कमलनिधिं वसुधाराहनमानी वामतः पंकजनिधिं तुनीवसुमतीमपि श्रियासहितं
यजेत् सिंहासनोन्नताग्निश्चिरक्तपद्मोत्पलान्वितौ निःसरदिन्दुवर्षाभ्यां वद्याभ्यां मूर्धिराज
नौ नेदिलं पंकजनिधिं तन्नीवसुमतीमपि दलाग्रेषु यजेदेता वलाकाद्याः समंततः वला
कीविमलाचैव कमलावनमालिका विभीषिकामालिकाच शंकरीवसुमालिका पंकजद्वय
धारिण्यः शुक्लाहारसमप्रभाः लोकेशानर्चयेदंते वज्राद्यस्त्राणि तद्बहिः इत्थं यो भजते देवीं
विधिना साधकोत्तमः धनधान्यसमृद्धः स्याच्छ्रियमाप्नोत्यनिंदितां वसुः प्रमाणे सलिले स्थि
त्वा मंत्रमिदं जपेत् त्रिलक्षं संयतो मंत्री देवीध्यानाकमंडले सभवेदल्पकालेन रमायावसतिः
स्थिरा बिल्वगेहस्य बिल्वस्य मूलमध्यास्य मंत्रवित् अशोकवह्नौ जुहुयान्मंडले रामलोलितैः
वशयेदचिरादेव त्रैलोक्यमपि मंत्रवित् जुहुयान्मंडले रक्तपुष्पैर्ना नियतं वशी राज्यश्रियम
वाप्नोति राजपुत्रो मनीषया सौ जुहुयान्नवदिरवह्नौ मंडले मधुरोक्षितैः राजावश्यमवाप्नोति प्रम
हालक्ष्मीश्च वर्धते तिलच्छायामपि वमन्विल्वसिंधित विषप्रक संवत्सरद्वयं हुत्वा नमल्लरथ
वालुनैः साधकेंद्रो महालक्ष्मीं वक्षषाय पश्यते प्रभृं व हविष्याहृतसिक्तेन पायसेन समर्पिता हु
त्वा श्रियमवाप्नोति ह्रियते मंत्रवित्तमः मधुरत्रयसंयुक्तानां भोजनं जुहुयात् बहुत्तमादरात् नक्षेचरतिर
मानस्य वश्यमाप्नोतस्य च ॥ अथेत्यादिना तत्र प्रथममेकाक्षरमंत्रमुद्धरति वातः शाकारः
वह्निः रेफः वामनेत्रमीकारः इंदुः विन्दुः ततः श्रीमिति सिद्ध्यति श्रीं तत्रसंस्थवस्मेतः प्राक् ।

नोऽयंयः स्पष्टार्थः मंत्रोत्तरमात् ॥ वाग्भवं वनिता विलोम्यौंकारकेतनः वनबीजात्मको मंत्र
स्त्वर्गफलप्रदः अंगानि कुर्याद्धोजाम्ररमा बीजेन मंत्रवित् । माणिक्यप्रतिमप्रभां हिमनि
भैस्तुंगैश्चतुर्भिर्गजैर्हस्ताग्राहितरत्नकुंभसलिलैरासिच्यमानां सदा हस्ताब्जैर्वरदानमत्रयु
गलाभीतीर्दधानां हरेः कांतां कांक्षितपारिजातलतिकां वंदे सरोजासनां । भानुलक्षं हविष्या
शीजपेद्दंते सरोरुहैः जुहुयाद्रक्तपद्मैः कुसुमैः जितेंद्रियः रमायाः कल्पिते पीठे तद्विधा
नेन यजेत् कुर्यात्प्रयोगानस्तस्य तत्तु तेनैव साधकः निधिभिः सेव्यते नित्यं मूर्तिमद्भिः स्वयं स्थि
तैः ॥ वाग्भवः एकारः विलोमवनिता श्रीबीजं मायाब्रह्मोका मकरकेतनः कामबीजं पदं वी
जचतुष्टयात्मकमपरं लक्ष्मीमंत्रं विषदमभ्यात् मंत्रोत्तरमनुहरति दीर्घायादि वर्गोनाव्रस्त्राभात्र
वसेंधरा बीजेतिसिन्धुप्रियाब्धमनुः प्रोक्तो दशाक्षरः ऋषिर्दक्षोविराट्छंदो देवता श्रीर्जगन्मीरिता
दैवीलक्ष्म्यमात्माननपाद्यैः चाशिरसि विन्यसेत् शिखा प्रोक्तावरदायेन नुच्छंदं श्रुत्वंकम।
लजरिपिएण नमोन्तः प्रणवादिकाः अंगमंत्राः समुद्दिष्टा ध्यायेद्देवी मनन्यधीः । आसीनासर
सीरुहे स्मितमुखी हस्तांबुजैर्बिभ्रती दानं पद्मयुगाभये च वपुषा सौदामिनीसन्निभा मुक्ताहा
रविराजमानपृथुलोत्तुंगस्तनोद्भासिनी पायाद्वः कमला कटाक्षविभवैरानंदयंती हरिं । दश
लक्षं जपेद्देवं मंत्रविद्विजितेंद्रियः दशांशं जुहुयान्मंत्री मधुराक्तैः सरोरुहैः पीठे यजेद्दे
वीं मंगानि श्रम्यमेय मेनन् वलाकाद्यास्ततः लोकेशास्तस्य हेतीरपि इति संप्रजयेद्देवीं स
पदामालया भवेत् समुद्रगायां सरितिकंठमात्रजलस्थितः त्रिलक्षं प्रजपेन्मंत्री मासात्ताद्वृक्षव।

वाग्भवं शंभुवनिताख्यमाम्करकेतनः २

शा॰ दा॰
ति॰
३६

वर्णो भवेत् आराध्यो जनने तत्रे देवी सकुंदनादिभिः नंद्यावर्तोद्भवैः पुष्पैः सहस्रं जुहुयात्ततः
पौर्णमास्यां फलैर्बिल्वैर्जुहुयान्मधुराप्लुतैः एवं या विषदांभोजैः पुंडरीकैर्वा सुगंधिभिः अन्यैर्वापि
पदैः पुष्पैः प्रतिमासं विशालयोः सम्भवेदर्थमासेन सर्वेषां संपदां निधिः ॥ दीर्घेति दीर्घो न
कारः यादिमेकारः सर्पविसर्गान्तः नतो नमः इति सिद्धति अस्याककारः माद्यमेकारः वसु
पान्लकारः वांते स्मिन्नैस्वरूपं प्रियावह्निः स्वाहाकारः नतो नमः शिखयोः वरदायै नमः कव
चायकमलरूपायै अस्त्राय ते एवं प्रकारेण प्रणवादिकाः ॥ तार्तीयेत्यजगमास्तोवह्निवीजस
मुज्वलः उदीर्यो भृगुर्हैलिनौ यंहादशान्तरः महालक्ष्म्याः समुद्दिष्टो नवार्णः सर्वसिद्धिदः
ऋषिर्ब्रह्मा समुद्दिष्टो गायत्रं छंद ईरितं देवता जगतामादिर्महालक्ष्मीः समीरिता हृल्लोसंयोगा
मंत्रेण नारादि हृदयांतिकं बीजानां पंचकं न्यसेदंगुलीषु यथाक्रमात् मंत्रशेषाक्षरैर्मंत्री तल
योरुभयोरपि मूर्धादि चरणां यावन्मंत्रेण व्यापकं न्यसेत् मूर्धाक्षिवाक्षो गुह्ये शेषु पंचवीजानि।
न्यानैष्ठ्यादिभिर्मुके स्कन्धेषु नेत्रस्तनाभिः न्यानुमेष्ठापंशाकीपसवलवीर्यसतेजसी न्यानेषु
यो दद्यैः प्रोक्ताः षट्क्रमादंगयोजिताः एवं न्यस्तशरीरासौ स्मरेद्ध्यानमद्भुते वेपकाशोकपुष्पा
स पुष्पितैः चंदनैः कर्णिकारैश्च मातुलैर्गैः सवेतैः राहुमैलकुंचाकोलैः सुगैः कुरवकैस्त
था कदलीकंदमंदारनारिकेलैरलंकृते अन्यैः सुगंधिपुष्पाढ्यैर्हृत्तषंडैश्च मंडिते मालतीमलिका

जातीकेतकीशतपत्रकैः पाटलीतुलसीनंद्यावर्तैर्मरुवकैरपि सर्वत्र कुसुमोपेतैर्नमद्भिः रूपशो
भिते मंदमारुतसंभिन्नकुसुमामोदिदिङ्मुखे तस्य मध्ये सदा फुल्लैः कुसुमोत्पलपंकजैः सौगं
धिकैस्तु कल्हारैर्नवैः कुवलयैरपि हंससारसकारंडभ्रमरैस्त्वकेलामभिः ग्रैत्यकेल कालरावि
विहंगैरूपशोभिते महासरसि तन्मध्ये पुलिनेऽतिमनोहरे परितः पारिजातानां घमंडितेमणिकु
ट्टिमे उद्यदादित्यसंकाशभास्वरं शशिशीतले चन्द्रहीरसमायुक्तं हेमप्राकारशोभितं रत्नोप
लक्लृप्तसंशोभिकवाटाष्टकसंयुतं नवरत्नसमाक्लृप्तमत्तंगगोपुरतोरणं हेमदंडशिखोल्ल
सिध्वजावलिशरस्कृतं नवरत्नसमाबद्धस्तंभराजिविचित्रितं सहस्रदीपसंयुक्तं दीपकंडवि
त राजितं तन्मध्ये स्फाटकस्तंभमवातायनमनोहरं नानारत्नोल्लेखकोटिस्वर्णशतकोटिभिः किंकि
णीमालिकाध्वजपताकाभिरलंकृतं जातरूपमयैरत्नैर्विचित्रैरतिविस्तृतैः माणिक्यवज्रवैदू
र्यमालावलीयुतैः अंतरांतरसंबद्धरत्नैर्दृष्टिमनोहरैः विचित्रचित्रवद्धैश्च वितानैरूपशो मल्लिकातुलसीजाती
भितं सर्वरत्नसमायुक्तं हेमकुट्टिमसुज्वले केतकीमालतीजातीचंपकोमलकेसरैः पत्रैरप्यै नंद्यावर्तैर्मरुवकैः
श्च कुसुमैरलंकृतमहीतले अगुरुकाश्मीरकस्तूरीमृगनाभितमालकैः चंदनामोदकर्पूरैरामो
दितदिगंतरैः एवं संचिन्त्य मनसा मंडपं सुमनोहरं तन्मध्ये भावयेन्मध्ये पारिजातं मनोहरं
तस्याधस्तात्स्मरेन्मंत्री रत्नसिंहासनं महत् तस्मिन्संचिंतयेद्देवीं महालक्ष्मीं मनोहरां । बाला
र्कद्युतिसिंदूरवेरविलसत्कांतिरत्नोज्ज्वलोरत्नाकल्पविभूषितांकुचनतां सालैः करेमंजरी
पद्मौकोमलभरत्नमणिविरतं संबिभ्रतीं तस्मितां फुल्लांभोजविलोचनत्रययुतां ध्यायेत्सुरां देवतां

त्रि

मुक्तामाणिक्यवैडूर्यलसद्वज्रोदरबंधनां विभ्राजमानां मध्येन वलीत्रयशो
भितां जाह्नवीसरिदावर्तशोभिनाभिविभूषितां सू

शा. टी. सिंजन्मंजीररवशोभिपादांबुजविराजितां नवरत्नगणाकीर्णकांचीदामविभूषितां पटीरंपका
ति. कटिरंकुंकुममालक्तकनखांनी वारिवाहविनिर्मुक्तमुक्ताहारगरीयसी वक्षोजभ्रमरावंगड्डुलपवि
३१ कल्पितां नमकांचनसन्नद्धवैडूर्यांगदभूषितां पद्मरागस्फुरत्स्वर्णकंकणाढ्यकरांबुजाम् माणि
क्याशकलाबद्धमुद्रिकाभिरलंकृतां नमकांचनसंक्लृप्तमालाग्रैवेयशोभितां विचित्रविविधाक
37 ल्पाकंबुसंकाशकंधरां उद्यद्दिनकराकारमणिताटंकमंडितां रत्नांकितलसद्धेमकर्णपूरोपशो
भितां जपाविद्रुमलावण्यललिताधरपल्लवाम् दाडिमीफलबीजाभदंतपंक्तिविभूषितां क
लंककार्ष्यविनिर्मुक्तशारदेंदुनिभाननां पुंडरीकदलाकारनयनत्रयसुंदरां भ्रूलताजितकंदर्पक
रकार्मुकविभ्रमां विकसत्तिलपुष्पश्रीविजयोद्योतनासिकां ललाटकांतिविभवविजितार्धस
धाकरां सांद्रसौरभसत्पत्रकस्तूरीतिलकोज्ज्वलां मत्तालिमालाविलसदलकाढ्यमुखांबुजां पा
रिजातप्रसूनस्रग्वासिधम्मिल्लबंधनां अनर्घ्यरत्नघटितमुकुटांकितमस्तकां सर्वलावण्यवसतिं
भवनैकविभ्रमश्रियः तेजसां जन्मभूमिं तां महालक्ष्मीं मनोहरां एवं संचिंतयेद्देवीं हविष्याशी जि
तेंद्रियः मातुलुंगैर्जपेत्संगी दशांशेन हुत्वा तिलैः जुहुयाद्बिल्वीफलैः पद्मैः प्रत्येकमयुतेन तः तर्प
येत्सलिलैः शुद्धैः स्वांगैरेवं तत्त्वतः श्रीबीजस्यादितः पीठे महालक्ष्मीं प्रपूजयेत् श्रीबीजेनासनं दद्या
न्मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् पूजयेद्दक्षिणे पार्श्वे देव्याः शंकरनंदनं वामतः पुष्पधन्वानं पुष्पांजलिकराय
जेत् अंगानि पूर्ववत्केसरस्थानेषु विधिवद्यजेत् उमाद्याः पत्रमध्यस्थाः शक्तिरष्टौ यजेत्क्रमात् श्री
धामाश्रीसरस्वत्याद्यगाधारिणसमुना गायत्रीदेवघाचेतिपद्महस्ताः सुभूषिताः जगद्धर्यस्तेष

नेपादप्रक्षालनोद्यते शंखपद्मनिधी तत्र पार्श्वयोरुत्तवामयोः एतास्तत्र पदे वह्निर्णं एजयेयत्नश्रिमेन्।
तः संपूज्य राशीन्परितो बहिः एज्ञानवग्रहाः पूर्वयेदिग्गजान्दिक्षु वज्रं दंतविभूषितान् पेरावणः पु
ण्डरीको वामनः कुमुदोञ्जनः पुष्पदन्तः सार्वभौमः सुप्रतीकस्ततेक्रमात् अभ्यर्चयेत्प्रयत्नेन द्वादशस्तदा
श्राणि च ततो बहिः आगमोक्तेन विधिना सर्वगन्धैः समनोहरैः एजयेद्भूपपुष्पाद्यैर्देवीमनन्यमर्चये
त् दूर्वाभिरग्न्यसिक्ताभिर्जुहुयाद्यस्तु भूरिकः दशांशेत्रसमिद्धोमो ग्रष्टोत्तरसहस्रकं तिलैस्त्रिमधु
सिक्तैर्जुहुयात्सप्तवासरं अष्टोत्तरसहस्रं यः सञ्जीवेच्छरदां शतं हुत्वा तिलान्घृताभ्यक्तादीर्घमा
युरवाप्नुयात् आरभ्यार्कदिने मन्त्री दशारात्रं दिने दिने आस्याकार्कसमिद्धोमादारोग्यं लभते ध्रुवं कं
ठमात्रोदके स्थित्वा ध्यात्वा देवं दिवाकरं ऊर्ध्वबाहुर्दशशतमष्टोत्तरशतं जपेत् आरोग्यं लभते सद्यो।
वाञ्छितान्यपि मन्त्रवित् शालिभिर्जुहुयाद्धीमान् कमलानां सहस्रकं अचिराद्देवमहती लक्ष्मीः सं
जायते ध्रुवं एतैर्जुहुयान्मन्त्री लक्ष्मीवसीमसुद्रवैः नद्यावर्तैश्च कमलैः समिद्भिर्पिच्चुलात्मकैः
महतीं श्रियमाप्नोति समस्ते सर्वजन्तुभिः मरिचैर्जीरकैर्लाक्षैर्नारिकेलरजोन्वितैः सगुडैराज्यसं
पृक्तैरपूपैराज्यलोलितैः जुहुयान्मायया साध्यो मन्त्रविद्भिर्जितेन्द्रियः अष्टोत्तरशतं नित्यं मण्डलाद्धन
दो भवेत् हविषा गुडमिश्रेण जुहुयाद्धनवान्भवेत् जपापुष्पाणि जुहुयादष्टोत्तरसहस्रकं शुद्धी
वान्दनये द्रुमनागवल्लीरसान्विते तिलकं तेन यानेन सर्ववशकरो भवेत् ब्रह्मवृक्षसमिद्भिस्तु पंच
स्थाणं वशयेद्दशी नानीपुष्पैस्त्रिराणां वैश्यानुककोमलैः स्वधीः शूद्राद्यीसोमलैर्हुत्वा वशयेन्म
न्त्रवित्तमः पुष्पैर्मधुककैर्हुत्वा वशमानयनि स्त्रियः ।। वाग्भवमिति वाग्भवं पं शंभुवनिता भवा।

शा० दा० नेश्वरी रमाबीजं श्रीं वमकारकेनन: कामबीजं नाक्तीयं सौः जगत्स्वरूपपार्श्वेपकारः रेफयुक्तः
ति० प्रद्योतश पकारः भृगुः सकारः '''''' स्वरूपेनतपनल्पिंहं ऐं ह्रीं श्रीं क्लीं सौः जगत्प्रसूत्यै नमः इम
१८ शेषान्वर्णानपरोपेश्यः साधुः हंसुहिमांशुकाश्मीरकुंकुमं मंगलिमालामंत्रश्रृंगमालायेमिलं।

38

केशवंचं शंकरनंदनंगणनाथंवा जकुंस्तंयसानेगंगायमुनेदिग्गजानांनामदर्शयति ऐरावणोमा दिनाक्षत्वान्वयदर्शितंयतः शाक्तनःसम्प्रदायः अभिषेकस्यप्रकारमाह ॥ कृत्वानवपदांस्नानं मंडलेयंत्रभूषिते अभिषेकंप्रकुर्वीतविधिनासर्वसिद्धये कलशान्स्थापयेन्नवपदेषुशुभलक्षणान् चंदनालिप्तसर्वांगान्दूर्वान्वितसमन्वितान् दुकूलवेष्टितान्नैवसान्परयेत्तीर्थवारिभिः नवरत्नसमावृतं कंचकांचनकल्पितं मध्यकुंभेनिधेयत्प्रेयेत्राग्रंदेशिकोत्तमः चंदनोशीरकर्पूरजातिकंकोलकुंकुमं कोष्ठागुरुत्तमार्शैलाश्चंतंसेरत्नभागतः विलोमसमवेकुंभेषुरत्नान्यपिविनिक्षिपेत् लक्ष्मीश्चवीमहाभद्रामहादेवीमधुव्रता मूसलीशङ्खवल्लीवक्रान्तपामार्गपञ्चकं प्रियंगुगुडगोधूमश्चहीहींश्वसतिलान्यवान् शालितंदुलमाषश्चप्रलाप्सैनेशुनिःक्षिपेत् धात्रीसकुंचविल्वानोकदलीनारिकेलयोः फलान्यपिविनिक्षिप्यपुष्पाण्येतानिविन्यसेत् पद्मंसौगन्धिकंजातिमल्लिकावकुलंतथा चंपकाशोकपुन्नागतुलसीकेतकोद्भवा पल्लवानिवराश्वत्थसत्ताडुंबरशाखिनां ब्रह्मकूर्चंविनिक्षिप्य वधकैःसफलास्तनैः पिधायकुंभवक्त्राणिक्षौमेणाच्छादयेत्ततः अवाहयमध्यकलशमहालक्ष्मीप्रपूजयेत् यनेडुमघाःपिष्टेषुकमलेषुध्वजकमान् गंधैर्मनोहरैःपुष्पैर्धूपैर्दीपसमन्वितैः नैवेद्यैर्भक्ष्यभोज्यान्नैस्तान्नूलपूजयेन्मंत्रं त्रिमहस्रंजपस्तेनमाध्यमानीयसंयतं मंत्रस्याप्यस्यडि

ले पीठेतस्मिंस्तविनिवेशयेत् रत्नैराभरणैर्वस्त्रैरलंकृत्यतमादरात् सुमंगल्याभिर्मालाभिः
तिस्राष्टष्ट्यांकृतांजलिं अर्चितानांद्विजातीनामाशीर्वादपुरःसरं नदत्सुपंचवाद्येषुसूक्तेनोपशोभ
नेस्वपीः मध्यसंस्थंकुंभमुद्धृत्यमहालक्ष्मीमनुस्मरेत् अभिषिंचेत्कुमारंस्वैःकलशैरपिदेशिकः
करेणस्पृशिरस्स्पृष्ट्वाश्रुणुतांनीताशिषंशुभ भद्रमस्तुशिवंचास्तुमहालक्ष्मीःप्रसीदतु रक्षंतुत्वांसदा
सदादेवाःसंपदःसंततंसर्वदा अथोक्तयाभिषेकःसवाससीपरिधापयेत् यथाविधिसमाचम्यप्रण तो
मेद्देवदुर्गां वस्त्रैराभरणैर्धान्यैर्धेनुर्गोभिर्महिष्यादिभिः दासीदासैश्चविधिनातोषयेद्देवतास्तथा
ब्राह्मणान्भोजयेत्पश्चादीनांधकृपणैःसह महांतमुत्सवंकुर्यात्उत्सवेनैवबंधुभिःसह तत्रकृत्वातथैवमा
त्मानं मन्यतेमनुजोत्तमः अभिषिक्तोनरपतिः परान्विजयतेचिरात् पदेकुम्पदमाप्नोतिराजपुत्रा
नसंशयः अभिषिक्तासतीवंध्यासूतेपुत्रंमहामतिं महारोगेणनातेशुक्लमाद्रोदेशदेशिकः भूत
भूतोन्निमित्तादोपविदध्यादभिषेचनं सर्वसंपत्करंपुंसां सर्वसौभाग्यसिद्धिदं सर्वरोगप्रशमनंसर्वा भूतप्रेतपिशाचादिनिमित्त
पद्विनिवारणं गर्भरक्षाकरंस्त्रीणांदीर्घायुर्जनकंपरं शस्त्रानामपिस्त्रीणांसूतिकागाररक्षिणं ग्र ग्रहाभिनिरदाणं
हग्रहशक्ताभीतानांनाशनंपरमंहीशुभं अभिषेकमिदंशाद्ध्रागमार्थविशारदः ॥ यंत्रस्थूपितेवस्त्रा
माणंयंत्रंरजनिनेशाकवल्ली क्रांता विष्णुक्रांता धात्री आमलकं सौगंधिकंकल्हारं ब्रह्मकूर्चो दर्भम्
पर्ंचिषं लोमैः पटवस्त्रैःनानकलशान् नेशिखं अस्पशिष्यस्वासमसीपरिधाय अभिषेकफलमाह
नरपतिरिति यंत्रमाह ॥ वेदादिग्युतस्माथ्यनामयुगशःश्रीशक्तिमारान्वितं किंजल्केषुदिनेशप
त्रविलसन्मंत्राक्षरैरष्टद्विः पद्मंव्यंजनकेसरांस्वरलसमत्राष्टयुग्मंपराविंबाप्यावृतंनयाक्ष्वरितया

पु. द्व. यंत्रं लिखेद्धेम्नि तं ॥ भूपुरद्वयकोणेषु लं लौ लिखेत्पुनः पुनः महालक्ष्मीयंत्रमिदं सर्वैश्वर्यकारणं
ति. सर्वदुःखप्रशमनं सर्वापद्विनिवारणं बहुनात्र किमिहोक्तेन परमसाम्राज्यविधेते ॥ वेदादिस्थितशक्त्या
२९ दिना द्वादशारं पद्मं विरच्य तत्कर्णिकायां प्रणवं विलिख्य तन्मध्ये साध्यनाम श्रीशक्तिकाम
वीजसहितं तथैव किंजल्केषु पञ्चैकशो लिखित्वा तद्बहिः षोडशदलं पद्मं कृत्वा तत्केसरस्थानेषु
39 गणेशं जनानि पत्रेषु षोडशस्वरान् लिखित्वा तद्बहिर्भूविम्बद्वयं वषडन्तयान्वितमयासंवेष्ट्य भूपुर
द्वयकोणेषु लसौ पुनः पुनः यंत्रफलनामाह महालक्ष्मीति मंत्रोत्तरमाह ॥ ईशपत्नी श्रियारुद्धा
कामो भगवती महा ब्रह्मादिभिः पदाब्जाल तादिभिर्भगवान्महत् प्रसीद युगलं भूयः श्रीकंठाय भुवने
श्वरी महालक्ष्म्यै नमोऽन्तः साध्यगणवादिरयं मंत्रः सप्तविंशाक्षराणां श्रोक्तः सर्वसम्पत्प्रदः कमलेह
दयं प्रोक्तं शिरः स्यात्कमलालये शिखा प्रसीदत्रे वकवचं वचन्नेत्रैः अस्त्रमेतैः पदैः कुर्यात्त्रिवीज्य
पूरितैः क्रमात् । सिंदूरारुणकान्तिमब्जवसतिं सौन्दर्यवारांनिधिं कोटीरांगदहारकुंडलकरी ।
सस्त्रादिभिर्भूषितां हस्ताब्जैर्वसुपत्रमब्जयुगलादर्शौ वहन्तीं परा मावीतां परिचारिकाभिरनिशं
ध्यायेत्प्रियां शार्ङ्गिणः । लक्षं जपेत्फलैर्बिल्वैर्जुहुयात्मध्यतोऽतितैः दशांशं सक्तुनेव ब्राह्मणो
के नैव वर्त्मना श्रीबीजेनाकैर्यजेत्पीठदेवसमाणक्रमेण तां अंगावृतेर्बहिः पूज्या मूर्तयः श्रीधरादयः श्री
धरां रुक्मिणीकेशवं कुंठविष्णुरूपिणं वासुदेवं संकर्षणं प्रद्युम्नानिरुद्धके दलमूलेषु संपूज्याः पत्र
मध्येषु संयजेत् भारती पार्वती चांद्री शची चदमकाभिधे दत्तान्येषु चैवेयद्वारणान्महालक्ष्म्याः क्रमात्
तत् प्रतापं सम्पादं विजयं वलभमदं हर्षं बलं वनेजम्बलोकनाथानन्तनतरे नवापुथानिनद्वासेद

नयेत्साधकोत्तमः अनेन विधिना देवी महालक्ष्मीः प्रभासते येनैव भुवि वसेल्लक्ष्मीरस्मरं नोनिशाल
ये उत्फलैर्नेत्रयाल्लक्ष्मीं वदनां भस्मिलोडितैः लभेत राज्यं शत्रूणां विनाश हेतुपार्थिवः जपं राज स
भोगच्छेतं सभा प्रतेनयानरः द्वयं देवी महालक्ष्मी विसर्ग कोनाम भवता भसलीशक्रवल्लीवसदाभ।
होजलिप्रिया हरिवंदनकर्पूरं वेदना गुरुरोचनाः सालूरके सरोजष्टं सर्वैपिह्नानिशा चैव प्रष्टोनर
सहस्रं तत्र नपिनातिलकप्रिया कवेनोमं त्रिणः सर्वैवपेणलिहेन्महर्निशं श्रियोमं त्रं भजेन्मंत्री श्रीमत्
कान्यपि संजपेत् भूयसी श्रियमाकान्तन्समवादी भवेत्सदा प्रभयाशास्तु खो श्रीयालिमनहर्षेत्रिय
वेदत् भूषयेद्रूपयुष्यार्धे रात्मानं नियतेशुचिः शयीतम्भूत्रमयायोतरूणपासहनानया नश्रोना
वतेरं दंभसैलाभकोनभक्तयेत् हरिद्रांनसुवेलिंपेन्नसपेद्युचिः कवित् नद्युषाविलेरवद्दूमिं नविल्व
होणमं त्रजं धारयेन्मूर्भिनैवाघाहोणंतैलं वकेकलं मलिनोभवेत्प्रात रुन्मिलात्रं नभक्तयेत् होणपं
कजं विल्वानि पक्रांजाभ्रनलेचयेत् महदेवी मिंद्रवल्लीश्री देवी विसर्ग वल्लभा कमंजेद्युप्रवालं व
धारयेन्मूर्भि सर्वदा रत्नावारपरोनित्यं विसर्भकोटफवनः श्रियमाप्नोति महतीं देवानामपिदुर्लभं
इति श्रीशारदातिलके अष्टमः पटलः ८ ईशायन्तीति भुवनेश्वरी बीजं श्रीं ह्रीं श्रीं बीजपुटितं कमो
स्वरूपं भगवतीपकारयुक्ता महीभूबीजं ब्रह्मा ककारः यपालकारः दीर्घो दीर्घयुक्तान्तकारादिः
लकारः भगवान् यकारयुक्तः महत् यकारः प्रसीदयुगं स्वरूपं श्रीं ह्रीं भुवनेश्वरी भ्रमरपिवोजत्रयं
महालक्ष्मी स्वरूपं नमोन्त स्वरूपं प्रणवादिः तत्रध्यायमर्थः ॐ श्रीं ह्रीं श्रीं कमले कमलालये प्रसीद २
श्रीं ह्रीं श्रीं महालक्ष्म्यै नमः इति बीजपुटितैरियमर्थः श्रीं ह्रीं श्रीं कमले हृदयम् श्रीं ह्रीं श्रीं कमलाल

ये श्रीं ह्रीं श्रीं शिरःस्थादिप्रकारेण न्यासः शेषं निगदव्याख्यातं ॥ इति श्रीशारदातिलके टीकायां अष्टमः
पटलः ॥ ८ ॥ श्रीमंत्रकथनानंतरं भुवनेश्वरीमंत्रं वर्णयितुमारभते ॥ अथ वक्ष्ये जगद्धात्रीं मा-
यिकां भुवनेश्वरीं ब्रह्मादयो न जानंति पदमव्ययमात्मनः नकुलीशोग्निमारूढो वामनेत्रार्धचंद्रकान्
बीजमस्य समाख्यातं समस्तसिद्धिकांक्षिभिः ऋषिः शक्तिर्भवेच्छंदो गायत्रं देवता मनोः कथितास्य
संगेन सेविता भुवनेश्वरी षड्दीर्घयुक्तबीजेन कुर्यादंगविकल्पनं सारस्वतेन मार्गेण मातृकान्या-
सविग्रहः मंत्रन्यासं ततः कुर्याद्देवताभावसिद्धये ललाटे वां मूर्ध्नि वदने गगनं हृदयांबुजे एकां क-
ालिकां गुह्ये मोहं कुक्ष्यां पदद्वये ऊर्ध्वप्राग्दक्षिणोदीच्यपश्चिमेषु मुखेषु च सद्यादिह्रस्वबीजाद्या
न्यस्तव्याप्तसमप्रभाः अंगानि विन्यसेन्मध्याज्जातियुक्तानि षट्क्रमात् ब्रह्माणं विन्यसेद्भाले गायत्र्या-
सहसंयुतं सावित्र्या सहितं विष्णुं कपोले दक्षिणे न्यसेत् वागीश्वर्या समायुक्तं वामगंडे महेश्वरं श्रि-
या धनपतिं न्यसेद्वामगंडाग्रके पुनः रत्या समं स्मरं विन्यसेत्पुष्ट्या गणपतिं न्यसेत् सव्यकर्णोपरि निधी
कर्णांगे शंखपद्मयोः न्यसेत्सव्यवदने मूले पुनः श्रेणीनाम न्यसेत् कंठमूले स्तनौ द्वंद्वे वामांसे हृदयांबुजे
सव्यांसे पार्श्वयुगले नाभिदेशे च देशिकः बालांसपार्श्वजठरपार्श्वांसाः परके हृदि ब्रह्माण्याद्यास्तनौ
न्यसेद्विधिना प्रोक्तलक्षणाः मूलेन व्यापकं देहे न्यस्य देवीं विचिंतयेत् ॥ उद्यद्दिनद्युतिमिंदुकि-
रीटां तुंगकुचां नयनत्रययुक्तां स्मेरमुखीं वरदांकुशपाशाभीतिकरां प्रभजे भुवनेशीं ॥ प्रजपे-
न्मंत्रविन्मंत्रं द्वात्रिंशल्लक्षमानतः त्रिस्वादुयुक्तैर्जुहुयादष्टद्रव्यैर्दशांशतः दद्याद्द्रव्यं द्विजेशाय ततश्
संविंस्पार्वेतीं पद्ममष्टदलं बाह्ये पद्मं षोडशभिर्दलैः विलिखेत्कर्णिकामध्ये षट्कोणमतिसुंदरं

ततः संपूजयेत्पीठे नवशक्तिसमन्विते जयाख्याविजयापश्चादजिताख्यापराजिता नित्याविलासि
नी दोग्ध्री त्वघोरा मंगला नव बीजाद्यमासनं दत्वा मूर्तिं तत्रैव कल्पयेत् तस्यां संपूजयेद्देवीं मा।
वाहावरणैः क्रमात् मध्यमप्राग्याम्यसौम्यपश्चिमेषु यथाक्रमं हृल्लेखाद्याः पंचशक्तिसमप्रभाः
वरपाशांकुशाभीतिधारिण्योमितभूषणाः स्थानेष्वष्टसु कोणेषु पूजयेदंगदेवताः षट्कोणेषु य
जेन्मंत्री पश्चान्मिथुनदेवताः इंद्रकोणे लसद्दंडकुंडिलाक्षगुणाभया गायत्री पूजयेन्मंत्री ब्रह्माण
मपि तादृशं रक्षःकोणे चक्रशंखगदापंकजधारिणी सावित्री पीतवसनां यजेद्विष्णुं च तादृशं वायु
कोणे परशुमालाभयवरान्विता यजेत्सरस्वतीमच्छां रुद्रं तादृशलक्षणं वह्निकोणे यजेल्लक्ष्मीं
मे रत्नकरंडकं कराभ्यां विभ्रतं पीनं नंदिलेपननायकं श्रालिंग्य सव्यहस्तेन वामेनोत्पलधारिणी
धनदांकसमारूढं महालक्ष्मीं प्रपूजयेत् वारुणे मदनं बाणपाशांकुशशरासनं धारयंतं जपारक्तं
पूजयेद्रत्नभूषणं सव्येन पतिमाश्लिष्य वामेनोत्पलधारिणी पाणिना रमणांकस्था रतिस्सम्यक्तम
मर्चयेत् ईशाने पूजयेत्सम्यग्विघ्नराजं प्रियान्वितं सृणिपाशधरं कांतावरं भास्वत्करांगुलि माधी
धर्णीकपालाढ्यं विघ्नराजं दिगंबरं पुष्टिं रविगलद्रत्नस्फुरद्भषकधारिणी सिंहस्मदृशाकामानुद्ध
ममदविभ्रमां एतरकोमलामंसपाणिना तद्भुजस्पृशं आश्लिष्टकांतामरुणां पश्चिमे वै दिगंबरे
कर्णिकायां निधी स्थाप्य षट्कोणस्याथ पार्श्वयोः अंगानि केसरेष्वेतान् पश्चात्पत्रेषु पूजयेत् अनंगकु
सुमा पश्चा[illegible]दनंगमदनातुरा अनंगमदनानंदनंगमदनातुरा भुवनपालागगनवेगा देवता।
तः परं शशिरेखा च गगनरेखा देव्यष्टशक्तयः पाशांकुशवराभीतिधारिण्योरुणविग्रहाः ततः षोडश

सम्यक्तम

पंचविंशतिसंजप्तं जलं प्रातः पिबेन्नरः अवाप्य महतीं प्रज्ञां कवीनामग्रणीर्भवेत् ८

शा॰ ति॰ पञ्चाशिका रालीविकरालस्तमा सरस्वती श्रीरुद्गौरी बालक्ष्मीपुष्टयो मेधाकीर्तिधृतिः श्रद्धा मेधा मतिः कान्ति
४१ रार्याषोडशशक्तयः खड्गखेटकपाणिकाः श्यामाः रक्ताम्बरमानराः पद्माद्बहिः समभ्यर्च्याः शक्तयः
परिचारिकाः प्रथमानंगरूपास्यादनंगमदनातुरा मदनान्तरा भुवनवेगा भुवनपालिका स्यात्स
41 र्वमदनानंगवेदनानंगमेखला चषकं तालवृन्तं च ताम्बूलं छत्रमुज्ज्वलं चामरं वस्त्रकं पुष्पविचित्रा
णाकरपंकजैः सर्वाभरणसंदीप्ता लोकपालान्बहिर्यजेत् वज्रादीनपि तद्बाह्ये देवीमित्यं प्रपू
जयेत् दृष्टेनेन सकलं दैवं किं पुनस्ते द्विजोत्तमैः मंत्रोऽतिमधुरोपेते जस्वान्यमसमिहरैः ब्राह्मणा
न्वशयेत्क्षत्रपार्थिवानग्निहोमतः पलाशपुष्पैलसमञ्जीनां जितिलाः उत्पलैरपि पंचविंशतिसंजप्तै
र्नैलैः स्नानं दिने दिने आत्मानमभिषिंचेद्यः सर्वसौभाग्यवान्भवेत् कंस्रागुहस्तेयुग्मकेउममा
धसादिते रहीवातिलकं कृत्वा राजवशमनंतरं शालिपिष्टमयीं कृत्वा पुत्तलीमधुनान्विता जे
प्यातिष्ठितप्राणां भक्तयेद्विवासरे वशं नयति राजानं नानारीवानरमेवच कंठमात्रोदके स्थित्वा
वीक्ष्य तेखगते रवि त्रिसहस्रं जपेन्मंत्रमिष्टुकमालभेत्नमः यंत्रेतन्मात्रितमंत्रीं जीतप्रीप्रसिद्ध
ये लिखितां भस्मनामायांसमाप्याफलकादिषु तत्काले दर्शये मंत्रे सर्वसन्ये न गामिणी ॥ अथे
स्याविनामंत्रमुद्धरति लकुलीश इति लकुलीशो हकारः अग्निः रेफः वामनेत्र ईकारः अर्धेचंद्रवाम
बिंदुमान् एतैः संपादिते भुवनेश्वरीबीजं मघादीमसुदो ऊँकारः उदादिक्रमेण पंचह्रस्वाः ओंस्रह
पुरुषभिः पंचभिर्बीजैस्तन्त्र्यान्यूरस्वं पुर्वेपुरुलेखाद्यान्तखाः हवीमेषु हत्रापटलो।
मेषु वंगंगत्रस्यानं तत्स्पर्शी कामदरस्पर्शमनुसपष्टार्थमपरं येत्ररचनाप्रकारमाह ॥ शा।

मंत्रः स्थितसाध्यकर्मभवने वह्नेर्दूतेशकिभिर्वायुकोणगतेयुतं हरिहरैर्वर्णैः कपोलाश्रितैः
पश्चात्तैः पुनरीयुतैर्लिपिभिरिति प्लावीतमिष्टार्थदं यंत्रं भूर्जमध्यगं त्रिशूलान्तं सौभाग्यसंपत्करं ॥
पूर्वं निर्दितिः वायव्यकोणं वह्निशृङ्गं विलिख्य तन्मध्ये भुवनेश्वरीबीजं लिखित्वा तन्मध्ये साध्यना
मसहितं कामदेवदंतं रत्नरेतेति कोणत्रयमध्ये स्थानस्थानं रमिकारं लिखेत् प्रत्येकं तद्बहिः को
णत्रये भुवनेश्वरीबीजत्रयं लिखित्वा हृतमित्यनेन सूचितत्वात् ग्रंथांतरप्रकारेणावधीयात्
पश्चात्कोणकपोलयोः हरिहरं लिखेत् कपोलशब्देन बीजत्रयपार्श्वद्वयं विवक्षितं अत्र केचि
देवं वर्णयंति हरिहरशब्देन स्वरूपग्रहणं न भवति किंतु हरिशब्देन हकाररेफकाराः सूच्यंते
हरशब्देन हकाररेफाविति एतावता किमुक्तं भवति ह्रिं ह्र इति लिखेत् अयमेव पक्षः सांप्रदाय
कः पश्चात् हरिहरैः हरः ह्रौं इति लिखेत् अथवा ह्रिं ह्रौं इति वा तद्बहिः पंचाशदक्षरैर्वेष्टयेत्
पुनर्भूगृहेण त्रिशूलान्तं यंत्रं पुत्रकफलप्रदं अत्र वायव्ये वह्नेः भुवन इति संबंधः कोणगतेन रंते
युतमिति छेदः तस्मैः स्वरीयुतैः तैः हरिहरवर्णैः ईयुतैः ईकारसहितैः अथवा सामान्येन सर्व
नाम्नां प्रकृतपरामर्शिना प्रकृतसर्वग्रहणस्य युक्तत्वात् प्रकृतलेखाबीजमपि गृहीत्वा तैरि
तिपरामर्शो युक्तः अतः स्वलेखासहितैः हरिहरवर्णैर्वेष्टयेदित्यर्थः इदानीं षट्कोणं यंत्र
वक्तुमारभते ॥ बीजांतःस्थितसाध्यनाम परतो मायारमामन्मथैः बीजैर्वह्निपुरद्वये रसपुरे
नामादिबीजत्रये मातृकान्तालकमीशिवं हरिहरैरावृत्तं गेहं वहिः षड्बीजैः रत्न विहसं यि लिपि
भिर्बीजेश हारांपा स्ववः ॥ चिंतामणिरिष्टसिद्धिपालनं कोणमिदं लिखेत् यंत्रं षट्कोणांतर्दिव

पा॰ तृ॰ वहतां सर्वसिद्धिदं अयमर्थः पूर्वोक्तत्रिकोणद्वयसंपुटितं लिखित्वा तन्मध्ये हल्लेखाबीज
ति॰ मालिख्य तदन्तः साध्यनामकर्मवालिख्य एवंवृत्त यद्यपि तत्र सामान्येन साध्यनामेत्युक्तं त
४२ थापि तत्रान्तरपरिपाट्या लेखनं कार्यं कथमेतः स्थितबीजे रेफाभागे साध्यनामालिख्या
परि ईकारस्वरभागे साधकनामाउभयोर्मध्ये कर्म ततश्चदेवदत्तस्येतिनाम पार्श्वे यज्ञदत्तमि
ति अधस्ताद्रेफभागे वशीकुर्विति मध्ये एतद्रूपम् ततश्च परशोमायेति पाशः पंचवा
रं भुवनेश्वरीबीजे पर्वान्तर्गते बीजं संवेष्ट्य पुनर्बहिस्तथैव श्रीबीजेन संवेष्ट्य पुनस्तद्बहि
स्तथैव कामबीजेन वह्निस्वरद्वयसंपुटे षट्कोणान्तराले यद्यपि सामान्येनोक्तं तथापि वा
मभागे कोणत्रये ईकारस्थानगते साधकनामयुक्तानि शक्तिश्रीकामबीजानि मातृकाणि
सानुस्वाराणि लिखित्वा नान्यवद्वह्निप्रतीयदक्षिणकोणत्रयान्तराले साध्यनामसहितानि
निरात्मकानि विसर्गसहितानि लिखेत् ईशिखं ईकारयुक्तं षट्कोणषट्कोणविवरमध्ये
सारस्वारमीकारं लिखेदित्यर्थः एवं वृहदुयोर्हेरिहरवर्णांल्लिखेत् तद्बीजे रत्नवेष्टसंपुट
वेष्टवत् षट्कोणाद्बहिः षट्दलेषु त्वाबीजानि लिखित्वा एवं वदन्योन्यं वभीयात् लिपिभिर्बी
जं एवंवत् वहिः पंचाशल्लिपिभिर्वेष्टयेत् वहिर्भूपुरद्वयेनापि तत्कोणपुरबीदिदित्तन्
सिंहबीजं कोणेषु चिंतारत्नं लिखेत् एतत्षट्गुणितं यंत्रं मुक्तफलप्रदं षट्गुणितं यंत्रं व्या
ख्याय भुनाद्वादशगुणितं यंत्रं निरूपयितुमारभते । बीजं व्याहृतिभिर्वृतं रहृयुगहंहेवसोः
कोणागं दोर्गबीजमनंतरं लिपियुगे रावद्दगं इलिखेत् गायत्र्यारविशक्तिवद्दाविवरं निष्टह

नेतन्मनोवीतं मातृकायायताक्षरयुगे मन्त्रसिंहचिंतामणिं । यंत्रं दिनेशंगुणितं प्रोक्तं रक्ताक्षसि
द्धिदं सर्वसौभाग्यजननं सर्वसंपत्प्रदायकं । लिखेत्सरोजे रसपत्रयुक्तं मध्ये दले स्वपि मि लिख्य
मायां स्वराहृतं यंत्रमिदं युग्मं नाप्यत्र प्रदं भूमिशृङ्गान्तरस्थं षट्कोणमध्ये प्रविलिख्य शक्तिः को
णेषु नामैव विलिख्य भूयः ससाध्यगर्भं वसुपात्रसंस्थं यंत्रं भवेद्वश्यकरं नराणां ॥ अस्यवा
यमर्थः एवंकषट्कोणद्वयं यथावत् संपुटितं लिखित्वा तद्बीजं विलोमेन व्यासाभिर्वेष्टु
तन्मध्ये शक्तिबीजं लिखित्वा अत्र तन्मपि स्वेवत्साध्यसाधकनामादि लिखित्वा तद्बीजं विलो
मेन व्यासाभिर्वेष्टयित्वा यद्यप्यत्र विलोमादि विशेषो न कथितः तथापि तंत्रांतरसिद्धमविरु
द्धं सर्वं ग्राह्यं सर्वशाखाप्रत्ययमेकं कर्मेति न्यायात् वसोः कोणमग्रेः कोणगं दोर्गबीजं रवि
कोभ्यंतरे दुर्गाबीजं लिखेदित्यर्थः लिपियुग्मेनावद्धुं गंडप्रतिलोमैनेव गायत्र्यालिपुंगेरिति
संबंधः रविशक्तिवद्धविवरं एवंवत् द्वादशकोणांतरालेष्वोन्यप्रवद्धशक्तिबीजकमित्य
र्थः तद्बहिः जातवेदोमंत्रेणानुलोमप्रतिलोमरूपेणावेष्टयेत् तत्रैव त्रिष्टुभमंत्रं तद्बहिः प
वाशाहवैलत्यैवेवेष्टयित्वा भू''''''भ्यां वेष्टयेत् कोणेष्वप्येवंवत् नृसिंहचिन्तामणिबीजं लि
खेत् एतद्द्वादशगुणितं प्रोक्तफलप्रदं स्पष्टार्थमपरं इदानीं त्रिबीजमंत्रं वक्तुमारभते ॥
वाग्भवं शक्तिवनितारमाबीजत्रयात्मकं मंत्रं समुद्धरेन्मंत्री त्रिवर्गफलसाधनं षट्दीर्घभाजा
मध्येन वाग्भवाद्येन कल्पयेत् षडंगानि मनोरम्यजातियुक्तानि मंत्रवित् कुर्यात्सर्वादिलाभा।
सालयैवाज्ञापि साधकः सिंहारुणविग्रहं त्रिनयनं माणिक्यमौलिस्फुरन्नागनायकशेखरांसि

शा० टी०
ति०
४३
43

नम्रत्वीमापीनवक्षोरुहां पाणिभ्यांमणिभूषणैरन्नचषकं रक्तोत्पलेबिभ्रती सौम्यांरत्नघटा
स्थसव्यचरणांध्यायेत्परामंबिकां । रविलक्षंजपेन्मंत्रंपायसैर्मधुराप्लुतैः दशांशंजुहुयात्स
श्रीपीठेशारिगीरितियजेत् देवींशक्तिमार्गेणगंधाद्यैरतिशोभनैः हुत्वापलाशकुसुमैर्वाक्सि
द्धिमहनीयजेत् ब्राह्मीघृतेपिवेज्जप्तंकवित्वंवत्सराद्भवेत् सिद्धार्थलवणोपेतान्हुत्वामंत्रीवशंन
येत् नरनारीनरपतित्राजकार्यविचारणा चतुरंगुलैः पुष्पैस्स्वरनोभः समन्वितैः हुत्वावशीक
रोत्याशुत्रैलोक्यमपिसाधकः जुहुयाद्वरुणंभोजैरयुतंमधुराप्लुतैः राजाप्रियमवाप्नोतिस
लिलेस्तरुलेस्तथा शत्रुकार्यापिकर्माणिमंत्रेणानेनसाधयेत् ॥ वाग्भवमित्यादिनामंत्रोद्धारः
रविलक्षेद्वादशलक्षेशारिगीरितिपीठेभुवनेश्वरीपीठशेषंनिगदव्याख्यातं ॥ वाग्बीजमुदिता
मायाविद्येयंभ्रमरीमता मध्येनदीर्घयुक्तेनवाकारेणप्रकल्पयेत् अंगानिजातियुक्तानिक्र
मेणमनुविन्मः यथापुरासमुद्दिष्टाब्रामात्कवीनमंत्रवित् ॥ ध्यायेद्गोगौशशिशेखरांनिज
करैर्दानंचरक्तोत्पलं रत्नाढ्यंचषकंगुणंभयहरंसंबिभ्रतीमाश्रितां मुक्ताहारलसत्पयोधर
नतांनेत्रत्रयोल्लासिनींवंदेहंसुरसंनिनोहरवधूरक्तारविंदस्थितां । तत्त्वलक्षंजपेन्मंत्रंजुहु
यात्तद्दशांशतः पलाशपुष्पैर्जुहुयात्तस्मैर्वाराजवृक्षजैः ह्लल्लेखाविहितेपीठेपूजयेत्परमेश्व
री मध्यादिपूजयेन्मंत्रीह्लल्लेखाद्याःपुरोदिताः मिथुनानियजेन्मंत्रीषट्कोणेषुयथापुरा अं
गपूजाकेसरेषुपूज्याःपत्रेषुमातरः भैरवांकसमारूढाःस्मरवक्रामदालसाः असितांगोरुरु
चंडःक्रोधश्चोन्मत्तसंज्ञकः कपालीभीषणाःपश्चात्संहारश्चाष्टभैरवाः मूलेकपालेश्रेनैववि।

धा

भ्राणान्तद्वंद्वभिं गजनवगं वराभीमाः कुटिलालकशोभिताः दीर्घाद्या मातरः प्रोक्ता ह्रस्वा भैरवा
स्मृताः एकपाषोडशपदेषु करालाद्याः प्ररोदिताः तद्वाक्ये नेगरूपाद्यालोकेशास्त्राणि तद्वहिः एव
माराययेद्देवीं शास्त्रोक्तेनैव वर्त्मना वशं नयति राजानं वनिताश्च मदालसाः अत्र मासेन जप्त्वा हृत्पाल्ल
भैतेव सर्ववांछितं मंत्रेणानेन नसंजनमत्मश्रीयादत्रमनवंद्ध भवेदरोगे नियतं दीर्घमायुरवाप्नुयात् ॥
वाग्वीजेनेति दीर्घस्वराद्याः मातरः एकाः ह्रस्वस्वराद्या भैरवाः एकाः अतिरोहितार्थमन्यत् मंत्रो
नरस्तु हरति ॥ अनेनो विंदुसंयुक्तो मायाब्रह्माग्निताराख्यात् पाशादिमतरो मंत्रः सर्ववश्यफलप्र
दः स्वाद्याः सर्वमुक्ताः स्युः वीजेनेन क्रियामता । वरांकुशौ पाशमभीतिमुद्रां करैर्वहन्ती कमला
सनस्था वालार्ककोटिप्रतिमा त्रिनेत्रा भजेद्धमाद्यां भुवनेश्वरीं तां । हविष्यभुग्रूपमंत्रं तत्त्वलक्षं ति
नेन्द्रियः तत्सहस्रं जुहुयाज्जपान्ते मंत्रवित्तमः सत्पुत्रो विहिते पीठे नवशक्तिसमन्विते अर्चयेत्
रेमयन्तीं वक्ष्यमाणक्रमेण तां लक्ष्म्याद्याय जेदारोकर्णिकायां यथाविधिः अंगानि केसरेषु स्युः प
त्रस्था मातरः क्रमात् इंद्रादयः क्रमात्स्युस्तेषामस्त्राणि तद्वहिः एवं संपूजयेद्देवीं साक्षाद्वैश्रवणो
ह भवेत् प्रस्नाते सकलैर्लोकैः सेव्यते साभाकरोपमः अनेनाभिषिक्ते गेहे निशि दीपशिखाकुले दर्पणे प्र
शालिभिः सर्वैर्मंत्रस्यास्य प्रभावतः सर्षपैर्लोणसंमिश्रैः राज्याकैर्नेन्द्रयाज्जुहुयात् त्रिनिशि राजानं वशयेत्सद्यस्त्र
स्त्रीमपि साधकः अन्नवानन्नहोमेन श्रीमानाज्यहुताद्भवेत् राजवृक्षसमुद्भूतैः प्रसूनैर्होमकविर्भ
वेत् आरोगी तिलहोमेन हुतेनायुरवाप्नुयात् प्राक्प्रोक्तान्यपि कर्माणि साधयेत्साधकोत्तमः ॥ अ
नेतरेति अनेनः आकारः विंदुभूषितः माया भुवनेश्वरी ककारो ब्रह्मा अग्निः रेफः तारो विंदुः एवं

शा॰ दा॰
ति॰
४४

ऐं ह्रीं क्लीं इति बीजत्रयात्मको भुवनेश्वरीमंत्रः बीजेन तन्मलंतं चतुर्विंशतिलक्षं तत्सहस्रं तनाव
त्सहस्रं इदानीं चटार्गलयंत्रं चक्रमारभते ॥ आलिख्याष्टदिगर्गलास्तु दशंगपाशादिकं यत्नतः
कोष्ठेषु गमनत्रयेषु विलिखेद्दक्षाणां मंत्रद्वयं प्रत्येकं पापरंपकल्पवचनान्त्यामासनार्गले शालि
देवं स्नेलाधिपादिगुणाभाः पंक्तिद्वयात्तमरं कोष्ठेषु स्थगर्णमात्मसहितं पुमस्वरोतगतं मा
याकेसरगां दलेषु विलिखेन्मूलं त्रिपंक्तिक्रमात् त्रिः पाशांकुशवेष्टितं लिपिभिरावीत[...]पु
न्क्रमात्प्रयस्य चन्द्रेरनपंकजस्थखेनावेष्टितं तद्बहिः । चटार्गलमिदं यंत्रं मंत्रिणां प्राञ्जलं मतं पा
शांकुशनिकंदर्पकामपाशांकोदिराक्रमाः प्रथमोष्टांतरो मंत्रस्ततः कामिनिरंजनि स्वाहांतोष्टाक्ष
रः सद्भिः परः कीर्तितो मनुः ह्रीं गौरि रुद्रदयिते योगेश्वरि हुं फट् द्विठांतः षोडशार्णो यं मंत्रः
सद्भिरुदाहृतः अग्नीशासुरवायव्यकोणेषु मन्त्रवित्तमः कवचान्तानि संलिख्य मध्ये नेत्रं लिखे
द्बुधः वह्निदिगंतकोणेषु चतुर्थांस्त्रं लिखेत्प्रिये लिखित्वा भूर्जपत्रादौ यंत्रमेतद्यथाविधि धारयेत्।
ह्यामवाहौ वाके ठवानिजभूषणे वेष्टयेन्मकलान्मर्मा विशेषेणामहीपतीन् नीलपट्टे विलिख्येन
द्भुरिकीकृत्य नत्मनः साध्यप्रतिकृतिं नामिस्य निर्मितां याम्यदिन्यसेत् पादे त्रिमधुराक्तैर्निक्षिप्येत्
विधानवित् संस्थाप्य गंधपुष्पाद्यैर्वलिनित्तिप्य रात्रिषु मूलमंत्रं जपेन्मंत्री नित्यमष्टसहस्रकं सप्ता
हात्संक्षितां रीमाकर्षेन्मारविह्वलां भूर्जपत्रे विलिख्यैतद्गुटिकीकृत्य तत्त्वनः लाक्षया ताम्रजनकां
चनैर्वेष्टयेत्क्रमात् तन्मेमस्य संस्थाप्य यथावद्भुवनेश्वरीं संस्पृश्य तं जपेन्मंत्रं दिवाकरसहस्रकं
अभिषिच्य प्रियं साध्यं वभीयाद्द्रुमासिषा कांतिपुष्टिधनारोग्यश्रेयांसि लभते नरः भित्तौ विलि

ख्यातं यंत्रं पूजयेत्तत्सततमादरात्। भूतप्रेतपिशाचाद्यास्तत्र वीक्षितुमक्षमाः। तद्विलिख्य शिरस्यारो
पयेद्वारिते भटः। युद्धे रिपून्बहून्हत्वा जयमाप्नोति पार्थिवः॥ आलिख्यमादिना तद्व्याख्यां
करिष्यामः प्रथमं यंत्रार्चनाप्रकारोऽभिधीयते सर्वसंपुटितवज्रस्य हृदयमग्रे लिखित्वा वज्रस्य
हृदयसूत्राग्राणि अभिमतमानेनाष्टदिक्षु वर्धयेत् तानि सूत्राग्राणि अर्गलाकाराणि कृत्वा अर्ग
लाग्रसंदष्टसूत्रेण कृत्वा अष्टदलपद्मं कृत्वा तद्बाह्ये सूत्रेण वर्तयित्वा पुनः सूत्रत्रयं भ्रामयेत् तद्बाह्ये च
स्मिन्नालिख्य मध्ये अधोमुखं तत्पृष्ठे ऊर्ध्वमुखं पद्महृदये लिखेत् वज्रस्य हृदयसूत्राणां बाह्ये संपिपु
ष्टेन कुर्यात् अभ्यंतरसंपिपुचष्टेन कृते वज्रस्याष्टकोणानि द्विधा विभक्तानि भवंति तत्राभ्यंत
रकोणकोष्ठेषु एजापदलोकमार्गेणाग्रानि षट् अष्टकोणेषु विलिख्य तदुपरि राष्टकोणेषु पा
शाश्रीशाकिस्मरमन्मथशालिकेशदेवाकृष्णात्मकमष्टाक्षरं लिखेत् तद्बाह्यवर्तुलाभ्यंतरकोष्ठेषु का
मिनिजिनिस्याहेद्यष्टाक्षराणि लिखित्वा अर्गलाबाह्यसंपुटपरि अर्गलाग्रसूत्रादधः पुनरपि सूत्रेण कु
र्यात् एवं कृते तत्र षोडशकोष्ठानि भ्रामयेत् तेषु शक्रेयं षोडशाक्षरं प्रणवगौरिकूटदयितेयोगे
श्वरिकवचास्त्राग्निजायात्मकमेतल्लिखेत् तद्बाह्यपार्श्वयोः सांतं वारं अष्टदलेषु प्रत्येकं केसर।
स्थानेषु सांतं वारं वज्रहृदयस्य रमध्ये तत्पार्श्वयोर्हंसमंत्रं तत्पार्श्वयोः सांतस्वारेण कर्णिकागता
क्षराणि ह्रीणि ग्लौणि पंक्तिं लिखेत् तिर्यक्तं स्वाकारेण तिकेचित् एष संप्रदायिकः वज्रस्याभ्यंत
रे वर्तुलमालिख्य तन्मध्ये पाशयानंकुशयस्तरात्मकं मंत्रं लिखेत् सर्वार्गलास्सर्वपश्चात् पा
र्श्वषट्कमंत्रं भिन्नं हृकारं क्रमेण लयवरयुक्तं लिखेत् तद्यथा सर्वार्गलायां वज्रस्य वहिःसूत्रमार

शा॰ टी॰
ति॰
७९

95

भ्यंतरे इति लिखेत् पश्चिमार्गलायां दक्षिणतः चतुरस्रबाह्यरेखापर्यंतं ह्रौं ह्रैं ह्रौं इति पुनरुत्तरतः
तथैव ह्लौं ह्लूं ह्लः इति लिखेत् एवमाग्नेयमारुतार्गलयोः ह्सां ह्सीं इत्यादिप्रकारेण द्वादशकं लि
खेत् पुनर्दक्षिणोत्तरयोः ह्लां ह्लीं ह्लिं इत्यादि द्वादशकं तथैव पुनर्निर्ऋतीशानार्गलयोः ह्लं ह्लां ह्लिं इ
त्यादि द्वादशकं एवमा बहिः पाशांकुशबीजाभ्यां वेष्टयेत् पुनः पंचाशद्वर्णैः रेकस्मिन्वर्तुले अनुलो
मेनान्यस्मिन्प्रतिलोमेन तद्वाह्ये प्रकारेण वेष्टयेदिति रहस्यं तदुक्तं श्रीशंकराचार्यैः घटेनमापोति
बहिः पद्मसंपुटितेन घटेन संवेष्टयेत् तदुपरि संपुटितेनापि भूर्विवेनापीति केचित् एतद्वै टागो
ले नाम यंत्रमस्मिन्नर्थे प्रालिखेत्यादिना ग्रंथो योजनीयः ग्रंथस्तु स्पष्टार्थः यंत्रांतरमाह ॥ वज्रां
कितेन वह्निपुरद्वयेन पाशांकुशाख्यं भुवनेश्वर्याः साध्यं मध्ये षट्कोणेषु च वाग्भवपद्मे पुनः पुनस्तां विलि
खेत्समंतात् । भूर्जे लिखितमेतत्स्यात्सर्ववश्यकरं रक्षणं आरोग्यैश्वर्यजननं पुत्रपौत्रविजयप्रदं लि
खेत्सरोजे स्वरकेसराढ्ये वर्गाष्टपत्रे वसुधापुरस्थे पाशांकुशाभ्यां गुणशः प्रवृत्तां मायां लिखेत्तस्य
गतां स्वसाध्यां । सर्वोत्तममिदं यंत्रं धारितं कुरुते नृणां आरोग्यैश्वर्यसौभाग्यविजयादीननंतरं ॥
इति श्रीशारदातिलके नवमः पटलः ९ ॥ वज्रांकितेत्यादिना षट्कोणं विलिख्य तत्कोणेषु व
ज्रांकाणि कृत्वा उपरि वृत्तं विलिख्य तन्मध्ये पुनः पुनस्तामेव विनियेत् वृत्ताकारेण कुंकुमगो
रोचनाभ्यां लिखित्वा बभीयात् उक्तफलसिद्धिः मंत्रांतरमाह लिखेत्सरोजबीजेत्यादि स्पष्टार्थमि
दम् । इति श्रीशारदातिलकटीकायां नवमः पटलः ९ ॥ ओं भुवनेश्वरीमंत्रकथनानंतरं श्रीत्व
रिताविधानं वक्तुमारभते ॥ ततोभिधास्ये त्वरितां त्वरितं फलदायिनीं तारं मायां मंत्रबीजस्व

द्विरीशस्वरान्वितो कूर्मस्तदंतो भगवान्तः श्रीदीर्घेनत्रुछ्छदं संवर्तो भगवान्मायाफडंतो द्वादशान्तरः
मुनिरन्येन आख्यातो विराट्छंदः समीरितं त्वरितादेवताप्रोक्ता पुरुषार्थफलप्रदा ॥ ततोभिया
स्वमादिना मंत्रमुद्धरति तारोमायेत्यादिना तारः प्रणवः भुवनेश्वरी वर्महूंकारः स्त्रद्धिः खेकारः
ईशस्वरः एकारस्तदन्वितः ततः खेइति सिद्धं कूर्मः वकारः तदंतः ककारः भगवान् एकारयुक्तः
ततः केइति सिद्धं ततः स्वरूपं श्रीस्वरूपं दीर्घेनत्रुछ्छदं हूंकारः संवर्तः लकारः भगवान् एकारयुक्तः
ततः लेइति सिद्धं मायाह्रींलोस्त्रं फट् एवं द्वादशान्तरो मंत्रः मायावर्जितान् दशवर्णान् दश
स्थानेषु न्यसेदित्याह ॥ मायाविवर्जितान्मंत्रान्मूर्ध्नि भाले गले हृदि नाभिगुह्योरुयुग्मेषु जानु
नेत्रपादेषु च विन्यस्य व्यापकं ऽर्पयेत्समस्तेनैव साधकः कूर्माद्यैः सप्तभिर्वर्णैः स्वैः स्वैर्विवर्जितैः
द्वाभ्यां द्वाभ्यां षडंगानि कल्पयेत्साधकोत्तमः । श्यामां बर्हिकलापशेखरयुतामाबद्धपर्णांशुकां
गुंजाहारलसत्पयोधरभरामष्टाहिपान्विभ्रतीं ताटंकांगदमेखलागुणरणन्मंजीरतां प्रापितां कैरातीं
वरदाभयोद्यतकरां देवीं त्रिनेत्रां भजे । लक्षं संजाप्य मंत्रोमंत्रमेनं जितेंद्रियः दशांशं जुहुयाद्वि
ल्वैर्मधुराक्तैः समिद्वरैः स्वैलेखोकल्पितेपीठे नवशक्तिसमन्विते पूजयेत्त्वरितां देवीं वक्ष्यमाणवि
धानतः ॥ स्वैर्वर्जितानित्यस्यायमर्थः चफेहृदयाय छेत्तशिरसे त्वस्त्रीशिखायै स्त्रीं हूं कवचाय
हूंलेनेत्रत्रयाय लेफट् अस्त्राय इत्यनेन प्रकारेणन्यासं कुर्यादिति ताटंकं कर्णभूषणं अंगदंबाहु
भूषणं मेखलाकटिभूषणं मंजीरं चरणभूषणं एवं भूषणताप्रापितानष्टनागान् आसनमंत्रमु
द्धरति, संवर्तकोबिंदुयुताः कवचं सकलेवियत् वज्रेदंष्ट्राय हंकमाभामापह्रिंशलहृदयं गजेप्रुगमे

शा० टी० ति० ४८

46

धनं हृद्गमाभाख्यं हिंगुलहयं वर्मणो दीर्घविंदुवान् पंचाननाय हृदयं पीठमंत्रः प्रकीर्तितः दशाद
मनं मेतेन मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् अंगैरंगानितां गायत्रीकेसरेष्वर्चयेत्क्रमात् दलेषु पूजयेद्देवताः श्रीवी
जाद्याविभूषिताः हूंकारी खेचरी चंडा छेदनी क्षेपणी स्त्रियं हूंकारी क्षेमकारी च लेकेशाग्रपंचभूषणा
फेत्कारी मग्रतो वाह्ये कोदंडशरधारिणी द्वारस्य पार्श्वयोः पूज्या हेमवेत्रकरांवुजे जयाख्या विजया
ख्या च किंकराय पदं ततः रत्नरत्नपदस्यांते वविनान्नास्थिरो भव वर्मास्त्रांतेन मंत्रेणा किंकरेन हृदियं
जेत् लग्नं देविप्रतेकुलेकुसंवपुरमूर्धजे आवरणैः परमैः पुष्पैरतिरम्यैः स्नगोपिभिः पूजयेद्धूपदीप
घैर्नैवेद्यैर्मनोहरैः एवं सिद्धमंत्रो मंत्री नारीवरनरेश्वरैः मान्यते वत्सरादर्वाक् सर्पांजितयनेश्वरः
योनिकुंडे प्रकल्प्याग्नौ कुर्याद्धोमं निजेच्छया मल्लिकाकुसुमैर्हुत्वा वशयेदखिलं जगत् कुत्पादिदोष
शमनं पलाशकुसुमैर्हुते रक्तैर्विंदुः शुभैर्हुत्वा महतीं सिद्धिमाप्नुयात् दीर्घमायुरवाप्नोति दूर्वाहोम
न साधकः धान्यैः प्रक्षालितैर्हुत्वा श्रियमिष्टामवाप्नुयात् यवैर्धान्यसमृद्धिः स्याद्व्रीहिभिरिष्टसिद्धयः
तंडुलैरन्नसमृद्धिः स्यादृद्धिमेहतीतिलैः मंत्री नीलोत्पलैर्हुत्वा नरपतीन्वशं नयेत् पद्मैः पंकजै
र्हुत्वा वशं नयति मेदिनीं अशोकैः पुत्रमाप्नोति मध्वकैरिष्टमाप्नुयात् फलैर्जंबूभवैर्हुत्वा लभते धन
मीप्सितं पुष्पैः पाटलिसंभवैरिष्टामाप्नोति सुंदरीं पुष्पैर्वकुलसंभूतैः कीर्तिः स्यादनपायिनी दीर्घ
मायुर्भवेदाम्रैः चंपकैः कांचनैर्भवेत् कुर्वीत सर्षपैर्होमं शत्रुनाशकरं सुधीः पत्रैर्वकुलजैर्हुत्वा शी
घ्रमुत्पातयेदरीन् शाल्मलीपत्रहोमेन सपत्नान्नाशयेद्ध्रुवं कुष्ठैर्वा खदिरैर्निंबैर्नैर्वा विद्वेषयेद्रिपू
माषहोमेन मूकः स्याद्रन्नैर्नालोभयेद्दरी अपंतेहोमसंख्या स्याज्जपसंख्यावान्यकीर्तितः स्वांतेनत्संमतिरै

स्तोयैः सर्वव्याधिकरं स्मृतं तज्जमेत्तु लकं तोयश्च खेत्तिमेविषापहं ग्रातीयभेषणं दद्यान्मंत्रेण
नेनमंत्रवित् सर्वव्याधिनिर्मुक्तो मंत्रस्यास्य प्रभावतः त्रिलोहीमुद्रिकानेनमन्त्रनासाधु साधिका
कृत्याद्रोहादिशमनी सर्वव्याधिविनाशिनी सर्वेषां पत्न्यादानि तं सर्ववश्यकरी मता यद्यदाकांक्षति त
त्तत्तल्लभते देहेनसाधयेत् ॥ संवर्तकइत्यादिना संवर्तकः लकारः सविंदुयुतः लंइति सिद्धं कव
चं हूंकारः वियत् हकारः सकलं कलाशब्देन विंदुः ततो हं इति भवति वज्रदेहस्मृतं हंहं स्वरूप
मेव हि गा```` स्वरूपमेव हि गेंद्रयुगं स्वरूपं वियत् हकारः सेंदुमनुस्वारसहितं वर्मं हूंकारः ग्रसः
लकारः दीर्घविंदुयुतः लंइति सिद्धम् पंचाननायहृदयेनमः इति पीठमंत्र ततः किंकरमंत्रमुद्धर
ति किंकरेत्यादिना स्पष्टार्थः यंत्रमुद्धरति ॥ मध्ये सरोजे दशपत्रयुक्ते मायां लिखेद्दाङ्कितसा
ध्यनामम् नारादिवर्णान्दशपत्रसंस्थान् षट्कोणवीतेवसुधापुरस्य ॥ कृत्याद्रोहादिशमनं व्या
लवैरभयापहं विघ्नैवारितं यंत्रं विशेषाद्विजयप्रदं ॥ स्पष्टार्थम् मंत्रान्तरमाह ॥ तारं हूंविलि
खेत्सरोजकुहरे साध्याभिधान्वितं मंत्राणान् स्वरसंख्यकान् सदले स्वालिख्य तद्वाह्यतः शक्त्यावि:
परिवेष्टितं त्वधटगतं पद्मस्य मज्ज्ञानतं यंत्रं वश्यकरं ग्रहादिशमनं लक्ष्मीप्रदं कीर्तिदं ॥ अष्टदल
पद्मकर्णिकायां प्रणवं विलिख्य तन्मध्ये हूंबीजं साध्यनामानि तं विलिख्या वसिष्ठमंत्रवर्णान्व
स्वदलेष्वालिख्य तद्वाह्ये शक्त्याशक्तिबीजेन त्रिवारं वेष्टयित्वा कमलपुरितेन घटेनापि वेष्टयित्वा
धारयतः उक्तफलप्राप्तिः यंत्रान्तरमाह ॥ कोष्ठानां शतमेकविंशतियुतं कृत्वा भुवं मध्यतः सा
ध्याख्यां नवितो शिवादि विलिखेन्मायां विनामंत्रवित् रेखाग्रेषु लसत्त्रिशूलममलं कृत्वं जपेत्संपरि

शा॰ टी॰ ति॰ ४७

47

ते यंत्रं क्ष्वेडमहाभिचारशमनं शत्रावहं श्रीपदं ॥ अस्यार्थः प्राक्प्रतिगग्राह्यद्वादशारे चक्रे वा वि-
लिख्य दक्षिणोत्तरतोऽपि तथैव रेखा आग्नेयाद्याकाराणि कृत्वा मध्यकोष्ठे प्रणवमालिख्य त-
न्मध्ये कर्मसहितं साध्याख्यां सर्वकोष्ठादिके प्रादक्षिण्येन नवविंशतिमंत्रद्वादशावृत्तिं लिखेत् प-
नयंत्रं शोकफलप्रदं यंत्रांतरमाह ॥ एकाशीतिपदेष्वष्टौ तद्विवरे साध्यं लिखेन्मध्यतः पश्चा-
त्पंक्तिष्वादिमातास्व लिपिशो जं मः शिवांते लिखेत् शिष्टेष्वेशनिशाचरादिविलिखेल्लक्ष्मीमंत्रं
पंक्तिशः सप्तार्चिर्वषडंतयान्वितयावीतं च तद्दिक्ष्वपि । लांतैः प्रवीतं कमलासनेन तथा रेनवी-
तं कमलासनेन संसाधितं च क्रमंत्रग्रहाख्यं दद्याद्यथावत्कनकादिवहं । कृत्यापस्मारोगादिसत्व-
उद्भूतमहाग्रहान् जित्वा वर्षशतं पुत्रैः पौत्रैर्लक्ष्म्या वंदति । श्रीमामायायामासाश्रीमानामेयाया-
तोनोमा मायालीलालालीयामायाजेलालीलीलालेया ॥ प्राक्प्रत्यग्दशसूत्राणि तथैव निर्य-
क्पातयित्वा तन्मध्ये प्रणवं तन्मध्ये रकारं तन्मध्ये नकारं तन्मध्ये मकारं तत्र साध्याख्यामालिखेत्
इत्युपदेशः केवलटकारमात्रमित्यादेशः पुनस्तत्र दिक्षु चत्वारि कोष्ठचत्वारि प्रत्येकं जं मः वषडिति
प्रत्येकं चत्वारि लिखेदित्युपदेशः आचार्यास्त्वयमेव पक्षः सम्मतः इति त्वयं मन्यामहे कथं शि-
वांतमित्यत्र शिवांतमीशानेन तमिति केवलमत्र शिवशब्देन शिखामंत्रोऽभिधीयते तेन टवषडं-
तमेवोक्तं भवति इति साधीयानयं पक्षः पुनः षष्ठिचत्वषष्ठिपदेष्वीशकोष्ठमारभ्य पंक्तिशो लि-
खेत् पुनस्तत्र रस्त्ववाह्येषु पद्माग्रेषु वसुदलानि विरचय्य कोणचतुर्दलानि कृत्वा एवं कृते दिक्षु
प्रत्येकं दशदलानि भवंति तत्र चतुरिनाख्यां विघालिखेद्द्वादशाः समादि वषडेतयेत्युक्तम् ।

आचार्यस्तु जं मः इत्येवं न मतं तेन केवलं नपवर्णं वर्णयति । ५

अथ मन्त्रार्थः अस्त्रपुटस्थाने फट्कारस्थाने प्रयुक्तं वषट्कारांतमेवेति तथा चोक्तं तंत्रांतरे त्वरिता
वषडंतत्वात् फट्कारपरिवर्जितेति तदुपरिष्टात्कृत्वा लांतैर्वकारैर्वेष्टयेत् कमलासनेन
कमलस्थितेन सुखस्थितकमलेन च घटेन वेष्टयेत् एतद्यंत्रमुक्तफलप्रदं यंत्रान्तरमाह ॥
लिखेन्मन्त्रः षष्ठिपदे षड्विहानीशादिकन्यादिरमामन्वंते वाह्ये यथावल्लवरितामिवीतं लांतै
श्चवीतं वरकांचनस्थं । देशे पुरे वा नगरे गृहे वा विनिक्षिपेद्यंत्रमिदं यथावत् तत्राप्नुवंतो महि
षादिवृद्धिः सम्यक्प्रजामासमास्ममृद्धयः स्युः ॥ अथ मन्त्रार्थः प्राक्प्रत्यग्ग्रानवरेखाः दक्षिणोत्तर
तोपि तथैव लिखित्वा ईशानादिद्वात्रिंशत्कोष्ठेषु लक्ष्मी मंत्रं प्रत्येकशो विलिख्य पुनर्निर्ऋति
मारभ्यान्तरशः पश्चात्तदहिर्लवरितयावत् दिक्षु वेष्टयेत् लांतैर्वकारैश्च बहिः एतदुक्तफलप्र
दं मंत्रं यंत्रान्तरमुद्धरति ॥ कवचं भगवान्स्त्र्यंशो मेरुः सर्गेण समन्वितः त्रिकंठकी समाख्याता विद्या त्र्यक्ष
रयात्मिका हितकैर्मंत्रवर्णैस्स्यादंगक्लृप्तिरुदीरिता । नीलानामे रथस्तात् दरुणाकुविधरः कंठ
देशासितास्या वक्त्रैर्दंष्ट्राकरालैरुदरपरिगतैर्भीषणागीवलाभिः दीप्तांकेरथाङ्गकरसरसि
रुहे धारयंमीजदंतः सृजन्बुद्धीतां पुरंदरं सभवदभयहरी देवताया विनेत्रा । त्रिलक्षं प्रजपेदेन
माज्येनांते दशांशतः हुत्वा सर्वोत्कमार्गेण पूजयेन्नौ त्रिकंठकी त्रिशूलमुद्रां पाणिभ्यां वध्वात्मा
नं त्रिकंठकी ध्यायन्स्पृशाज्जपेत्कुर्वन्समधस्तं भवति ग्रहः तेरुद्धास्तो त्रिवर्णोयं विद्या वश्यं त्रिकं
ठकी मंत्राणी रीषितैः कुर्यादंगषट्कं यथा पुरा सर्वेकांदेवतां ध्यायन्मंत्रं त्रिनियुतं जपेत् द
शांशं सर्पिषा हुत्वा कारयेत्तदनिनानरः ॥ कवचं हुंकारः दंडः खकारः भगवान् एकारस्तुकः

श्या· दा·
ति·
४८

48

खेइन्तिसिद्धम् मेरुःलकारः सर्गःविसर्गः तेनयुक्तः तः एवंबीजत्रयात्मकः त्रिकेठकीमंत्रः
कवुःसंखः रथांगंचक्रं त्रिशूलमुद्राः अंगुष्ठयाकनिष्ठिकांबद्धा अंगुलीत्रयंप्रसारयेत् मंत्रा
न्तरमाह ॥ तारोमायावाग्भवांतेनित्यक्लिन्नेमदद्रवे वागाद्यावृक्लिन्नायांतोमंत्रः एंवादशाःक्षरः
ह्रांभ्रांह्रांभ्रांपुनर्ह्रांभ्रांह्रांभ्रांएंवमिरक्षरैः वांवेंविनाममक्षेनाप्यगषड्केसमाचरेत् ह्रींएंत्रिको
णेविमलेस्मरद्रुममनोहरे कूजत्कोकिलनादाद्यमंदमारुतसेविते भृंगपुष्पलताकीर्णे शुद्ध
स्फद्दिवाकरे सत्वासुरीयिमपश्यंतस्मिन्माणिक्यमंडपे रत्नसिंहासनेस्थलेत्रिकोणोज्ज्व
लकर्णिके पद्मेसंचिंतयेद्देवीमात्तात्रैलोक्यमोहिनी । निसंभनेद्दालशशांककलायाशांकु
शौकल्पलताकपाले हस्तैर्वहंतीमरुणांत्रिनेत्रोमास्फालयंतीकलवल्लकीनां । त्रिलतेप्रग
येन्मंत्रमासेनतद्ध्यानतः दशांशांशस्जयेत्पीठचक्रः शक्तिसमन्विते आएबीजाद्याभिर्णीवासोशंकु
कोणेसमर्चयेत् आद्याद्कार्णिर्णीस्पष्टामीकाराद्यानहनाशने स्जयेन्नाभिर्णीरोद्रीमूकाराद्या।
निशाचरे वायौयजेत्स्हशक्तिवाग्भवाद्यांविचक्षणः मायाद्यमासनंदत्वामूर्तिमूलेनकल्पयेत्
अवंसंस्जयेद्देवीवत्समाणविधानतः अंगार्चनाकेसरेषुदलेष्टनाःसमर्चयेत् आद्यानिशाग्भ
द्रान्यामंगलावीरिणी सुभगाडुर्भगाभूयः मन्मीस्पान्मनोन्मनी अष्टमीरुद्रवाणावीणावादन
तत्परा रक्तामनोहराहस्तःस्वेशामदमंधुराः ॥ तारःप्रणवः मायाभुवनेश्वरी वाग्भवंएकारः
नित्यक्लिन्नेभ्यामितिवावेविनावाग्भवबीजेविनेति ॥ आद्यंतयुग्मरहिताःस्वराःक्लीबविव
र्जिताः विंदंतामनवस्तासामनंगस्मरमन्मथाः कामासारप्युपंचेषुःपाशांकुशाधनुर्भूतः अपरां

त्र त्री

गनिषंगाद्यारक्ताः एताः समभूषिताः मन्मथं व्योमसर्गाढ्यं तेषां बीजमुदाहृतं रतिः स्याद्विरतिः प्री
तिः विप्रीतिर्मतिर्दुर्मती रतिः स्याद्विरतिस्तुष्टिर्वितुष्टिश्च दशस्मृताः रक्तावीणाकरे हे हेका मान्म
पार्श्वयोः स्थिताः सर्वाभरणसंपन्नाः एताः स्मेरमुखांबुजाः क्लीं वौषट्हृदयनिर्मुक्तः स्वराग्न्यष्टमराननः
बिंदुमान्बीजमेतत्स्यात्संक्रमाल्लोकेश्वरान्वहि: पर्वं संपूजयेद्देवीं देवानामपि दुर्लभां परमैश्वर्यमाप्नोति
प्रार्थ्यते वनिताजनैः ॥ आदिषु त्रयमस्वरूपं अग्न्यग्नं अंतर्गगमं अग्न्यग्रः क्लीं वर्जिता नपुंसकचतुष्टयव
र्जिता अवशिष्टस्वराः बिंदुमन्ताः केते इई उऊ एऐ ओऔ एतेष्वेकमित्यत्रोमंत्रः मान्मथं व्योमेति
क्लीं एतदेतेन दीप्तास्ता नाबीजे क्लीं वौषट्हृदयनिर्मुक्तः क्लीं बा नपुंसकचतुष्टयं ओष्ठहृदय एतदर्जितस्वरास
मन्वितचतुराननः ककारो बिंदुमान् कं कां किं कीं कें कैं कों एतानि कामोगता नौ बीजानीत्यर्थः मंत्रो
नरमुद्धरेत् ॥ वाग्भवे मान्मथं बीजे नित्यक्लिन्ने मदद्रवे पुनः इष्टेष्टसिद्धिदं प्रोक्तं द्वादशार्णोयमीरितः
ऋषिः संमोहनश्छंदो निचृत्त्रिष्टुब्देवता वाचाकुलावद्वगानि निनिमं ध्यायेत्त्रिनेत्रेष्टदा । अर्धेंदुमौलिमम
लामसणाभिवंधाम भोजपाशसृणिसर्णि कपालहस्तां रक्तांगरागवसनाभरणां त्रिनेत्रां ध्यायेच्छिव
स्य वनितां मदविह्वलांगीं । वतलेदत्ते न पिंवातेमधुराके मेधकं नेः ऋ स्वमेरपुते हृतानोषयेद्धृतमा
त्मनः शक्तिपीठे यजेद्देवीं वक्ष्यमाणेन वर्त्मना अंगान्यग्रे यथापूर्वं ततः शक्तिरिमा यजेत् नीलोत्प
लकपालाभिकरांको वृजेद्गणाः लोकपालान्यजेद्दंतेवा स्वनाशुपसंपुनान् सिद्धमेंत्रं जपेन्मंत्री सर
स्वशयनेस्थितः यां विविंत्यस्त्रियं राज्ञो सा समायाति तत्क्षणात् ॥ वाग्भवे पं पूर्वोक्तमन्मथवी
जेव नित्यक्लिन्ने मदद्रवेस्वरूपं वह्निजायावधि मंत्रः ऋषिः अंगं ऋषिः इत्यारम्भं मंत्रांतरमुद्धरति ॥

निस्यानिरंजनक्लिन्ना
क्रोदिनीमदनातुर २
मद्द्रवा द्राविणी चक्षु
लोलात्मक्षरान्न प. ४

शा० ति० ४९ वांमायानेत्रेणनित्यक्लिन्नेश्रयोमदद्रवे हृदंतोरविसंख्योर्णोमंत्रोवश्यप्रदायकः ऋषिरिगाः स्याद्धवि
त्रिष्टुप्छंदोस्यमुनिभिरीरितं वज्रप्रस्तारिणी प्रोक्ता देवता भोगदायिनी वाग्भवेन षडंगानि विदध्या।
न्मंत्रवित्तमः वज्रप्रस्तारिणीं ध्यायेत्समाहितमनास्ततः । रक्ताब्धौ रत्नपीठे रविदलकमलाभ्यन्तरे स
न्निषण्णां रक्तांगीं रत्नमौलिस्फुरितशशिकलां सेरवक्त्रां त्रिनेत्रां वीजापूरेक्षुपाशांकुशमदनधनुः
49 सत्कपालानि हस्तैर्विभ्राणामानतांगीं स्तनभरललितां देविकामाश्रयामः । मंत्रं मंत्री जपेल्लक्षं तज्जपां
तेन जुहुयात्पुनः मधुयुतैरानहूतोत्थैर्हुतसिक्तैः समिद्वरैः शक्तिपीठे यजेद्देवीमरुणैः कुसुमादि।
भिः ऋग्गानि केसरेष्वष्टस्वर्चनीया दलेष्विमाः क्षोभेश्वाक्रोदिनी क्लिन्ना तोभिणी मदनातुरा निरंजना
रागवती सममीमस्नावती मेखलाद्राविणी पश्चाद्भगवत्यपरास्मृता कपालीमलधारिण्यः शक
योरक्तविग्रहः मातरोदिग्विदिक्त्वाद्याः पुनः शक्रादिगीश्वराः भजन्मंत्रममुनित्यमर्चनादिभि।
र्वरात् दारिद्र्यदुःखनिर्मुक्तः सन्नीवेज्जुरदांशतं श्रीमिन्नं गुरुतोमंत्रीवशयेदखिलंजगत् नित्या
मेत्वेंद्रेपःऋयोम्नवत्तालममन्वहं ग्रनेनैतिलकं पुष्पधारयेन्मतिंतमपी: नोद्भलेमत्रिनेत्वादेन्म
रीशः स्याज्जगत्प्रियः श्रीमायामदनैः प्रोक्तो मंत्रो वीजत्रयात्मकः ऋषिः संमोहनश्छंदो गायत्रं देवता
स्मृता त्रिपुराख्या हृदिकैः स्त्रैर्वीजैरंगानि षट् क्रमात् पारिजातवनेरम्ये मंडपे मणिकुट्टिमे रत्नसिं
हासने सोम्यपद्मे षट्कोणशोभिते पूपस्नाकल्पवृक्षस्य निःषणांदेवतांस्मरेत् । चापपाशांकुशाम
रसिंजानि कुशांपुष्पवाणान्विभ्राणांलोकसंरसिनैरत्नमौलिं त्रिनेत्रां हेमाज्ञांभोज्रुवमरनतां रत्न
मंजीरकांचीग्रैवेयाद्यैर्विलसिततनुं भावयेच्छक्तिमाद्यां । वामराद्यर्णौनाकूलकरंडकसमुद्गकान्

वहंतीभिः कृशांगाभिर्वहंतीभिः परिवारितां कामरूपामृतवर्षिणीं पद्मसंस्थां नीलां पंकेरुहशा । भानुल
क्षं जपेन्मंत्रं तद्दशांशेन तावत्सहस्रकं बिल्वारग्वधसंभूतैर्मधुराक्तैः समिद्वरैः जपाद्दशांशं तर्पणं कुर्यान्मोक्षेय
हस्तनाशक्तं स्वल्पेलेखाविहिते पीठे पूजयेन्नोविधानवित् अग्न्यादिषट्सु कोणेषु लसाद्याः परिपूज
येत् लक्ष्मीं हेमप्रभां तन्वीं सर्वाभरणभूषिताम् शंखचक्रगदांभोजयवैर्हस्तनिभैर्हरिं पाशांकुशा भया
भीष्टवरां गौरीं जपारुणां मृगांकाभयाभीष्टवरं स्वर्णनिभं शिवं नीलोत्पलकरां सौम्यां रतिं
कांचनसन्निभां धृतपाशांकुशेष्वामपद्मेक्षुमकरंदस्मरं एवं वन्हिमिथुनं प्रयजेदुभयपार्श्वयोः ब
हिरंगानि संपूज्य पूज्याः परेशुमातरः लोकेशानवनितायुधानर्चयेत्सौम्यविग्रहान् इत्थं यः पूजयेद्दे
वीं नित्यं भक्तिसमन्वितः संप्राप्य कवितां दिव्यां प्राप्य लक्ष्मीमनश्वरां सौभाग्यमतुलं लब्ध्वा स विशेद्वि
ष्णुरेवभुवि ॥ मंत्रोद्धारः स्पष्टः प्रारंभेवः वस्नरंगलः एनापफल परेग्रंथः निगदव्याख्यातः मंत्रांतर
माह ॥ पाशांकुशपुटा शक्तिः फेंटीशो गगनेन्सहटक् परमेश्वरी शाझातेहिदांतः प्रणवादिकः
अष्टाक्षरो मंत्रः श्लोकस्य योदशभिरक्षरैः कथितार्थ एव बीजरुद्धा भुवनेश्वरी बीजं फेंटीशः ईका
रः गगनं हकारः सहटकू ऋकारयुक्तः परमेश्वरी स्वरूपे हिदांतः स्वाहांतः प्रणवः न्यासमाह ॥
द्वाभ्यामेकेन चैकेन द्वाभ्यां पंचभिरक्षरैः द्वाभ्यामंगानि षट्कुर्यात्ततो देवीं विचिंतयेत् ॥ रक्तामष्टा
पिरूपीकोशाशपरशकलाबद्धमौलिं त्रिनेत्रां पाशेनाबद्धसाध्या न्स्मरशरविशान्दधिणेनानयंती
हस्तेनान्येन वेत्रं वरकनकमयं धारयंतीमनंतां देवीं ध्यायेदजस्रं कुचभरनमितां दिव्यहाराभि
रामां । भानुलक्षं जपेन्मंत्रं मासेनांतेजितेंद्रियः दशांशं च हुयाद्देवीं शक्तिपीठे समर्चयेत् पाशा

द्विपञ्चरोऽकेन विधानेन समाहितः आज्याद्यन्नर्जुहुयान्मन्त्री बिल्वैर्लभते वसु लवणैर्मधुरासिक्तैः
होमेन वशयेज्जगत् तेनैव विधिना मन्त्री वशयेद्वनितामपि ॥ ह्राभ्यामिति ॐ श्रां हृदयाय नमः
ॐ ह्रीं शिरसे० ॐ क्लीं शिखायै ॐ ऐं हीं कवचाय० परमेश्वरि नित्ये० स्वाहा अस्त्राय इति ध्यानमाह ॥
रक्ताभामिति बाणलसत् पंचलतं तेनैव लवणहोमेनैव यंत्रमाह ॥ आलिख्य कोष्ठानि विकारसं शे
ख्यान्यंतस्ततश्च प्रणवं समालिख्य अन्येष्वपि द्वादशमंत्रवर्णान्लिखेदिदं यंत्रमशेषवश्यं ॥ विकारको
ष्ठान् षोडशसंख्यानि मंत्रांतरमाह ॥ मायाङ्कुशं भगवत्यन्ते महेश्वरि पदं वदेत् प्रत्तरणीं ठद्वयग।
लमन्त्रः समादशाक्षरः श्रीं गानि मायया कुर्यान्ततो देवीं विचिंतयेत् । रक्तां विचित्रवसनां नववं
द्रकृतशमन्त्रप्रदाननिरतां स्तनभारनम्रां न्यस्यन्त मिंदुशकलाभरणां त्रिलोकहृष्टां भजे भगवतीं
भवदुःखहंत्रीं । यथाविधि जपेन्मंत्रं वसुयुग्मसहस्रकं साज्येनान्नेन जुहुयात्तद्दशांशमनं
तरं शक्तिपीठे यजेद्देवीमंगलोकेश्वरायुधैः प्रातरेवं जपेन्मंत्रं नित्यमष्टोत्तरं शतं यतस्यान्नमस्यद्धि :
स्याश्रिया सह महीयसी ॥ एतन्नमः स्वरूपं भगवति स्वरूपे महेश्वरि प्रतरणीं स्वरूपं ठद्वयं स्वा
हाकारः सप्तदशाक्षरो मनुरुद्धृतः वसुयुग्मं षोडशसहस्रं मंत्रांतरमाह ॥ मायापद्मावति
पदं ततः पावकवल्लभा सप्तार्णो मन्त्रराख्यातः सर्ववश्यप्रदायकः श्रीं गानि मायया कुर्यात् ध्यायेत्त्रै
लोक्यमोहिनीं । पद्मासनस्थां करपंकजाभ्यां रक्तोत्पले संदधतीं त्रिनेत्रां आबिभ्रतीमाभरणानि
रक्तां पद्मावतीं पद्ममुखीं भजामि । यतलक्षं जपेन्मंत्रं दशांशं जुहुयाद्धुतैः शक्तिपीठे यजेद्देवी
मंगायावरणैः सह किंजल्के षडंगपूजा स्यात्पत्राः पत्रेषु मातरः लोकपाला बहिः एवमासक्तस्या।

णातत्तोवह्निः इत्थंयोभजतेमंत्रंजपहोमार्चनादिभिः सुभगःसर्वनारीणांभवेत्कामइवापरः ॥
मायेति षड्दीर्घाप्रभवतिस्वरूपं पावकवल्लभा स्वाहाकारः यंत्रमाह ॥ षट्कस्यमध्येप्रविलि
ख्यशक्तिंकोणेषुशिष्टानिषडक्षराणि तद्वाह्यतोमातृकयाभिवीतंपद्मावतीयंत्रमिदंप्रशस्तं ॥
षट्कोणंलिखित्वा तन्मध्येमायांविलिख्यकोणेषु सिद्धवर्णान्वाह्ये मातृकावर्णैर्वीतंपद्माव
तीयंत्रंप्रशस्तं न्यासमाह ॥ तारंशिरसिविन्यसेद्देवींसंचिंत्यभारतीं शक्तिबीजंन्यसेद्भा
लेसंस्मरन्भुवनेश्वरीं श्रीमसौनेत्रयोर्न्यसेद्ध्यात्वासूर्यहुताशनौ सुखवह्नीनविन्यसेट्ठांतंचंद्रम
ंडलंस्मरन् जिह्वायांविन्यसेद्वीजंरमायास्तंविचिंतयेत् स्वाहार्णौगंडयोर्न्यसेत्सद्बुद्धियासुधीः
एवमेतन्यासमाख्यातंकुर्वन्प्रतिदिनंनरः कीर्तिश्रीकांतिमेधानांवल्लभोभवतिध्रुवं ॥ इति
श्रीशारदातिलके दशमःपटलः १० ॥ अमसौ ग्रंथः इत्यक्षरद्वयं दक्षिणवामनेत्रयोः सू
र्यमग्निंक्रमेणध्यायन्न्यसेत् ठांतंठकारमक्षरंस्वरवह्नीनंन्यसेत् चंद्रमंडलंध्यात्वा रमांविचिं
त्यश्रीबीजंवक्त्रेन्यसेत् हस्तिद्वयंविचिंत्यस्वाहा इत्यक्षरद्वयंगंडयोर्न्यसेत् एवंन्यासेकृते उक्त
फलसिद्धिः ॥ इतिश्रीशारदातिलकटीकायांदशमःपटलः १० ॥ अथदुर्गामन्त्रव्या
ख्यामारभते । ततोदुर्गामंत्रंवक्ष्येदृष्टादृष्टफलप्रदं मायाद्रिःकर्णविंद्वाढ्योभूयोसौसर्गवान्भ
वेत् पंचांतकःप्रतिष्ठावान्मारुतोभौतिकासनः तारादिरष्टवर्णोयंमंत्रोवस्वक्षरात्मकः ऋषि
स्तुनारदश्छंदोगायत्रंदेवतामनोः दुर्गासमीरितामद्रिर्दुर्भिताप्रत्निवारिणी नमस्कारविधाने
नमूलमंत्रेणसाधकः ह्रस्वदीर्घैःसरःकुर्वीतषडंगानियथाविधि ॥ सिंहस्थांशशिशेखरांमर।

शा· टी·
ति·
५१
51

कृतप्रख्यावक्त्रभिर्भुजैः शंखचक्रधनुःशरान्दधती नेत्रैस्त्रिभिः शोभिता आमुक्तांगदहार
कंकणरणत्कांचीक्वणन्नूपुरा दुर्गा दुर्गतिहारिणी भवतु वो रत्नोल्लसत्कुंडला । वस्त्रलक्षं जपे
न्मंत्रं तिलैर्मधुरलोलितैः पयोधमावाज्यहूयात्सहस्राणि तैंद्रियः पीठमित्थं यजेत्सम्यक् वशा
क्तिसमन्वितं प्रभा माया जया सूक्ष्मा विशुद्धा नंदिनी पुनः सुप्रभा विजया सर्वसिद्धिदा नवशक्तयः
अग्निर्हंसत्रयक्लीबरहितैः पूजयेदिमाः प्रणवानंतरं वज्रनखदंष्ट्रायुधाय च महासिंहाय
वर्मास्त्रं नतिः सिंहमनुर्मतः दद्यादासनमेतेन मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् तस्यां संपूजयेन्मूर्तौ देवीमा
वाह्य मंत्रवित् अंगावृतिं पुराभ्यर्च्य शक्तीः पत्रेषु पूजयेत् जया च विजया कीर्तिः प्रीतिः पश्चात्प्र
भा पुनः श्रद्धा मेधा श्रुतिः प्रोक्ताः स्वनामाक्षरपूर्विकाः पत्राग्रेष्वर्चयेद्दंष्ट्रावायुधानि यथाक्रमं शं
खचक्रगदाखड्गपाशांकुशशरान्धनुः लोकेशांस्तत्र तो बाह्ये तेषामस्त्राण्यनंतरं इत्थं जपादिभिर्मंत्री
मंत्रे सिद्धे विधानवित् कुर्यात्प्रयोगानेतेन मनुनास्वमनीषितान् ॥ ततो दुर्गामनून् इति मायाश्च हे
त्वा अग्निरीकारः कर्णउकारः विंदुरनुस्वारः ड्रं इति सिद्धं भूयोसौ सर्गवान् पुनरपि दुरिति
पंचांतको गकारः प्रतिष्ठावान् दीर्घवायुकः गा इति भवति मारुतः भौतिकासनः मारुतः यका
रः भौतिकः पेकारः तद्वत् यैरिति भवति तारादिः प्रणवादिः हृदयांतो नमस्कारांतः वस्वक्षरः
अष्टाक्षरो मंत्रः अग्निभिः स्वरैः अ इति षष्ठिभिर्नपुंसकैः स्वररहितैः आईऋऐऊओऔअंअः इति प्रत्येकं श
क्तिबीजानि अग्निभिषेकप्रकारं वक्ष्यमारभते ॥ प्रतिष्ठाप्रविधानेन कलशान्नवशोभनान् रत्नहे
मादिसंयुक्तान्पदेषु नवसुस्थितान् मध्यस्थे पूजयेद्देवीमितरेषु जयादिकाः संपूज्यांगं पयुष्याथ

रभिषिंचेन्नराधिपं ॥ अभिषेकफलमाह ॥ राजा विजयते शत्रून्सोपको विजयश्रियं प्राप्नो॰
निरोगी दीर्घायुः सर्वव्याधिविवर्जितः वंध्याभिषिक्ता विधिना लभते तनयं वरं मंत्रेणानेन संजम
माज्येत्त्वद्ग्रहापहे गर्भिणीनां विशेषेणाजन्मभस्मादिकं तथा ॥ यंत्ररचनाप्रकारमाह ॥ मध्ये
तारे बीजमंतः स्वसाध्यं पत्रेष्वष्टौ मंत्रवर्णान्विलिख्य त्रिर्ह्रींवीतं वेष्टितं मातृकार्णैर्यंत्रं रोगेश्चर
संप्रविरघात ॥ ह्रद्भूतमहारोगचौरसर्पनिवारणं विजयश्रीप्रदं पुंसां गर्भिणीनां सुतप्रदं ॥ म
ध्ये तारं भित्वाष्टदलपद्मं मध्ये प्रणवं तन्मध्ये शक्तिबीजं तन्मध्ये साध्याख्यानदं तन्मंत्रवर्णान्विलिख्य
जातवेदो मंत्रेण वेष्टयित्वा पश्चान्मातृकावर्णैरष्टभूर्भूर्हेण वेष्टयित्वा विद्यादुक्तफलप्रदं मे
ऽन्तरमाह ॥ भांतं वियत्सनयनेन्द्रेनमार्दिनि ठद्वयं अष्टाक्षरी समाख्याता विद्या महिषमर्दिनी
महिषहिंसिके हुंफट् हृदयं परिकीर्तितं महिषशत्रो शार्विर्ह्रूंफट् शिरोंगमुदाहृतं महिषहेषय
हंहं हुंफट् ततः शिखामनुः महिषं हन्तुं घ्नंतो देवि हुंफट् तनुच्छदं महिषांते सूदिनि हुंफट् नेत्रमीरि
तं मंत्रं तैर्नीनि शुक्रैः पंचांगानि प्रकल्पयेत् ॥ भांतः मकारः वियत् हकारः सनयनः इकारयुक्तः
हि इति सिद्धं खेनः षकारः मर्दनि स्वरूपं ठद्वयं स्वाहाकारः एवमष्टाक्षरः दुर्गामंत्रः ध्यानमाह ॥
गारुडोपलसन्निभां मणिमौलिकुंडलमंडितां नौमि भालविलोचनां महिषोत्तमांगनिषेदुषीं । चक्रशं
खकृपाणखेटकबाणकार्मुकशूलकां तर्जनीमपि बिभ्रतीं निजबाहुभिः शशिशेखरां ॥ अष्टलक्षं
जपेन्मंत्रं तत्सहस्रं तिलैः शुभैः हुत्वा प्रागोदिते पीठे यजेन्महिषमर्दिनीं संपूज्यांगानि परेश्च दुर्गा
ख्यां वरवर्णिनी आर्यां ह्युपालनी यां च वनदुर्गी कनकप्रभा पंचमी कुनिकासंज्ञा षष्ठी मध्यम प्रदा क

प्रा॰ टी॰
ति॰
५२
52

ग्रांसत्रं णां व्रजपेन्मंत्री दीर्घस्वरैः क्रमात् यजेदग्रे षडंगानि चक्रशंखासिखेटकान् बाणं बाणा
सनं शूलं कपालं चादिभिः क्रमात् लोकपालावहिः श्च्यास्तदस्त्राणि च तद्बहिः वशयेत्तिलहोमेन
नरान्नरपतीनपि सिद्धार्थैर्जुहुयान्मंत्री रोगान्हंत्येव तत्क्षणात् पंचेंद्रज्वाजयेच्छत्रून्मूर्त्तिभिः शां
तिमाप्नुयात् पलाशकुसुमैः तुष्टिं धान्यैर्धनमथ श्रियं व्रजेत् काकपक्षैः कृतो होमो द्वेषं वितनुते नृणां
मरीचहोमैर्मरणं त्रिमधुमाषौ निसर्वथा रुद्वाविचार भूताद्यां ध्यानाद्देवी विनाशयेत् ॥ गारुडेति
दीर्घस्वरैः श्रां ईं ऊं ऐं औं अः इत्यादिभिः यं चक्राय नमः ईं शंखाय नमः इत्यादिप्रकारेण शेषं निगद
व्याख्याते मंत्रांतरमुद्धरति ॥ तारो दुर्गा युगं रक्षं मंत्रो ऽयं तेसलोचने हिठान्ता जय दुर्गे यं विद्या।
वेद्या दशाक्षरी ॥ तारः प्रसिद्धः दुर्गे दुर्गे स्वरूपं रक्षं रेफः श्रस्यः तकारो ऽन्तो णकारः सलोच
नः इकारयुक्तः णि इति सिद्धं हिठान्तः स्वाहान्तः दुर्गामंत्रः अंगमंत्रानाह ॥ तारादिर्दुर्गे हृद
ये दुर्गे शिरश्चेतीरितं दुर्गायै स्वाहा शिखा वर्मभूतरक्षिणि कीर्तितं तारादिर्दुर्गे हितं परं रक्षिणि अस्त्र
मुदीरितं ध्यानमाह । कालाभ्राभां कटाक्षैररिकुलभयदां मौलिबद्धेन्दुरेखां शंखं चक्रं कृपा
णं त्रिशिखमपि करैरुद्वहंतीं त्रिनेत्रां सिंहस्कंधाधिरूढां त्रिभुवनमखिलं तेजसा पूरयंतीं ध्या
येद्दुर्गां जयाख्यां त्रिदशपरिवृतां सेवितां सिद्धिकामैः ॥ बाणलक्षं जपेन्मंत्रं तद्दशांशेन जुहुयात्ततः
दशांशं सत्कुनेव होमं ब्राह्मणानपि भोजयेत् अष्टाक्षरोदिते पीठे यजयेत्सर्वकामधीः मंत्रं जप।
विशेषुः हशस्त्रमन्मादशेषतः प्रजपेद्युधरागादी न शापि विजयी भवेत् अर्चयेद्दशशक्ताणि
नयार्थी विधयानया ॥ काला त्रिशिखं त्रिशूलं बाणलक्षं पंचलक्षं इत्यत्र स्पष्टं मंत्रांतरमाह ॥

ज्वलज्वलपरस्यान्ते शूलिनीति पदं वदेत् हुं फट् स्वाहा समस्तोऽनेन वह्निजायावधिर्मनुः पंचभिर्दश
भिः प्रोक्तोऽग्रहशत्रुविनाशनः ऋषिर्दीर्घतमाः प्रोक्तः ककुप्छन्द उदाहृतं शूलिनी देवता प्रोक्ता स
मस्तरवं दिता दुर्गे हृदयदेशीर्षं विंध्यवासिनि तच्छिखा असुरान्ते मर्दिनि स्याद्युद्धप्रिये त्रासये पुनः
त्रासय हितयं वर्म देवसिद्धिसुपूजिते नंदिनि स्यादस्त्रयुगं महायोगेश्वरी क्रमात् शूलिन्याद्याहृ
दयान्तात्पंचांगमनवः स्मृताः ॥ आद्यारूढां मृगेन्द्रं सजलजलधरश्यामलां हस्तपद्मैः शूलं बाणं कृ
पाणीमरिजलजगदाचापपाशान्वहन्ती चन्द्रोत्तंसां त्रिनेत्रां चतसृभिरसिनाखेटकान्बिभ्रतीभिः
कन्याभिः सेव्यमानां प्रतिभटभयदां शूलिनीं भावयामि ॥ मन्त्रमेनं जपेल्लक्षं जीवर्णलक्षं विचक्ष
णः सर्पिषाक्तेन होमस्तु तद्दशांशेन सिद्धो भवेत् प्रागुक्ते पूजयेत्पीठे वक्ष्यमाणेन वर्त्मना विधाय पूजा
मंगानां पूजयेदष्टशक्तयः दुर्गा घा वरदा विंध्यवासिन्यसुरमर्दिनी युद्धप्रिया पंचमी स्याद्देवसि
द्धसुपूजिता सप्तमी नंदिनी प्रोक्ता महायोगेश्वरी परा दलाग्रेषु तदस्त्राणि शंखचक्रमसिं पुनः बा
णं शूलं धनुः पाशं प्रयजेद्दिशाधिपान् एवं जपादिभिः सिद्धः कुर्यात्कर्माणि मन्त्रवित् अष्टोत्तरश
तं नित्यं सर्पिषा जुहुयान्नरः वांछितां वल्लभो दर्वीका प्राप्नुयान्महतीं श्रियं हविर्होमो भवेत्तूर्णं सर्व
वांछितसिद्धिदः छुरिकाद्यानि शस्त्राणि जप्तानि मन्त्रिणा तथा संपातास्पविलिप्तानि वितरेत्तिजय
श्रियं अपामार्गसमिद्भिर्वा तिलैर्वा मधुरोक्षितैः होमो वशयति क्षिप्रं योषितो मन्त्रिणो नरान्
उच्चाटयत्यपरस्तानां देवी कालघनप्रभां ध्यात्वा मानेन जपेन्मन्त्रं स्पृष्ट्वा तेषु च निग्रहः सर्पाखुवृश्चि
काद्यानां विषमाशु विनश्यति मन्त्रेणानेन विधिवन्मंत्रविद्देवतापि या मंत्रेणानेन संजप्तान्वारुणा

शा० टी०
ति०
५१

नादाय साधकः विशेच्चेत्प्रतिसेनायां साङ्गुत्तं विङ्गुतां भवेत् मूलपाशधरां देवीं ध्यात्वात्मानं मना
कुलः प्रविशेद्युद्धदेशं योजित्वा याति संनिश्चेत्रः मन्त्रज्ञया तिलसिद्धार्थैर्लक्षमेकं यथाविधि नाम
युक्तं जपेत्संजं ज्ञं यस्या सौम्यस्तमेष्यति शुद्धिकां गोमयोत्थं त्रां हत्वाष्टशतसंख्यया समाहात्कृतेन मं
त्रीविद्वेषत्विग्ययोर्मिथः गृहीत्वा गोमयं व्योम्नि त्रिः सहस्रं जपेत्ततः गमिष्यतो द्वारदेशे निखा।
तेस्तंभनं भवेत् वक्तनो केन किं सर्वं साधयेन्मन्त्रनामुना ॥ ज्वलज्वल इति ज्वरूपे शूलिनि वि
ध्यवासिनि ॐ फट् शिखेत्यादि प्रकारेण षडंगं कुर्यात् इति अरिचक्रे जलजेशो ख मंत्रांतरमुद्धर।
ति ॥ अनिष्टपदमाभाष्य पुरुषिषिस्वात्पदं ततः पितामहः सनेत्रेन्दुः सपिषिसाद्वयं च मे समप।
स्थितस्त्वायेयदिशाक्रमनंतरं प्रशकंवाद्युतमन्मेव देहं भगवतीततः शामयाग्निवधूः समस्त्रि
शद्वर्णात्मको मन्त्रः ऋषिरारण्यकश्छंदोऽप्यनुष्टुबुदाहृते देवता वनदुर्गा स्यात्सर्वदुःखवि।
मोचिनी ॥ स्पष्टार्थेन गं येन पितामहः ककारः सनेत्रेन्दुः उकारान्तस्वारयुक्तः किमिति भवति
प्रत्येकमेकैकेनन्यासस्थानान्याह ॥ पदाष्टमं धिष्णुदालिंगाधारोदरेषु च पार्श्वहृत्स्तनकंठेषु
पुनर्वाक्याष्टसंधिषु मुखनासाकपोलाक्षिकर्णभ्रूमध्यमूर्धसु मंत्राक्षराणि विन्यस्येद्देवताभा
वसिद्धये षड्भिस्त्रिभिरष्टाभिरष्टाभिः षड्भिरिन्द्रियैः मंत्रार्णैरंगक्लृप्तिः स्याज्जातियुक्तैर्यथा
क्रमं ॥ आधारः लिंगगुधांतरालं मंत्रे षोडशविभक्तषड्भिः पदैः षडंगन्यासः कर्तव्य इत्याह
षड्भिरित्यादिना । ध्यानमाह । सौवर्णांबुजमध्यगां त्रिनयनां सौदामिनीसन्निभां चक्रं शंख
वराभयानि दधतीमिन्दोः कलां बिभ्रतीं ग्रैवेयांगदहारकुंडलधरामाखंडलाद्यैः स्तुतां ध्यायेद्विं।

53

श्मनिवासिनी शशिमुखी पार्श्वस्थपंचानना । एवं ध्यात्वा जपेल्लक्षं तद्दशांशतः जुहु।
याद्धविषा मंत्री शालिभिः सर्पिषा तिलैः आगीतितेयजेमीठे देवी मंगादिभिः सह अंगरक्षा यथा
पूर्वं दलमूलेष्विमा यजेत् आर्या दुर्गा च भद्रा वा भद्रकाली नर्नाबिका क्षेमा त्वा वेदगर्भा आते।
मंकर्ये ष्टशाकयः अस्त्राणि पत्रमध्येषु शंखचक्रासिखेटकान् बाणकोदंडशूलानि कपालं ता
नि पूजयेत् ब्राह्म्याद्याः स्वदलाग्रेषु लोकपालांस्ततः परं सिद्धमंत्रः प्रयोगेषु देवी मित्थं विचिंतये
त् कालयावकसन्निभां कलितार्धशिरोरुहां त्रालनेत्रविभूषणां भयदायि सिंहनिषेदुषी च
क्रषं खड्गपाणखेटकचापबाणकरोटिकाशूलबाहिभुजां भजे विजिताखिलासुरसैनिकाम्
प्रातः स्नानरतो नित्यमष्टोत्तरसहस्रकं जपेत् स्यात्सिद्धेति धनधान्यादिसंपदः अनेनैव विधा
नेन ग्रहस्तद्विसृजयेत् नाभिमात्रोदके स्थित्वा देवीमर्कगतां स्मरेत् जपेदष्टोत्तरशतं लभते मह
तीं श्रियं अयुतं वद्द्रुतं त्वाकैः शृंगारैरर्चिते नले होमं समिद्वरैः कुर्याद्ग्रामायत्यापदां कुले वो नाभि
वारान्मूलीदीन् ग्रामयेद्दिपिनाशुना अपामार्गसमिद्भिर्वा तिलैर्वा कानने दाइवेः सर्षपैर्वा कृतो।
होमः स्यादपस्मारनाशनः अभीष्टसिद्ध्यै जुहुयादर्कैः समिद्वरैः सहस्रमर्कवारादिदिवसान्त।
शांतये तु सारांशु तान्समादाय शकलान्मनुना श्रुना जुहुयादयितेवह्नौ सप्तवारमनेद्धितः सा
धयेदखिलं शत्रुदमीष्टमंत्रविनमः उद्देवेशाये हिमात्रपंतोपद्महोमतः नमन्ती कुमुलैः कुह्रै
वैश्यां कल्हारहोमतः शूद्रां लवणहोमेन नानापुष्पैः समां पुनः व्रीहिभिर्जुहुयान्नित्यं वत्सराद्द्रो
हिमान्भवेत् हविर्होमेन दीर्घायुर्मं भुनारत्नवान्भवेत् अन्नैरन्नसमृद्धिः स्यादास्येन लभते धनम्

शा॰ दा॰ गोदुग्धेन गवां वृद्धिमाप्नुयान्नात्र संशयः ज्वरे ग्रहे गते सर्पे तज्जप्तां संस्पृशञ् जपेत् स्पृष्ट्वा स्थूलकरां
ति॰ देवीं तत्क्षणादेव नान्हरेत् गर्भिणं साध्यनामार्णैः पत्रे मन्त्रमिमं लिखेत् कुलालहस्तमृन्मायां सत्याति
५४ मायां छादियमेत् कृतप्राणप्रतिष्ठान्तां पूजितां कुसुमादिभिः निधायाग्रे जपेन्मन्त्रं मष्टोत्तरसहस्र
कं संध्यास्वपत्नमात्रेण वशमायाति वाञ्छितः ग्रामपर्व्यां देवीमनलेनीतानितैलेन मन्त्रवित् हुत्वा घृतं
निधायाग्रे नीतां शिरिछरान्तरः तेषु संपातयेद्भूयः स्पृष्ट्वा नाडियतं जपेत् वेधयेत्सरमेनायोद्धा।
णान्त्रष्टादिशो दश ग्रामं यान्ति तस्कन्नाथापसायनपरायणाः जपित्वा सितगुञ्जानां कुडवं कलिकोद्वये
विकिरेद्वृत्तसेनायां गृहमन्त्रापणादिषु ज्वरमारी महारोगैः पीडिता सैन्यनायकैः परस्परवियो
गेन नश्येद्गच्छेद्दिशो धस्त्रा सेनास्तम्भने मन्त्री कारस्कारसमुद्भवैः पुष्पैः सहस्रैर्जुहुयान्मन्त्रैस्तात्रि
वर्तयेत् अङ्गारवारे कलिके जम्भाभस्मचितोद्भवं विनिक्षिपेन्मूर्ध्नि रिपोर्विद्विष्टोद्देशनेद्रवमेत् मह।
त्रिपातितैर्यन्त्रैः कारस्कारसमुद्भवैः तस्य पादरजो गृहे हीमाडुच्चाटयेदरीं कारस्कारमयीं कृत्वा प्रति
मां वस्त्रशोभनां जप्तां प्रतिष्ठितप्राणांश्छेदयेद्दशतः पुनः काकोलूकवसायुक्तमष्टोत्तरसहस्रकं
कृष्णपक्षचतुर्दश्यां श्मशाने हव्यवाहने जुहुयाद्द्वियनेताभिरेवमेव दिनत्रयात् उन्मत्तसमिधां हो
मान्ते ताः स्युः शत्रवः क्षणात् उलूककाकयोः पत्रैः स्ववसारक्तसंयुतैः जुहुयान्निशि कान्तारे शत्रुः ६१
कालानिष्ठिर्भवेत् शत्रोः प्रतिकृतिं मन्त्री प्रतिष्ठितसमीरणां विशेषकविलिप्ताङ्गीं मन्त्रस्त्रो निक्षिपे
ज्जले ज्वराक्रान्तो भवेच्छीघ्रं इगपसेकाष्ठमनयेत् तर्जनीत्रिशिखां दोर्भ्यां धारयन्तीं भयंकरीं रक्ताक्षा
त्वा रवेर्बिम्बे प्रजपेदयुतं मन्त्रं मारयेदचिराद्देवरिपुं त्वं युगमन्वितान् खड्गखेटकरां क्रुद्धां सन्नद्धांगा

नुमंडले ध्यात्वा मंत्रं जपेन्मंत्री नाशयेद्विरां दशीन् चापबाणधरं भीमं सिंहस्थं ज्वलनोपमं स्त
मेनीवाणनिवहान्ध्यावंतीं तादृशं रिपुं ध्यात्वा जपेन्मनुमिमं मशुतं नोयमध्यगः रिपुश्च परसेना
वह्नुन्तस्तन्नाटयेद्ध्रुवं प्रातर्नित्यकसमिद्धोमान्मुच्यते रोगशोकतः पुष्पैस्तदीयैर्वशयेन्मधुराक्ते
र्मंत्रेणनान् रक्तायैपंचगव्येन लिंपेज्जप्तेन दंतिनः गव्याज्यतिलसिद्धार्थैः तानित्यकसमिद्वरैः दु
ग्धान्नपंचगव्याभ्यां तंडुलेन हुतेन च हुतैः पृथक्पृथग्द्रव्यैरष्टोत्तरसहस्रकं जुहुयाद्दिनशो
विप्रान्भोजयेन्मधुरादिभिः गुरुवे दक्षिणां दद्याद्वस्त्राभरणसंयुतां मातंगाश्च तुरंगाश्च वर्धंते
विधिनामुना सर्वव्याधिविनिर्मुक्ताः तद्दोषविवर्जिताः कारयेद्वस्त्रवृत्तेन शिल्पिनाप्युपपा
वके शरखंडं रथांगानि शार्ङ्गं कौमोदकीं क्रमात् पंचगव्येषु निक्षिप्तानि स्पृष्ट्वा मंत्रं जपेत्
सम्यक् वसहस्राणि तेषु संपातयेत्ततः तावदाज्येन जुहुयान्मंत्रैः स्वैः प्रजपेत्क्रमात् उद्धृत्य पंच
गव्येभ्यः सर्वं सज्जयेन्मंत्रं अर्चयांश्चविनिखनेद्दिक्षु सर्वादिषु क्रमात् अवटेष्वष्टसंख्येषु पंचग
व्येन साधकः आपूर्यानिखनमानि पंचचोक्तपूरः समं विन्यसेत्तेषु मध्यादिष्वस्त्रो कुर्यात्पयसा पुरा
वालुकाभिः समापूर्य स्तद्भिः कुर्यात्समं स्थलं बलिं च विकिरेत्तत्र तेषां मंत्रैर्यथाक्रमात् दिक्पालेभ्यो
रक्षा बलिं दत्वा ब्राह्मणान्भोजयेत्ततः दीनांधकृपणाद्रीश्च तोषयेद्भोजनादिभिः गुरवे दक्षिणां दद्या
द्विभवानुसारतः यत्रैवं विहिता देशो वा नगरे पुरे ग्रामे गेहे प्यवातत्र वर्धंते संपदः सदा अपम
पानादयो दोषश्च न प्रेतादिसंयुतः अभिचारकृतः कृत्या रिपुचोराद्युपद्रवाः नेक्षंते तां दिशं ।
भीतास्तन्निनादेव नान्यथा ॥ सौवर्णैरिति केशरीन्द्रकपालः अहिभुजमष्टभुजं स्पृंगैः सार्धैः

समिधान् खदिरान् शरान्वाणान् संपादयेत् होमशेषाज्येन सिंचयेत् कुडवं प्रस्थं शूर्पः प्र
शा॰ टी॰ स्थवः कारस्करो विषद्रुमः अग्रभाषायां सप्तभिः भाषान्तरे कपिलाङ्गलिकोदये नरपशोः
ति॰ रुवसाकाकोलूकवसानां टंकेधावत्त अग्नितमसमिधां कारस्करसमिधमादित्यसमिधमिति
५५ पाठे अर्कसमिधं प्रवदन्ति नागर्नान् दुर्गायंत्रमाह ॥ पद्मं भानुदलांकितं अभिलिखेत् तत्कर्णि
55 कायां पुनः स्मारं शक्तिगवीजसाध्यसहितं तत्केसरे शुक्रमात् मर्दिन्यामनुसंभवान्तु गल
शो वर्णान्पुनः पत्रगान्मंत्रार्णान्गुणशो विधाय विलिखेदं मंत्रदन्येदले ॥ मातृकावर्णैः
संवीतं भूपुरद्वयमध्यगं यंत्रं विधानविदा मन्त्रिणा स्तोके सर्वसमृद्धिदं रत्नाकरं विशेषेणात्मरक्ष
भूतादिनाशनं राज्यदं श्रेष्ठं रामानां वश्यदं वश्यमिच्छतां स्तनार्थिनीनां सुतदं रोगिणां रोगना
शनं बहुनात्र किमुक्तेन यंत्रं तत्कामदोमणिः ॥ इति श्रीशारदातिलके एकादशः पटलः ॥
पद्ममित्यादिना मर्दिनीमहिषमर्दिन्यक्षराणि अष्टपत्रेषु मूलमंत्राक्षराणि गुणशो विलि
खेत् गुणशस्त्रीणित्रीणि द्वादशस्त्रं लिखेत् अन्यमंत्रपत्रेषु मातृकावर्णान् बहि
हिः क्षोणीपुरद्वयं एतद्यंत्रमुक्तफलप्रदम् इति श्रीशारदातिलकटीकायामेकादशः प
टलः ॥ ॐ दुर्गामंत्रान्यथावदभिधायाधुना त्रैपुरविधानं वक्तुमारभते ॥ अज्ञानतिमिर
ध्वंसिसंसारार्णवतारकं आनंदबीजमवनादत्तं कीचेपुरेमहः । अथ वक्ष्ये परां विद्यां त्रिपुरां नाम
निगोपितां यां ध्यात्वा सिद्धसंघानामधियो जायते नरः विपदुग्रनाशस्य भौतिको विंदुशे।
श्वरः वियन्नादाहिकेंद्राग्निस्थितं वामाक्षि विंदुमत् आकाशभृगुवह्निस्थामनुःसर्गेंदुएवं त्वं वान्

हृदयान्नाभिपर्यंतं कामबीजं प्रविन्यसेत् शिरसो
हृत्प्रदेशांतं तार्तीयं विन्यसेत्ततः ५३

ऋषिः स्याद्दक्षिणामूर्तिश्छंदः पंक्तिः समीरिता दे
वतादेशिकैरुक्तादेवी त्रिपुरभैरवी ४३

वाग्भवं प्रथमं बीजं कामबीजं द्वितीयकं तृतीयं शक्तिबीजाख्यं त्रिभिर्बीजैरितीरिता पंचकूटात्मि
का विद्यावेद्या त्रिपुरभैरवी ऋषिः स्याद्दक्षिणामूर्तिश्छंदः पंक्तिः समीरिते देवता देशिकैरुक्ता देवी।
त्रिपुरभैरवी ॥ वियत् हकारः भृगुः सकारः ज्वलनो रेफः भौतिकः ऐकारः बिंदुरनुस्वारः इंदु
रवेशबिंदुः एतैः संपुटितं तृतीयं बीजानां संज्ञा वाग्भवमित्यादि न्यासमथानायाह ॥ नाभेराच
रणं न्यसेद्वाग्भवं मंत्रवित्तमः आद्यं द्वितीयं वक्त्रयोस्तार्तीयमुभयोर्न्यसेत् मूर्धाधारे हृदि न्यसे
द्भूयो बीजत्रयं क्रमात् नवयोन्यात्मकं न्यासं कुर्याद्बीजैस्त्रिभिः क्रमात् कर्णयोश्चिबुके भूयः शांख
योर्वदने पुनः नेत्रयोर्नासि विन्यसेदंसयोर्जठरे पुनः ततः कूर्परयोः कृत्वा जान्वोर्ध्वजमूर्धनि पा
दयोर्गुह्यदेशे च पार्श्वयोर्हृदये पुनः स्तनयोः कंठदेशे च रत्यादिमथ विन्यसेत् ॥ शंखयोः कर्णपा
र्श्वयोः नासि नासायां जठरे उदरे कूर्परयोः बाहुमध्यपृष्ठभागयोः ध्वजमूर्धनि शिरसि केशयो
श्च अनंतरं रत्यादिन्यासस्थानान्याह ॥ मूले रतिं हृदि प्रीतिं भ्रूवोर्मध्ये मनोभवान् बालाबीजैस्त्रि
भिर्न्यसेन्न्यासेष्वेषु विलोमतः भ्रमरनेत्रयोर्गणेशी विष्वयोर्निष्क्रमादिमाः विलोमबीजैर्विन्यसे।
न्मूर्तिन्यासमथाचरेत् स्वस्वबीजादिकं पंचमूर्धीशानमनोभवे ॥ बालात्रिपुराबीजन्यासमाह
बालेति एषु सर्वोक्तेषु एष्वेवास्थानेषु न्यादिन्यासस्थैव ईशानादिमूर्तिन्यासस्थानानि निरूप्यं।
ते ॥ वक्त्रे न्यसेत्तत्पुरुषं मकरध्वजमात्मवित् [illegible] योरक्रमाद्विकेदर्पं तदनंतरं गुह्यदेशे प्रवि
न्यसेद्वामदेवादिमन्मथं सद्योजाते कामदेवं पादयोर्विन्यसेत्ततः ॥ कथं ईं ईशानाय मनोभव
सहिताय नमः तत्पुरुषाय मकरध्वजसहिताय नमः इत्यादिप्रकारेण कुर्यादिति संक्षेपिते।

शा० टी०
ति०
५८

56

घा

नैवतत्त्वैवयथाक्रमं मन्त्रमेभिर्विमाह ॥ ऊर्ध्वप्राग्दक्षिणोदीच्यपश्चिमेषु स्वबीजतः प्रविन्यसेद्य
थापूर्वं भृगुर्व्योमाग्निसंस्थितः सर्गादिपंचह्रस्वस्थो बीजमेषां प्रकीर्तितं ॥ भृगुः सकारः व्योम
हकारः अग्निः रेफः सर्गः औकारः तदादिपंचकारः प्रतिलोमेन च ह्रस्वस्वरसमन्वितः एषां मूलानां
बीजं ततश्च ह्सौं ह्सैं ह्सूं ह्सीं ह्सः पंचप्रयोगैः प्रधानमंत्रबीजत्रयमध्ये आद्यबीजेन दीर्घभाजामंग
गक्रियैवमाह ॥ षड्दीर्घयुक्तेनाद्येन बीजेनांगक्रिया मता पंचबाणं मन्त्रेनोन्मसेन्मंत्री त्रैलोक्यमोह
नान् द्रामाद्या द्राविणी क्षोभिणी ह्रीं ... तोभिण्यौपरे क्लीं वशीकरणी ब्लूं गसोह्नी बीजरूपका प्राक
क्षिणीति दिग्गनः सर्गान्तं ... संमोहनी क्रमादेवं बाणन्यासोऽयमीरितः ॥ विसर्गयुक्तसका
रसहितानामिति सुभगादिशक्तीनां न्यासस्थानान्याह ॥ भालभ्रूमध्यवदनकंठिकाकंठ हृन्नाभ
नाभ्यधिष्ठानयोः पंचताराद्याः सुभगादिकाः न्यसेद्वामं त्रिणादेव्या विधिना सुभगाभगा भगसर्पि
ण्यथ भगवभगमालिन्यनंतरं अनंगानंगकुसुमाभ्यस्थानंगमेखला अनंगमदनाः सर्वा मदविभ्र
ममंथराः प्रधानदेवताबाणभूषणा घेरलंकृताः अरक्तकस्तकाभीतिवरदा पाककराबुजाः ॥
कंठिका चेटिका अधिष्ठाने लिंगाधः पंचताराः पंचनिरूप्यंते ॥ वाक्कामशक्तिभुवनश्रीसमस्ताराः पंचो
दिताः स्वमीन्यासेकुर्या द्रूपबाणस्थेनतः साधकोत्तमः ॥ वाग्बीज ऐं रति क्लीं ह्रीं श्रीं ... पंचताराः
भूषणन्यासे षोडशन्यासस्थानान्याह ॥ न्यसेच्छिरसि भाललक्ष्यकर्णोक्षियुगलेनसि गंडयोरोष्ठयो
र्दन्तपंक्त्योरास्ये न्यसेत्स्वरान् ॥ ककारादितकारपर्यन्तं सप्तविंशतितत्त्वस्थानानि कथ्यन्ते ॥
चिबुके युगले कंठे पार्श्वयोः स्तनयुग्मके दोर्मूलयोः कूर्परयोः मणिबन्धद्वये प्रशान्तः नाभौ ...

लानूघक्षसा नूशहो

नस्योर्वोर्जानुनोर्जंघयोस्तन्तः स्फिचोः पल्लवयोः पश्चाच्चरणं गुह्ययोर्हृदयोः कादिशंनाभ्यसेद्बुधी
न्यासेनेस्त्रेण समाहितः विचकच्चेत्स्यानेनन्तवल्लनगुग्मपकः हे पाणि हृष्टेवे कोव्यक्त स्यानेषु अ
श्चस्तु यथाक्रमेवल्लत्वषत्तमानषाः होन्यसेदिमाह ॥ कोब्जां शैवेपकेपश्चात्कटकेगुल्हादिके क
णेकुंडलयोर्मौलौ वलक्षात्त्वसर्षेसो ग्रहाविमात्रविन्यसेद्देवं देशिकसत्तमः पवन्यस्तशरीरोसौ
ध्यायेत्त्रिपुरभैरवीं ॥ कांचीकस्याभरणं ग्रैवेयकंकेदाभरणं कङ्कंवाहुभूषणं मौलिशिरोभूष
णं । ध्यानमाह । उद्यद्भानुसहस्रकांतिमरुणक्षौमां शिरोमालिकांरक्तालिप्तपयोधरांजपवटीं
विद्यामभीतिं वरांहस्ताब्जैर्दधतीं त्रिनेत्रविलसद्वक्त्रारविंदश्रियंदेवीं वद्धहिमांशुरत्नमुकुटां
वंदेरविंदस्थितां । दीक्षाप्राप्तजपेन्मंत्रं तत्वलक्षं जितेंद्रियः पुष्पाभां तु सहस्राणि जुहूयाद्ब्रह्म
वृक्षजैः त्रिमधुरैः प्रसूनैर्वा करवीरसमुद्भवैः पद्मवस्त्रदलोपेतेनवयोन्याढ्यकर्णिके इच्छा
दिशक्तिभिर्युक्ते भैरव्यापीठमर्चयेत् इच्छाज्ञानाक्रियापश्चात्कामिनीकामदायिनी रतोरति
प्रियानंदानवमीस्यान्मनोन्मनी वरदाभयधारिण्यः सप्रोक्तानवशक्तयः ॥ जपवटीजपमा
लाविद्यापुस्तकं प्रकलत्तं द्वादशलत्तं पीठमन्त्रमुद्धरति ॥ वाग्भवंलोहितोरायै श्रीकंठोलो
हितोनलः ह्रीवैवाणपवरापश्चादपरायेह्ससौः सदाशिवमहाप्रेतपद्मासनेनमः अ
नेनमन्त्रनादद्यादासनं श्रीगुरुक्रमं प्राग्वध्यात्मनेनतालेपूजयेत्कल्पयेत्ततः पवभिःप्रण
वैर्मूर्तिं तस्यामावाह्यदेवतां पूजयेदागमोक्तेन विधानेन समाहितः ॥ वाग्भवपेकारः लो
हितः पकारः रायेस्वरूपे परायैह्ससौः सदाशिवमहाप्रेत स्वरूपेडेंजेन्नुतषष्ठीनेपद्मासनं ।

श्या० दा० नमः स्वरूपं ततस्त्रयं परायै परापरायै ह्सौः सदाशिवाय पद्मासनाय नमः इति सिद्धम् प्राग्व
ति० धयोर्मन्तराले पंचप्रणवानेव दर्शयति ॥ तारवाक्कामिकमलाह्सखें ह्सौः स्मरता वा
५७ मकोणेयमेद्देशारनिर्मिद्रसमर्चितो ननिपाशधरां सौम्यां मदविभ्रमविह्वलां पीतिंदक्षिणको
57 णस्थां नमस्कोचनसन्निभां सृंकुशं प्रणतिं दोर्भ्यां धारयंतीं समर्चयेत् अग्रमनोभवीरक्तारक्त
धाद्यलंकृता पृ तुकार्मुकपुष्पेषु धारयंतीं सुविस्मिता सुंगमाभ्यर्चयेत्सस्याद्यथा एवं विधान
वित् दिक्ष्वेव च निजैर्मंत्रैः पूजयेद्बाणदेवताः हस्ताभ्यां धृतपुष्पेषु प्रणतामानसप्रभाः अग्र
योनिषट्कोणकोः पूजयेत्सुभगादिकाः मातरो भैरवांकस्था मदविभ्रमविह्वलाः अष्टपत्रेषु संप्र
स्याद्यथावत्कुसुमादिभिः लोकपालास्ततो दिक्षु तेषामस्त्राणि तद्बहिः एवं जन्मकृतेषु ऐपत्तान्त
नोपरदेवता यो मनेरुक्तमार्गेण सम्भवेत्संपदांपदं एवं सिद्धमनुर्मंत्री साधयेदिष्टमात्मनः
जुहुयाद्वरुणांभोजैरदोषैर्मधुराप्लुतैः लक्षसंख्यानदर्थं वा भोजयेत्प्रमदेहिनात् वनितासु
वनीरम्याः पूजयेद्देवतां धिया होमांते धनधान्याद्यैस्तोषयेद्गुरुमात्मनः एवं कृते जगद्घोर
मायाभवं नं भवेत् स्तोकैलैस्तिमधैकेरकुणैर्वा हूयात्रिजैः पुष्पैः पयोभिः सहुतैर्होमो विद्युद्व
शं नयेत् वाकसिद्धिं लभते मंत्री पराशाकुसुमैर्हुतो कर्पूरागुरुसंयुक्तं गुग्गुलं जुहुयात्सुधीः
तेनेदिव्यमवाप्नोति तेनैव सम्भवेत्कविः तीराकैरसम्प्लुतो विद्रुमो होमः सर्वापिमस्तुजित् हयाभि
रा पुष्पोहोमः तीराकाभिर्दिनत्रयं गिरिकर्णीभवैः पुष्पैर्व्रीस्यप्राणान्नशयेद्गुमान् कल्हारैः पा
र्थिवान्पुष्पैस्तद्दलैः कर्णिकारजैः मल्लिकाकुसुमैर्हुत्वा राजपुत्रान्वशं नयेत् कोरट ...ऋ

स्तैमेर्वैषलातापाटलोद्भवैः प्रत्नलोमविलोमानिस्थितसाध्याह्वयान्वितं मेत्रश्चचार्यज्ञहृयास्मै
गैमधुरलोलितैः सर्षपैर्लवणैर्निश्रैर्वशयेत्पार्थिवान्नृणाम् अनेनैव विधानेन तत्पत्नीसलन्दा
मानपि जातीविल्वभवैः पुष्पैर्मधुरत्रयलोलितैः नरनारीनरपतीन्द्रोमनोवशयेद्ध्रुवं मालतीद्भ
समोद्भूतैः पुष्पैश्चन्दनलोलितैः ज्ञहृयात्कवितांमत्रीलभतेवत्सरान्तरे मधुरत्रयसंयुक्तैः फलैर्वि
ल्वसमुद्भवैः ज्ञहृयाद्दशपेलोकांश्रियमाप्नोतिवांछितां पाटलैः कुसुमैदैः कुंदैः कमलैर्नागचंपकैः
नघावैर्विकसितैः कृतमालैर्जुहोतियः जायतेवत्सरादर्वाक्क्रियाविजितपार्थिवः साङ्गमंत्र
श्चजुहृयाद्वेवदन्तसम्प्रहिमान् कस्तूरीकुङ्कुमोपेतेकर्पूरैर्जुहृयात्सुधीः कंदर्पोदर्पिकसघःसौर
र्यमधिगच्छति साज्यात्रज्जुहृयान्मंत्रीदधित्रीरमधुप्लुतां विजित्यरोगान्निखिलान्सजीवेच्छरदां
शतं पादद्वयमलयजंपादंकुङ्कुमकेसरं पादंगोरोचनायाश्चनानिपिष्टांहिमांबुना विदध्यात्ति
लकंभालेयान्पश्येद्वैविलोकयते यान्स्पृशेन्स्पृशतेयेचवशगास्सकलस्यतेविराम् कर्पूरकपिवौ
राणिसमभागानिकल्पयेत् वत्सभौगानेदासौ मोतनावतीरोचनामता कुंकुमंसमभागस्यादिभ्मा
गेचंदनंमतं अगुरुर्नवभागःस्यादितिभागक्रमेणाच हिमाद्भिःकन्ययापिष्टमेतत्सर्वंसमानितं
आदायतिलकंभालेकुर्याद्भूमिपतीन्नरान् वनितामदगर्वाप्लामदोन्मत्तमतंगजान् सिंहव्या
घ्रान्महासर्पान्भूतानवैतालराक्षसान् दर्शनादेववशयेत्तिलकंधारयेन्नरः। मध्याद्यैनवयो
निश्चविलिखेदोनानिवर्णैःकिशोगायमाः पुनरष्टपत्रविधेरघालिख्यलिप्यन्नुतं भूविं
वहितयेनमन्मथस्तुनाकेभोगसुसेवेष्टितंयंत्रेत्रैपुरमीरितंत्रिभुवनवशतामकं श्रीप्रदम् ॥

शा॰ दा॰
ति॰
५८
58

नारस्मास्त्रिनादिआवासभाकोणे सम्भारतिं दक्षिणकोणे प्रीतिं यजेत् अग्रेकोणे मनोभव
मुकलत्रं त्रिकोणेषु संस्थाप्य यथाक्रमं पूर्ववत् स्नापदलोकप्रकारेण नामानि संस्थाप्य तैर्मन्त्रैः
पूर्वोक्तमन्त्रवीजैर्वा पूणान्मध्ये कलत्रेण नवेयेत् अनयोर्ग्रंथः स्पष्टार्थः द्वयानि तैः करवीरैः प्र
स्तावकैः शुद्धबीलकैः मध्यायमर्थः प्रथमं पूर्ववन्नैरन्तर्येण वा षट्कोणं वह्निमण्डलं कृत्वा त
त्रस्वकोणमध्ये दक्षिणोत्तरे रेखां कृत्वा तदग्रयोः सूत्रं निधाय यथा वह्निमण्डलं भवति तथा कृ
त्वा पुनरपि इष्टकोणमध्ये तथैव सूत्रं कृत्वा यथा षट्कोणमध्ये कोणं भवति तथा कुर्यात् ए
वं कृते रम्यं नवयोनिचक्रं भवति तत्र षट्कोणमध्ये योनिमध्यमारभ्य उपरितन ईशानकोण
मारभ्याष्टयोनिषु मन्त्रवीजानि त्रीणि त्रीणि यथाक्रमं पुनः पुनर्लिखेत् उपरि अष्टदलं पद्मं कृ
त्वा तत्प्रत्येकं प्रत्येकं त्रिंशत्त्रिंशद्गायत्रीवर्णान् तदुपरि वृत्तं कृत्वा तन्मध्ये मातृकावर्णान् त
दुपरि भूपुरद्वयं तत्कोणेषु मन्मथबीजं लिखेत् एतद्यन्त्रं प्रोक्तफलप्रदं अस्मिन्ग्रन्थे मध्या
दीनि ग्रन्थयोजनीयः ॐ क्लीं ह्रीं श्रद्धिकाविधानवक्ष्यमाणमारभते ॥ अस्मिन्यन्त्रे समावाह्य सम्य
क् तस्य देवतां होमेन कृतं सम्पातं लाक्षालोहेन याष्टेन विष्टेन वद्धनायं त्रपुहेमवेनियावदं
वा देवा विनयं कृत्या कवितं शुक्लं दिशेत् प्राप्नुयाद्रोगमुक्तिं शान्तिपुत्रान्यो नान्विवर्धयेत् ॥
लोहत्रयं स्ववर्णं रजतं ताम्राणि यन्त्रेऽनरमारू ॥ कामं षट्कोणमध्ये लिखेत् पुनरिमं षट्
सुकोणेषु पश्चान्मन्त्रेषु प्रष्टसंख्येषु समपपुरतो ब्राह्मवीजेन बीजं तोणीविंवान्तरस्थं पुनः
दललिखेत्तरोचनाकुङ्कुमाभ्यां प्रोक्तं सौभाग्यसंपत्त्रिरूपमकविताकीर्तिते यन्त्रमेतत् ॥

अस्यायमर्थः षट्कोणमारच्य मध्ये कामबीजं लिखित्वा तद्देवकोणेषु चर्पस्थान् षोडश
छदं पद्मं तत्रापि तद्देववहिराकाशबीजेन हकारेण वेष्टयित्वा तद्बहिः त्रोणीबिंबेन वेष्टित
मुक्तफलप्रदं अथवा मध्ये कामबीजं कोणेषु प्रथमबीजं पत्रेषु परमबीजं एषमात्रदायिकः
यंत्रांतरमाह ॥ वह्नेर्गेहद्वयांतरस्थसदने मायां लिखेदाम्भवं षट्कोणेषु च संधिषु श्रविलि
खेत् श्रुकारमावेष्टयेत् ह्रींबीजेन समीरितं त्रिभुवनक्षोभणं त्रैपुरं यंत्रं पंचमनोभवात्म
कमिदं सौंदर्यसंपत्करं ॥ षट्कोणं लिखित्वा तन्मध्ये कामबीजं तन्मध्ये ह्रीमिति लिखित्वा
तत्कोणेषु वाग्भवबीजं लिखेत् तत्संधिषु हंकारं पश्चात् श्रीबीजेन वेष्टयेद्बहिः एतद्यंत्रफ
लदं मंत्रांतरमाह ॥ अथ रविंदुमानाद्यं ब्रह्मेदं ह्रस्वः शशी युतः द्वितीयस्तु समेतो ऽमत्रलातीय
मीरितं एषवालेति विख्याता त्रैलोक्यवशकारिणी जपस्नानादिकं सर्वमस्याः शैववदाचरेत् मा
न्मथे त्रिपुरे देवि विग्रहे पदमीरयेत् अमाकामेश्वरि पदं श्रवदेद्धोमहितं ततः तदंते प्रवदेद्भूयः
स्वाहा क्लिन्ने प्रचोदयात् गायत्रैषा समाख्याता त्रैपुरी सर्वसिद्धिदः । त्वत्तानुयावो त्रिपुरे त्वो
घैभीष्टफलाप्तये यया वंतेनिता लक्ष्मीमहांतः स्मरसूनितो ब्रह्मादयः स्तुतिपदैरपि सत्वमरूपा
नानंति नैव जगदादिमनादिमूर्ति तस्माद्वयं कुचनतां नवकुंकुमाभां स्थूलां त्वमः सकलवा
ङ्मयमातृभूतां ॥ सद्यः समुद्यतसहस्रदिवाकराभां विद्याक्षसूत्रवरदाभयचिह्नहस्तां नेत्रो
त्पलैस्त्रिभिरलंकृतवक्त्रपद्मां त्वां तारहाररुचिरां त्रिपुरे भजामः । सिंदूरपुंजरुचिरं कुच
भारनम्रं जन्मांतरेषु कृतपुण्यफलैकगम्यं अन्योन्यभेदकलहाकुलमानभेदैः जानंति किं न

गा॰स्ता॰ उपियस्त्वद्रूपमेव । त्वमेव वदंति श्रुतयः श्रुतयो गृणंति त्वामेव वदंति वचसामधिवासमन्ये त्वां
ति॰ मूलमाहुः परमे जगतां भवानि मन्यामहे वयमपारकृपांबुराशिं । वंद्यां वनेसकलितां शरदिंदुशु
५९ भ्रां पद्मासनदत्तरमंघ्रीं हृदि भावयंति त्वां पुस्तकं जपवटीममृताढ्यकुंभं व्याख्यां च हस्तकमलैर्दधतीं
त्रिनेत्रां । शंभुस्त्वमद्रितनयाकलितार्धभागो विष्णुस्त्वमेव कमलापरिवद्धदेहः पद्मोद्भवस्त्वमसि
वागधिवासभूमिस्तेषां क्रियाश्च जननि त्रिपुरि त्वमेव । आश्रित्य वाग्भवभवांश्चतुरः परादीन्भावान्प
देषु विहितान्समुदीरयंतीं कंठादिभिश्च करणैः परदेवतां त्वां संविन्मयीं हृदि कदापि न विस्मरामि ।
आकुंच्य वायुमवजित्य च वैरिषट्कमालोक्य निश्चलधिया निजनासिकाग्रं ध्यायंति मूर्ध्नि कलितेंदुकला
वतंसं त्वद्रूपमंब कृतिनस्तरुणार्कबिंबं । त्वं प्राप्य मन्मथरिपोर्वपुरर्धभागं सृष्टिं करोषि जगतामिति
वेदवादः सत्यं तदद्रितनये जगदेकमातर्नो चेदशेषजगतः स्थितिरेव न स्यात् । पूजां विधाय कुसुमैः
सुरपादपानां पीठे तवांब कनकाचलगह्वरेषु गायंति सिद्धवनिताः सह किन्नरीभिरास्वादितासव
रसारुणनेत्रपद्माः । विद्युद्विलासवपुषा श्रियमावहंतीं यंतीं स्ववासभवनाच्छिवराजधानीं सौषुम्ण
मार्गकमलानि विकासयंतीं देवीं भजे हृदि परामृतसिक्तगात्रीं । आनंदजन्मभवनं भवनं श्रुतीनां चैतन्य
मात्रतनुमंब तवाश्रयामि ब्रह्मेशविष्णुरधिभिश्च तपादपद्मे सौभाग्यजन्मवसतिं त्रिपुरे यथावत् । श
ब्दार्थभावि भवनं सृजनेंदुरूपा यातान्हि मन्ति पुनरर्कतनुः सुषुम्ना वह्न्यात्मिका हरति तत्सकलं युगा
ते तां शारदां मनसि जातु न विस्मरामि । नारायणीति नरकार्णवतारिणीति गौरीति खेदशमनीति
सरस्वतीति ज्ञानप्रदेति नयनत्रयभूषितेति त्वामद्रिराजतनयेति विधा वदंति । ये स्तुवंति जगन्मात

59

श्लोकैर्द्वादशभिः क्रमात् न्यासमंत्रः शाण्यवाक्तिहिं श्रामन्त्रमुक्तेपरांगतिं ॥ अथपरेति अथपरः ऐंकार
सबिंदुयुक्तः ब्रह्माककारः इंदुस्थःलकारयुक्तः शशीविंदुः ईश्वरःपंचभिर्युक्तं द्वितीयबीजं
भृगुः सकारः सर्गाप्लाःविसर्गयुक्तः मनुरौकारः तार्तीयं तृतीयं ततस्त्रयाल॰॰॰ अथोद्धृता स्व
शार्थमपरम् मंत्रांतरमाह ॥ वाक्त्रयाकमलास्तारं नमोंते भगवन्नथ श्रीमातंगेश्वरि वदेत्सर्वजन
मनोहरि सर्वादिमुखरागते सर्वादिमुखरंजनि सर्वराजवशं पश्चात्करि सर्वपदं वदेत् स्त्रीपुरु
षवशंब्रह्माग्निनेत्रासनेंदुनः सर्वदुष्टमृगवशंकरि सर्वभूतस्तव शंकरि स्यात्सर्वलोकमम
कं शिवयुग्रविः वशमानयजायग्रेरष्टाशीत्यक्षरो मनुः ॥ वाक् वाग्भवं बीजं मायाल्लकमला।
श्रीबीजं तारः प्रणवः नमोंतः भगवतिस्वरूपः श्रीमातंगेश्वरीति च सर्वजनमनोहरीत्यपि
अन्यदपिस्वरूपमेव ब्रह्मावाककारः नेत्रइकारः अग्निःरेफः ततः क्रीं इति सिद्धं शिवयुक् यका
रयुक् रविः सकारः मेइति भवति अन्यत्स्वरूपं यथामातंगीति विद्या अन्तरन्यासमाह ॥ न्यासा
त्संवीतनौ कुर्यात् हस्तमाणान्यथाक्रमात् शिरोललाटभ्रूमध्ये तालुकंठगलोरसि अनाहते भुज
दंडे मठरे नाभिमंडले स्वाधिष्ठाने गुह्यदेशे पादयोर्दक्षिणान्यथो मूलाधारे गुदे न्यसेत्पदान्यष्टाद
शक्रमात् ॥ अनाहते उदरमध्ये जठरे ततोधःस्तनभागे स्वाधिष्ठानभागे नाभेरधभागे मूला
धारे लिंग गुदमध्ये पादे स्वन्तरविभागमाह ॥ गुणेकद्विवतः वह्निस्त्वतः षट्पर्वताष्टभिः दश
पंक्तोष्टवेदाग्निवंद्रगुणगुणास्तिभिः पदक्रमिरियं प्रोक्ता मंत्रवर्णैर्यथाक्रमात् रसाद्यामूलहृदय
भ्रूमध्येषु विवृतः वाक्शक्ति लक्ष्मीबीजाद्या मातंगिन्याः प्रविन्यसेत् शिरोर्धं दनरुद्रस्पादे विधि

मंत्रिणा ततः आद्ये लक्ष्मीसरस्वत्यौ रतिः प्रीतिश्च कृत्तिका शांतिः पुष्टिः क्रमस्त्वष्टौ मातंगीपददेश्वराः मूलमंत्रं प्रविन्यसे
च्छिन्मूर्ध्नि मंत्रवित् आधारदेशाधिष्ठाने नाभौ पश्चादनाहते कंठवक्त्रे भ्रुवोर्मध्ये मस्तके ... १ त्रु.

मो. प्र.
ति.
८०
60

नान्यसेत् हृद्देहे ऐं अंगगनं रक्तां भूयो मंत्रीकरालिकान् महोच्छुष्मां स्वनामादिवर्णवीजपुरःसराः
मातंगिन्याः षडंगानि ततः कुर्वीत साधकः वर्णैश्च नविंशत्याद्यैस्त्रयोदशभिः शिरः शिखाष्टाद
शभिः प्रोक्ता वर्म तावद्भिरस्त्रैः स्यात्त्रयोदशभिर्नेत्रं द्वाभ्यामस्त्रं समीरितं विभक्तैर्मूलमंत्रार्णैर्वर्णन्या
समथाचरेत् मूर्धपादास्यगुह्येषु हृदंभोजे प्रविन्यसेत् द्राविणी शोषिणी भूयो वर्धनी मोहिनी पुनः
आकर्षिणी स्वनामादिवीजाद्याः शुभलक्षणाः मातंगिन्यास्ततो न्यसेन्मन्मथं वदनांसयोः पार्श्वकसो
नाभिदेशे कटिपार्श्वांसके पुनः वीजत्रयादिकान्मंत्री मन्मथं मकरध्वजे मदनं पुष्पधन्वानं पंचमं कु
सुमायुधं षष्ठं कंदर्पनामानं मनोभवरतिप्रियौ मातंगिन्यास्ततो न्यसेत्स्थानेष्वेतेषु मंत्रवित् प्र
थमानंगकुसुमा भूयोऽप्यनंगमेखला अनंगमदनानंतहृदनंगमदनातुरा अनंगमदनवेगा भू
यश्चानंगमेखला समस्यानंगभुवनपालिनी स्यादथाष्टमी अनंगशशिरेखाख्या मातंगिण्या स
मीरिता विन्यसेदासनो मूले धिष्ठाने मणिपूरके लं कंठास्ये भ्रुवोर्मध्ये मस्तके विन्यसेत्क्रमात्
ब्रह्माद्याश्च वसुदिष्टा मातंगीपदपश्चिमाः पञ्चस्थानेषु विन्यसेद्दसितां गादिभिर्युवान् मातंग्यंतान्
सेन्मंत्री मूलमंत्रस्य मूर्ध्नि स्व आधारदेशे धिष्ठाने नाभौ पश्चादनाहते कंठदेशे भ्रुवोर्मध्ये विंदौ।
भूयः कलापदे निरोधिकायामूर्ध्वे च नादे नादांतयोः पुनः उन्मन्यां विषुवे चैव भ्रुवमंडलके शि
वे मातंगिन्याः प्रविन्यसेद्वामां ज्येष्ठामतः परं रौद्रीं प्रशांतिं श्रद्धाख्यां पुनर्माहेश्वरीमथ क्रियाशक्ति
स्वलक्ष्मीर्व्याप्तिसंज्ञा च मोहिनी प्रमथाश्वासिनी विद्युल्लतां चिच्छक्तिमथ ततः सुंदरं नंदाने
दकः वृद्धिमिमाः क्रमात् शिरोभाललदृशाघ्राणेष्वेता वीजत्रयादिकाः मातंगिन्याः प्रविन्यसेद्यथाव

स्यायकोणेनमः मातंगीमहदाद्यौनौ मूलमायारमंडले मस्य तेनैव कुर्वीत व्यापकं चैशिकोनमः एवंन्य
स्तशरीरोसौ चिंतयेदात्मदेवताम् । ध्यायेयं रत्नपीठे शुककलपठितं शृण्वतीं श्यामलांगीं न्यस्तैकां।
घ्रिं सरोजे शशिशकलधरां वल्लकीं वादयंतीं कल्हाराबद्धमालां नियमितविलसच्चूलिकां रक्तवस्त्रां
मातंगीं शंखपात्रां मधुमदविवशां चित्रकोद्भासिभालां । अयुतं प्रजपेन्मंत्री तद्दशांशं मधूकजैः पु
ष्पैस्त्रिमधुरोपेतैर्जुहुयात्मंत्रसिद्धये त्रिकोणकर्णिकं पद्ममष्टपत्रं प्रकल्पयेत् अष्टपत्राद्बहिर्वाह्ये
वृत्ते षोडशभिर्दलैः चतुरस्रसमायुक्तं कोणाट्टसुमनोहरं एतस्मिन्पूजयेत्पीठे नवशक्तीः क्रमादि
माः विभूतिरुन्नतिःकांतिसृष्टिःकीर्तिसन्नतिः पुष्टिरुत्कृष्टिरुत्कृष्टिर्मातंगीपदपश्चिमाः । सर्वो सिद्धिस्थ
ते शक्तिकमलासनाय नमःस्वाप्य । वाङ्मिकलक्ष्मीबीजाद्यो मंत्रासनसंज्ञकः मूलेन मूर्तिं संकल्प्य
तस्यामावाहयेद्देवतां अर्चयेद्विधिनानेन वक्ष्यमाणेन मंत्रवित् रत्याद्यास्त्रिषुकोणेषु पूजयेत्सर्ववश्यधीः
ल्हेरोवाद्याः पंचबस्थामध्ये दिक्षु च मंत्रिणा पाशांकुशाभयाभीष्टधारिणोऽरुणप्रभाः अंगानि पूजये
गा दस्राद्यथाविधिविधानवित् बाणानभ्यर्चयेद्दिक्षु पंचमं पुरतो यजेत् दलमध्येषु संपूज्या अनंगकुसु
माद्यः पाशांकुशाभयाभीष्टधारिणोरु विग्रहाः पत्राग्रेषु पुनः संपूज्या लक्ष्म्याद्या वल्लकीकराः वहि
रष्टदले संपूज्या मन्मथाद्यामवोहनाः अपरांगानिषंगाद्याः पुष्पास्त्रेतु पत्रधराः पत्रस्था मातरः संपूज्या
ब्राह्म्याद्याः शोकलक्षणाः तदग्रेष्वर्चयेद्विद्वानसितांगादिभैरवान् पुनः षोडशपत्रेषु संपूज्याः षोडश
शक्तयः वामाद्याकलवीणाभिर्गायंत्यःश्यामविग्रहाः चतुरस्रचतुर्दिक्षु चतस्रः पूजयेत्सनः मातं
गाद्यामदोन्मत्तावीणाललितपाणयः आग्नेयकोणे विघ्नेशं दुर्गां नैशाचरे यजेत् वायव्ये वटुकं पश्चादी

पुष्टै

शा·ति· ६१ मंत्री 61

ध्याने तत्तद्वर्णं यजेत् लोकपालान् बहिः सहायान् वज्राद्यैरायुधैः सह मंत्रेऽस्मिन् साधिते मंत्री साधयेदिष्टमात्मनः
मल्लिकाजातिपुन्नागहोमाद्योगालयो भवेत् फलैर्बिल्वसमुद्भूतैस्त्रिमधुरैर्वाग्मिता भवेत् राजवृक्षसमाभ्या
भिः पंकजैः श्रियमाप्नुयात् उत्पलैर्वशमाप्नोति हिंगुलत्वौ तथा नरः वेश्मकाञ्चवृक्षकुलैर्जपाक्षैः किंशुको
द्भवैः वशमायन्ति जुहुयाद्धालामिश्रेण सर्वसिद्धये लवणैर्मधुरोपेतैर्हुत्वाकर्षति सुंदरीः वेत्रुलस्य समिद्धो
मात्पुष्टिं विन्दति मेचिरात् क्षीराक्तैरमृताखण्डैः होमो नाशयति ज्वरं दूर्वाभिरायुराप्नोति कदंबैर्वशमाप्नु
यात् अश्वत्थवटज्ञहोमेन तंडुलैर्धनवान्भवेत् सर्वं त्रिमधुरोपेतं होमद्रव्यमुपाहृतं नद्यावर्तभवैः पुष्पैर्हो
मो वाग्विभवप्रदः निंबप्रसूनैर्जुहुयाद्दीप्तितां श्रियमश्नुते पलाशकुसुमैर्हुत्वा तेजस्वी जायते नरः च
दनागुरुकर्पूररोचनाकुंकुमादिभिः वशमायन्ति जुहुयान्मंत्री वशयेदखिलं जगत् एतानि जमातिलकं कु
र्याल्लोकप्रियो भवेत् निर्गुंडीमूलहोमेन निगडान्मुच्यते नरः निंबतैलान्वितैर्लोणैर्होमः शत्रुविनाश
कृत् हरिद्राचूर्णसंमिश्रैर्लवणैः स्तंभयेद्रिपून् रसवद्भिः फलैः पक्वैः पुष्पैः परिमलान्वितैः हुत्वा सम्य
गवाप्नोति साधकः सर्वमीप्सितं देवतां जगतां धात्रीं धामानं गोमिष्टदायिनीं आवाहमिष्टां तां वाचं भूषये
द्रत्नमालया आराध्यमानश्चरणां त्वनेन ब्रह्मादयो विश्रुतकीर्तिमापुः अन्ये परं वा विभवं मुनींद्राः
परां श्रियं भक्तिभरेण चान्ये नमामि देवीं नवचंद्रमौलेर्मातंगिनीं चंद्रकलावतंसां आम्नायवाक्प्रति
पादितार्थं प्रबोधयंतीं शुकमादरेण विनम्रदेवासुरमौलिरत्नैर्नीराजितं ते चरणारविंदं भजंति ये
देवि महीपतीनां व्रजंति ते संपदमादरेण मातंगलीलागमने भवत्याः शिंजानमंजीरमिषाद्भजंते
मातस्त्वदीयं चरणारविंदमकृत्रिमाणां वचसां निगुंफाः पदात्पदं शिंजितनूपुराभ्यां कृतार्थयंती

तमि:

पद्वीणादधानां आस्फालयंती कलवल्लकीं तां मातंगिनी मद्धृदयं धिनोतु नीलांशुकाबद्धनितंबबिंबा
तालीदलेनार्पितकर्णभूषा माध्वीमदाघूर्णितनेत्रपद्मा घनस्तनी शंभुवधूं नमामि तडिल्लताकांतमल
क्षभूषं चिरेण लक्ष्यं नवरोमराज्या स्मरामि भक्त्या जगतामधीशे वलित्रयांकं तव मध्यबिंबं नीलोत्पलानां
श्रियमावहंती कांत्या कटाक्षैः कमलाकराणां कदंबमालांचितकेशपाशां मातंगकन्यां हृदि भावयामि
ध्याये [?]यमारक्तकपोलकांतबिंबाधरन्यस्तललामरम्यं आ[?]लोललीलायतमायताक्षं मंदस्मितं ते
वदनं महेशि स्तुत्यानया शंकरधर्मपत्नीं मातंगिनीं वागधिदेवतां तां स्तुवंति ये भक्तियुता मनुष्याः प
रां श्रियं नित्यमुपाश्रयंते ॥ इति श्रीशारदातिलके द्वादशः पटलः १२ ॥ गुणेति गुणैस्त्रिभिः
वसुभिरष्टभिः पर्वताश्च सप्त पंक्तिर्दश वेदाश्चत्वारि अग्नयस्त्रीणि चंद्र एकः अश्विनौ द्वौ वाग्बीज
शक्तिबीजाद्या मातंगिगंता ॐ ऐं तस्यै मातंगिन्यै नमः इत्यादिप्रकारेण उक्तस्थानेषु न्यसेदित्यर्थः
पुनरुक्तस्थानेषु ॐ ह्रीं हेरंबाय मातंगिन्यै नमः ॐ गं गगनायै मातंगिन्यै नमः इत्यादिप्रकारेण न्यसेत्
तत उक्तरीत्या षडंगन्यासं कुर्यात् ततो द्रां द्राविण्यै मातंगिन्यै नमः इत्यादिप्रकारेणोक्तस्थानेषु पंचबा
णान्न्यसेत् तत उक्तस्थानेषु मन्मथादीनष्टौ न्यसेत् कथं ॐ ऐं ह्रीं श्रीं मन्मथाय मातंगिन्यै नमः इ।
त्यादिप्रकारेणाष्टौ न्यस्तव्याः ततोक्तस्थानेषु लक्ष्म्यै मातंगिन्यै नमः ॐ सरस्वत्यै मातंगिन्यै नमः इत्या
दिप्रकारेणाष्टौ न्यस्तव्याः ततोक्तस्थानेषु ब्राह्म्याद्या मातरो न्यस्तव्याः मातंगीपदयुक्ता इमाः अनंतर
नेषु वेस्थानेषु असितांगादिभैरवाष्टकं ततो वक्ष्यमाणस्थानेषु वामादीः शक्तीर्न्यसेत् विंदोल
लाटांते कलापदे न तदा परिमूर्धस्थानानि रोपिका तस्मै उपरि तस्माडपरि षट्परिद्वादशांतपर्यंते।

शा॰ टी॰
ति॰
९२

62

प्रक्रमेण न्यस्य ततो वक्ष्यमाणध्यानेन महामातंग्या ध्यात्वा न्यसनं भाः कथं ॐ ह्रीं श्रीं महामातंगिन्यै नमः म
हालक्ष्म्यै महामातंगिन्यै नमः सिद्धलक्ष्म्यै महामातंगिन्यै नमः इत्यादि पूर्वोक्तप्रकारेण पूर्वोक्तवीजत्रया
दिकाद्यं न्यसेत् ततो मूलमंत्रमाधारमंडले न्यस्य तेनैव व्यापकं न्यसेत् ततो वक्ष्यमाणवर्त्मना ध्यायेत् वल्ल
कीवीणां मूर्तिकांशंखपत्रं शंखमयकर्णाभरणं बिभ्रमदविवशां आसवमदपरवशाम् चित्रको
ड्रासिभालां चित्रकेण शुक्लकुसुमपीतादिवर्णरेखाभिः शोभितललाटं एवंविधां देवीं ध्यायेत् पूजा
प्रकारमाह चित्रकोणमित्यादिना पीठमंत्रमुद्धरति सर्वांते ॐ पूर्वोक्तवीजत्रयादिको यं मंत्रः स्पष्टः देव
तां जगतामित्यतः प्रार्थना पूजा होम परो ग्रन्थः स्पष्टः प्राणायामानंतरमित्यादिनित्यपूजा प्रायेणेति स्प
तेनिगदव्याख्यानम् ॥ इति श्रीशारदातिलकटीकायां द्वादशः पटलः १२ ॐ त्रिपुरादिकथना
नंतरं गणेशमंत्रान्वक्तुमारभते अथ वक्ष्ये गणपतेर्मंत्रान्सर्वसमृद्धिदान् यज्ज्ञात्वा साधका नित्यं
साधयंति मनोरथान् ॥ मंत्रमुद्धरति ॥ पंचांतकं शशिशिखं परबीजं गणपतेर्विदुः गणकः स्यादृषि
श्छंदो निचृद्धि गुरुदेवता षड्दीर्घभाजा वीजेन कुर्यादंगक्रियां मनोः । सिंदूराभं त्रिनेत्रं पृथुतरजठ
रं हस्तपद्मैर्दधानं दंतं पाशांकुशेष्टान्युरुकरविलसद्वीजपूराभिरामं बालेंदुद्योतिमौलिं करिपति
वदनं दानपूरार्द्रगंडं भोगींद्राबद्धभूषं भजत गणपतिं रक्तवस्त्रांगरागं । वेदलक्षं जपेन्मंत्रं दशांशं
हुयात्ततः मोदकैः पृथुकैर्लाजैः सक्तुभिरिक्षुपर्वभिः नीत्वा दिशाभिर्विभुं केपीठे विघ्नेशं यजेत् ती
व्रा ज्वालिनी नंदा भोगदा कामरूपिणी उग्रा तेजोवती सत्या नवमी विघ्ननाशिनी सर्वादिशक्तिक
मलासनाय हृदयावधिः पीठमंत्रोयमेतेन प्रदद्यादासनं विभोः मूलेन मूर्तिं संकल्प्य तस्यां विघ्नेश्वरं यजेत्

नारिकेलैस्तिलैः शुद्धैः सुपक्वैः कदलीफलैः ग्रह
द्रव्याणि विघ्नस्य कथितानि मनीषिभिः ३

कर्णिकायां चतुर्दिक्षु प्रथमं पूजयेदिमान् गणाधिपं गणेशानं स्तृतीयं गणनायकं गणक्रीडं पीतगौर
रक्तनीलरुचः क्रमात् सर्वान्नागेंद्रभूषाढ्यान्मूलवल्लसितपुष्करान् यथापूर्वं ततोऽभ्यर्च्येत्केसरेष्वंगदेवता
पत्रमध्येषु विधिवद्वक्रतुंडादिकान्यजेत् वक्रतुंडमेकदंष्ट्रं महोदरगजाननौ लंबोदराख्यं विकटं विघ्न
राजमनंतरं धूम्रवर्णं दलाग्रेषु ब्राह्म्याद्याः पूजयेत्ततः लोकपालांस्तदस्त्राणि देवमित्थं समर्चयेत्
सिद्धे मंत्रे प्रकुर्वीत प्रयोगान्कल्पचोदितान् तर्पयेत्सलिलैः शुद्धैर्दिनशो गणनायकं चतुश्चत्वारिंशदा।
ढ्यं चतुःशतमतंद्रितः आप्नुयान्मंडलादर्वागभीष्टमधिकं नरः नारिकेलैः कृतो होमश्चतुर्थ्यां श्रीप्र
दो भवेत् शुक्लपक्षप्रतिपदमारभ्य दिनशः सुधीः चतुर्थ्यंतं नारिकेलैः सकुलाजतिलैः क्रमात् चतुःश
तं प्रजुहुयाद्वत्सरात्सः सर्वजेतवः सतिलैस्तंडुलैर्होमो लक्ष्मीवश्यप्रदो भवेत् लाजैस्त्रिमधुरोपेतैर्होमः
कन्याप्रदः स्मृतः अनेन विधिना कन्या वरमाप्नोति वांछितं अपूपाक्तहविषा होमः साधयेदीप्सितं नृणां
दध्ना विलोडितैर्लोणैर्होमो निशि चतुर्दिने संवादकृत्तेन नृणां वश्यं वितनुते सदा श्वेतार्कभवमूलेन रक्तचं
दनदारुणा इभमग्रेन विंबेन दंतिदंतेन वाकृते विघ्नेश्वरं समभ्यर्च्य शीतांशुग्रहणे जपेत् स्पृष्ट्वा मंत्री नि
शाहारसंशिखायां समुद्वहन् प्रविशेद्व्यवहारादौ विजयश्रियमाप्नुयात् मंत्रेणानेन संजप्तां रोचनामद
संयुतां तिलकं क्रियया सर्वान्वशं नयति मानवान् अनुलोमविलोमस्थबीजेनाम समालिखेत् नवने
ति समभ्यर्च्य सहस्राग्राणमंत्रे जपेत् अष्टोत्तरशतं भूयो मूलमंत्रप्रजप्तं भक्षयेन्मौनमास्थाय याभिन्या
समवाप्सरं सर्वरूपो जायते शीघ्रं सा पकस्यनसंशयः ॥ पंचांतकोष्ठगकारः षाष्ठिपरो बिंदुयुक्तः
गमितिसिद्धं दानस्वरं मदः स्यां वेदलक्षं चतुर्लक्षं हृदयावधिः नमस्कारावधिः भक्तपलक्षितपुष्करान्

प्रा॰ त॰ लटूकयुक्तं संज्ञात् यथा सर्वे प्रजापटलोक प्रकारेणानुलोमविलोमवीजक्रमात् क्रमलिखित
ति॰ वीजं कथयं देवदत्तं गमहागणपतिमंत्रमुद्धरति ॥ ओंश्रींक्लींसारभूविघ्नवीजानि प्रथमं वदेत् तुं॰
६१ नगणपतिपश्चाद्वरांतेवरदपदं उक्त्वा सर्वजनंमेंतेवशमानयठद्वयं अष्टाविंशद्भिर्णोयं नाराघोम
उरीरितः गणकः स्यादृषिश्छंदोगायत्रीनिवृदविता महागणपतिःप्रोक्तोदेवतादेववंदिता षड्बीज
63 स्यस्ववीजेन दीर्घभाजाषडंगकल्पयेत् षडंगानि मनोरस्य यथाविधिविधानवित् नवरत्नमयंद्वीपं स्मरे
दिक्षुरसांबुधौ तद्वीचीधौतपर्यन्तेमंदमारुतसेविते मंदारपारिजातादिकल्पवृक्षलताश्रिते तद्रुतर
त्नच्छायाभिररुणीकृतभूतले उद्यद्दिनेकरेंदुभ्यांसुद्धासितदिगंतरे तस्य मध्ये पारिजातं नवरत्नम
यं स्मरेत् रत्नभिःसेवितंषड्भिरनिशंप्रीतिवर्धनैः तस्याधस्तान्महापीठे रचितेमातृकाब्जे षट्कोणा
तस्त्रिकोणस्य महागणपतिंस्मरेत् । हस्तींद्राननमिंदुचूडमरुणच्छायंत्रिनेत्रंरसादाश्लिष्टंप्रियया
सपद्मकरयास्वांकस्थयासंततं वीजापूरगदाधनुस्त्रिशिखचक्राब्जपाशोत्पलव्रीह्यग्रस्वविषाण
रा रत्नकलशान्हस्तैर्वहंतंभजे । गंडपालीगलद्दानपूरलालसमानसा द्विरेफान्कर्णतालाभ्यां वारयंतंमुहु
र्मुहुः कराग्ररत्नमाणिक्यकुंभवक्त्रविनिर्गतैः रत्नवर्षैःप्रीणयंतंसाधकान्मदविह्वले माणिक्यमुकुटो
पेतं रत्नाभरणभूषितं ध्यायेन्मंत्रं जपेन्मंत्री चतुर्लक्षंसमाहितः ततः सहस्रसंयुक्ते चत्वारिंशत्सहस्रके
दशांशं जुहुयाद्द्रव्यैरष्टभिर्मोदकादिभिः तर्पयेद्दिनशोविघ्नं प्राग्लक्षेनैववर्त्मना प्रागुक्तेपूजयेत्पीठे
विधिनागणनायकं त्रिकोणवाह्ये सर्वादिचतुर्दिक्षुसमर्चयेत् प्रथमस्य विल्वमूलायः श्रियं श्रीपति
मर्चयेत् पद्महस्तमयरायप्रशांखवक्रधरोहरिः इतिणवस्तूताधोगौरींगौरीपतिंयजेत् पाशांकुशधरा

...गौरीरंकस्थलधरो हरः पश्चिमे पिप्पलस्याधो रतिं रतिपतिं यजेत् रतिर्हृत्पलहस्ता स्यात्कोदंडशर
धरः स्मरः सौम्ये प्रियंगुवृक्षस्याधो महीं पोत्रिणमर्चयेत् शुकव्रीह्यग्रहस्ता भूर्गदाचक्रधरः पतिः षट्स
कोणेषु संस्थाप्यामोदाद्याः प्रियान्विताः आमोदं सिद्धिसहितमग्निकोणे समर्चयेत् समृद्ध्या गुणमा।
भ्यर्चेत्प्रमोदं वह्निकोणतः सुमुखं कांतिसंयुक्तमीशकोणे समर्चयेत् दुर्मुखं मदनावत्या यजेद्दक्ष
णकोणके विघ्नं मदद्रवायुक्तं कोणे नैर्ऋते यजेत् वायव्ये विघ्नकर्तारं द्राविण्या सहसंयजेत् पाशां
कुशाभयाभीष्टधारिणोरुणविग्रहाः गंडभीतिगलद्दानस्रवयौवनसुखोद्भवाः विघ्नास्तन्मदाः सर्वाः
सदा सस्मितलोचनाः पुष्करस्था भुजपाशैरनालिंगितप्रिया षट्कोणपार्श्वयोः शंखपद्मनिधी क्र
मात् निजप्रियाभ्यां सहितौ शंखपद्मादीरितलक्षणौ केसरेष्वंगषट्कं स्याद्ब्राह्म्याद्याः पद्ममध्यगाः बहिर्लोके
श्वराः स्युरस्त्रा वज्रादीनि ततः परं इत्थं जपादिभिः सिद्धः प्रयोगान्स्वमनीषितान् साधयेद्दशभिर्द्रव्यैरन्यैर्वा
कल्पचोदितैः पद्महोमेन भूपालस्तत्पन्नीकृतपलैः शुभैः मंत्रिणः कुमुदैः पुष्पैर्विप्रान्पिप्पलसंभवैः स
मिद्भिरेनं नृपतीनुडुंबरसमुद्भवैः ललैर्वैश्यान्वटोद्भूतैः शूद्रान्मंत्री वशं नयेत् मधुना स्वर्णलाभः स्यादु
दुग्धेन लभते गाः आज्यहोमेन महतीं श्रियमाप्नोति मानवः दध्ना सर्वसमृद्धिः स्यादन्नैरन्नपतिर्भवेत्
वृष्टिकामः प्रजुहुयाद्वेतसानां समिद्वरैः कुसुमैः कुसुमैर्हुत्वा वासांसि लभते चिरात् प्रत्येकमादौ मूले
न चत्वारिंशत्प्रतर्पयेत् ततस्तु तः एवं च श्रीशौ शंखपद्मनिधी पुनः नामादिबीजसहितौ तर्पयेत्स्वप्रियान्वि
तौ तर्पणे नाम नाम्नां स्वीयां मिश्रमाप्नोति मंडलात् स्मृतिः संमासमौ विंडुयुक्तं च बीजमीरितं ॥ श्रीशा
कीति प्रथमर्थः एवं प्रणव श्रीशक्तिस्मरभूगणपतिबीजान्युच्चार्य चतुर्थ्यंतेन गणपतिमुच्चार्य पा।

गा॰ दा॰
ति॰
६४

64

आहरवरदसर्वजनंमेवशमानयठःठःस्वाहाकारः एषोष्टाविंशत्यक्षरः महागणपतिमंत्रः षड्बीजाः
स्वबीजेनेति ॐ ह्रीं श्रीं क्लीं ग्लौं गां हृदयाय नमः इत्यादिप्रकारेण न्यासं कुर्यात् अथवा गां हृदयाय नमः
श्रीं गीं शिरसे स्वाहा ह्रीं गूं शिखायै वषट् क्लीं गैं कवचाय हुं ग्लौं गौं नेत्रत्रयाय वौषट् गं गः अस्त्राय फट्
गंडपालीगंडस्थलं गलद्दानपूरः स्फुरन्मदप्रवाहः भ्रूबीजमुद्धरतिस्मृतिः गकारः मांसलकारः स्फुर
द्रूपविंदुयुक्ते अनुस्वारयुक्ते ततः ग्लौं इति सिद्धं यंत्रमुद्धरति ॥ बीजंषट्कोणमध्येस्फुरदनलपुरो।
तारगंदिक्षुलक्ष्मीमायाकंदर्पभूमीसदनुरसपुटेष्वालिखेद्बीजषट्कं तत्संधिषुगमंत्रान्वसुदलकम
लेमूलमंत्रस्यवर्णान्शिष्टान्पत्रेषुविद्वान्विलिखतुगणशक्तिंतत्पमंत्रंपलाशे । आवीतंलिपिभिःक्रमो
त्क्रमवशात्पाशांकुशाभ्यामपि स्यादेतद्धिह्रितयेनवेष्टितमिदंयंत्रंगणाधीशितुः लाक्षाकुंकुमरोचनामृ
गमदैर्भूर्जेविरेखेह्यथवा संलिख्याभिवद्धलभेतसकलैःसंप्रार्थनीयांश्रियं । उक्तंमहागणपतेर्विधाने
स्मरसंजिते सर्वसिद्धिकरंपुंसांसम्यक्पुरुषार्थदं ॥ बीजषट्कोणमध्यइति अस्यार्थः त्रिकोणंलि।
खित्वा तन्मध्येप्रणवं तन्मध्येगंतद्बहिः षट्कोणंत्रिकोणाद्बहिः विलिख्ययथाक्रमं श्रींह्रींक्लीं इतिलिखे
त् षट्कोणेषुप्रणवादिषट्बीजानिलिखेत् कोणसंधिषुगमंत्रान् तदुपरि अष्टदलपद्मंकृत्वा
तद्दलेषुशास्त्रयस्त्रयः प्रत्येकमवशिष्टवर्णान्तत्पमंत्रपदलेलिखेत् पश्चाद्बहिरनुलोमविलोमगैः प
र्वाणट्वर्णैर्वेष्टयेत् तदुपरिपाशांकुशबीजाभ्यां तदुपरिवसुधाविंबाभ्यांवेष्टितमेतद्यंत्रंमुक्तफल
प्रदं मंत्रांतरमुद्धरति ॥ मायाविरिपदद्वंद्वंततोगणपतिंवदेत् खड्गीशपावकोपश्चाद्धरदांतेपुनर्व
देत् सर्वलोकंमेपदांतेवशमानायठद्वयं षड्विंशत्यक्षरोमंत्रोभजतांकल्पपादपः गणकःस्या।

ऋषिश्छंदो गायत्रं देवतास्य मनोः विरिविघ्नेश्वरः प्रोक्तो भजतां कल्पपादपः अंतःकरणवेदेषु भूतपंचवि
लोचनैः एवं विभक्तैर्मंत्रार्णैर्मायाद्यैरंगकल्पना महागणपतेः प्रोक्ता स्थाने मंत्री विचिंतयेत्। सिंदूराभ
मिभाननं त्रिनयनं हस्तैश्च पाशांकुशौ बिभ्राणं मधुमत्कपालमनिशं साध्यैंदुमौलिं भजे पुष्ट्याश्लिष्टतनुं
ध्वजाग्रकरया पद्मोल्लसद्धस्तया तद्योन्याहितपाणिमात्तवसुमत्पात्रोल्लसत्पुष्करं। चतुर्लक्षं जपेन्मंत्री
तद्दशांशं हुतक्रिया प्राक्प्रोक्तैरष्टभिर्द्रव्यैस्त्रिमधुरैः समीरिता एवं सिद्धे जयेत्पीठे नीत्वादिनवश
क्तिके मूर्तिं मूलेन संकल्प्य तत्रावाह्यार्चयेद्विभुं मिथुनाद्गतिरामासादामोदाद्यैर्दिगंबरैः द्वितीयांगम
तीयास्याद्यव्यष्टैर्मातृभिः स्मृता पंचमी लोकपालैः स्यात्षष्ठी वज्रादिभिः स्मृता इति सिद्धमनुर्मंत्री प्र
फुल्लैः सरसीरुहैः चतुरुत्थाहृष्टशागाः सर्वं तंडुलैस्तिलमिश्रितैः हुत्वाप्रियमवाप्नोति मोदकैराज्यलोलितैः
हुत्वा विनयमाप्नोति पार्थिवो गुडभूमिश्च मधुरत्रयेण हवनेवशं नयति पार्थिवान् भक्ष्यभोज्यादिकैस्स
र्वं हुत्वाभीष्टानि साधयेत्॥ मायेति मायाबिन्दुर्लोवा विरिपदद्वंद्वं हेस्वरूपं रवङ्गीशो वकारः पावको रेफः
वरवरदस्वरूपं ठनरत्सष्टुम् एषविरिगणपति मंत्रः षट्विंशत्यक्षरः अंतःकरणं चत्वारि वेदश्चत्वारि
ठषुप्रचभूतानि ठषपंचविलोमेन हृदयम् मायासर्वत्रात्रुयस्पते ठकुनवंगजाननं ध्वजोलिंगं स्पष्टार्थ
परं मंत्रांतरमुद्धरति ॥ शक्तिरुद्धं निजं बीजं महागणपतिं वदेत् ॐ नमश्चिवस्यः प्रोक्तो मंत्रोयं द्वादशा ना
क्षरः गणकः स्याद्दृषिश्छंदो गायत्री निचृदादिका उदिता देवता तंत्रैर्नाम्ना शक्तिगणाधिपः व्यस्तैः समस्तै।
मंत्रस्य पदैरंगानि कल्पयेत्। मुक्तागौरं मदगजमुखं चंद्रचूडं त्रिनेत्रं हस्तैः स्वीयैर्दधतमरविंदांकुशौ च
कुंभं ग्रंकस्थायाः सरसिजरुचः स्वध्वजालं विपाणेर्दक्षा योनौ विनिहितकरं रत्नमौलिं भजामः। लब्ध

मेकं जपेन्मंत्रं ग्रहस्थैपेसदशांशतः जुहुयाद्दर्विनेवश्चौदिनशोदेवमर्चयेत् शाक्ताके पूजयेत्पीठे शाक
प्रोक्ते नैव वर्त्मना हुते वक्त्ररवंडैर्मेनिमान् रात्रप्रियमवाप्नुयात् नारिकेलफलैस्तद्वदिमापक्वफलैस्ततः
वशायत्यखिलं लोकं एणुकैः शर्करान्वितैः वशंनयति राजानं समकाभिर्ब्राह्मणाग्नुमैः हुतहोमेन यनवा
ज्ञायतेनात्र संशयः ॥ शक्तिरुद्धे निजे बीजे भुवनेश्वरीसंपुटित गणपतिबीजं महागणपतौ तिस्त्र।
रूपं इष्टं तेच तत्पश्चात्ते शाग्निवसः स्वाहा पञ्चदशाक्षरोमंत्रः प्रतिरोहितार्थमपरं मंत्रांतरमुद्धरति ॥
शक्तिरुद्धे निजे बीजे वशमानय तद्धृदयं नामाद्यो यंसमाख्यातो रुद्रसंख्याक्षरो मंत्रः रक्षाद्याः सर्वमुक्ताः
स्वरांगं मंत्रपदैर्भवेत् एकेनाद्यास्त्रिभिर्द्वाभ्यां त्रिभिर्द्वाभ्यामनेनतरं समस्तेनात्र माख्यातमंगकॢप्तिरियं म।
ता। हस्तैर्विभ्रत मित्तदंडवरदौपाशांकुशौ पुष्करस्पृष्टस्वर्णमदाववरागमनयाश्लिष्टो भुजाग्रस्पृशा रत्ना
मोघ्यविघ्ननाशनया त्रिनयनं वंद्यार्थ चंद्रं जपाराके हस्तिमुखं स्मरामि सततं भोगातिलोलं विभुं। लक्षत्रयं
जपेन्मंत्रमिक्षुदंडैर्दशांशतः ग्रहस्थैः रजस्पृष्टकेवीजं हुयान्मंत्रसिद्धये स्वगुरुं धनधान्याद्यैः प्रीणयेत् प्रीत
मानसः स्वजामर्वेवदुद्दिष्टाततः काम्यानि साधयेत् हवास्पैविमधुकैर्वशयेद्भुविपार्थिवान् वत्थ्यौ
नारिकेलेन महतीं श्रियमश्नुते लवणैर्मधुसंयुक्तैर्वशयेद्वनिताजनं ॥ शक्त्याद्युद्धमिति स्वबीच्छ।
कपुटितं गणपतिबीजं वशमानयस्वरूपं द्धृदये स्वाहा करांगेयोनिर्धनाग्र लिंगाग्र मंत्रांतरमाह ॥
मंवर्नैर्नि त्रसंयुक्तः पार्थिवज्ञासनस्थितः प्रसादनायत्स्यन्मंत्रः स्वबीजाद्योदशाक्षरः गणकोमुनिरस्यस्या
द्विराट्छंदउदाहृतं लिप्रसादेनविघ्नोदेवनामन्नुदाहृता दीर्घयुक्तेनबीजेनषडंगानिप्रकल्पयेत्।
पाशांकुशौ कल्पमुद्रां विषाणं दधतस्वशुंडाहितनबीजपूरः रक्तस्त्रिनेत्रस्तरुणेंदुमौलिर्हारोज्वलो हस्ति

मुखोवताहः । लक्षंतन्मपेन्मनुपसंतोतेन्जुहुयाद्दशांशतस्तिलैः समधुत्रितयैर्द्विजैरथवाष्टभिरीरितैः प
कान्तरोदितपीठवक्ष्यमाणेनवर्त्मना पूजयेद्गणपंयथाविधि धूपदीपैर्गजाननं अंगानिपूर्वमावेष्ट्य विघ्ना
नष्टौयजेन्ततः विघ्नंविनायकंशूरंवीरंवरदसंज्ञकं एकवक्त्रंचैकरदंलंबोदरमनंतरं पश्चाद्ग्रेयजेन्म
ध्याङ्गाद्यास्तदनंतरं लोकपालांस्तदस्त्राणिविघ्नराजसमीरिता आज्याक्तैर्जुहुयात्तिलैर्मन्त्रवान्वा
स्तरागद्भवेत् पायसान्नेनमहतींश्रियमाप्नोतिमानवः आज्यहोमेनवशयेत्प्राणिनःसकलान्सुधीः ना
रिकेलफलंपक्वंलोष्टचर्मसमन्वितं जुहुयात्मनसहमंत्रीमंत्रसास्तिद्धिमाप्नुयात् जुहुयादष्टभिर्द्विजैर्मे
धुरत्रयसंयुतैः वशयेत्पार्थिवान्सर्वान्सन्मन्त्रीविधिनामुना दिनादिशुचनसूत्रवारिंशद्धारेणुभोदकैः त
र्पयेद्विघ्नराजस्यमस्तकेश्रीप्रसिद्धये । पाशांकुशौकल्पलतांस्वदंतेनकेरैवंहूंतेकनकाद्रिकांते सो
पानपेत्मादिननाथविश्वादायांतमंभोजगतंविचिंत्य । आगमकमस्त्रंसंप्रोक्तान्प्रयोगान्मनुनामुना
नैरस्मिन्नथवाप्रोक्तान्कुर्यान्मंत्रीविधानवित् ॥ संवर्तकःतकारः नेत्रयुक्तः इकारयुतःपाशः पा
कारः वह्न्यासनः रेफयुक्तः प्रकृतिर्भवति प्रसारनायस्वरूपं एतत् नमःगणपतिर्वीजाय लोष्टचर्म
समन्वितं कपालउपरितन्मुखाच्छादनसहितं दिनादिशुपतःएवंमंत्रोन्तस्मात् ॥ पंचांतकोविंदुयुतो
कर्ण वामैर्विभूषितः नारादिहृदयांतोयंहेरंभमंत्रीरितः चतुर्वर्णात्मकोन्देणांचतुर्वर्गफलप्रदः ष
ड्दीर्घभाजावीजेनषडंगानिप्रकल्पयेत् । मुक्ताकांचननीलकुंदघुसृणच्छायैस्त्रिनेत्रान्वितै नी
गास्यैर्हरिवाहनेशशिधरंहेरंभमर्कप्रभं दृप्तंदानमभीतिमोदकरदांटंकंशिरोक्षात्मिकांमालांमु
द्गरमंकुशंत्रिशिखकंदोर्भिर्दधानंभजे । लक्षत्रयंजपेन्मंत्रंदशांशंजुहुयात्तिलैः नीवारादिभि

शा. टी. नेपीठे देवं हेरंबमर्चयेत् ॥ पंचांतक इति गकारो बिंदुयुक्तः वामकर्णउकारः ततः शून्यरादिः प्र
ति. णवादिः हृदयांतो नमोंतस्त्वष्टवर्णात्मकः ष्रुस्टर्णऊरूमे नागास्येगजमुखैः मूर्धानमित्येणाव्ययः
९९ हविवाहने सिंहवाहने दानेवरदं टंकोङ्कुरः शिरोभिश्च ग्रथितं मालो त्रिशिखे त्रिशूले आसनमंत्रमुद्धरे
ति ॥ प्रणवः कवचं हंहं महासिंहाय गां ततः हेरंबेति पदं पश्चादासनाय हृदंततः अयमासनमंत्रः
स्यान्मूदध्यादस्यनासने नागादिविघ्नराजेनमूर्तिंतस्य प्रकल्पयेत् आवाह्यपूजयेत्तस्यामंगावरणसंयु
ते वाह्येलोकेश्वराः स्युश्चावज्राद्यैनिततः परं एवमभ्यर्चयेत्त्रिंसाधयेन्मनीषिणो मोदकैर्जुहुयात्
षष्ठामष्टमंगौकृतसैस्तथा चतुर्दशीदिने एवं जुहुयाद्दोद्धिकानामय पभिर्देवाः प्रजुहुयान्मेशीपर्वदिने
ष्ठ व साधयेत्सकलान्कामानयत्नेनैव साधकः ॥ प्रणवइति कवचं हंहं हेकारं हंहं महासनाय स्व
रूपं हेरम्बस्वरूप आसनायस्वरूपहृदविनः नमोविनः एष आसनमंत्रः यंत्रमुद्धरति ॥ अंभो
जे प्रथमं लिखेद्रसदलमध्ये सरोजांतरे साध्याख्यां बहिरंगमंत्रविलसत्किंजल्कसंशोभितं पत्राण
मुदरे विभज्य सनिशामालामनंशेषितान् षट्वर्णान्स्वरमे दले परिवृतं शक्त्याशकारेणतत् । रोचना
मदकाश्मीरैर्भूर्जपत्रे विलिख्य तत् वेष्टितं स्वर्णपट्टेन लोहैस्त्रिभिरनुक्रमात् धारयेद्धाहुनायंत्रं स
र्वकामानवाप्नुयात् ॥ अंभोजमिति अस्यार्थः प्रथमं षड्दलपद्मं कृत्वा तत्कर्णिकायां गणप
तिवीजमध्ये नाम विलिख्य केसरस्थाने षट्कोणे हृदयं शिरः शिखाकवचानि पूर्वं दक्षिणोत्तरे
षु अस्त्रं पश्चिमकेसरस्थाने नेत्र मित्येवं प्रकारेणांगमंत्रान्विलिख्य पूर्वादिषट्पत्रमध्ये यथाक्रमं
मालामंत्रवक्ष्यमाणं स्वनिशः समशो विभज्य लिखेत् पश्चाद्बहिः सकलागमभुवनेश्वरी वीजेन मकारे

66

एवं वेष्टयेत् स्वर्णरजतताम्रैर्वेष्टयेत् एतद्यंत्रमुत्तमफलप्रदं मालामंत्रमुदाहरति ॥ शक्तिं क्रौं एह्येहि भगवन्सर्वं खा
भुवांतेस्यान्त्यवीजं हृदयं ततः एह्येहि भगवन्सर्वं खादय स्तंभय द्वय सर्वविघ्नाधिपायोतेश्चैतं स- दय स्तंभय द्वयं
वार्थसिद्धिदं प्रवदेत्सर्वदुःखप्रशमनाय पदं ततः भुवनेशीस्यवीजं शांत्रतिः पावकवल्लभा पुनरे
क्रौंमायांतः पंचपंचदशाक्षरः मालामंत्रोयमत्युग्नान्त्ययोगान्साधयेत्सुधीः ॥ शक्तिः भुवनेशी
क्रौंशं प्रणवांतेवीजं गणवीजं हृदयं नमः सर्वविघ्नाधिपाय सर्वार्थसिद्धिदाय सर्वदुःखप्रश-
मनाय एह्येहि भगवन् सर्वं खादय २ स्तंभय २ भुवनेश्वरिं स्वाहा पुनरं क्रौंमायावीजं पंचपं
चपंचाशदक्षरः मंत्रोत्तरमाह ॥ ताराखंडस्वराः क्रमीनिः स्वरोणान्तरैरितः भुवनेनिः समवर्णाः
स्वब्रह्मण्यात्मको मन्त्रः वह्निवीजेन षड्दीर्घयुक्तेनांगक्रियामता । सिंहवाहनकांतिमिंदुवदनं ।
केसरहारादिभिर्दिव्याभरणैर्विभूषिततनुं स्वर्गस्यसौख्यप्रदं अभयं नामयशक्तिं क्रौं कूटयं वरकौ-
गरागोत्थकं स्वब्रह्मण्यं अगपाश्रहेरणमतोभीतिप्रणाशोद्यतं । लक्षमेकं जपेन्मंत्रं मासेन हवि
षा ततः दशांशं जुहुयाद्देवं ब्राह्मणानपि भोजयेत् धर्मादिकल्पितपीठे वह्निमंडलमध्यमे एज
येद्विधिना देवं स्वपवारैर्यथोचितैः केसरेषुंगपूजास्यान्प्रमध्यगतानिमान् जयंताख्यमग्निवेशं
कृत्तिकापुत्रसंस्कं अनंतरं भूतपतिं सेनान्यं गुहसंज्ञकं हेमचूलं विशालाख्यं शक्तिं शूलकरान्यजे
त् दिक्शूलाग्रेषु स्वांतरिदेवसेनापतिं पुनः विघ्नं मेघांततो वज्रकोणस्थो शक्तिं क्रौं कूटौ मयूरं द्विप
मध्यंद्यावासोलोकेस्वरान्पुनः धनाग्निनेषामंतेस्युः स्वब्रह्मण्यार्चनेरितः स्वाङ्गभिर्भेस्यभोस्याद्यैः
षष्ठांशं प्रोक्ष्य द्विजो एजयेद्देवता ब्याक्रमारान्ब्रह्मचारिणः संतानेविजयं वीर्यं रक्षामायुःश्रियंप

कुमारभुक्तौ पुनरात्महेतोः पयोधरौ पर्वतराजपुत्र्याः प्रक्षालयंतं करसीकरेण मौग्ध्यात्तु तेनाग ॥ मुखं भजामि ६

शा॰ टी॰ ति॰ ६७ शः प्रदध्यात्साधकस्याशु सम्यक् एषः स्मराचिंतः जपतर्पणहोमादौ विघ्नेशं सर्वसिद्धिदं प्रीणयेदना

यासेन सामान्ये सर्वसंपदा। ॐकारमाद्यं प्रवदंति संतो वाचः श्रुतीनामपि यं गृणंति गजाननं देवगणा

नतांघ्रिं भजेहमर्धेन्दुकृतावतंसं। पादारविंदार्चनतत्पराणां संसारदावानलभंगदक्षं निरंतरं निर्गत

दानतोयैस्तं नौमि विघ्नेश्वरमंबुदाभं। कृतांगरागं नवकुंकुमेन मत्तालिमालां मदपंकलग्नां निवारयंतं

67 निजकर्णतालैः को विस्मरेत्पुत्रमनंगशत्रोः। शंभोर्जटाजूटनिवासिगंगाजलं समादाय करांबुजेन ली

लाभिराराच्छिवमर्चयंतं गजाननं भक्तियुतो भवामि। यदा समुद्धूतगजास्यहस्ते ये शीकराः पुष्कररंध्र

मुक्ताः व्योमांगणे ते विचरंति ताराः कालात्मना मौक्तिकतुल्यभासः। क्रीडारते वारिनिधौ गजास्ये वेला

मतिक्रामति वारिपूरे कल्पावसानं परिचिंत्य देवाः कैलासनाथं श्रुतिभिः स्तुवंति। नागाननेनागकृतो

त्तरीये क्रीडारते देवकुमारसंघैः त्वयि क्षणं कालगतिं विहाय तौ प्रापतुः कंदुकतामिनेन्दू। मदोल्लस

न त्पंचमुखैरजस्रमध्यापयंतं सकलागमार्थान् देवानृषीन्भक्तजनैकमित्रं हेरंबमर्कारुणमाश्रयामि।

पादांबुजाभ्यामतिवामनाभ्यां कृतार्थयंतं कृपया धरित्रीं अकारणं कारणमाप्तवाचां तं नागवक्त्रं न

जहाति चेतः। येनार्पितं सत्यवतीसुताय पुराणमालिख्य विषाणकोट्या तं चंद्रमौलेस्तनयं तपोभि

राराध्यमानंदघनं भजामि। पदं श्रुतीनामपदं स्तुतीनां लीलावतारं परमात्ममूर्तेः नागात्मको वा पुरु

षात्मको वा त्वभेद्यमाद्यं भज विघ्नराजं। पाशांकुशौ भग्नरदं त्वभीष्टं करैर्दधानं कररंध्रमुक्तैः मुक्ता

फलाभैः पृथुशीकरौघैः सिंचंतमंगं शिवयोर्भजामि। अनेकमेकं गजमेकदंतं चैतन्यरूपं जग

दादिबीजं ब्रह्मेति यं ब्रह्मविदो वदंति तं शंभुसूनुं शरणं भजामि। स्वांगस्थिताया निजवल्लभाया

स्त्रीवृन्दालोकनलोलनेत्रं स्मेराननाब्जं मदवैभवेन रुद्धं भजे विश्वविमोहनं तं । य एवमासाद्य
गजाननं त्वां सर्वाणि शास्त्राणि पठंति तेषां त्वत्तो न चान्यत्प्रतिपाद्यमेतैस्त्वदस्ति चेत्सर्वमसत्यकल्पं
हिरण्यगर्भं जगदीशितारं कविं पुराणं रविमंडलस्थं गजाननं ये प्रविशंति संतस्ते कालयोगैस्त्वम।
हं प्रपद्ये । वेदांतवेद्यं पुरुषं भजेऽहमात्मानमानंदघनं हृदिस्थं गजाननं यन्महसा जनानां विघ्नांधय।
कारो विलयं प्रयाति । शंभोः समालोकनजटाकलापे शशांकखंडं निजपुष्करेण स्वभग्नदंतं प्रविचिं
त्य सौम्यादाकृष्टकामः शिवमाननोतु । विघ्नार्गलानां विनिपातनार्थं यं नारिकेलैः कदलीफलाद्यैः
प्रतारयंतो मदवारणास्यं प्राप्नुवंत्यभीष्टमहं भजामि । यैस्तैरनेकैर्बहुभिस्तपोभिराराध्यमाद्यं गज।
राजवक्त्रं स्तुत्यानया ये विधिना स्तुवंति ते सर्वलक्ष्मीनिलया भवंति । इति श्रीशारदातिलके त्रयोद
शः पटलः १३ ॥ तारमिति तारः प्रणवः खड्गीश्वरः वकारः कूर्मः शकारः सनिः स्वरः केवल।
मंगनमात्रं तत्स्वकारः भुवनेतिस्वरूपं तत्र एतत्सिद्धं ॐ वशंभुवनमः ```` समस्ताकोमंत्रः शोभ।
निगद्य व्याख्यातम् इति श्रीशारदातिलकटीकायां त्रयोदशः पटलः १३ ॐ गणपतिमंत्रकथनानं
तरं वंद्यमंत्रवक्तुमारभते ॥ अथोच्यते वंद्यमंत्रोऽमनुः सर्वसमृद्धिदः खड्गीशास्योभृगुर्विंदुमनुस्वा
स रसमन्वितः सोमाय हृदयांतोयं मंत्रः प्रोक्तः षडक्षरः ऋषिरुक्तोऽभृगुश्छंदः पंक्तिः सोमोऽस्य देवता दी
र्घभाजां तु वीजेन मनोरंगक्रियामता । कर्पूरस्फटिकावदातमनिशं पूर्णेंदुविंबाननं मुक्तादामवि
भूषितेन वपुषा निर्मूलयंतं तमः हस्ताभ्यां कुमुदं वरं च दधतं नीलालकोद्भासितं स्वस्यांकस्थमृगो
दिताश्रयगुणं सोमं सुधाब्धिं भजे । रसलक्षं जपेन्मंत्रं साधको विजितेंद्रियः तत्सहस्रं प्रजुहुयात्पा।

मा

शा॰ दा॰ यसेन ससर्पिषा सोमं तं स्वर्जिते पीठे पूजयेद्रोहिणीपतिं अंगानि केसरेष्वस्य स्त्वं देव्यः पत्रमध्यगाः रोहि
ति॰ णी कृत्तिका भूयो रेवती भरणी पुनः रात्रिरार्द्रा ततो ज्योत्स्ना कला हारसमप्रभाः सितांबरधराश्चक्का
५८ हारविभूषणाः पयोधरभराक्रांता रचितांजलयः शुभाः वहुभानसमानसोमदविभ्रमसंकुला समम
ध्यः सरोजास्यः वेंदुविंवनिभानना आदित्यमंगलबुधमंदवाक्पतिराहवः शुक्रकेतुयुताः पूज्याद्दला
68 ग्रेष्वग्रहाष्टमी स्वस्ववर्णाविरोपेताः स्वनामाद्यर्णबीजकाः रक्तारुणश्वेतनीलपीतश्यामसितासिताः वा
मोरुन्यस्तहस्ताश्च दक्षिणेनाभयाभया अंबुजापाकरो भानुर्दंष्ट्राभीमस्तथा शनिः राहुर्विकृतवक्त्रः स्या
त्केतुः स्याद्रचितांजलिः लोकपालास्ततः पूज्या वज्राद्यैश्च सह क्रमात् एवं सिद्धमन्त्रे मंत्री संपदवसन्निभे वे
न् चंद्रेश्वरीकमध्यस्थं नारहारविभूषणं तारापतिं स्मरन्मंत्री त्रिसहस्रं समं जपेत् राज्यं धान्यं दरिद्रोऽपि प्रा
प्नुयाद्धस्तगतं नरः एवं कर्कसंक्रमेप्रेक्ष्य शशिनं भूमि चिंतयेत् रोगापमृत्युदुःखानि जित्वा वर्षशतं वसेत्
ब्रह्मचर्यरतः शुद्धः स्थले लक्षमिदं जपेत् निपाने भुगते मघः शाम्भुयाद्यत्नवर्जितः जितेंद्रियो जपेन्मंत्रं पू
र्णमास्यां विशेषतः भवेत्सौभाग्यनिलयः संपदां परमो निधिः ग्रहोत्थानि रोगाननभिचारत्रुपद्रवान्
विद्विषामपि संघातं नाशयेन्मन्त्रनायकः पौर्णमास्यां निराहारो दद्यादर्घ्यं विधूदये ॥ अस्येति मंत्र
द्वयति एवं द्वीपाः वकारः भृगुः सकारः विंदुरनुस्वारः मनुवरः औकारः ततश्चनिस्त्रो इति सिद्धं अस्ये
त्वन्यथाहरंति सौ इति प्रवाममेवं संप्रदायिकः सोमाय स्वरूपं हृदयांतो नमोंतः पषषडक्षरो सोममंत्रः
समलतं षट्लंतं पौर्णमास्यामिमरः प्रोक्तमेतेषु यः स्पष्टार्थः अर्घ्यदानप्रकारमेवाह ॥ प्राक्स्ना
नगायत्रेऽर्घ्याङ्गुलमंडलत्रयं निधाय पश्चिमे मंत्री मंडले विहितासने मध्यस्थं स्थापयेत्पात्रं

इत्याराधनशेषतः अथास्मिन्मंडले सोममर्चयित्वा तु जानिते गजन्तेचषकंभद्रस्यापयेन्नरतः स्वयी
गोत्रयेनसमाहर्यस्पृष्ट्वा तं पूजयेन्मंत्रं अष्टोत्तरशतं पश्चाद्विद्यामंत्रेण देशिकः दद्याद्दक्षिणशाकाय
सर्वकामार्थसिद्धये अनेन विधिना कुर्वन्प्रतिमासमतंद्रितः षण्मासाभ्यंतरे सिद्धिं साधकेंद्रः समश्नुते
श्रियासमन्वितात्वान्सौभाग्यं विपुलं यशः कन्यामिष्टामवाप्नोति कन्यापि वरमीप्सितं बहुनाकिमिहो
क्तेन सर्वं दद्यात्रिशापतिः ॥ प्राकप्रागमिति चषकमर्घ्यपात्रे विद्यामंत्रमेवोद्धरति ॥ विद्ये विद्या
मालिनि स्वाचंद्रिण्येतेततो भवेत् पुनश्चंद्रपुटि विस्वाहा विद्यामंत्र उदाहृतः ॥ चंद्रिणि चंद्रमुखे
स्वाहा मंत्रः अष्टोत्तरं स्वर्यमंत्रमुद्धरति ॥ तारो रुद्रेणाभ्युतः पश्चाद्वामकर्णविभूषितः वह्न्यास
नो मरुच्छेषः सनेत्रो विसर्गपश्चिमः अष्टात्तरो मनुः प्रोक्तो मातुरभिमतप्रदः देवभागो मनुः प्रोक्तो गा
यत्रीछंद ईरितं आदित्यो देवता प्रोक्तो दृष्टादृष्टफलप्रदः ॥ तारः प्रणवः रुद्रेणा स्वरूपेण युतः।
सकारः कामवर्णः ह्रकारश्चतः वह्न्यासनो मरुत् रेफसहितः यकारः ततः वहतिसिद्ध शेषः
अनंतरं मकारः सनेत्रः उकारसहितः अत्रिः दकारः ततोदि इतिभवति ```` मकारानंतरायेम
षड्गमंत्रानुद्धरति ॥ सत्याय हृदयं प्रोक्तं ब्रह्मणे शिर ईरितं विष्णवे स्याच्छिखा वर्म रुद्राय परिकी यं
र्तितं अमये नेत्रमाख्यातं शर्वायास्त्रमुदाहृतं तेजोज्वलमणिक्रंफट्हितांताः इत्थमीरिताः अंग
मंत्राः पुनर्न्यसेत्समवमूर्तीर्यथाक्रमं आदित्यं विन्यसेन्मूर्ध्नि रविं मुखे गले न्यसेत् हृदये भानुमाख्यातं
भास्करं गुह्यदेशतः सूर्यं चरणयोर्न्यसेत्सह तैः सत्यादिपंचभिः प्रधानमूर्तिप्रतिमाः सर्वाभरण
भूषिताः मूर्धास्यकंठहृदयक्रतिनाभिधजौत्रिषु मंत्रवर्णाञ्न्यसेदष्टौ प्रत्येकं प्रणवादिकान् एवं

शा. ता.
ति.
६९

न्यस्तशरीरोसौ चिंतयेत्तेजसां निधिं । रक्ताब्जयुग्माभयदानहस्तं केयूरहारांगदकुंडलाढ्यं माणि-
क्यमौलिं दिननाथमीडे बंधूककांतिं विलसत्त्रिनेत्रं । वसुलक्षं जपेन्मंत्रं ससिद्धिः सौरशास्त्रवि-
त्तत्सहस्रं प्रजुहुयात्सौराब्जैरभिजितेंद्रियः पीठसंज्ञके प्रथमं दिक्षु मध्ये च संयजेत् प्रभूतं विम-
लं सारं समाराध्यमनंतरं परमादिसुखं पीठं स्वबिंबांतं प्रकल्पयेत् दीप्ता सूक्ष्मा जया भद्रा विभूतिर्वि-
मला पुनः अमोघा विद्युता सर्वतोमुखी पीठशक्तयः ॥ ततस्त्वसमायाः तेजोज्वालामणिं हुं फट् स्वा-
हा हृदयाय नमः ब्रह्मणे तेजोज्वालामणिं हुं फट् स्वाहा शिरसे इत्यादि सर्ववत् षडंगन्यासः अं-
गमंत्रा ईरिताः इत्यत्र नेन संबंधः हृस्वैरित्यादि सत्यादिपंचभिः ओं पं उं रं ग्रं प्रभृतिभिरित्यर्थः पीठ-
स्त्रावसरे यमीदृशं तां .... प्रागेवोक्तस्थाने सुप्रभूतादीन्संसृज्य पश्चाद्धर्मादिसंज्ञेति तत्रेयं पीठशक्त-
यः प्रदर्श्यंते ॥ दीप्तदीपशिखाकारबीजात्मानः संविदुः क्रमात् अक्लीबहृस्वत्रितयस्वरान्विंदुमि-
श्रितान् ॥ नपुंसकचतुष्टयं ऋ ॠ ऌ ॡ तद्व्यतिरिक्तस्वरान् अं ईं ऊं एं ऐं ओं औः इत्येतान्स्वरान् अमा
शक्तीनेवीजत्वेन विदुः जानंति देशिकाः पीठमंत्रमुद्धरति ॥ वेदत्वं वचनं ध्यांते ब्रह्मविष्णुशि-
वात्मकं सौराय योगपीठाय नमः पदमनंतरं पीठमंत्रोयमाख्यातो दिनेशस्य जगत्पतेः नारादि-
कं खखोल्काय नमः स्वमूर्तिकल्पना सावित्रीसर्वलोकानां तस्यामावाह्य पूजयेत् अंगानि पूजये-
द्दावेदिक्षु केसरेष्वर्कमूर्तयः आदित्याद्याश्च तत्प्रोक्ताः शक्तयः कोणपत्रगाः स्वस्वनामादिवर्णाः सुस-
संबीजान्नमोन्तक्रमात् उषा प्रभा प्रज्ञा संध्या शक्तयः परिकीर्तिताः पत्राग्रेषु [illegible] वरुणाम
र्चयेत् वज्रादीन्पूजयेत्पश्चात् [illegible] ततो वहिः इंद्रादयस्तदस्त्राणि यथार्हं समर्चयेत् एवं संसृज्य

विधिवद्भास्करं भक्तवत्सलं दद्यादर्घ्यं प्रतिदिनं वारे वा नस्यवोदिते प्रभाते मंडले कृत्वाष्टदलं पीठ
मर्चयेत् पत्रं ताम्रमयं प्रोक्तं तोयपात्रं हि मनोरमं विधाय तत्र मन्त्रेणापूरयेत्तु शुभोदकैः कुंकुमं रोचना
रागैरक्तचंदनैर्वेणवान् करवीरजपाशालीकुशश्यामाकतंदुलान् निक्षिपेत्सलिले तस्मिंस्तत्रैकं सं
कल्प्य भानुना सांगमर्चयेत्तस्मिन्भास्करं प्रोक्तलक्षणं गंधपुष्पादिभिर्वैद्यैर्यथाविधिविधानवित्
तत्पिधाय जपेन्मंत्रं सम्यगष्टोत्तरं शतं पुनः संपूज्य गंधाद्यैर्जानुभ्यामवनीं गतः आमस्तकं तदुद्धृत्य
मोत्रिमावरणे रवौ दृष्टिं विधाय सैकेन मूलमंत्रपियाजमन् दद्यादर्घ्यं दिनेशाय प्रसन्नेनांतरा
त्मना कृत्वा पुष्पांजलिं शेषां जपेदष्टोत्तरं शतं यावदर्घ्यामृतं भानुः समादत्ते निजैः करैः तेन तत्स्मो दि
नमणिर्दद्यात्तस्मै मनोरथान् अर्घ्यदानमिदं पुंसामायुरारोग्यवर्द्धनं धनधान्यपशुक्षेत्रपुत्रमित्रक।
लत्रदं तेजोवीर्ययशःकांतिविद्याविभववाक्प्रदं ॥ वेदादितिचतुर्थ्यंतः ब्रह्मविष्णुशिवात्मकायसौ
राययोगपीठायनमः स्वरूपं अर्घ्यदानप्रकारमाह ॥ आकाशमग्निदीर्घेंदुसंयुतं भुवनेश्वरी सर्ग
न्वितो भृगुर्भानोस्मृतो मन्त्रीरितः आधाराद्वियदाग्रांतं कंठादाधारकावधि मूर्धादिकंठपर्यंतं म
क्रमाद्बीजत्रयं न्यसेत् षड्दीर्घस्वरयुक्तेन मध्येनांगानि कल्पयेत्। रक्तांबुजासनमशेषगुणैकसिं
धुं भानुं समस्तजगतामधिपं भजामि पद्मद्वयाभयवरान्दधतं कराब्जैर्माणिक्यमौलिमरुणांगरु।
चिं त्रिनेत्रं । ध्यात्वा लक्षं जपेन्मंत्रमाज्येन दशांशतः तिलैर्वा मधुरासिक्तैर्जुहुयाद्विजितेंद्रियः एवं
केऽर्कजयेत्पीठे विधानेनामुना रविं प्रथमावृतिरंगैः स्यात्सोमाचंद्रादिभिर्ग्रहैः तृतीया लोकपालैःस्यात्स्व
नर्थीस्यानदाद्यैः इति संपूज्य निर्माल्यं तेजश्चण्डाय दापयेत् अर्घ्यं प्रागीरितं दद्याद्ध्यानं वै संयतेंद्रियः

शा॰ दा॰ ति॰ ८०

सोपि रत्नैः पवनेयान्मंत्रपीठान्यशः पश्चात् वस्त्राणि भूषणादीनि दद्यात्तस्मैन संशयः ॥ आकाशमि
ति आकाशः हकारः अग्निः रेफः दीर्घः आकारः इंदुः बिंदुः एतैः संपिंडितं प्रथमाक्षरं ह्रां इति भवति
भुवनेश्वरीबीजं द्वितीयं सर्गान्वितः भृगुः स इति तृतीयाक्षरं एवं त्र्यक्षरात्मको मन्त्रः स्पष्टार्थमपरम्
मंत्रान्तरमाह ॥ आकाशमग्निपवनसंयुतं नादीर्घबिंदुमत् मार्तंडभैरवेनाम बीजमेतदुदाहृतं ॥

70

आकाशं हकारः अग्निरेफः पवनो यकारः संयुतः आकारः अर्धीशः ऊकारः बिंदुरनुस्वारः एतैः
संपिंडितो मार्तंडभैरवनामा एकाक्षरो मंत्रः तत्त्वस्य ह्र्यूं इति सिद्धम् एतदेव बीजं बिंबबीजप्रदितं
सर्वकामार्थदमित्याह ॥ प्रदितं बिंबबीजेन सर्वकामफलप्रदं दांतेदहननेत्रेंदुसहितं तदुदीरि
तं ॥ बिंबबीजमुद्धरति दांतमिति दांतो पकारः दहनो रेफः नेत्रमुकारः इंदु बिंदुः एतैः संपिंडि
तं प्रुं इति भवति ॥ एवं कृत्वा बीजेन पंचमूर्तीः प्रविन्यसेत् मध्यमादिकनिष्ठांतमंगुलीषु क्रमादि
माः ॥ अस्यार्थः प्रत्येकं संपुटितेन मूलबीजेनेति वक्ष्यमाणस्थानेषु न्यसेत् मूर्तीर्दर्शयति ॥
सूर्यो व्योमा भास्करो भानुतनोरविर्दिवाकरौ शिरोवदनहृत्पाददेशेषु ताः पुनः ॥ अंगन्यासमाह ॥
दीर्घयुक्तेन बीजेन नेत्रांतांगानि विन्यसेत् व्यापकं मूलबीजेन कुर्वीत तदनंतरं ॥ ह्रां ह्रीं इत्यादि प्र
कारेण बीजेन ध्रां ध्रीं इति वा न्यासः ॥ ध्यानमाह । हेमांभोजप्रवालप्रतिमनिजरुचिं चारुखट्वांग
पद्मौ चक्रं पाशं सृणिमत्रितिविशा मत्तमालाकपालं हस्तांभोजैर्दधानं त्रिनयनविलसद्देववक्त्रा
ठप भिरामं मार्तंडवल्लभार्यं मणिमयमुकुटहाररक्तं भजामः । लक्षत्रयं जपेन्मंत्री बीजेबिंबप्रदीक्षितं
दशांशं कमलैर्जुहुयान्मधुरोक्तैः पीठे दीप्तादिभिर्युक्ते कर्णिकायां मघादिकः पूर्वादिदिक्ष

संश्लस्य मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् आवाहय्य यजेद्देवं वक्ष्यमाणविधानतः सूर्यादीशान्तगो दिक्षु विदिक्षु
संप्रकल्पयेत् अंगान्यजाय यथा पूर्वं नेत्रमीशानदिग्गते ग्रहानष्टौ ततो बाह्ये लोकपालांस्ततः परं अ
स्त्राणि च यजेन्मंत्री मार्तण्डभैरवं इति सिद्धिमनुर्मंत्री साधयेदिष्टमात्मनः शालात्यतिलविल्वानां
लक्षहोमात्त्रिधिर्भवेत् राजवृक्षसमुद्भूतैः पुष्पैर्होमो रमाकरः जपाकुसुमहोमेन वश्यायत्तविराड्।
पान् मातुलुंगफलैर्हुत्वा धनमिष्टं लभेन्नरः इदं मंत्रं जपन्मर्त्यः कीर्तिं प्रज्ञां बलं द्युतिं वाक्सिद्धिममि
तां लक्ष्मीं सौभाग्यमपि साधयेत् ॥ खद्योतं गगनस्थं भानोस्त्रिप्रसिद्धं खद्योतमेवं परे सूरयः अंकुशः
वेदवह्निवर्णक्रमाद्देवं दिवाकरमंत्रमाह ॥ वियदर्धेन्दुललितं तदादि सर्गसंयुतः अजपा व्योम
त्रुः शोकोऽष्टाक्षरः स्वरपादपः ऋषिर्ब्रह्मास्य नो देवी गायत्री छंद ईरितं देवता जगतामादिः संप्रोक्तो गि
रिजापतिः ह्रस्वाद्यड्दीर्घयुक्तेन कुर्यादंगक्रियां मनोः । उद्यद्भानुस्फुरिततडिदाकारमर्धाम्बिकेशं पा
शाभीतिवरदपरशून्संदधानं कराब्जैः दिव्याकल्पैर्नवमणिमयैः शोभितं विश्वमूले सौम्याग्नेयं वपुर
वतु वश्चंद्रचूडं त्रिनेत्रं । भानुलक्षं जपेन्मंत्रं पायसेन ससर्पिषा दशांशं जुहुयात्सम्यक् ततः सिद्धो भ
वेन्मनुः दीप्तादिशक्तियुते पीठे प्रागुक्ते पूजयेद्विभुं मूलेन मूर्तिं संकल्प्य यजेदंगादिभिः सह हरंतु वसुन
रवैरादिदलेषु विदिक्षु च अर्चयेत्तु नागाञ्जनामग्न्याद्यान्महिमाहिन् पुनः लोकेशांस्तदस्त्राणि पूजयेद्देव
मन्वहं अर्घ्यं च विधिवद्दद्यात्प्रागुक्तेनैव वर्त्मना मंत्राप्तमात्राम्भोजे धृतं कुंभे निधायते पिधायवा
मदृस्तेन न्यस्तमंत्रेण संयुतः अष्टोत्तरशतं मंत्रं जपेत्तोयं सुधामयं स्नात्वा तेनाभिषिंचेद्यः स भवेद्वि
गामयः अमृतारोग्यविभवान्मितं लभते नरः अनेनैव विधानेन विषार्तो निर्विषो भवेत् ॥ विंदुः

ता

प्र॰ सा॰
वि॰
७८

ष्मां विगलन्त्या यापरिप्लुते मंत्रात्मवीजे ततः प्रद्योतस्मरमामृतेन शशिना संसिक्तमाद्यं स्मरन् मंत्री मंत्र
मिमं जपेद्विषगदोन्मादापमृत्युज्वराग्नितापविषशत्रुविजिघांसुविभवो जीवेत्समं बंधुभिः ॥ वियदिति हका
रः अर्धेंदुरनुस्वारः ततो हमिति सिद्धं तदादिः सकारः विसर्गसहितः ततो हंसः इति सिद्धं हंसकारयु
क्तेन सकारेण नादेशेन षडंगानि कुर्यात् इत्यर्थः अष्टदलपद्मे लिखित्वा दिग्दलेषु क्रमेण हृदयाय न
मः वसवे नमः नराय नमः वराय नम इति पूजयेत् मंत्राद्यमातृकाख्ये पद्मे विलिख्य तत्कर्णिकायां
हंसमंत्रं लिखेत् मंत्रं भविंदुभ्यामिति योगप्रकारं सफलं निरूपयति हंसः इत्यत्र विंदुभ्यां विगलद्भ्यां
स्नुधापारिमितं परिमितं मंत्रात्मवीजं सहस्रपत्रं संचिन्त्य ततस्तस्मात्सकारात्तरात् प्रद्योतस्मरमामृते
इ शशिना अमृतमयपरिप्लुतविंदुना संमिश्रमाद्यं हकारान्तरमेव विलोमेन संस्मरन् जपतः फल
माह । मंत्रीति इदानीमग्निमंत्रमुद्धरति ॥ वाह्नित्रयमग्निः स्याज्जातवेदः इहावह सर्वकर्माणि सा
धय साधयाग्निप्रियांततः नाराद्योयमंत्रः प्रोक्तः पंचविंशतिवर्णवान् ऋषिर्भृगुर्भवेच्छंदो गायत्रं देव
तानलः विभक्तैः पंचभिः षड्भिः चतुर्भिः पंचभिस्त्रिभिः द्वाभ्यामंगक्रिया प्रोक्ता वर्णैर्मूलमनुः क्रमात् ॥
उद्धारः स्पष्टः नाराद्यः पंचविंशत्यक्षरोग्निमंत्रः ॥ ध्यानमाह । अर्कस्पाससकं स्वर्णमालमरुणस्रक्चंद
नालंकृतं ज्वालापिंगजटाकलापविलसन्मौलिं स्रुक्स्रुवाकरं शक्तिस्वस्तिकदर्भमुष्टिकजपस्रक्क
वाभीवरान् दोर्भिर्विभ्रतमर्चितं त्रिनयनं रक्ताभमग्निं भजे । गुरोर्लब्ध्वा मंत्रं मंत्री चतुर्दशपाशुपोषितः ज
पेल्लक्षसहस्राणि शुद्धाचारो जितेंद्रियः अमावस्यादिने विप्रान्भोजयेन्मधुरोत्तरैः मत्स्यैर्मांसैर्यथाश
क्ति दद्यात्तेभ्यो दक्षिणां भक्त्या स्वयं समानीय होमद्रव्याणि शोधयेत् अपरेदिनमारभ्य होमं कुर्यादतंद्रितः

क्रमाद्धुतसमिद्व्रीहितिलाज्यैर्हविष्टकैः प्रत्येकमष्टोत्तरशतं जुहुयाद्दिनशः सुधीः दशाहमेवं निर्व
र्त्य विधानेन विधानवित् दत्वा पूर्णाहुतिं सम्यगेकादश्यां द्विजोत्तमान् संभोज्य तर्पयेद्दिने यथाविभव
मादरात् गुरवे दक्षिणां दद्यात् करुणां गां पयस्विनीं वासांसि धनधान्यानि दत्वा संप्रीणयेद्गुरुं स्वमंडला
न्तः प्रजपेत्सप्तलीहेमनवशक्तिकं पीतश्वेतारुणा कृष्णा धूम्रा नीला स्फुलिंगिनी रुचिरा ज्वालिनी प्रोक्ताः कृ
शानोर्नवशक्तयः स्वबीजेनासनं दद्यान्मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् अथ संपूजयेद्वह्निं विधिना प्रोक्तलक्षणे
अंगपूजा परा प्रोक्ता मूर्तीरष्टौ दलेष्विमाः जातवेदः सप्तजिह्वा हव्यवाहनसंज्ञकः अश्वोदरजसंज्ञो न्यः
पुनर्वैश्वानराह्वयः कौमारतेजः स्याद्विश्वमुखो देवमुखः परः अर्च्याः स्वस्तिकशक्तिभ्यां विराजितकरां
बुजाः लोकेशानर्चयेद्बाह्ये वज्राद्यायुधसंयुतान् इति संपूज्य पित्रिं संजपेन्मन्त्रं सहस्रकं जायते वत्सराद्दे
वधनधान्यसमृद्धिमान् साध्यमन्त्रं प्रजप्य जुहुयाद्वत्सराल्लभते श्रियं कुसुमैर्बिल्वसंभूतैस्तत्संदधितैर्द्युतैरन्
ते करवीरप्रसूनैर्वा मंडलात्स्याद्धनसमृद्धिमान् षण्मासात्कपिलासर्पिषा जुहुयाद्वत्सरान्तरे तस्य संजायते ल
क्ष्मीर्लक्ष्मीस्सैलोक्यवेदिता शालिभिर्जुहुयान्नित्यं विधिनाष्टोत्तरशतं व्रीहिगोमहिषद्राद्यैर्धनैर्नृतस्य वर्ध्य
ते तिलहोमेन महतीं श्रियमाप्नोति मानवः पलाशबिल्वखदिरशमीदूर्वामहीरुहान् विकंकतार
ग्वधयोः समिद्भिः करवीरजैः प्रसूनैः कुमुदैः पद्मैः कल्हारैररुणोत्पलैः जातीप्रसूनैर्दूर्वाभिर्नित्यमष्टोत्त
रशतं पृथक् जुहुयान्मन्त्री प्रतिपत्प्रथवाः सुधीः साधयेदखिलान्कामान्षण्मासान्नात्र संशयः ॥ँ मा अंगे साधकोत्तिं
तृलक्षाणि षोडशलक्षाणि अपरेदिने प्रतिपदं इतरेऽग्रेऽथः स्युः स्वमंडलान्तमग्निमंडलान्ते स्वबी
जेन अग्निबीजेन रेफेण निगदव्याख्यानमपरम् मंत्रान्तरमाह ॥ ॐ तिष्ठ पुरुष हूयाद्धरिपिंगल

अ ख्यादयःश्रयाप्रोक्ताः षट्भूतकरणेपश्चिमि : १

शा. ति.
७२
72

तस्यैरं लोहितान्तपदं देहिमे ददापय ठद्वयं वन्हिविंशत्यक्षरात्मा समृद्धिमन्त्र ईरितः वन्हिभिर्युगलैर्ना
र्णैर्मूलमंत्रसमुद्भवैः विदधीत षडंगानि जातियुक्तानि मंत्रवित् । स्वर्णाभश्वेतनिर्मितं हृतवरं हंसिद्धर
पुंजप्रभं ज्वालाभिर्निचितांगरोमनिचयं कान्त्या जगन्मोहनं अश्वाकारमनर्घ्यरत्नविलसद्भूपालसत्के
यूरं रत्नैरिंद्रियनिर्गतैर्वसुमतीमाच्छादयंतं स्मरेत् । लक्षमन्त्रं जपेदेनं पयोन्नेन समर्पिषा दशांश
ञ्जुहुयाद्धोमेऽरगाग्निमंत्रं स्मरन् पीठे शाग्नीरितेभ्यर्च्य तदंगैर्मूर्तिभिः सह आशापालैस्तदीयास्त्रैरभ्य
र्चेदश्ववाहनं प्रातःस्नानरतो मंत्री सहस्रं यो जपेन्मनुं जित्वा रोगान्स जीवेत श्रियावर्षशतं नरः सत्यमा
र्णे जले स्थित्वा भानुमालोकसंयुतः वत्सरः सहस्रं प्रजपेन्नित्यं संवत्सराविधि अपमृत्युभयं रोगान्कृत्यादारि
द्रसंभवान् क्लेशान्विनिर्जित्य तेजस्वी जीवेद्वर्षशतं सुधीः कृत्तिकायां प्रतिपदि स्थालीहोमो यमप्रदः द
भाशमीसमिद्भिर्वा प्रतिपत्सु भवेद्धुतं रत्नवान्निर्भवेदास्यैः पयो ग्रामं सवाम्रयात् तैलसंसिक्तिषनीघृ
तैरिष्टराष्ट्रं जयेन्नृपः अश्वत्थसमिधो मेषीघृताक्ता जुहुयान्नरः कन्यामिष्टामवाप्नोति सा पतिं प्राप्नुयाद
रं स्वदासेन कृतो होमो ज्वरनाशकरः परः समारं जुहुयान्मंत्री वेश्यकन्यास्तु मे शुभैः साज्यैः सहस्रमचिरान्म
हतीं श्रियमाप्नुयात् मासं क्षीरेण गव्येन क्षीराहारो जितेन्द्रियः सहस्रं जुहुयान्मंत्री संपदामधिपो भ
वेत् आरग्वधहवी होमेन जीवेद्वर्षशतं नरः अष्टोत्तरशतं नित्यं हविषा मृतमुद्रया जुहुतो जायते ल
क्ष्मीर्धनधान्यसमृद्धिदा प्रतिमासं प्रतिपदि जुहुयाद्युते हुतैः श्रीर्भवेन्महती तस्य षण्मासादनपायि
नी अरुणैः कमलैः फुल्लैर्मधुरत्रयसंयुतैः जुहुयाद्वत्सरार्धं यः स भवेदिंदिरापतिः अरुणाब्जैस्त्रिमधु
रैर्जुहुयाद्वत्सरं सुधीः सहस्रं वत्सरार्धेन भवेद्भूमिपुरंदरः वत्सरं जुहुतस्तस्य सा लक्ष्मीरिंद्रेण वांछिता

जुहुयाद्दग्धतालेवैडैः पयोक्तैः समवासरे त्रिमधूक्तं प्रतिदिनं मंत्रविद्विजितेन्द्रियः कृत्वाद्रोहस्थ्वरोन्मादरो
गान्जित्वा निरंतरं जीवेद्वर्षशतं भूत्वा तेजसा भास्करप्रभा करवीरजपापुष्पपलाशान्दधभूरुहान् प्रसूनैः
कुसुमैः कुलेकुरैदैर्जातिसंभवैः पुष्पैर्हुत्वा त्रिमधाक्तैर्मंत्री प्रतिपदं प्रति आप्नुयान्महतीं लक्ष्मीं वत्सरा
द्दाक्षिताधिका प्रादायतेऽलप्रस्थं निर्मलं साधु शोधितं गोदुग्धेन हविः कृत्वा केवलेन तेन कल्पयेत् आ।
ज्याक्तेन तन्मात्राय पञ्जिते हव्यवाहने गंधपुष्पादिभिः सम्यक् प्रपिवाष्टोत्तरशतं जुहुयात्प्रतिपद्यग्निं ध्या
त्वा तत्र गविग्रहं नाप्नुयेत् वत्सरादर्वाग् लक्ष्मीं त्रैलोक्यमोहिनी मंत्रेणानेन संजप्तं वर्चा वाटे दिनागमे भा
रती निवसेत्तस्य मुखांभोजे सुनिश्चला अष्टोत्तरशतं जप्तं जलं प्रातः पिबेन्नरः जठराग्निर्ज्वलेत्तस्य ह
तेनैव हुताशनः कृत्वा नवपदान्माने मंडले प्राग्धीविते कलशान्नवकल्याणान्स्थापयेत्पाकवर्त्मना
त्तीरवृक्षत्वगुत्थैः क्वाथैः स्नात्वा पूरयेत्क्रमात् वस्त्रादिभिरलंकृत्य नवरत्नानि निक्षिपेत् मध्ये संपूजये
दग्निंमूर्तीरष्टौ दिशां क्रमात् कुंभेषु गंधपुष्पाद्यैर्धूपदीपैर्मनोहरैः स्पृष्ट्वा जपेन्नरः कुंभं मंत्रमष्टोत्तरं।
शतं अभिषिंचेत्ततः साध्यं विनीतं दत्तदक्षिणं ज्वरग्रहमहारोगदारिद्र्याशौचविनिर्मुक्तः जीवेद्वर्षशतं
सम्यगभिषिक्तः श्रियासह ॥ इति श्रीशारदातिलके सूर्यवेदाग्निमंत्रकथनं नाम चतुर्दशः पटलः १४
अथ वक्ष्ये महामंत्रान्निस्मृतः सर्वार्थसाधकान् यस्य संस्मरणान्मर्त्यो भवाब्धेः पारमाप्नुयात् तारे नमः प
दं स्याद्भगवते दीर्घसमन्वितौ पवनो णाय मंत्रोऽयं प्रोक्तो वस्वक्षरान्वितः साध्यो नारायणः प्रोक्तो मुनिश्छं
दउदाहृतं मंत्रस्य देवी गायत्री देवता विश्वरूपयः क्रुद्धोल्काय हृदाख्यातं महोल्काय शिरः स्मृतं वी
रोल्काय शिखा प्रोक्ता द्युल्काय कवचं स्मृतं सहस्रोल्काय अस्त्रं क्रमं गजभिरिये मनाः भूयाद्वर्णैर्म।

पा॰ द्वा॰ ति॰ ७३ पृ॰

73

नेः षड्भिः षडंगानि समाचरेत् अवशिष्टैः पुनर्वर्णैर्विन्यसेत्कलितः हृदयोः अष्टादिकमंत्रेण मंत्रवर्णान्
स्तनौ न्यसेत् आधारे हृदये वक्त्रे दोर्मूले पुनासिके कंठनाभौ हृदि कुक्षौ पार्श्वे पृष्ठे पुनस्तथा मूर्धास्थाने
च श्रवणे प्राणे षान्तदनंतरं दोर्मूले संधि अंगुलेषु यान् प्राणेषु हृदि मूर्धान्तमाख्यातकं वीसोहं ज्ञेयाप
दहये पृष्ठे कुक्षौ न्यसेद्दन्ताग्रे शोभापदेषु च वक्त्रे शंखगदांभोजपद्मे वर्हितो न्यसेत् अष्टार्णेष्टाक्ष
स्यान्मात्रेयैश्चापि आत्मना संयोगान्मतिरिभिः प्रोक्तो विशिष्टो द्वादशाक्षरः अतस्तन्मंत्रवर्णाय द्वादशाक्षर
संयुताः द्वादशादिन्यसहिता मूर्तीर्द्वादश विन्यसेत् केशवाद्यः क्रमाद्देवः स्वमाणविधानतः ललाटे।
केशवं धात्वाकृत्तो नारायणं पुनः अर्यम्णा हृदि मित्रेण माधवं कंठदेशतः वरुणेन च गोविंदं पुनर्दक्षिण
पार्श्वके अंशुर्नविष्णुं संस्थं भगेन मधुसूदनं गले विवस्वता पृष्ठे त्रिविक्रमं अनंतरं वामपार्श्वस्थं मित्रे
ण वामनाख्यं मंत्रांसके इन्द्रा श्रीधरनामानं गले पर्जन्य संयुतं हृषीकेशाद्यं पृष्ठे पद्मनाभं ततः परं
दामोदरं पश्चाद्दिष्टनाकरादिन्यसेत् द्वादशार्णमहामंत्रेण तेनामूर्द्धि प्रविन्यसेत् पुनः किरीटमंत्रेण व्या
पकं विन्यसेत्ततः अथ किरीटकेयूरहारमकरकुंडले चक्रशंखगदांभोजहस्तं पीतांबरधरं श्रीवत्सां
कितवक्षस्थलं शत्रुमुद्दीरयेत् श्रीभूमिसहितं स्वात्मज्योतिर्हृदयमुदाहरेत् पश्चाद्दीप्तिकराय निःसह
स्रादित्यतेजसे नमोन्तः स्वाहा यो येकिरीटमंत्रोरितः एवं न्यासं ततो कृत्वाध्यायेन्नारायणं परं। उद्य
त्कोटिदिवाकराभमनिशं शंखं गदां पंकजं चक्रं बिभ्रतमिंदिरावसुमती संशोभिपार्श्वद्वयं कोटीरांग
दहारकुंडलधरं पीतांबरं कौस्तुभोद्दीप्तं विश्वधरं स्ववक्षसि लसच्छ्रीवत्सचिह्नं भजे। विकारलक्षत्वेश
नेपन्मंत्रमेन समाहितः तद्दशांशं सरसिजैर्जुहुयान्मधुराप्लुतैः पीठं संपूजयेद्देवं विमलादिसमन्वि

ते विमलोत्कर्षिणी ज्ञाना क्रिया योगेन ततः परं प्रह्वी सत्या तथेशानानुग्रहा नवमी मता नमो भ
गवते सूर्याद्विसंवेष्ट्यपदं वदेत् सर्वभूतात्मने वासुदेवायेति वदेत् ततः सर्वात्मसंयोगपदाद्योग
पद्मपदं ततः पीठात्मने हृदन्तोयं मंत्रात्मासनादिरीरितः दत्वानेनासनं मंत्री मूर्तिं मूलेन कल्पयेत्
आवाह्य पूजयेद्देवं स्वागतादिक्रमादिभिः अंगान्यभ्यर्च्य मंत्राणि केसरेषु समर्चयेत् दलेषु वा
सुदेवाद्या मूर्तीः शक्तिसमन्विताः वासुदेवं संकर्षणं प्रद्युम्नमनिरुद्धकं हिमपीतनमालेन्द्रनी
लाभान् पीतवाससः शंखचक्रगदांभोजधराश्चतुर्भुजाः शान्तिं श्रियं सरस्वत्यां रतिं कोणद
गुरुश्रवित्ता: लेषु ताः श्वेतकांचनगोरोचनदूर्वावर्णा हेतीर्नवदलाग्रेषु चक्रं शंखं गदां च जे कौस्तुभं मुस
लं खड्गं वनमालां यथाक्रमात् रक्ताच्छपीतकनकश्यामकृष्णासितांशुवान् वहिरग्रे समभ्यर्चेद्
गरुडं कुंकुमप्रभं मुक्तामाणिक्यसंकाशौ दक्षिणोत्तरयोर्निधी ध्वजं वरुणदिग्भागे श्यामलं पूज
येत् ततः अरुणं विघ्नमाग्नेये श्याममार्यं निशाचरे श्यामं डोगिं वायुकोणे सेनान्यं पीतमीश्वरे इंद्रा
दीन् पूजयेत् स्वाहद्वाद्यायुधसंयुतान् इति संपूजयेद्विष्णुं प्रोक्तैरावरणैः सह धर्मार्थकाममोक्षाप्तये
प्रण विष्णोः साधकसत्तमाः अथातो वैदिकं भगवते [stain] वासुदेवाय कीर्तितः प्रधानं वैष्णवे तंत्रे मंत्रोयं द्वाद
शाक्षरः ऋषिः प्रजापतिश्छन्दो गायत्री परिकीर्तिता देवतास्य मनोः प्रोक्ता वासुदेवो मनीषिभिः
तारेण हृदयं प्रोक्तं नम सा शिर ईरितं चतुर्वर्णैः शिखा प्रोक्ता पंचार्णैः कवचं मतं समस्तेन भवे
दस्त्रमंगकल्पनमीरितं मूर्ध्नि भाले दृशोरास्ये गले दोर्हृदयांघ्रिजे ॐ तेना भो भजे भा नु हृदये पा
दद्वये न्यसेत् विष्णुं शशधरं दं हृदकोटिसदृशं शंखं रथांगं गदा मंभोजं दधतं सिताब्जनिलयं कां

शा. टी.
ति.
८४

स्मा जगन्मोहनं श्यामवर्णं गदाहारकुंडलमहामौलिस्फुरत्कंकणं श्रीवत्सांकमुदारकौस्तुभधरं वं
दे मुनींद्रैः स्तुतं। वर्णलक्षं जपेन्मंत्रं दीक्षितो विजितेंद्रियः तत्सहस्रं प्रजुहुयात्तिलैराज्यपरिप्लुतैः
पीठे प्रागीरिते मूर्तिं मूलमंत्रेण कल्पयेत् पूजयेद्विधिनानेन वासुदेवं विधानवित् प्रथमावृतिरंगैः
स्याद्वासुदेवादिभिः परा शांत्यादिशक्तिसहितैः परा द्वादशमूर्तिभिः चतुर्थी मरनाथाद्यैर्वज्राद्यैः पं
चमी मता एवं संपूजितो विष्णुः प्रदद्यादिष्टमात्मनः पायसेन घृताक्तेन मंत्रवर्णसहस्रकं जुहुया
न्मनसः शुद्ध्यै समिद्भिः क्षीरभूरुहान् तत्संख्यया पयोक्ताभिः सर्वपापविमुक्तये हृल्लेखाबीजयुग
ले रमाबीजयुगं ततः लक्ष्मीवासुदेवाय हृदंतः प्रणवादिकः चतुर्दशाक्षरः प्रोक्तो मंत्रोयं स्मरपाद
पः हृदयं शक्तिबीजाभ्यां रमाभ्यां शिर ईरितं लक्ष्मीप्रोक्ता शिखा वर्म वासुदेवाय कीर्तितं नमसा
स्त्रं समुद्दिष्टं सर्वं नारादि कल्पयेत् विद्युच्चंद्रनिभं वपुः कमलजा वैकुंठयोरेकतां प्राप्तं स्नेहवशा
न्नरत्नविलसद्भूषाभरालंकृतं विद्यापंकजदर्पणं मणिमयं कुंभं सरोजं गदां शंखं चक्रमसूनि वि
भ्रदमितो दिश्यात् श्रियं वः सदा। वर्णलक्षं जपेदेनं तत्सहस्रं सरोरुहैः होमं कुर्यात् द्विकसितैर्मधु
रत्रयसंप्लुतैः पूजा स्याद्वैष्णवे पीठे द्वादशाक्षरवर्त्मना पायसेन कृतो होमो लक्ष्मीवश्यप्रदो भवेत्
मधुराक्तैस्तिलैर्हुत्वा सर्वकार्याणि साधयेत् नागोद्हिमैर्वपद्माढ्यैः स्मरपतिर्भवेत् महाबला।
षट्‍दंष्ट्रं मंत्रराडष्टादशाक्षरः ऋषिर्विराट् छंदो देवता दधिवामनः हृदेकेन शिरो द्वाभ्यां शिखा
त्रिभिरुदाहृता कवचं पंचभिः प्रोक्तं नेत्रं तावद्भिरक्षरैः द्वाभ्यामस्त्रमिति प्रोक्ता प्रकारोङ्गस्य सूरिभिः
मूर्ध्नि भाले दृशोर्युग्मे कर्णनासोष्ठतालुषु कंठे बाहुद्वये पृष्ठे हृदयोदरनाभिषु गुह्योरुजानुयुग्मेषु
भा

74

जंघयोः पादयोर्न्यसेत् अष्टादशमनोर्वर्णान्यस्यैवं विचिंतयेत् । मुक्तागौरं नवमणिलसद्भूषणं
वेदसंख्यैर्भृंगाकारैरलकनिकरैः शोभिवक्त्रारविंदं हस्ताब्जाभ्यां कलशममृततोयाभिपूर्णं दध्यन्ना
पूर्णकनकचषकं धारयंतं भजामः । गुणलक्षं जपेन्मंत्रं तद्दशांशं घृतप्लुतैः पायसान्नैः प्रजुहुयाद्दद्या
न्नैवेद्यं यथाविधि । वैष्णवे कल्पिते पीठे प्राग्युक्तेन समर्चयेत् मूर्तिं मूलेन संकल्प्य वक्ष्यमाणविधानतः
षडंगानि समभ्यर्च्य केसरेषु यथाविधि अभ्यर्च्य वासुदेवादीन्ध्वजादीनर्चयेत्ततः ध्वजं चैवैनतेयं च कौ
स्तुभं वनमालिकां शंखं चक्रं गदां शार्ङ्गं दलेषु संप्रपूजयेत् केशवाद्यान्दलाग्रेषु इंद्रादींस्तदनंतरं
वज्रादीनि निगमानष्टौ समावरणमीरितं विधानमेतद्देवस्य कीर्तितं सुरपूजितं पायसान्नेन जुहुयात्स
हस्रं श्रियमाप्नुयात् धान्यहोमेन धान्यानि शालिपुष्पासमुद्भवैः बीजैः सहस्रसंख्याकैः होमो भयविनाश
नः दध्योदनेन मधुना हुत्वा मुच्यते तुरगैः स्वर्णाद्यैर्विक्रमे रूपं जपेन्मंत्रः मनस्वधीः मंत्रोऽयं चाद्रवैल
घोनात्र कार्या विचारणा पुष्पैः संपाद्य देवेशं भिल्लो वा पूजयेत्सुधीः सर्गायितं समे नित्यं मरहितो श्रियम
श्नुते । समाध्यतारोललकर्णिकांतमष्टास्त्रैः कमलकेसराभ्यां मंत्रान्तरद्वंद्वपुनाष्टपत्रं पिष्टाणीयु।
ग्मो लसितान्यपत्रे । द्वादशांतरसंवीतं तद्बहिः मातृकात्तैः विद्याद्वेष्टितं यंत्रं सर्वसंपत्प्रदायकं
बुद्धिरत्नदमाभाष्य प्रणवो ह्रीं यशाहूतः सर्ववागीश्वरेत्ते च ववदे दीश्वरेत्यथ सर्ववेदमयाचिंत्यप
दांते सर्वं समुच्चरेत् वोपयद्धितयांतो यं तारादिस्त्रकर्णकः ऋषिर्ब्रह्मास्य निर्दिष्टश्छंदोऽनुष्टुबुदाहृ
तं देवतास्याद्धयग्रीवो वागैश्वर्यप्रदो विभुः तारेण पादैर्मंत्रस्य पंचांगानि प्रकल्पयेत् । शरच्छशांक
प्रभमच्छवर्णं मुक्तामयैराभरणैरुपेतं रथांगशंखौ चिनवाहुपुस्तं ज्ञानं हयनामकं भजामः ।। वर्णं

देशाकेन्द्रैः समाख्यातो रामो राक्षसमर्दनः दीर्घभाजास्ववीजेन कुर्यादंगानि षट्क्रमात् परः
अनंतोऽस्मासनः सेतुर्बीजं रामाय हृन्मनुः षडक्षरोऽय
ब्रह्मरंध्रे भ्रुवोर्मध्ये हृन्नाभ्यं घ्रियुग पादयोः ८३
मादिष्टो भजतां कामदो

शा० दी०
ति०
८५
75

लक्षं जपेन्मंत्रं ॐ दशांशैर्भस्मभः। दशांशं वै स्नवेहोमं जुहुयान्मंत्रसिद्धये अष्टाक्षरो दिने पीठं हृदयं पूर्वं
प्रपूजयेत् वीजेन मूर्तिं संकल्प्य वीजस्तु ह्रियते यथा वियज्जुयस्य मध्ये स्थाविन्दुमहीजमीरितं केसरे
षु वर्णैर्वेदास्त्रत्त दिक्षु समर्चयेत् विदिक्षु गंस्तुतिम्नाय सर्वेषां स्त्राणि पूजयेत् अर्चयेन्मत्रमध्ये तु वि
धानेनांगदेवताः वाह्ये लोकेश्वरास्तेषां वज्राद्यस्त्राणि संयजेत् एवं यो भजते देवं साक्षाद्रागोऽस्य रोभवे
न् विल्वैः फलैः कृतो होमः श्रीकरः परिगीयते ॐ दत्वा पुष्पाणि जुहुयादिच्छन्वाक् श्रियमव्ययां मत्रना
९
नेन संजप्तं स्तुतं ब्राह्मीरसे ... तं कविता मावहेत्तं सामनर्गलविजृम्भिणी वश्या मनेन संजप्तं भक्तयेन्मा
तरन्वहं सर्ववेदागमादीनां व्याख्याना जायते विरात् मनोरस्य समो नास्ति ज्ञाने सार्ये प्रदोमणिः ब्रह्मा
प्रोक्तोऽस्तु निच्छंदो गायत्रं देवता मनोः षडक्षराणि विन्यसेन्मंत्रस्य मनुवित्तमः। कालांभोधरकांतिकांत
मनिशं वीरासनाध्यासितं मुद्रां ज्ञानमयीं दधानमपरं हस्तांबुजे जानुनि सीतां पार्श्वगतां सरोरुहकरां
विद्युन्निभां राघवं पश्यंती मुकुटांगदादिविविधाकल्पोज्वलांगं भजे। वर्णलक्षं जपेन्मंत्रं दशांशं क
मलैः शुभैः जुहुयाद् चितेवह्नौ ब्राह्मणान्भोजयेत्ततः पूजयेद्वैष्णवे पीठे मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् श्री।
सीतायै दिक्षु ठान्तेन सीतां पार्श्वगतां यजेत् अग्रे पार्श्वद्वये शार्ङ्गःशरानेगानितद्बहिः हनूमंतं ससुग्रीवं भ
रतं सविभीषणं लक्ष्मणं गदशत्रुघ्नौ जाववंतं दले ष्विमान् वाचयंते हनूमंतमग्रतो ... त पुस्तकं प
से ङ्करतशत्रुघ्नौ पार्श्वयोर्धृतचामरौ धृतातपत्रे हस्ताभ्यां लक्ष्मणं पश्चिमे यजेन्नेत् स्वष्टिं जयंतं विजयं स
राष्ट्रं राष्ट्रवर्धनं अकोपं धर्मपालाख्यं सुमंत्रं च दलाग्रतः सर्वाभरणसंपन्नाल्लोकेशान् चयेत्ततः तद
स्त्राणि ततो वाह्ये वज्रादीनि प्रपूजयेत् एवं पूजादिभिः सिद्धमनोः कर्माणि साधयेत् जातीप्रसूनैर्जुहु

याम्बुदन्तोभः समुत्थितैः राजवश्याय कमलैर्धनधान्यादिसंपदे नीलोत्पलानां होमेन वश्ययेदखिलं
जगत् विल्वप्रसूनैर्जुहुयादिंदिरावाप्तये नरः दूर्वाहोमेन दीर्घायुर्भवेन्मंत्री निरामयः रक्तोत्पलहुतान्मं
त्रीधनमाप्नोति वांछितं मेधाकामेन होतव्यं पलाशकुसुमैर्नवैः नजन्मंभः प्रपिवेत कविर्भवति वत्सरा
त् तन्मंत्रितान्नं भुंजीत महारोगप्रमाप्नुयात् नारमध्ये विलिखेत् मंत्रं षट्सु कोणेषु सेषिबुंगमा।
योस्मरमपि लिखेत् कोणगेहेषु पश्चात् किंजल्केषु स्वरगणमथो पत्रमध्येषु मालामंत्रोन्यार्णान्रह
सुखमितान् अष्टमे पंचवर्णान्। दशान्तरेण संवेष्ट्य कादिवर्णैः भूपुरे दिग्विदिक्षु लिखेद्बीजं नरसिंह
वराहयोः नमो भगवते श्रीपाश्वलक्ष्मीरघुनंदन रक्तोद्भवविशदायांते मधुरं हि समीरयेत् प्रसन्नवदना
येति पश्चादमिततेजसे वालाय पश्चाज्ञमाय विस्मवेत्तदनंतरं प्रणवादिनमोंतोयं मालामन्त्र उदीरितः
जानकीवल्लभायाथ भवेत्तावकवल्लभा ह्रमादिरेष कथितो राममंत्रो दशाक्षरः जपादिसाधितं यंत्रं स्व
र्णपट्टादिकल्पितं वाहुनाविष्टतं दध्याद्विजयश्रीपराक्रमान् गदितो राममंत्रोस्य विधानस्मरणानितं
तारं नमो भगवते वराहरूपाय दमीरयेत् रूपाय भूर्भुवः स्वः स्यात्पतये तदनंतरं भूपतित्वं मे प्रदापतेदद्यांते
वद्दापय वह्निजायावधिर्मंत्रः स्यात्त्रयोविंशदक्षरः भार्गवोस्य मुनिराख्यातश्छंदोनुष्टुबुदाहृतं देव
तादिव्यवराहस्तो मंत्रस्य कथितो बुधैः एकदंष्ट्राय हृदयं व्योमोल्काय शिरः स्मृतं शिखा तेजोधिपतये
विश्वरूपाय वर्म च महादंष्ट्राय वास्त्रं स्यात्सर्वांगमिति कल्पयेत्। आपादं जानुदेशाद्धेमकनकनिभं
नाभिदेशादधस्तान्मुक्ताभं कंठदेशानरुणरविनिभं मस्तकान्नीलभासं हेतीहस्तैर्दधानं रथचरण
दरौ खड्गखेटौ गदां च शक्तिं दानाभये च त्तितिपरणालमहादंष्ट्रमाद्यं वराहं। लक्षमेकं जपेन्मंत्रमप्सु।

प्र॰ सा॰
टि॰
७९

गन्धैः समेतैर्हैः जुहुयान्मदशांशेन पीठे विष्णोः प्रपूजयेत् मूर्तिं मूलेन संकल्प्य वक्ष्यमाणविधानतः पू
र्वादिष्वथ दिक्षु द्वादशाङ्गानि पूजयेत् अग्निकोणे प्रपूर्वोर्ध्वं चक्राद्यस्त्राणि न हरिः चक्रं शङ्खमसिं खेटं
गदां शार्ङ्गं वराभये संपूज्य वाह्यलोकेशानां बहिरस्त्राणि पूजयेत् ध्यानादेवोपचारैर्य पाद्याद्यर्घ्यादिभिः स्व
ये परैः प्रपूज्य जपस्तस्यान्येन धान्यमहीश्रियः रवौ सिंहगते ह्यर्णा प्रकृत्य पते मिसितोपिलां पंचगव्येन प्रक्षा
ना लं टद्वयं मन्त्रेण जपेत् उत्तराभिमुखो भूत्वा नोशिलां निखनेद्भुवि शत्रुचोरमहापापैः कृतां वाधां विनाश
येत् भानुहृदये सौमवारे साध्यास्ते गात्रमाहरेत् मृत्तिकां संजपन्मन्त्री तां पुनर्विभजेत्त्रिधा प्रत्येकं काश १
शालिप्रपाकपात्रे तथा परे गोदुग्धे परमालोड्य शोधितैस्तन्दुलैस्तिपत् संस्कृते ग्रासपश्चेन्नमथ चरुं मन्त्री।
२ जपन्मन्त्रं प्रवर्तयेत् चरुं पश्चाद्गौरैरेव यथाविधि श्रपयीणादिके विष्णुपूजनाय स्तुतं चरुं जुहुयाद्दीपिते
वह्नौ यावदष्टोत्तरशतं एवं समन्त्रैः जुहुयात्तेन सिद्धये प्रातःकाले भृगोर्वारे स्वर्णं गृहीतलाजान् प्रा घ
६ दाय विशाखास्वेवं जुहुयात् सुधीः विरोधोत्र न भवति तैरेव सम्यग्याविपद्रवैः राजन्यतत्संयुक्ताभिः समि
द्भिर्मन्त्रनामस्त्रना त्रिसहस्रं प्रजुहुयात्सप्ताहः सर्वसंपदः शालिभिर्जुहुयात् बीजैर्दशसहस्राष्टोत्तरशतं स
प्तद्वीपान्समृद्धान्तःशोभितेनस्य मन्दिरे तावद्दास्येन जुहुयान्मेरुलास्वर्णमाप्नुयात् लाजैः कन्यामवा
प्नोति मधुकैर्निजवाञ्छितं मधुरत्रयसंसिक्तैर्जुहुयादुत्पलैर्नवैः महतीं श्रियमाप्नोति मेरुलास्य एवं
संख्यया । मध्ये बीजं मिलाक्षरं दशत्रप्रयुगेच्छकवर्णं षडस्रं लिखेत्तान्यासे थिरवृगाकरणदलेषु जं
केसरेषु ग्रन्थाणिपत्रमध्ये लिखेत्तु वसुमितान्स्वरवर्णांश्च तत्र शिष्टे पत्रे पुरस्ताद्दशदलकमले केसर
स्यमन्त्राद्ये। मन्त्रार्णान्वेदसंख्यान्दलमनुविलिखेदन्तमंतः स्थवाहो किंजल्कैः कादिवर्णैर्विकसितकमले

श्री

रू

षोडशारे यथावन्मंत्रार्णान्गमशाक्षरसुगतं तं शिष्टवर्णांल्लिखित्वा । तारत्माकोलवीजैस्तदनु
परिवृतं साध्यनामार्णसत्थे दमितं साध्यनामार्णैर्मंत्रवर्णैर्वहिः भूर्बीजेनास्त्रकोणेषु भूवीजं रौ
साध्यसंयुतं अष्टपत्रेष्ववाराहं भूवीजसहितं लिखेत् साद्यीशविंदुगगनं बीजं वाराहमीरितं रोचना
गुरुकर्पूरलाक्षाकुंकुमचंदनैः गोमयाभसितं संपिष्टैर्लिखेद्यंत्रं शुभेऽह्नि लेखन्या हेममय्या मंत्री सर्वका
मार्थसिद्धये स्वर्णपट्टे लिखेद्यंत्रं राज्यश्रीसमवाप्तये ग्रामसिद्ध्यै रजतजे ताम्रपट्टे धनाप्तये भूर्जपत्रे
निजेष्टाप्त्यै लोमेभूसिद्धये लिखेत् जपपूजादिभिः सिद्धं यंत्रं कुर्यान्निजेप्सितं ग्रामपत्तनराष्ट्रेषु यंत्र
मेतत्प्रसाधितं निखनेत्क्षुद्रभवारादौ सांगोदितसमर्चयेत् तत्क्षपमरणं वौरादि भूतव्यालमहाभयैः
देवं नशकातेपरंत्पृष्टं तत्र देवनावलात् हृदयं भगवन्मेसाहूता यैतदनंतरं पररूपतदेहं तं मंत्रोय ष्टितं तोयं प्रवादिकं
प्रणवादिकं एकोनविंशत्यर्णोऽयं वराहहृदयमीरितं वराहोऽस्य मुनिः प्रोक्तश्छंदो निचृदुदाहृतं देव
तास्य भूतानां प्रकृतिर्विसृयामता हृदयं त्रिभिराख्यातं वन्हिभिः शिर ईरितं त्रिभिः शिखा समुद्दिष्टा
पंचभिः कवचं मतं हाभ्यां नेत्रं समाख्यातं हाभ्यामस्त्रं पुनर्भवेत् मंत्रवर्णैः षडंगानि कुर्याद्देवं विधान
वित् । ध्यायामो विविधं प्रभुकरतलं भूषणं पद्मासनं निगमपयोधरवतां इंदीवरैर्हेनवशालिमंजरीष्ट
कंदधानां व सदाभजामहे । लक्षमेनं जपेन्मंत्री वराहहृदयमादरात् समर्पयिद्वापायसेन त्रुकुर्यान्त
र्पणं ततः तो विस्तोः पूजयेत्पीठे वस्यमाणविधानतः अंगानि पूजयेद्दादौ श्रुवन्हि जलमौतृत दिक रु
तेषु सम्भ्यर्च्य कोणपत्रेषु तत्कला आशापालाः पुनः पूज्या वज्राद्यस्त्रसमन्विता एवं सिद्धमनुं मंत्री
साधयेत्स्वमनोरथान् मधुरत्रयसंयुक्तैर्जुहुयात्करुणामलैः सहस्रं भूमसमृद्धिः स्यान्नयानीलोत्पलै

भवेत् प्रियं शुभ्रैर्मंत्रकैर्धनधान्यसमृद्धी श्रियः मंजरीशालिसंभूतां मधुरत्रयलोडितां जुहुयात्साधि-
तेवह्नौ मंडलात्स्याद्धरापतिः शुक्रवारे दिनमुखे गृहीत्वा साध्यभूरजं नामभिसविनिक्षिप्य शोधितेन्नवत-
पचेत् पयोघृताभ्यां सहितं जुहुयात्तेन नाशने षण्मासं शुक्रवारेषु हुनेदेवं प्राप्नुयाद्धरां यथामेवं जपन्मं
त्रीपद्मरत्नधरादिभिः यथार्थवल्लभः स्यात्मंत्रकार्या विचारणा। इति श्रीशारदातिलके पंचदशः पट
लः १५ ॥ अथाभिधास्ये विधिवन्नारसिंहमहामनुं उग्रवीरं वदेत्पूर्वं महाविष्णुमनंतरं ज्वलंतप
दमाभाष्य सर्वतोमुखमीरयेत् नृसिंहं भीषणं भद्रं मृत्युमृत्युं वदेत्ततः नमाम्यहमयं प्रोक्तो मंत्रो द्वात्रिंश
दक्षरः ऋषिर्ब्रह्मा समुद्दिष्टश्छंदोनुष्टुबुदाहृतं देवता नरसिंहोस्य सुरासुरनमस्कृतः वन्हिभिर्हृदयं व
दैः शिरस्तावद्भिरीरितं शिखा षड्भिः समादिष्टा षड्भिः कवचमीरितं तावद्भिर्नयनं प्रोक्तमस्त्रं स्यात्का
रणात्मकैः शिरोललाटनेत्रेषु मुखबाह्वग्रसंधिषु साग्रेषु कुक्षौ हृदये गले पार्श्वद्वये पुनः अपरांगे क
कुदि च न्यसेद्वर्णान्यथाक्रमात्। माणिक्याद्रिसमप्रभं निजरुचा संत्रस्तरक्षोगणं जान्वन्यस्तकरद्वयं त्रि
नयनं रत्नोल्लसद्भूषणं बाहुभ्यां धृतशंखचक्रमनिशं दंष्ट्राग्रवक्त्रोल्लसज्ज्वालाजिह्वमुदग्रकेशनिचयं
वंदे नृसिंहं विभुं। वर्णलक्षं जपेन्मंत्रं तत्सहस्रं च हुनेत्ततः पायसान्नैः प्रजुहुयाद्विधिवत्संस्कृतेनले प
वं कृते भवेन्मंत्री सिद्धमंत्रः प्रतापवान् इष्ट्वा प्रागीरिते पीठे मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् पूजयेद्विधिवत्सां
देतच्छत्रुमनन्यधीः अग्न्यादीन्समाराध्य दिग्दलेषु यजेत्क्रमात् पत्नीर्दृशकरं शेषमुद्रा यानि यथाक्रमं
श्रियं ह्रियं धृतिं पुष्टिमष्टादिक्षु यजेत्ततः लोकपालाः समभ्यर्च्यास्तदस्त्राणि ततः परं इत्थं जपादिभिः सि
द्धमंत्रो काम्यानि साधयेत्। उद्यत्कोटिरविप्रभं नरहरिं कोटीरहारोज्ज्वलं दंष्ट्राभीममुखं ज्वलत्सनखमुखैर्दी

वैरन्तोकैर्घ्वंजैः निर्भिन्नास्त्ररनाथमग्निशशभृन्नसूर्यात्मनेत्रत्रयं विधुतं जनमस्तकलापभयदं वह्निं वसेतं
भजे। सौम्ये सौम्यमस्मरेत्कार्ये क्रूरे क्रूरमिमं भजेत् श्रीवृक्षैर्जुहुयान्मंत्री बिल्वकाष्ठैश्चितेऽनले सहस्त्रं श्रिय च
माप्नोति पत्रैर्बिल्वसमुद्भवैः प्रसूनैर्वा फलैस्तद्वद् दूर्वाहोमाद्रोगान्तो मंत्रजप्यो वचास्थेनाभिमंत्रयेत्प्रातरर्ध्ववर
म् वाक्सिद्धिं लभते मंत्री वाचस्पतिरिवापरः सलिले देवमभ्यर्च्य गंधपुष्पादिभिः शुभैः दूर्वाभिस्तत्र जुहुया।
त्रिसमष्टोत्तरंशतं उपसर्गो विनश्यंति तद्वद्भूतग्रहादिभिः दुःस्वप्ने निशि संजाते स्नात्वा मंत्रमनुं जपेत्
अनिष्टे मंत्रवित्सम्यक्स्वप्नस्सज्जायते व्याघ्रचौरमृगादिभ्यो महारण्ये भयाकुले रक्तेत्मन्तुरयं जप्तो भये
धन्ये शुभे त्रिणां अनेन मंत्रितं भस्म विषग्रहमहाभयान् नाशयेदविवादेव मंत्रस्यास्य प्रभावतः घोराभिचारे।
मोन्मादे महोत्पाते महाभये जपेन्मंत्रं स्मरेन्देवं दुःखान्मुक्तो भवेन्नरः सिंहरूपं महाभीमं नखदंष्ट्रातिभीषणं
स्मृत्वात्मानं विषं पश्चाद्ध्यायेन्नगशिशुं पुनः गृहीत्वा गल्लदेशेन तं पुनर्दिक्षु क्षिपेद्द्रुतं पुत्रमित्रकलत्राद्यैरुग्या
होजायते रिपोः सर्वेस्तत्पदेसाध्यनामकृत्वा स्वयं हरिः निशितैर्नखदंष्ट्राग्रैः खाद्यमानं रिपुं स्मरेत् नियम
ष्टोत्तरशतं जपेन्मंत्रमनन्यधीः जायते मंडलादर्वाक् शत्रुर्वैवस्वतप्रियः यत्नः कुर्वीत विधिवद्वलं प्रसेनानिवार
णं विभीतकाष्ठैर्ज्वलिते पावके रिपुमर्दने विचिंत्य देवं दहरिं सरस्तपकुसुमादिभिः समूलाग्रैर्जुहुया।
त्रि च्छेदं शशान्ते पृथक् रिपुर्विदह्लि वनेष सिद्धं विजलात्क्षिपेत् कृत्वा समदिनं मंत्री सेनामिष्टां महीपतेः अ
स्थापयेच्छुभे लग्ने परराष्ट्रजयेच्छया तस्याः पुरस्तात् हरिं निध्याते रिपुमंडले सत्वा प्रयोगं कुर्वीत यावदाया
ति सा पुनः विजित्य निखिलां शत्रून्सहवीरश्रियात्मरवे आगत्य विजयी राजा ग्राममत्तेत्रयनादिभिः प्रीणयेन्मं
त्रिनं सम्यग्विभवैः प्रीतमानसः मंत्रीयदि नमंत्रयेदनर्घ्यः स्यान्महीपतेः। वीजं साध्यसमन्वितं प्रविलिखे

मध्येऽष्टपत्रे षट्कोणे मन्त्रार्णानीशानशो विभज्य विलिखेल्लिप्यावृतं वेष्टयेत् वायोः कोणगबीजवह्निवसुयागोरु
हयेनावृतं यंत्रं तद् विषग्रहामयरिपुप्रध्वंसनं श्रीप्रदं। कृत्वा नवपदात्मानं मंडलं यंत्रसंयुते अस्मिन्संस्था
पयेन्मंत्री कलशान्नवशोभनान् कषायतोयसंपूर्णान् नवरत्नादिसंयुतान् मध्ये संपूजयेद्देवं नृसिंहं शत्रुवि
ग्रहं तार्क्ष्यादीन्पूजयेन्मंत्री श्वादिषु यथाक्रमं इति संसाधितैस्तोयैरभिषिंचेन्नियं नरं अभिचारग्रहोन्मा
दाविनष्टं सूरिभिः सह अभिषिक्तस्तदा विप्रान्भोजयेद्देवतात्मिया यथावत्पूजयेत्तस्मात्तत्त्वाद्युरुमव च
चकं के बीजांकं फणपं प्रविलिखेद्दिक्षु पत्रभोगे पुनर्द्वात्रिंशत्पदसंयुते प्रविलिखेन्मन्त्रात्तु राणिक्रमात् पुष्ठेनाग
नयादि साधितमिदं होमेन संपादितं भूतापस्मृतिरोगदुःखशमनं यंत्रं रिपुध्वंसनं। तकारो वह्निमारूढो
ऽत्रस्वारसमन्वितः विंदुनादलसन्मूर्धा बीजं नरहरेर्विदुः बीजेन नमो भगवते नृसिंहाय ततः परं ज्वालमा
सप्तवह्निज्वाला मालिने पश्चाद्दीप्तदंष्ट्रायतत्परं अग्निनेत्राय सर्वादिरक्षोघ्नाय पदं वदेत् सर्वभूतविनाशाय ते नामार्णैर्दह। तकारो दीर्घ
युग्मकं पंचहृदयं रक्ष युग्मं हुं फट् स्वाहा प्रवादिकः अष्टषष्ठ्युत्तरैः प्रोक्तं ज्वालामालीमहामनुः षड्वर्णैर् वान्सरुत सर्व
शाभिः प्रोक्तं शिरो दशभिरीरितं शिखैकादशभिर्वर्णैर्वर्माष्टादशभिर्मतं । उद्वेलाम्बलयानलाभमहसु ज्वरविनाश
वर्णैर्द्वादशभि मनेत्रं मनारत्नभासुरं शितिलिनः शिखाभिरुद्यद्दंष्ट्रमुखाम्बुजे रक्तांभये देविकीर्यस्तकलापविभीषा ते ८
नेत्रं मन्त्रस्त्वात्म णं शंखचक्रकृपाणखेटकधारिणं नृहरिं भजे । लक्षमेकं जपेन्मंत्रं तद्दशांशं समाहितः कपिलाज्येन तन्न
रणादरैः एव ह्यान्नासिद्धे हव्यवाहने शत्रुके पूजयेत्पीठे देवं प्राक्प्रोक्तवर्त्मना ॐ वीजं मंत्रराजोक्ता योगान्मनुमुना प्र
मन्त्रानि विन्यस्य विशेषान्नृहरि भूतादिनाशनोऽयं मनुर्मतः पाशः शक्तिर्नरहरिः रूशो वर्म फण्मनुः षट्तारो नरहरेः क ना
...यन्मंत्रदेव थितः सर्वकामदः ऋषिर्ब्रह्मा समुद्दिष्टः पंक्तिश्छंदउदाहृते देवता नरसिंहोऽस्य षड्दीर्घैरंगकल्पना । को
ता ६

ब्रह्मा ऋषिरतिछंदो ज्वा
लामाली च देवता ?

पादालोलजिह्वं विघूर्णितनिजमुखं सोमसूर्याग्निनेत्रं पादाद्वानाभिरक्तं प्रभमनुपरिसितं भिन्नदैत्येन्द्रगात्रं
वज्रं शंखासिपाशांकुशकुलिशगदातोमरान् हेतीभीमेंतीत्याग्रदंष्ट्रं मणिमयविविधाकल्पमीडे नृ
सिंहं । इत्वलक्षं जपेद्देवं हुतेन ज्जुहुयात्ततः तत्सहस्रं समिद्धाग्नौ तोषयेद्दुविशोर्णकं अर्चयेशा गौरिते
पीठे मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् अंगावृत्तेव हिश्चक्रशंखपाशांकुशान्पुनः वज्रं कौमोदकीं खड्गं खेटापत्रेशुशू
जयेत् इंद्राद्यं तेतदस्त्राणि पूजयेद्भासतः सुधीः एवं कृत्वा पुरश्चर्यां मंत्रेणानेन मंत्रवित् प्रयोगान्क
ल्पनिर्दिष्टान्कुर्यान्नरस्य परस्य वा रक्तोत्पलैस्त्रिमधुकैः सहस्रं ज्जुहुयान्नृपैः नित्यं मासमेवदिष्टं वत्सरा
द्धनधान्यवान् रक्तैस्त्रिमधुरोपेतैः पद्मैर्भान्तु सहस्रकं जुहुयान्महतीं लक्ष्मीमापुर्वेषणमवाप्नुयात् ला
जैस्त्रिमधुरोपेता प्रातःकाले तु ज्जुहुतः कन्यासिद्धिर्भवेत्सत्ताकन्यायाः सद्वरो भवेत् दूर्वाः पयोहुता
ष्यका श्रेष्ठानरशांतसुधीः अन्वहं जुहुयात्सम्यग्दीर्घमायुरवाप्नुयात् तस्य रोगाः प्रणश्यन्ति कृत्या द्रो
हादिभिः सह सप्तवत्या जुहुयादपामार्गस्य मंजरीः नित्यं सहस्रमानेन समाहृविजितेंद्रियः होमोयं
सर्वव्याधिभूतकृत्यारोगान्प्रणाशयेत् सतिलैराजपामार्गहविरास्वैर्यथाक्रमं द्विसहस्रं प्रजुहुयात्त्व
ग्रोगग्रहान्नयेत् पयोक्तै रसृताखंडैस्त्रिसहस्रं चतुर्दिनं अनेन विधिना होमो ज्वरग्रहविनाशनः रति
रशक्तिबीजेद्धे शूलताग्रेन लिखेत् तत्र ग्रहार्थि संस्थाप्य तत्पल्यं तेषु उक्तो अविश्वमयसंत्तेवेद्रु हः २५
कंदन्भयाकुलः । आलिख्याग्निपुरद्वयं तद्वेशाक्तिं समायांलिखेत्षट्कोणेषुषडक्षराण्यथम
नोकिंजल्कसंस्थान्स्वरान् पत्रेषु षट् स्वमंत्रराजविहितान्वर्णान्क्रमाद्वादशः काद्यार्णैः पुनरष्टतो त्रिति
परे कोणेषु चिंतामणिं । नारसिंहमिदं यंत्रं लिखितं भूर्जपत्रके विधूतं शिरसा शीर्षरोगाश्वनस्वरान्हरेत्

अस्यानाग्निनिभानवर्णात्सुवोर्मध्ये सुवेहृदि गुह्यजानु पदद्वंद्वे संधीश्चक्रमशो न्यसेत्

शा. टी. ति. ८१

79

बहुनाकिमिहोक्तेनमंत्रैरेतैरुदीरितैः समोनास्तिमंत्रःकश्चिच्छापानुग्रहसाधने नारोभृगुर्वियद्रूपस्त
दाद्यवह्निदीर्घयुक् पावकःकवचान्तोतोमन्त्रःसमाहारःस्मृतः ऋषिर्ब्रह्माथमुनिःप्रोक्तश्छंदोनुष्टुबुदाहृ
त देवतामुनिभिःप्रोक्तावृक्षरूपीहरिःस्वयं आचक्रायहृदाख्यातंविचक्रायशिरःस्मृतं सुचक्रायशि
खाप्रोक्ताधीचक्रायतनुच्छदं संचक्रायस्मृतंनेत्रंज्वालाचक्रायतस्मरं षडंगमंत्राःप्रत्येकंहृदंतानातिसं
युता ऐंद्रीचक्रेणवभ्रामितमस्रचक्रायठद्वयं मंत्रेणानेनबध्नीतदिशःप्राग्गादिचेयतं त्रैलोक्यंतेरक्षयुग
म्फट्स्वाहान्तवादिकः अग्निप्राकारमंत्रोयंरक्षार्थंपुनरात्मनः प्राकारेणानेनबध्नीतमंत्रेणमंत्रविन्मः सि
तरक्तांजनप्रख्यंनारसिंहंपूर्णनिविन्यसेत् । कल्पान्तार्कप्रकाशंत्रिभुवनमखिलंतेजसापूरयंतंरक्ताक्षंपिंग
केशंरिपुकुलभयदंभीमदंष्ट्राट्टहासं चक्रंशंखंगदाब्जेपृथुतरमुसलंचापपाशांकुशाद्यान्बिभ्राणंदोर्भि
राद्यंमनसिमुररिपुंभावयेच्चक्रसंज्ञं । प्रक्षालनंजपेन्मंत्रंजुहुयात्तन्महस्रकं तिलैःससर्षपैःपद्मैर्विल्व
ईर्ग्योदनैःक्रमात् विष्णोःसंपूजयेत्पीठेमूर्तिमूलेनकल्पयेत् अंगानिपूर्वमभ्यर्च्य चक्राद्यस्त्राणितद्धरिः
चक्रंशंखंगदांपद्मंमुसलंसशारंधनुः पाशांकुशौदलाग्रेषुलक्ष्म्याद्याःपूजयेत्ततः लक्ष्मीसरस्वतीपश्चा
द्रतिप्रीतिंततःपरं कीर्तिंकांतिंतुष्टिपुष्टीसर्वाःपद्मासनादिशः पीतरक्तसितश्यामाःइन्द्राद्यस्त्राणितद्धरि
इतिसिद्धेमनौमंत्रीप्रयोगान्कर्तुमर्हति आत्मनोवापरार्थेवादृष्टादृष्टफलप्रदान् दूर्वाहोमाविधानव्या
दीर्घमायुरभीप्सता श्रीकामोजुहुयात्पद्मैःफलैराज्यपरिप्लुतैः यथाकामेनहोतव्यंप्रसूनैर्वृक्षसंभवैः
दिनत्रयंयोजुहोतिगुलिकापुरनिर्मिताः अष्टोत्तरसहस्रेणसजयेन्निखिलापदः गव्येनाज्येनगोसिद्धै
जुहुयाद्दिवसत्रयं उदुंबरसमिद्धोमःपुत्रदायीभवेद्ध्रुवं प्रलयाग्निसमंचक्रंयस्यमूर्धनिचिंतयेत् सप्ता

हान्तरमूर्छितो मंडलान्तस्थमेतिसः अकारादिस्वरावीतं याद्यियाहिपदाहुतं सकारं चिंतयेच्छत्रोर्मू
र्धस्थाटनमावहेत् अनेन विधिना शत्रुर्मंडलान्तस्थभाग्भवेत् शरस्थदूनिमंसांद्रस्थायायाशिवषिणे
स्तेरन्धूपं नियणासोसजीवे द्विगतामयः आत्मानं वज्रनाभिस्थं ध्यात्वा मंत्रमिमं जपेत् एकोपिरणान्।
मिस्याजयेत्समर्थिनो बहून् अपामार्गस्य समिधो जुहुयाद्दशुनावपि ज्वरभूतपिशाचारिपीडानस्यनज्ञा
यते निर्गुंडीसर्जकनकघ्नतकिंशुकसंभवैः समिद्वरैः कृतो होमः क्षुद्ररोगग्रहापहः अपामार्गस्य समि
धः सर्पिर्गव्यसंतस्थरुः आज्यमेतानि जुहुयाद्दशोत्तरशतं पृथक् साधकाय पुनर्दद्यात्संकंसंपातसाधि
तं अभिचारकृताद्दोषात्स्नपनं शंपतिसर्वथा अपामार्गस्य समिधः पंचगव्यपरिप्लुताः जुहुयाद्दशतं मंत्री
निशास्वबलिमाहरेत् दध्योदनेन सुमुखात्क्षुद्ररोगादिशांतये क्षीरवृक्षसमिन्क्षीरहविराज्यैः पृथक्पृथक्
चरुः स्वहस्तेहोनश्च शांतिः स्यान्सर्वतो सुखी दक्षिणोन्नररगोमंत्रीवज्रयुग्मं समालिखेत् वेदादिविलिख
न्मध्ये मंत्रवर्णानस्तु शुश्रि मध्ये पीतं कोणषट्कं रक्तं श्यामम् अनन्तरं नेमिं श्वेतं लसद्वज्रशिखाभिरूपशो
भितं पार्थिवे मंडले वा सैकुर्याद्देवं यथाविधि रक्तनीयेन संपूर्णं कुंभं सौम्ये प्रविन्यसेत् आवाहयेत्तयेन
सिं स्थकात्मानं जनार्दनं दक्षिणे मंडले कुर्याद्धोमकर्मविधानवित् क्रमात्समिपरिपामार्गैस्तंडुलैः सर्षपै स्तिलै
पायसैर्गव्यसर्पिर्भ्याष्टुविंशत्यधिकं शतं जुहुयाद्येन वज्रोप्रतिहव्येविधानवित् संपातयेत् कुंभतो
येप्जितेसौम्यमंडले अस्यार्थं चरुणापिंडं कृत्वा तस्मिन्विनिक्षिपेत् वाह्ये बलिप्रदानार्थं तदर्धमवशोष
येत् स्नातं विशुद्धवस्त्राद्यैः साध्यमानीयते पुनः दक्षिणे स्थापयेन्मंत्री कुंभाग्निभ्यामनन्तरं नीराजयेतोन।
येदारे ग्रामादष्टमराशिके स्थापयेत्तोयपात्रं वैमपरिस्तरणेक्रमात् हत्वाबज्रोयथाशर्वं मिष्टान्नेनव

हस्मादेवं विधिः पुंसां कृत्वा रोगज्वरोगहान् रक्षः पिशाचमायादि दोषान्श्रीघ्रं न संशयः
विधापचेज्वरमंत्री फलकैः नीर सादिवि...र

शा. टी. सिद्धेरेत् मन्त्रनावसम्पूर्णेन दशादिनयथाविधि सुसिद्धिस्तु गणेशेन सर्वे शांतिकरे पुनः भावलिप्त
ति. निशुद्धांतु शांत्ये चलदयंततः ब्राह्मणान्भोजयेत्सम्यग्मधुरेन समादरात् गुरुवेदक्षिणां दद्याद्धेमभूष
८० णसंयुतां पंचगव्येन संस्पर्श्य तस्मिन्स्थाप्यं निवेशयेत् पीतवस्त्रं विशुद्धांगः स्वहस्तास्य पूजये मन्त्रे एकादि
(80) दिनसंख्याप्य वह्निं ब्राह्मणसत्तमैः कारयेत्सर्वसंदिष्टैर्दैवहोमविधानवित् तोषयेद्दक्षिणाभिस्तान्मज
मानः स्वशक्तितः गुरुं च वचनं यथा न्यायैर्नवां संप्रीणयेत्सदा सर्वरोगहरः प्रोक्तः कुष्ठादिदोषादिनाशनः अप
मृत्युहरः पुंसां विधिरेष प्रकीर्तितः पंचगव्यैः कषायैर्वा क्षीरवृक्षत्वचस्य च इक्षुः शरितैः कलशैर्नवैः कृतसंपा
तसंस्थितैः अभिषिंचेत्कुष्ठाविष्टमभिवारान्नरं नरं स्वस्थो भवति शीघ्रेण विधानेनामुनानरः भानुवारेऽभिषे
कस्य विधानेन ससाधितैः सलिलैः स्नापयेन्नारीं स्वल्पश्रमसंकोलिनीं सप्तवाराभिषेकेण सर्वेन शयन्ते
पुत्रवाः पंचगव्येषु तैः सर्पिर्मैत्रितैर्मन्त्रनामुना गर्भिणीनां ग्रहार्तानां संविनंत सुभावदं उत्तरयानगतेषु
केमन्त्रनामाप्रसाधिना तैलोद्दीपु द्विमारम्भान्तरभूतग्रहाज्वरान् तद्गणी संख्या यासु त्रेशेस्थीन्कुलाज।
पत्रात्रीपत्रवा वस्त्रं स्वतने फले बिल्वस्य वामंत्री शुद्धे स्वस्य परस्य वा निखनेत्सर्वे रत्नास्य हस्यं तेस्मपदः सदा
पलाशाज्जीरवृक्षाणां न वामलयं जपुरे ॐ कृत्या मिंनीकुष्ठ बिल्वापामार्गसर्षपान् तिलदूर्वां यवान्दैवी
वगकेन संस्पृश्य पात्रेतत्संस्कृते तैले संस्थाप्य काथयेत्सम्यग्यावद्भस्म भविष्यति तदादाय जपेन्मंत्रं विनिक्षिपेत् पं
देवनाथिया लिंपेत्सर्वांगमेतेन किंचिच्छिरसि निक्षिपेत् कृत्याक्षोद्रग्रहोन्मादव्याधिदुःखनिवारणं स।

नि॰ लिखेत्सध्ये षट्स्कोणेषु तेषु च मंत्रवर्णानि
खेदेतच्चक्रमापत्त्रिबारलं षट्कोण ४

वेशाद्युपशमनं सर्वपापहरं परं शुभदं वश्यदं पुंसां समस्तापन्निवारणं गर्भिणीबालरुग्णानां विशेषेण
प्रशस्यते अस्मात्परतरा रक्षा नास्ति लोके प्रकीर्तिता: मुस्ताशुंठीशा वह्निरेलापश्चिर्वचाहूषा पाठाविडं
गमंजिष्ठाद्राक्षादार्वीसरोहिणी फलत्रयं चैतैः कल्कैः पंचगव्येषु सर्पिषा प्रक्षिप्य पचेद्यथान्यायं मंत्रेणानेन
साधितं कांतिदं सनदं स्त्रीणां भूतप्रेतनामयापहं गर्भरक्षाकरं पुंसां पंचगव्यघृतं विदुः । नान्म मध्ये वि टं
श्रीष लिखेत्साध्यं नारं षडश्रिषु षट्सु मिष्टवर्णान् अंगानि तत्संधिषु यंत्रमेतत् करोति रक्षां विधिवत्मजन्मे ।
नारं लिखेदंतगतं सुसाध्यं कोणेषु ... मनुवर्णषट्कं अंगानि संधिष्वथ षोडशारे सषोडशार्णं वसु
धापरस्थं । जपिवाहूतसंपातं गर्भिणीनां हितं परं ग्रभिवार्यग्रहोन्मादान्यंत्रमेतद्विनाशयेत् मध्ये तारं
ससाध्यं मनुमथ्य विलिखेत् कोणेषु संधिष्वंगान्संतेकलानां युगयुगविलसत्केसरेष्टार्णपत्रे किंजल्क षट्कस २का
कोन्नूकादिवर्णैर्हिवसुदललसत्षोडशार्णैस्वनाग्रहृल्लेखाभिः प्रवीतं लिखेत्परिवृतं तांकुशाभ्यां
क्रशाभ्यां । तारं नमो भगवते महासुदर्शनाय च वमीत्यां तत्स्वकमंत्रः षोडशाक्षरईरितः चक्रमंत्र ।
मिदं प्रोक्तं सर्वभीतिनिवारणं तद्रापस्त्वशमनं प्रज्ञाविजयवर्धनं । रेखा विलिख्याष्टशिरांशिना
सामाव च्चवारेषु तिशः क्रमेण स्यानेरुपीकेशमन्त्रे विभज्यपादैर्लिखेत्कोष्ठवतष्टयस्यान् । अ
ष्टात्तरार्णैः प्रविदर्भितांशान्कोष्ठ द्वयेच क्रमन्तु यथावत् मध्यस्य कोष्टेविलिखेत्ससाध्यं स्यानस्य को
शत्रयं यंत्रमेतत् स्यानेरुषीकेशनव प्रकीर्णं जगत्प्रहृष्यत्यनुरज्यते च रक्षांसि भीतानि दिशो द्र।
वंति सर्वे नमस्यंति च सिद्धसंघाः । धारितं मम कोष्टेतं त्राणमेतं महतो भयात् दुःस्वप्रदुर्निमित्तादि।
शामनं कीर्तितं बुधैः ॥ इति श्रीशारदातिलके षोडशः पटलः १९ ॥ अथ वक्ष्ये जगन्मूलमं त्रेषी

श्या॰ दा॰ ति॰ ८१

पुरुषोत्तमं गोपितं वैस्रवेतं त्रैभुक्तिमुक्तिफलप्रदं तारमाररमावीजं नमेत्येते उरुषोत्तमं पुनरप्रमित
पातेनतो लक्ष्मीनिवासव सकलांते जगत्संक्षोभणेति पदं पुनः ततः परं त्रिभुवनमनोन्मादकरेततः
सर्वस्त्रीहृदयेपेत विदारणपदं पुनः सुरासुरांते मनुजसुंदरीजनवर्णतः मनोसितापय हेहेदीपा
यद्वितयं पुनः शोषयद्वितयं भूयोमारयद्वितयं पुनः स्तंभयद्वितयं पश्चान्मोहयद्वितयं पुनः द्राव
यद्वितयं पश्चादाकर्षयपुनस्ततः समस्तपरमोपेतं सुभगेनचसंयुते सर्वसौभाग्यशब्दांते करेति पदं सं
युते सर्वकामप्रदपदमसुकं हनयुग्मकं चक्रेणगदयापश्चात्खड्गेनतदनंतरं सर्ववाणैर्भिंधियुगं पा
शेनेतिपदं पुनः तावद्यावत्पदस्यांते समीहितमनंतरं ततो मे सिद्धिमाभाष्य भवत्येते सव मे फट् नमो
तोयं मनुः प्रोक्तो ह्विशताक्षरसंयुतः नेमिनिर्मुनिराख्यातो छंदश्चामितमीरितं समस्तजगतामादिदे
वता पुरुषोत्तमः पुरुषोत्तमशब्दांते वदेत्त्रिभुवनेपदे मनोन्मादकरांते हुं हृदयं सकलं ततः जगत्स्तो
भणशब्दांते लक्ष्मीदयित हुं शिरः मनोन्मादसमायुक्तमंजुलकामदीपिनि हुं शिखापरमोपेतं सुभगात्त
रसंयुते सर्वसौभाग्यकरे हुं कवचं परिकीर्तितं उन्मादसर्वरोपेत मनुजान्वितसुंदरी ततः परस्ताद्धृद
यं वंधनानि ततः परं आकर्षयपदं हृद्ग्रमहावलहुमस्त्रकं त्रिभुवनेश्वरपदं ततः सर्वजनं ततः मनोसि
२४ हनयुग्मांते दाक्षयद्वितयं चमे वशमानय हुंनेत्रं नाराचाः फडन्तमतः षडंगमंत्राः संदिष्टानेत्रांतान्ये न
वेदिभिः त्रैलोक्यमोहनाणांते हृषीकेशपदं पुनः पश्चादप्रतिरूपयादिमन्मथानंतरं वदेत् सर्वाद्दि
स्त्रीपदं पश्चाद्धृदयाकर्षणं ततः आगच्छागच्छमंत्रोयं ताराद्यो नमसान्वितः अनेन मनुना हृत्वा व्यापकं
नमस्कारं प्रस्थाप्य पानिमुद्राभिर्मंत्रैः सार्धं विचिंतयेत् क्षीरांभोनिधिमध्यस्थं निरंतरसुरद्रुमं उद्य

इंदुकिरणाहरीकृततमोभरे कालमेघसमालोकंदम्बहर्षिकदम्बकं उत्फुल्लकुसुमामोदप्रसक्त
भृंगसंकुले कूजत्कोकिलसंघेनवाचालितदिगंतरे नानाकुसुमसौरभ्यवाहगंधवहाचिते कल्पवल्ली
निकुंजेषु क्रीडल्लिसिद्धकदंबके देवगंधर्वनारीभिर्गायंतीभिरलंकृते अनेकदीर्घिकाकुसुमोद्याने।
मरुद्धूते तस्य मध्ये मणिमये मंडपे तोरणार्चिते ऋतुभिः षड्भिरनिशं सेवितस्य महीयसः स्वर्द्रुम
स्य मूलस्थे महासिंहासने शुभे ऋकारविंदमध्यस्थगरुडोपरिसंस्थिते ध्यायेद्धृदि मया सार्धं जगन्ना।
थं जगन्मयं। देवं श्रीपुरुषोत्तमं कमलासंकस्थयापंकजे विभ्रत्यापरिरंभमेतं जनकरान्तस्थानि वद्धे
क्षणं ध्यायेच्छ्वेतसितशंखपाशमुसलांवापारिखड्गगदा हलांकुशसुहेतमरुणस्मेरारविंदान
नं। एवं ध्यात्वा श्रियःकांतमेतं लक्षचतुष्टयं जपेद्दशांशं विधायाथ कुंडमध्येऽग्निसन्निभे जुहुयात्तैःसर्वो।
वहव्यापद्मैर्जातीसमुद्भवैः पुष्पैर्यथैवंक्रमात्पश्चाद्ब्राह्मणान्यभोजयेत् एवं विधं जगन्नाथं गायत्र्या
परिशोधयेत् आत्मानं यागवस्तुनि यागभूमिं च देशिकः त्रैलोक्यमोहनायेति विद्महे पदमीरयेत् स्मरा
यधीमहि पश्चात्तन्नो विष्णुः प्रचोदयात् गायत्र्येषा समाख्याता वैष्णवी सर्वसिद्धिदा प्राग्वोक्ते वैष्णवे पीठे
कल्पयेदासनं ततः पक्षिराजाय वहेह्न मत्स्य ^ मन्त्रेणाविधान्व्यापकेन समर्चयेत् भृगुर्लांतयुतःमेंदुवी
जेद्य्वाःप्रकीर्तितं कर्णिकायां यजेद्दादौ विधानेनांगदेवताः दलेषु पूजयेत्पश्चाद्वल्लभाद्याः स्तनवाम
गाः मुक्ताहारलसच्चारुपयोधरभरानताः जपाकुसुमसंकाशा मदविभ्रममेदुराः हृत्स्वरयुक्तावसर्गा
रहितं स्वरशोभितं देव्या वीजं क्रमादासां मंत्रमाहुर्मनीषिणः दलाग्रेषु यजेच्छंखं शार्ङ्गं चक्रमसिं गदां
कुरामुसलं पाशमेतान्यस्त्राणि शार्ङ्गिणः स्वमुद्राभिः स्वमन्त्रैः कथ्यते मनवः क्रमात् आद्यो जल

५ मंत्रः प्रकीर्तितः संकल्पितायां मूलेन मूर्तौ देवमनन्यधीः आवाह्य ^

पा. दा. वरायांते वह्निद्वंद्वं मनुरीरितः शार्ङ्गाय सशराय ते स्वाहांतो ऽयं नवमो मनुः सुदर्शन महाचक्रराजांते स्वाहा द्व

ति. द्वयं सर्वदुष्टभयं पश्चात्कुरु छिंधि युगं पृथक् विदारय पदद्वंद्वं परमंत्रान्ग्रस ग्रस भक्षय त्रासय द्वंद्वमन्ते के

८२ वर्मफट्स्वाहा चक्राय नम इत्येष घ्नतीयो मंत्र ईरितः एवं नीलाणपदांते स्वा छिंधि यिकट्युगं पृथक् वलघ्नां

82 यं मंत्रः प्रोक्तः कौमोदकि महाबले सर्वासुरांतकि पदं प्रसीद युगं वर्मफट् स्वाहांतो ऽयं मंत्रः प्रोक्तः सद्भिः कौ

मोदकीप्रियः अंकुशांते कट्युगं वष्टो ऽयं मंत्र ईरितः संवर्तकांते मुसल पोथय हितयं पुनः हुंफट्स्वाहां

तो मंत्रो ऽयं सप्तमः परिकीर्तितः पाशं बद्धद्वयं पश्चादाकर्षय पदद्वयं वह्निजायावधिः सद्भिरष्टमो मंत्र ईरि

तः लोकेशान्संजयेन्मंत्राद्ब्रह्माद्यैरायुधैः सह रत्नमभ्यर्च्य ये त्रिसंध्यं यथावत्सर्वषांत मं प्राप्नोति महतीं लक्ष्मीं

सौभाग्यमतुलं यशः आयुरारोग्यमन्यान्मनोभीष्टानि विंदति इत्यादिकं सर्वमेतदेवमर्चयिता यथाविधि शा

लिग्रामे न्यसेद्ध्यायेदष्टोत्तरसहस्रकं मासमात्रेण वशगा भवंत्यस्य सकला नृपाः हुत्वा बिल्वफलैः श्रियं

विंदति निर्दिनो प्रफुल्लैः कमलैर्भोजैः स्वामेकलमते पुनः हुत्वा ज्योतिष्मतीतैलैः सहस्रं स्वसंख्यके सभंगोमा

येत्सम्यक्कार्यैर्दिनात्रं मशायः विधानेनानेन मंत्री महारोगात्प्रमुच्यते अपमृत्युसमिधा होमः धात्त्वनाव

हः आम्राकर्षी होमेन मुच्यते महतो भयात् यस्य नाम पदं मंत्री जपेद्युतसंख्यया सप्तवेदाः सवनस्य ना मा

रकाधीनिधारणं वहनाकि सिद्धोकेन मंत्रुना साधको मनः साधयेत्सकलान्कांस्तान्हिताहितकरावरः उ

क्तिष्ठवर्णानामाद्यः श्रीकौधीशार्ङ्गनाशनौ वह्निजायावधिर्मंत्रो वस्वक्षरसमन्वितः ऋषिरस्य भवेद्रामः

पंक्तिश्छंद उदाहृतं श्रीकरारोद्धारिः प्रोक्तो देवो ऽस्य मनीषिभिः हृदयं भीषयद्वंद्वं त्रासयद्विनयेच्छिरः शि

खा अमर्दय युगं वर्म प्रध्वंसयद्वयं अस्त्रे रक्षयुगं सर्वं हुं मंत्रांगमुदीरितम् मूर्भिनेत्रद्वये कर्णे हृदयोदरयोः।

श्रियं रतिं धृतिं कान्तिं लीलापंकजधारिणीः पीताम्बरधरा लीलाविदिक्षु पत्रेषु प्रजयेत् ८

पुनः ऊरुजंघापदद्वंद्वे मंत्रवर्णान्प्रविन्यसेत् सर्वेण न्यसेद् ब्राह्मणोऽस्य मुखमासीदिमं मंत्रं बाहू राजन्यः
कृतो यं न्यसेत् बाहुयुग्मके ऊरू तदस्य यद्वैश्यः स्मृतः हृदये न्यसेत् पादद्वये न्यसेन्मंत्रं पद्भ्यां शूद्रो अजा
यत शंखं चक्रं गदां पद्मं हस्ताग्रेषु यथा विन्यसेत् ध्येयेन्मासं तनोः कृत्वा देवं स्वर्णाकमंडले रक्तपद्मासनस्य स
गरुडोपरि संस्थितं । कांचनाद्रिसमप्रभं कमलाननं कमलेक्षणं चक्रशंखगदासरोजधरं मनोहरदर्शि
नं कौस्तुभांकितवक्षसं मुकुटांगदादिविभूषणं नारदादिवाद्धमच्युतं हृदि भावयामि जगत्पतिं । अष्ट
लक्षं जपेन्मंत्री मंत्रमेनं दशांशतः विल्वैः क्षीरद्रुमोत्थाभिः समिद्भिररुणाम्बुजैः पयोन्नैः सर्षपान्नैर्वा गु
डान्नं भोजयेद्द्विजैः मूलेन मूलमंत्रेण मायोपजप्येद् देवमन्वहं अंगन्यासादिसमाराध्यादिग्पत्रेषु समर्चयेत्
वासुदेवादिकामूर्तीः पार्श्वयोर्निधियुग्मके विध्वक्सेनं यजेदीशे लोकपालाननन्तरं एवं संपूजयेद्देवं सा
धयेदिष्टमात्मनः दूर्वांकुराभ्यां साभ्यां जुहुयादयुतं त्रयः संपालितं वयुः पद्मासदा पीने जीतं साधितं ब्रा
सर्विंदति ह्मणान्भोजयेत्सम्यक् सर्पिषा होमवासरे नोपयेत् कुरुतमस्थेन वस्त्रैर्धान्यैर्विभूषणैः नित्यापमृत्युरोगादिदी
र्घमायुः आज्यसिक्तैः सरसिजैर्जुहुयादयुतं त्रयः निवसेत्कमलानांश्रित्य जनेनन्वतानपि विल्ववृक्षस
मिद्धोमात्सात्ताद्धनपतिर्भवेत् एगपुष्पसमायुक्तैस्तंदुलैर्मधुरोत्तितैः जुहुयाद्विराद्देवसंपदो जायते
निधिः आज्येनलक्षं जुहुयात्परां जयति पार्थिवान् स्नानकाले शुभमभवेत्सौभाग्यश्रीसमृद्धिमान् ऊर्ध्वबा
हुर्द्वयोमंत्री वशयन्नादित्यमंडले सहस्रमानं प्रजपेत्त्रिंशं निशितधीमंत्रं सर्वे मनोरथास्तस्य सिद्धयन्ती न
संशयः कृष्णायपदमाभाष्य गोविंदायततः परं गोपीजनपदस्यांते वल्लभाय वह्निदाववधि कामबीजादि
मख्यातो मंत्रस्त्वष्टादशाक्षरः नारदोऽस्य मुनिः प्रोक्तो गायत्रं छंद ईरितं देवता कथितः कृष्णः सर्वकाम

गा॰ दी॰
ति॰
८३
83

फलप्रदः चक्रक्षराणनवेदाग्निनेत्रसंख्यास्तैः क्रमात् पंचांगानि मनोः कुर्यान्मंत्रविज्जातिसंयुतैः स्मरे
हृदाब्जे रम्ये मोदृ येत मनोरमे गोविंदं पुंडरीकाक्षं गोपकन्यासहस्रशः आत्मनो वदनांभोजप्रेषिता
क्षिमधुव्रताः पीडिताकामबाणेन चिरमाश्लेषणोत्सुकाः मुक्ताहारलसत्पीनतुंगस्तनभरानताः स्रस्त
धम्मिल्लवसना मदस्खलितभाषणाः दंतपंक्तिप्रभोद्भासिस्पंदमानाधरांचिताः विलोभयंती विविधैर्वि
भ्रमैर्भावगर्भितैः। फुल्लेंदीवरकांतिमिंदुवदनं बर्हावतंसप्रियं श्रीवत्सांकमुदारकौस्तुभधरं पीतांबरं
सुंदरं गोपीनां नयनोत्पलार्चिततनुं गोगोपसंघावृतं गोविंदं कलवेणुवादनपरं दिव्यांगभूषं भजे ॥
मंत्रमेनं यथाम्नायमयुतं दिनशो जपेत् गृहपादरुणांभोजैस्तद्दशांशं समाहितः वेस्मवेश्मजयेत्पीठे य।
थावद्देवकीसुतं अंगावरणमाराध्य पश्चात्पूजयेत्स्त्रियाः कालिंदीनग्नजित्साध्वीमित्रविंदाः ततः परं वा
रुद्रासिन्यथ्य परालक्ष्मणा पांचवल्यथ रुक्मिणी सत्यभामेति कथिता स्वारुभूषणाः पीतांबरधराः सौम्या
करोद्धृतस्तांबुजाः ऐरावतादीनभ्यर्चेद्वज्ञानष्टौ ततो बहिः लोकपालानजेन्मंत्री वज्राद्यस्त्राणि तद्बहिः
इति संपूजयेद्देवं गोविंदं जगतां पतिं कुर्वीत कल्पनिर्दिष्टान्प्रयोगान्मंत्रवांछितान् लक्ष्मीप्रसूनैर्जुहु
यात् श्रियमिच्छन् त्र ४ नैवैः वश्याय हव्यगोः संवीपंकजैर्वशितां जनं गोशालासु कृतैर्होमैः पायसेन समा
धिषा गवां शांतिकरो मासाद्गोविंदो गोकुलप्रियः शिखिवेशधरं देवं किंकिणीदामशोभितं स्मृत्वा सतर्प
येत्कंजीडृग्यश्राणुमैर्नलैः धनधान्यमुखकादीनि प्रीतस्तस्मै ददाति सः। पिंडैर्मूलेन वीतं दद्दनप्रर्यु
गे कोणराजं द्विसार्णं कुर्यात्सम्यं दशार्णं स्मरेत्तद्वादशदलं कामबीजेन वीतं पद्मं किंजल्कसंस्थस्वरवि।
लसितदलप्रोल्लसत्वोरशार्णं किंजल्कं व्यंनाढ्यं विकृतिपुगदलेष्ट पिंतानष्टवर्णं। पाशांकुशाभ्या
निंदितां साजेनानेन जयादास्तात्संपन्हृदये ग्रहणैः कुसुमैर्विप्रा त्रात्रीभिः पृथिवीपतीन् प्रसूनैरसितैर्वश्याय मृद्वान्नीलोत्पलैः ४ ५

सिद्धप्रोक्तं सर्वसिद्धिकरं परं गोपीजनं

माधवोतंतेनोणीपुरस्त्रगास्त्रिपु अष्टान्तरेणलक्षितं यंत्रं गोविंददैवतं धर्मार्थकामफलदं सर्वरत्नाकरं स्मृ
तं पंचांतकोधरेरस्यामनुर्विंदुसमन्वितः पिंडबीजं ततो प्रोक्तं देहलभायाग्निसुंदरी अयं दशाक्षरो मंत्रो
दृष्टादृष्टफलावहः प्रणवं हृदयं कृष्णस्येङें नमस्कानन्तः परं नादृशं देवकीपुत्रं हुंफट् स्वाहासमन्विते
षोडशाक्षरमंत्रोऽयं गोविंदस्य समीरितः पिंडं रतिपते बीजं नमो भगवते नमः नंदपुत्राय बालाय विष्णु
वे श्यामलाय च गोपीजनपदस्यांते वल्लभाय द्विठावधि अष्टाविंशत्यक्षरो ख्यातो गोपालस्य जगत्पतेः
अनंगः कृष्णगोविंदो ङें नावष्टाक्षरो मनुः शाक्तस्य दक्षिणो दिग्विधिवद्धि लिखेत्स्पष्टरेखा चतुष्क
कोणे ह्रल्लक्ष्मकं वलयमुगयुतं मध्यपृष्ठे वनदंते श्लोकस्याणान्यरत्नादृसपदं विवरेषु ष्टवक्रा ालि।
खित्वा तद्बाह्ये द्वादशाणी स्वदनुपरिवृतं देवकीपुत्रयंत्रं। नमकीदेवदेवं तं नवं देवरतोरतं तरंतोद्भ
फलेरव्यातं तं रव्यातो देवकीसुतं लिखितं भूर्जपत्रादौ यंत्रमेतद्यथाविधि विधृतं वाहुनानित्यं सर्वकाम
फलप्रदं पलाशाहूत्तफलकीलिखितं साधुसाधितं गोरस्या नित्यं तं दत्तं धर्वाच्छ्रिभवेत्सदा। श्लोकव
नः षष्टिपदे शुष्वैं शिवादिदेव्यादि लिखेत्क्रमेण तत्सर्वतोभद्रमिति प्रसिद्धं यंत्रं यशःश्रीविजयप्र
दायि। फलकेवादिरं कृष्णं गवां गोष्ठे निवेशितं रत्नाङ्कनरमारिंद्रंसवत्सानां गवादितं तीरगोपयगो
रक्षीरक्तमात्रात्तमात्तर गोमनो गगने मा गोपत्ता गगनलगत्तय ब्रह्मा ऋष्यास्त्वासीनः शांतिविद्रविभू
षितः बीजं मनोभवः प्रोक्तं जगद्वतयमोहनं शक्तिः संमोहनः प्रोक्तो गायत्रं छंद ईरितं सर्वसंमोहनःसा
क्षाद्देवनामकरध्वजः बीजेन दीर्घयुक्तेन षडंगविधिरीरितः। जपाकुसुमारक्तविभूषणामीनध्वजं
वारुहल्लागरागं करो वै नरं कुशामित्तवापं पुष्पाख्यपाशौदधतं भजामि। लक्षत्रयं जपेन्मंत्रं मधुरा।

शा० ति० इयमंभुतैः पुष्पैः किंशुकजैः कुहैर्न्न हूयात्तद्दशांशतः वक्ष्यमाणे यजेत्पीठे विधिना मकरध्वजं मोहनी
क्षोभणी त्रासी स्तंभन्याकर्षणी पुनः द्राविणी ह्लादिनी क्लिन्ना क्लेदिन्यः पीठशक्तयः बीजाद्यमासनं द
८४ द्यान्मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् अस्यां समर्चयेद्देवं वक्ष्यमाणेन वर्त्मना रक्षांगावरणं पूर्वं मध्ये दिक्षु चपेक्षु
रात् ह्रामाद्यं शोषणं पूर्वं ह्रीमाद्यं मोहनं ततः संदीपनाख्यं क्लीमाद्यं ब्लूमाद्यं तापनं पुनः सर्गेन भृगुणा श्
योमाद्यं तेनैवं समर्चयेत् प्रणामबाणहस्ता आध्येयास्ताबाणदेवताः सहस्रायेत्र मध्ये तु शक्तयोष्टौ यथाक्रमं
अनंगरूपा प्रथमानंगमदनानंगमन्मथा अनंगकुसुमा पश्चादनंगकुसुमातुरा अनंगशिशिरानंगमेखला
ग नंगदीपिका लोलाः कमलधारिण्यः स्मेरवक्त्रा सुभूषिताः वहिः षोडशपत्रेषु पूज्याः षोडशशक्तयः पु
वतिर्विप्रलंभाख्या ज्योत्स्नामधुर्मदद्रवाः सुरतावारुणी लोलाकांतिः सौदामिनी पुनः कामकुञ्जावेद
वै रेला मधुक्रीडास्यान्मदना पुनः ज्योतिर्मायालीनाः स्युः कल्हारविलसत्कराः स्मेरवक्त्रा युवतयो मदविभ्रमसं
युताः दलाग्रेषु पुनः रस्याः स्मरस्य परिवारकाः शोकमोहौ विलासोमो विभ्रमो मदनातुराः अपत्रयोपु
वाकामो हृतपुष्पो रतिप्रियः शीघ्रसंतापनात्कुजेम्पो हेमंतः शिशिरो मदः रक्तकार्मुकपुष्पेषुधारिणो र
क्तभूषिताः अपरांगनिषंगाख्या वनितासक्तमानसाः रतिप्रियानष्टदिदले यजेदष्टौ विशिष्टधीः परद
२ स्मारसोपद्माङ्कुरमैणाद्धूयो पुनः अपांगभ्रूविलासैर्हावभावैर्वा प्रकीर्तितो चतुरस्रस्य कोणेषु र
माल क्तस्वरित्रनिका लीलापंवी पश्चाद्वारिण्याख्या मदोत्कटाः सितचामरधारिण्यः सर्वाभरणभूषिताः
बाह्ये लोकेश्वरानस्त्राण्यर्चयेत्ततः इत्थं यो भजते देवं सगंधिकुसुमादिभिः सभवेल्लक्ष्मीसौभाग्या
लक्ष्मीजितधनेश्वरः अशोकपुष्पैर्मध्वक्तैर्जुहुयाद्दिवसत्रयं अशोनरसहस्रंयः सभवेज्जगतांप्रियः ग

येनाश्येन न्नहूयान्मंत्रेणाष्टोत्तरं शतं साधकेंद्रः स संपातं सर्वं ते हव्यवाहने संपातास्येन वनिताभोजयेत्।
दात्मनः पतिं अनयायद्यदादिष्टं न नमस्करुते सदा कन्यार्थी न्नहूयाद्धोमे मध्यके मंडलांतरे कन्यामिष्टा
मवाप्नोति मापि सत्यनिमामुयात्। कामोल्लासितसाध्यमेंगविलसन्मध्ये कोणमेतद्वहिः गायत्री शरणाव
र्णवद्गसदलं मालामनोरक्तैरैः षट्कं संख्यैः संहिताष्टपत्रसहितं त्रोणीपुरेणाहृतं कोणन्यस्तमनोभवेन
कथितं यंत्रं जगन्मोहनं। कामदेवाय शब्दांते विद्महे इदं तमीरयेत् पुष्पबाणाय धीमहि स्यात्तन्नोऽनंगः प्रचो
दयात् नमोंते कामदेवाय वदेत्सर्वजनं ततः प्रियाय सर्ववर्णांते जनसंमोहनाय च ज्वल ह्रदयं ज्वल ह्रदय।
वदेत्सर्वजनस्य च हृदयं मम शब्दांते वशं कुरु युगे शिरः मालामंत्ररयं साष्टचत्वारिंशद्भिरक्षरैः। साध्या
ख्याऽऽवृत्तैः स्मरैः परिवृतं कामं लिखेन्मध्यतः पश्चान्मारविकारपत्तकपरोन्नादीर्णं किं ह्रीं शयान् मालाख्या
ष्टदलेषु साधु विलिखेत्तां भूलपुरोदरे यंत्रं यांति निषिद्धे त्वक्तत्त्वजपं वशंयं भवेत्सम्यक्। कथितं पुष्पबाणं रवा
स सांगोपांगसमर्चनं सौभाग्यकांतिविभवदारपुत्रसमृद्धिदं। आदाय वेदान्सकलान्समुद्रान्निहत्य शंखं
स्वरमन्तदत्ते दत्ताः पुरायेन पितामहाय विष्णुं तमाद्यं भजमत्स्यरूपं। दिव्यामृतार्थं मथिते महाब्धौ देवासु
रैर्वासुकिमंदरस्थैः भ्रमेर्मदावेगविघूर्णिताया स्तं कूर्ममाधारगतं स्मरामि। समुद्रकांचीसरिदुत्तरीया
वसुंधरामेरुकिरीटभारा दंष्ट्राग्रतो येन समुद्धृता भूस्तामादिकोलं शरणं प्रपद्ये। भक्तार्तिभंगं तमयाचि
सायस्तंभांतरास्ताद्गुदितो नृसिंहः विपुस्तराणां निशितैः शिखाग्रैर्विदारयंतं नव विस्मरामि। बलेः सा
मुद्रावरणा पवित्रीन्यासा सायनाले त्वरणस्य यस्य पदक्रमेनान्यस्य पदं स्वराणां त्रिविक्रमं सर्वगतं नमामि।
त्रिःसप्तवारं नृपतीन्निहत्य यस्तर्पणं रक्तमयं पितृभ्यः चकार दोर्दंडबलेन सम्यक् तमादिशूरं प्रणमामि।

यस्यप्रभावं नशिवो नवेधाः समर्थतामेति विवक्तुमुच्चैः; तं दानवेंद्रद्विपकेसरिणं नमामि सोहं
भुजंगतल्पं ५

शा. ति. ८५

85

विश्वं कलेरहृणांममवाप्यजन्मविधायसेतुंजलधेर्जलोतः लंकेश्वरंयःसमयोवकारसीतापतिंतंश
रणमामिभक्त्या। हलेनसर्वानसुरान्विकृष्य चकारचूर्णंमुसलप्रहारैः यःकृष्णमासाद्यबलंबलीयान्भ
क्त्याभजेतंहलभृद्रामं। पुरापुराणानसुरान्विजेतुंसंभावयंचीवरचिह्नवेषं चकारयःशास्त्रममोघ
कल्पंतंमूलभूतंप्रणतोस्मिबुद्धं। कल्पावसानेनिखिलैःखलौघैःसंहारयामासनिमेषमात्रात् यस्तेज
सानिर्दहनाति[?]मोविद्यात्मकंतंनरगंभजामः। शंखेमचक्रेमगदांसरोजंदोर्भिर्दधानेगरुडाधिरूढं
श्रीवत्सचिह्नंजगदादिमूलंतमालनीलंहृदिविस्मीडे। क्षीरांबुधौशेषविशेषतल्पेशयानमंतःस्मि
तशोभिवक्त्रं उत्फुल्लनेत्रांबुजमंबुधाभंआद्यंश्रुतीनामसकृन्नमामि। प्रीणायेदनयास्तुत्याजगन्नाथं
जगन्मयंधर्मार्थकाममोक्षाणामाप्तयेपुरुषोत्तमं॥ इतिश्रीशारदातिलकेसप्तदशःपटलः १७॥
अथवक्ष्येमहेशस्यमंत्रान्सर्वसमृद्धिदान् यैःसेवितैःस[?]यःप्राप्तःशिवसायुज्यमंजसा ईदृग्धंवपरंसाति
लोनोनंतान्वितामरुत् पंचाक्षरोमनुःप्रोक्तस्ताराद्योयंषडक्षरः वामदेवोमुनिश्छंदःपंक्तिरीशोस्यदेवता
षड्भिर्वर्णैःषडंगानिकुर्यान्मंत्रस्यदेशिकः तत्ववर्णादिकान्न्यस्येत्पंचमूर्तीर्यथाक्रमं लर्जेमूर्ध्न्यास्ययोर्हृन्ना
भिकागुह्यकेपुनः नःस्मृतत्वकृष्णोघोरोसद्योवामेशसंतकः वक्त्रहृत्पादगुह्येषुनिजमूर्धनिलाघनः
प्राग्याम्यवारुणोदीच्यमध्यवक्त्रेषुपंचसु संस्थंगांतिन्यसेन्मंत्रीत्रितयुक्तानिधिरिमान् अंगुलीनर्गलक
न्यासस्तनोदनंतरं हृदिवक्त्रांसयोर्वाक्षःकंठेनाभौहृदिपार्श्वके पृष्ठहृदेनतोमूर्ध्नि वदनेनेत्रयोर्नसो
दोःपत्सन्धिषुसाग्रेषुविन्यसेत्तदनंतरं शिरोवदनहृत्कुक्षिसोरुपादद्वयेपुनः हृदिवक्त्रांसजंघके
दृग्गाभयवरेषुण वक्त्रस्कंधपदेषुजठरेश्वकमात्र्यसेत् मूलमंत्रस्यवर्णानामस्यावदेशिकोत्तमः मूर्ती

मौलेशशांकमेखुद्धयेनाः पुनर्न्यसेत् पश्चादनेनमंत्रेणकुर्वीतव्यापकंसुधीः नमोस्तुस्थाणुभूताय
ज्योतिर्लिंगामृतात्मने चतुर्मूर्तिवपुश्छायाभासितांगायशंभवे एवंन्यस्तशरीरोसौचिंतयेत्पार्वती
पतिं। ध्यायेन्नित्यंमहेशंरजतगिरिनिभंचारुचंद्रावतंसंरत्नाकल्पोज्ज्वलांगंपरशुमृगवराभीतिह
स्तंप्रसन्नं पद्मासीनंसमंतात्स्तुतममरगणैर्व्याघ्रकृत्तिंवसानंविश्वाद्यंविश्ववंद्यंनिखिलभयहरंपं
चवक्त्रंत्रिनेत्रं। तत्त्वलक्षंजपेन्मंत्रंदीक्षितःशैववर्त्मना तावल्लक्षंध्यासहस्राणिजुहुयात्पायसैःशुभैः
ततःसिद्धोभवेन्मंत्रःसाधकाभीष्टसिद्धिदः देवंसंपूजयेत्पीठेवामादिनवशक्तिभिः वामाज्येष्ठात
थारौद्रीकालीकलविकारिका विकरिण्याह्वयाप्रोक्ताबलाद्याविकरिण्यथ बलप्रमथनीपश्चात्सर्व
भूतदमन्यथ मनोन्मनीतिसंप्रोक्ताःशैवपीठस्यशक्तयः नमोभगवतेपश्चात्सकलादिवदेत्ततः गु
णात्मशक्तियुक्तायततोनंतायतत्परं योगपीठात्मनेभूयोनमस्ताराादिकोमनुः अमुनामनुनादद्यादा
सनंगिरिजापतेः मूर्तिंमूलेनसंकल्प्यतत्रावाह्ययजेच्छिवं कर्णिकायांयजेन्मूर्तीरीशमीशानदिग्गतं
शुद्धस्फटिकसंकाशंदिक्षुतत्पुरुषादिकाः पीतांजनश्वेतरक्ताःप्रधानसदृशायुधाः चतुर्वक्त्रसमायुक्ता
यथावत्संप्रपूजयेत् कोणेष्वेवंनिवृत्त्याद्यास्तेजोरूपाःकलाःक्रमात् अंगानिकेसरस्थानिविद्येशानष्ट
शान्यजेत् अनंतंसूक्ष्मनामानंशिवोत्तममनंतरं एकनेत्रमेकरुद्रंत्रिमूर्तिमदनंतरं पश्चाच्छ्रीकंठना
मानंशिखंडिनमितिक्रमात् रक्तपीतसितारक्तकृष्णरक्तोज्ज्वलाःसिताः किरीटार्पितबालेंदून्पद्मस्था
न्भूषणान्वितान् ततोनंदिमहाकालौगणेशवृषभौपुनः भृंगिरिटिस्कंदौतत्पूज्यमानन्स्थितान्
स्वर्णतोयारुणश्यामसुक्षेत्रसितपाटलान् इंद्रादयस्ततःपूज्यावज्राद्याश्चतंसयुताः इत्थंसंपूजयेत्।

प्राग्प्रोक्तैः पूजयेत्पीठे गंधपुष्पैस्सापर्ति अग्नागारत्नो वहिः पूज्या हुत्वा खाधापयाद्गरा,

पा. शा. ति. ८९

देवं सहस्रं निमग्नोजपेत् सर्वपापविनिर्मुक्ताः आप्नुयाद्धोह्लिनोप्सितं द्विसहस्रं जपेन्मंत्रं मुच्यतेनात्र
संशयः त्रिसहस्रं जपेन्मंत्रं दीर्घमायुरवाप्नुयात् सहस्रचत्वाश्र जपेन्सर्वान्कामानवाप्नुयात् ग्रहस्याग्नि
नैमित्तिकैः पृष्टैर्नेद्धयाल्लक्ष्म्यादयात् उत्पातजनितान्क्लेशान्नाशयेन्नात्रसंशयः शतलक्षं जपेन्साक्षात्ताछि
वो भवति मानवः षडक्षरः शक्तिरुद्रः कथितोऽस्य तारो मन्त्रः ऋषिश्छंदः पुराणोक्तो देवता स्याद् उमापतिः
प्रणवाद्यैः सर्वमुक्तानि सोमसूर्याग्निविचिंतयेत्। वंदे कामं त्रिनेत्रं शशिशकलधरं स्मेरवक्त्रं चतुर्हस्तं हस्तैः शू
लं वरमभयं टंकं वाकहस्तं रोमभजामि वामोरुस्तां भगाया करतलविलसत्पद्मरक्तोत्पलाया हस्तेनाश्लिष्टदेहं
मच्चलं तं जपेन्मंत्रं लक्षहस्रं यथाविधि जुहुयान्मधुरासिक्तैर्दशांशं सुसमिद्धे वैः मध्य प्रागादित्रिकोणेदीप्ता
पश्चिमेषु विधानतः रुद्रो त्रिगुणनाशकाः वल्गीतकपालिकाः महोच्छुष्मक्रमादेताः पंचभूतसमप्रभाः
पाशांकुशवराभीतिधारिणोमितभूषणाः यजेत्सर्वादिषट्कोणेषु ब्राह्म्याद्याः क्रमात् हिमालयाभं वृषभे
लीलासनस्थं त्रिलोचनं सर्वाभरणसंपन्नं साक्षाच्छिवस्वरूपिणं कपालशूलविलसत्करकालाञ्जनप्रभं
देवं पालं विनयं चेदिग्वरमथार्चयेत् शूलखट्वांगवलयं कंठ्यलसत्करं दुर्गं प्रपूजयेन्सोमशाखिने
शंखाकर्षणकं कल्पद्रुमं सरत्नघटोदयान्ने हादशेलाना बालार्कोमेस्थिमुकुटं तेषामुत्तरे सजयेत् ततः
नैरृते प्रजपेन्सौम्यं रत्नभूषणभूषणं ... तिधारिणं ... पाशांकुशवराभीतिधा
रिणं कुंकुमप्रभं विघ्ननायकं समभ्यर्चे संपूर्णं कलशोदरे ... वामे ... दिशि
रक्तवस्त्राढ्यं सेनापतिमथार्चयेत् ततो ... इंद्रादिकान् लोकपालान्
स्वस्वदिक्षु समर्चयेत् वज्रादीनि तदस्त्राणि तद्बहिः क्रमशोर्चयेत् एवं यो भजते मंत्री देवेशं तमुमापतिं

कपालं

मणिमयवि लसद्भूषणाया प्रियायाः ५

रत्नाकारत्रिनयनं चंडेशमथपूजये त् शंखचक्रक मयाभीष्टकरम रक्तप्रभं ६

प्रा

ग

नां

नमभवेन्सर्वलोकानां प्रियः सौभाग्यसंपदां शांतः स्वर्घंतसंयुक्तो विंदुभूषितमस्तकः प्रसादाख्यो मंत्र
श्रेष्ठो भक्तानां सर्वसिद्धिदः षड्दीर्घयुक्तबीजेन षडंगविधिरीरितः वामदेवो मुनिश्छंदः पंक्तिर्देवः सदा
शिवः ईशानादीन्न्यसेन्मूर्ती रंगुष्ठादिषु देशिकः ईशानाख्यं तत्पुरुषमघोरं तदनंतरं वामदेवाह्वयं सद्यो
जातं बीजक्रमादितः ओंकाराद्यैः पंचह्रस्वैर्विलोमान्संयुतैर्वियत् ततदंगुलिभिर्न्यस्य तन्मूर्ध्नादिकास्व
सन् शिरोवदनहृद्गुह्यपाददेशे यथाक्रमात् ऊर्ध्वप्राग्दक्षिणोदीच्यपश्चिमेषु मुखेषु ताः ततः प्रविन्यसेद्वि
द्वान् त्रिंशत्कलास्तनौ ईशानाद्यास्त्ववः सम्यगंगुलीषु यथाक्रमं अंगुष्ठाद्येकनिष्ठांतं न्यसेद्देशिकसत्तमः
मूर्धास्यहृदयांभोजगुह्यपादेषु ताः पुनः वक्त्रे मूर्धादिविन्यस्य षडंगानि प्रकल्पयेत् तारं पंचकमुच्चार्य सर्व
लायहृदीरिते प्रमरते नेत्रमालिनि स्वमायेतिपदं पुनः तदंते स्याच्छिरसि शिखायै त्वलिते पुनः शिखि शिखया
यपरतेनान्ते कवचाय तच्छिखा वज्रिणे वज्रहस्ताय स्वतेजायतनं च्छदे सौं चौ होमिति सर्वाय परतोऽस्त्रशक
ये नेत्रयुक्तं नेत्रीपदं हुंफट्ते तेन तच्छक्ये प्रमस्वकं षडंगानि क्रमादेषु समाहितः स्वदक्षिणपार्श्वस्य सौम्य
मपुष्पपंचकं वक्त्रे पंचविन्यसेदीशानस्य कलाः क्रमात् ईशानः सर्वविद्यानां शासिनी प्रथमा कलाः ईश्वरः
सर्वभूतानां मध्ये गात्रं तदनंतरं ब्रह्मादिपतिशक्तीनेत्रं ब्राह्मणोधिपतिः पुनः ब्रह्मोष्ठतदात्तृतीयास्याच्छिरोमध्य
स्वतमरा मरीचिः कथिता तेत्रंचन्द्री वस्तशिवा अंशुमालिन्यथपरा प्रणवाद्यानमोंतिका पूर्वपश्चि
मुखास्योरवक्त्रेपुत्तदनंतरं ततसाविन्नमन्मंत्रीपुरुषस्यकलाः क्रमात् आद्यान्तपुरुषायेति विद्महे
पंगनिरीविता महादेवाय शांतिने धीमहिस्यात्ततः परं विद्यादिती याकथिताम्मत्रोरुद्रः परं ततः प्रतिष्ठा
कथितापश्चात्तृतीयास्यान्नोदयात् निवृत्तिस्तत्परा सर्वाः प्रणवाद्यानमोंतिकाः हृद्ग्रीवांसहृदयनाभौ

स्थाने रुद्राय नमः पश्चात्तृतीया रतिरीरिता कालाय नमः इत्यंते पालिनी परिकीर्तिता ६

शा. दा. ति. ८७

ॐ तौ ष्टहे स्मवतमि अघोरस्य कलाः प्रसे दृष्टा मंत्री यथाविधि अघोरेभ्यस्तमा प्रथमोरिता प्रथमा कला
अथ घोरेभ्यः इत्यंते मोहा स्यात्तदनंतरं घोरेत्यंते स्यात्क्षमा पश्चात्तृतीया परिकीर्तिता घोरतरेभ्यो निद्रा स्यात्
सर्वतः सर्वेतस्ताः व्याधिस्तु पंचमी प्रोक्ता सर्वेभ्यस्तदनंतरं मृत्युर्निगदिता षष्ठी नमस्ते अस्तु रुद्र
रूपेभ्यः समनी तद्रूपेभ्यः कथिता लेषा अष्टमी कथिता सेना ध्रुवा ध्यानसमन्विताः गुह्याद्गुह्या तत्पुरुषे
घुनान्तं तं वा स्मि जे पुनः कलां पार्श्वहृदये वामकला अस्ये त्रयोदश प्रथमा वामदेवाय नमोंते स्याद्रजा कला
स्याज्ज्येष्ठाय नमोरक्षा द्वितीया परिकीर्तिता कलकामा पंचमी स्यात्ततो विकरणाय च मनः संयमिनी षष्ठी
कथिता तदनंतरं बलक्रिया समादिष्टा कला विकरणाय च नमो बुद्धिरष्टमी स्याद्बलांते च स्थिरा कला एवा
न्यमथनायांते नमो रात्रिरुदीरिता सर्वभूतदमनाय नमोंते भ्रामणी कला नमोंते मोहनी प्रोक्ता मंत्रे दीप्त
धीकला उन्मनायै नमः पश्चात्तारा प्रोक्ता त्रयोदशी प्रणवाद्या अत्र तद्यां नामनमोंता कलाः प्रकीर्तिताः पादद्वे
लसन्मासमन्मूर्धि बाहुद्वये न्यसेत् सद्योजातोद्भवा सम्यगष्टौ संज्ञोकलाः क्रमात् सद्योजातं प्रपद्यामि सि
द्धिः स्यात्प्रथमा कला सद्योजाताय वै भूयो नमः स्याद्वृद्धिरीरिता भवेद्युतिस्तृतीया स्यादभवेनदनंतरं ल
क्ष्मीश्चतुर्थी कथिता नातिभवे स्यांदे मेधा स्यात्पंचमी प्रोक्ता कला भूयो भजस्व मां प्रज्ञा सप्तमी विना षष्ठी
भवो तेस्यात्प्रभा कला उद्भवाय नमः पश्चात्स्वधा स्यादष्टमी कला प्रणवाद्याश्च तत्छेताः कलाः सर्वा नमो
न्विताः अष्टत्रिंशत्कलाः प्रोक्ताः पंचब्रह्मपदादिकाः इति विन्यस्तदेहो सौ भवेद्गंगाधरः स्वयं ततोस्य मादि
तो भक्त्या ध्यायेद्देवं सदाशिवं। मुक्तापीनपयोदमौक्तिकजपावर्णैर्मुखैः पंचभिस्त्र्यक्षैरंचितमीशमीड
मकरं शूलं टंकोटि प्रभो शूलं टंकरू पाणवज्रदहनां नागें द्रघंटांकुशं पाशाभीतिवरं दधानममिताक।

लोज्ज्वलं चिंतये। एवं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं पंचलक्षं मनुस्मृतेः करवीरोत्थपुष्पैर्जुहुयात्तद्दशांशकं सर्वोदिते पूजे
त्पीठे मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् आवाह्य पूजयेत्सांगं मूर्त्तौ सावरणैः सह शक्तिडमरुकाभीतिवरान्संदधतं क
रैः ईशानं ... शुभ्रमैशान्यां दिशि पूजयेत् परशुमणिवराभीतीर्दधानं विद्युदुज्ज्वलं वज्रमेवं तत्पुरुष
मिन्द्रे पूर्वतोऽर्चयेत् अक्षस्रजं वेदपाशांकुशौ डमरुकं तथा खट्वांगं त्रिशिखं शूलं बिभ्रतं ...... करैः अंज
नाभं चतुर्वक्त्रं भीमदंष्ट्रं भयावहं अघोरं दक्षिणे याम्ये पूजयेन्मंत्रवित्तमः कुंकुमाभं चतुर्वक्त्रं वामदेवं त्रि।
लोचनं वराभयाक्षवलयकुंडीर्दधानं करैः विलासिनं सौरवक्त्रं सौम्ये समर्चयेत् कर्पूरेंदुनि।
भं सौम्यं सद्योजातं त्रिलोचनं [illegible] हरिणाक्षगुणाभीतिवरहस्तं चतुर्भुजं बालेंदुशेखरोल्ला
सिचंद्रकरं पश्चिमे यजेत् कोणेषु वै त्रिहृद्याद्यास्तेजोरूपः कलाक्रमात् विद्येशांगानि नाद्यान्यग्रेऽपरितोय
जेत् उमादिकोणेष्वष्टौ वाच्या शक्त्याद्यानायुधैः सह इति संपूजयेद्देवं भक्त्या परमया युतः प्रीणयेद्वत्सगीता।
दिस्तोत्रैर्मंत्री मनोहरैः नारी मयावियदिंदुमनुस्वारसमन्वितं पंचाक्षरसमायुक्तो वसुवर्णो मनुर्मतः
पंचाननो रावणवक्त्रोऽयं देवताप्रसादिकं जपः। वंदे सिंदूरवर्णं मणिमुकुटलसच्चारुचंद्रावतंसं बालार्कघ्नं त्रि
मीशं स्मितमुखकमलं दिव्यभूषांगरागं वामोरुन्यस्तपाणिं रुचिरकुवलयं [illegible] अस्याः प्रियायाः कुचोत्तं
गारन्यायेविहितकरतलं वेदटंकेभहस्तं। एवं ध्यात्वा जपेद्देवं मनुं मनुविदंवरः लक्षं हुत्वा च तद्दशया।
त्याप्सायैश्च तत्स्मृतेः आवाह्य मूलमंत्रेण मूर्तिं संकल्प्य पूजयेत् अंगैरावरणं पश्चान्मनोनाथैरनंतरं उमा
दिभिः सप्तदिग्ध्वजैश्च लोकनाथकैः तदस्त्रैः पंचमं तेषामायुधैः परिकीर्तितं एवं प्रतिदिनं देवं पूजयेत्
साधकोत्तमः पुत्रमित्रादिसहितः श्रियं प्राप्य प्रमोदते नारंसियासकरेणांडुर्भगः सर्वविभूतिभिः भ्रातरा।

शा॰ दा॰ त्र्यानिगदितो मंत्रो मृत्युंजयात्मकः ऋषिः कहोलको देवी गायत्री छंद ईरितं मृत्युंजयो महादेवो देवतास्य स-
ति॰ मीरिता भृगुणाद्यै ...केन षडंगानि समाचरेत्। चंद्रार्काग्निविलोचनं स्मितमुखं पद्मद्वयांतःस्थितं
८८ मुद्रापाशमृगाक्षसूत्रविलसत्पाणिं हिमांशुप्रभं कोटीरेंदुगलत्सुधाप्लुततनुं हारादिभूषोज्वलं कांत्या
विश्वविमोहनं पशुपतिं मृत्युंजयं भावयेत्। गुणलक्षं जपेन्मंत्रं तद्दशांशं विशालधीः जुहुयादमृताखं-
डैः पयोदुग्धाज्यलोलितैः शैवे संपूजयेत्पीठे मूर्तिं मूलेन कल्पयेत् अंगावरणमाराध्य पश्चाल्लोकेश्वरा- कुमात्
यजेत् तदस्त्राणि ततो वा संपूजयेत्साधकोत्तमः जपपूजादिभिः सिद्धे मंत्रेऽस्मिन्मंत्रवित्तमः कुर्यात्प्रयोगान्
कल्याणानभीष्टफलसिद्धये दुग्धसिक्तैः सुधाखंडैर्मंत्री मासं समाहितः आराधिते ग्रहे विषवज्वरकृत्याद्दिनि-
पिद्ध तेंद्रियाः मंत्रपूतः शंकरस्तेन तथा ज्वरविग्रहः आयुरारोग्यसंपत्तीर्यशः पुत्रान्विवर्धयेत् तथाप्यक्षैस्तिला-
दूर्वापयःसर्पिःपयोहविः स्त्वकैः समभिर्दुग्धैर्जुहुयात्सप्तवासरं कमाद्दुःशांतेनिरमष्टोनरमंत्रहितः
समाधिकान्द्विजान्विप्रान्भोजयेन्मधुरान्वितैः विकाराग्रणीर्मंत्री दर्पयेद्धोमवासरान् होलकोदतिगाद-
घादरुणाःगाःपयस्विनी गुरुं संतोषयेत्पश्चाद्दनाद्यैर्देवनादिभिः अनेन विधिना साध्यः कुर्यात्...
...भिः विमुक्तः सचिरंजीवेत्सुखं दोषातमेनसा अभिचारेज्वरेतीव्रे घोरोन्मादे शिरोगदे असाध्यरोग वेडंतो
महा संघातेद्दहे महाभये होमो यथाविधिः प्रोक्तः सर्वसंपत्प्रदायकः दूर्वोद्भूतैःप्रजुहुयाज्जिनन्मसु यथा।
विधिः भोजयेन्मधुरैर्भोज्यैर्ब्राह्मणान्वेदपारगान् दीर्घमायुरवाप्नोति लीलां छित्वा विंदते श्रियं एकादशा-
हुत्वानित्यहरीभिर्जुहुयाद्बुधः अपमृत्युं जयेद्वत्सरादारोग्यवर्धनः विंशत्सहस्रं तथावलीकाश्मरी-
वकुलोद्भवैः समिद्वरैः कृतो होमः सर्वमृत्युगदापहः सिद्धार्थैर्विहितो होमो महाज्वरविनाशनः अपा

मार्गेमसिहोमः सर्वामयनिसूदनः प्रणवविततनालं मंत्रमर्णानि पत्रं भृगुविलसितमध्यपद्ममु
ग्मंतदंतः कृततनुमतिमेनमेशं वर्णानियंत्र्यपाद्वं कलयतु हृदिनित्यं सर्वदुःखप्रशांत्यै यंत्रं कमले
सौम्ये कलशे प्राकवर्त्मना नवरत्नसमायुक्ते दुकूलाभ्यामलंकृते आपूर्य सलिलैः शुद्धैस्तस्मिन्देवं समर्
चयेत् उपचारैः षोडशभिर्विधानेन विधानवित् अभिषिंचेत्तथैव साध्यं विनीतं दलतिलिर्णा आधिव्या
धिमहारोगकृत्यादोहनिवारणः अभिषेकोयमाख्यातः कांतिलक्ष्मीजयप्रदः । मध्ये साध्याह्वयाढ्यं
ध्रुवमभिविलिखेन्मायया गं दिग्दलस्थं कोणेष्वंसं मनस्त्वत्तितिभवनमथो दिक्षु वेदं विदिक्षु ॐ तं यंत्रं
रक्ते सकलभयहरं लेखनूनार्पितं व्याधिव्यामोहदुःखप्रशमनमुदितं श्रीप्रदं कीर्तिदायि । इति श्री
शारदातिलके अष्टादशः पटलः ॥ १८ ॥ अथ वक्ष्ये मंत्ररत्नं समस्तपुरुषार्थदं अवाप्य येन जन्म
नदिव्यन्ताने मुनीश्वराः दक्षिणामूर्तये ते स्यात् तुभ्यं पदमनंतरं वटमूलपदस्थाये पदं पश्चात्त्रिवासिनी
ध्यानैकनिरतांगाय पश्चाद्धृदयान्नमः पदं रुद्राय शंभवे तारशक्तिसमन्वितः मीरितः षट्त्रिंशदक्षरो मंत्रः
सर्वकामफलप्रदः मुनिः शुकः समुद्दिष्टश्छंदोनुष्टुप्समीरितं दक्षिणामूर्तिनामास्य देवता शंभुरीरि
तः षड्भिर्वर्णैर्हृदाख्यातं द्वाभ्यां शिर उदीरितं शिखाष्टभिः समुद्दिष्टा वस्वर्णैः कवचं मतं पंचभिर्ने
त्रमाख्यातं त्रिभिरस्त्रमुदाहृतं षडंगेनारामानाद्याद्यहासाद्याद्यसमातपः अंगमंत्राः समुद्दिष्टाय याव
हेशिकैः भ्रूमध्ये भालदृशोः श्रोत्रे गंडयुगे मध्ये नासिके आस्ये दोःसंधिपुगलेषु नलग्रामिमंडले कक्षांड
रे पुनः पादसंधिवर्णान्न्यसेन्मनोः व्यापकं तारशक्तिभ्यां कुर्याद्देहे ततः परं हिमाचलतटे रम्ये सिद्धकि
न्नरसेविते विविधद्रुमसंयाखाभिः सर्वशोकविवर्जिते सुपुष्पितैर्लतामालैराश्लिष्टस्तमद्रुमे शिला

शा. टा.
ति.
८९

विवरत्निगेष्ठ त्रिदशानिलशीतले। गायद्भृंगांगनासंघे चेलल्लत्यद्रुक्किंकदंबके कूजत्कोकिलसंघेन स
त्वरीकृतदिङ्मुखे एतत्परविनिर्मुक्तमात्सर्यमृगसेविते आद्यैःशुकाद्यैर्मुनिभिर्जप्तस्तमुपासिते
श्रुंदरग्राविदेवैःसेव्यमानेत्रिलोकिते वदव्यक्ते महोक्षयापघ्नगगकणोज्वले गारुत्मतमयैःपत्रैर्निवि
डैः रूपशोभितैः नवरत्नमयाकल्पैर्लंबमानैरलंकृते चूर्णाद्विर्वेदशास्त्राणि स्तुकर्त्रेदैर्निषेविते संसारता
पविच्छेदकुशलच्छायमंडुते विचित्रमतसम्पलस्यरत्नसिंहासने शुभे आसीनं समिनाकल्पशासंस्थन्नि।
भाननं स्मृयमानंश्रुनिगणैर्दिव्यज्ञानाभिलाषिभिः संसारे जगतां साध्यदत्तिपूर्णमूर्तिमव्ययं। कैलासा
द्रिनिभं शशांककशकलस्फुरज्जटामंडितं नासासोकुननंसं रेरिनयनंवीरासनाध्यासितं मुद्राटंककुरं।
गजानुविलसत्पाणिं प्रसन्नाननं कक्षावद्धभुजंगमं निहितं वेदे महेशं परं। स्मृत्वा हृदयसंपुटके गुणा।
लंतं जपेन्मंत्रं तद्दशांशं तिलैः शुभैर्जुहुयात्क्षीरसंसिक्तैः पंचाक्षरोदितेपीठे तत्र हिपाने नपूजयेत्
उपचारैः सकुसुमैः पाद्याद्यैः परमेश्वरं पूर्वकृत्पुरश्चर्यो सिद्धमंत्रो भवेत्सुधीः अभिषेकेणनेयन्मास।
मनुमेनं जितेंद्रियः निमेसहस्रमष्टांई परं विदतिवाश्रये जिवा जमसेतेनमजुना सहितं पिबेत् नि
त्यशोदत्तिपूर्णमूर्तिं ध्यायन्साधकसत्तमः सत्समृख्यास्थानसामर्थ्यं लभते वत्सरांतरे व्याख्यासे पवसिद्धार्थे
ववाक्पकपूणेस्फलैः सर्वतोपि संपुतैः कल्कैःश्रुतं ब्राह्मीरसेहुतं मन्त्रजानेन संजप्तं तेसापुस्तायितं
निपीतं कविलाकांतिर्वाग्गुः श्रीष्टत्रिपदं द्वाणवोहृदं सपश्चात्रलोभगवतेपदं देभुद्कंदत्तिपूर्णमूर्तेम
हां मेयाम्बुदीरयेत् श्रयच्छदहयांतोयंदाविंशमतनोमनुः मुनिस्तत्र सर्वच्छंदो गायत्रं देवतामनोः द
त्तिपूर्णमूर्तिरास्यातो वेदव्याख्यानतत्परः तारकं हेः स्वैर्दीर्घैः षड्भिरङ्गानि कल्पयेत् अथवा मंत्रसंभूतैः पा

देहे कल्पयेत्क्रमात् सर्वांगवटमूलस्थं चिंतयेन्मंत्रनायकं । स्फटिकरजतवर्णं मौक्तिकीमक्षमालाम
मृतकलशविद्यां ज्ञानमुद्रां कराग्रैः दधतमुरगकक्षं चंद्रचूडं त्रिनेत्रं विधृतविविधभूषं दक्षिणामूर्तिं
मीडे । लक्षमेकं जपेन्मंत्रं ब्रह्मचारी व्रतस्थितः मधुरयाक्तैस्तिलैः पद्मैर्दशांशं संस्कृतेनले सर्वांदितेय
नेमीठेवसमाप्तेनवर्त्मना श्रेगान्यभ्यर्चतदाशे पंचे ब्रह्मसहस्रं जपेत् सारस्वतीवाचंयतो पुस्तकं समिता
ननं ब्रह्मांगोमनकेपश्चान्मनेदनमतः परं मनन्कुमारनामानं पुस्तकं ध्यानं गणेश्वरं सिद्धगंधर्वयोगीन्द्र।
विद्याधरगणान्वहिः वाह्येलोकेश्वरान्वैंद्रं ब्राह्याद्युधसंयुतं स्वं स्वं मंत्रादिभिः सिद्धैर्मंत्रैरेसम्नायकोत्तमः
वहीभोजनायैवा चांताचमनि त्रिलापरः मंत्रेणानेनं संजमभेविं शुद्धैः सलिलैः शुभैः अभिषिंचेन्मशिरसि।
श्रियमारोग्यमाप्नुयात् कंठमात्रोदकेस्थित्वा जपेन्मंत्रं सहस्रकं घृतयुक्तेमेरुलाटवीकृत्वानामग्रणीर्भवेत्
गोग्रासाक्षसाक्ष्यकर्णेकोकामस्थिंन येदिहे घृतलेप्त्रजपेन्मं त्रभूयसीश्रियमाप्नुयात् भेनानः श्रयने
मेरोगोम्नुसेहतसोदकं भित्तात्रमणवामंत्रम् घृतहितयं जपेत् अश्वत्थवेदशाखादीन्त्यावेष्टत्रत्रसंस्था।
यः सिद्धगंधर्वमुनिभियोगीन्द्रैरपिसेविता तानवागर्थितोपीन्यकथितोमंत्रनायको लोहितोमन्या स
नःसद्योविंदुमान्[?]ततः द्वितीयं वह्नीबीजस्यादौ दंष्ट्रीनोड सुधिना स्तोयेलांगलीसमीमंत्रोवी।
नत्र्यात्मकः नीलकंठात्मकः शोभोलिखद्वयहरः परः हरदयवह्निनायारूदयं परिकीर्तितं कव।
दिं नेठधुगंलशिरोमंत्रउदोरितः धूहध्यवह्निनायारूदयं परिकीर्तितं नीलकंठायदंहेंहशिरवामंत्रोय
मीरितः कालकूटपदस्यांते विषभक्षणेहुं फट् इत्यस्त्रं इं फट्कवचमादिष्टं विद्धि नीलकंठके स्तवनमस्त
नेतानिपंचांगानिमनोर्विदुः भूर्भिकेठर्ह भोनेक्रमादौ नत्रयंन्यसेत् ततःसमाहितो भूत्वा नीलकंठ

शा. टी. विचिंतयेत्। बालार्कायुततेजसं धृतजटाजूटेंदुखंडोज्ज्वलं नागेंद्रैः कृतभूषणं जपवटीं शूलं कपालं क-
नि. रैः खट्वांगं दधतं त्रिनेत्रविलसत्पंचाननं सुंदरं व्याघ्रत्वक्परिधानमब्जनिलयं श्रीनीलकंठं भजे। ल-
९० क्षत्रयं जपेन्मंत्रं तद्दशांशं ससर्पिषा हविषान्नेन जुहुयान्मंत्री संस्कृते हव्यवाहने शैवे पीठे यजेद्देवमस्तं
नयविधानतः एवं हृजादिभिः सिद्धमंत्रो मंत्री विषद्वयं नाशयेद्दर्शनादेव नीलकंठरतापरः मंत्रा-
नेन संजप्तैः कुंभस्थैः सलिलैः शुभैः अभिषिंचेद्विषाक्रांतं विषान्मुच्येत तत्क्षणे स्पृष्ट्वा जपेद्विषग्र-
स्तं तत्क्षणान्निर्विषो भवेत् बीजाभ्यां प्रथमाद्याभ्यां पार्श्वयोर्विषमाहरेत् मध्येन मध्यगं सर्वं मनुनाने-
न संहरेत् बहुना किमिहोक्तेन मनुनानेन मंत्रिते कालकूटविषमात्मा तु केस्यात्समस्तं अग्निसर्पवने-
कादिमए निलोषधविंडमान् चिंतामणिरिति ख्यातः सर्वसंपत्समृद्धिदः कश्यपोस्य मुनिः प्रोक्तश्छंदो
नुष्टुबुदाहृतं अर्धनारीश्वरः प्रोक्तो देवता जगतां पतिः रेफादिबीजनैः षड्भिः कुर्यादंगानि षट्क्रमात्
नीलप्रवालरुचिरं विलसत्त्रिनेत्रं पाशारुणोत्पलकपालकशूलहस्तं अर्धांबिकेशमनिशं प्रविभक्त-
भूषं बालेंदुबद्धमुकुटं प्रणमामि रूपं। एकलक्षं जपेद्दीनं मंत्री विचिंतयेत् जुहुतेमधुरासिक्तै-
र्गृह्यान्तिलतंडुलैः शैवादिदेवयजेत्पीठे प्रागंगैः षड्भिरीरितैः वृत्तैर्मातृभिः पश्चाल्लोकपालैस्तदायु-
धैः एवमभ्यर्चिते देवमर्धनारीश्वरं परं तेजः कांतिं यशो लक्ष्मीं लभते भगवित्वलभः प्रसादाद्यं जपेन्मं-
त्रमयुतं रोगशांतये स्पृष्ट्वा तु भिन्दं बीनेविगलत्परमामृतं रेद्रहिं दधितं मूर्ध्नि ध्यात्वा देवं गदापहं
प्रतिलोमक्रमावीतं बीजे वह्निगृहस्थिते रेफादिबीजनो ह्लाक्षिषट्कोणाभिहुते वह्नि मूलान्तस्थस्तं मू-
र्ध्नि भूतमाशु विनाशयेत् बीजेवद्वयं तेन स्वरैः षोडशभिः क्रमात् गलत्परसुधाधारावेध्यानं तं जने हरेत्

एवमेवं संपुटितं बीजेन ऊं तौ शूलादिरोगजातं स्फोटविषज्वरेदाहमोहशोषादेश्च मे बीजमेतत्तथा ध्याते
नन्त्क्लेशान्विनाशयेत् ठंकुमारमिदं बीजं त्रिकोणगतमुज्ज्वलं यस्य मूर्ध्नि स्मरेन्मन्त्री स वश्यो जायते चिरा
त्। ऊर्ध्वरेफस्य साध्याख्यं बीजं वह्निशिखास्थिते वह्निगेहद्वयेनाथ त्रिमुखकोणेन संवृते प्रतिलोमस्वरावी
ते तु लोकस्यान्तनिवेशिते वशीकरोति रमणं कविरेणोवदासवत् मधुरत्रयमुक्तेन शालिपिष्टेन पुत्तली
कृत्वा प्रतिष्ठितप्राणां विमस्तं न कृत्वा दहशी त्रिवासरमनेनैव साध्यस्तस्य वशो भवेत् मकरगतसाध्या
ख्यमनलस्यगतं वेष्टितं वन्दे रसेणाकारं कोणेन वेष्टितं बीजेनानुलिप्तवस्त्रं प्रजपेन्मन्त्रनाशना
भक्तिं नाशयेत्स्मरकृत्येरोगान्न संशयः। लिखित्वा चेत् भूर्जे त्रिकोणं बीजगर्भितं अग्निवह्निस
माध्याय सर्वगणाय देवतां जुहुयात्कृतसंपातं सर्पिषा ष्ठानरथाने संपातान्येन सिकादिलोहकु
तसृष्टिका विघ्ननाशनवेतालकृत्यरोगविनाशिनी। ऊर्ध्ववह्निशिखाहितं मन्त्रमेनं वह्निगेहयुगलेषु पार
लिख्य अग्निमत्रिपुमहीपुराहुतं यन्त्रमेतदुदितं ग्रहवेरि। अग्निबीजलसत्कोणत्रिकोणं लिखितं
भूर्जे शरावे कपिलामाचतत्र दीपं प्रविन्यसेत् पटेनैनं पिधायास्य पृष्ठे यन्त्रमिदं लिखेत् भूतानां मन्त्र
सस्याध्यचिंतामणिमन्त्रं जपेत् नमावेषपत्रं कृतोपि स वेधा। कृशानुभवनद्वयं म
न्त्रमिमं लिखित्वा पुनन रयुगनतः संधिषु प्रवेणापरिवेष्टितं धरागेहमा
ध्यस्थितेमनोरथफलप्रदं भवति यन्त्रमेतदूर्णं। षट्कोणं तस्य कोणे लिखेन्मन्त्रमिमं साध्य
नामान्तरं षट्कोणगुणं मंत्रान्यष्टदलविवरेषु शमंत्रतराणि। बीजैर्वा स्येत्कलाभिस्तदनुप
रिवृते कादिभिर्यादिभिस्तं लोणीविंवेनपृक्तं हरिमन्तयुनायेत्रमापह्नुहत्तं। अग्निस्यांशे प्रति

ॐ

शा. दा.
ति.
९८

शाप्यकलशोघेन वर्म्मना कृतोभिषेकः स्यात्कृत्वा भूतशुद्ध्यादिशांतिदः । स्वदाहुतनममुमंत्रं लिख्य
होतमथेतनः षडश्रिशृङ्गत्वा मासान्तद उकारादि वर्णैर्हतं पंचाङ्गरञ्गेतन्तं वेन हरिवीजं कोणेष्वेवहि
तमुद्दालितेउ दितरोगकृत्मापदं । कला रोगमाविपल नवाम कर्णार्थंवेड्वान् उकेतन्तं वरुवीजं तन्तस्थेन २
सिद्धंति साधकाः षड्दीर्घभाजा वीजेन षडंगानि प्रकल्पयेत् नकारं हृदिन्ने वीजं क्रमात्तु चलमहान्विते
वत्वारिदेवीवीजानि दैव्यातेयाः स्मात्क्रमात् जयावाजिजया पश्चादजिता चापराजिता वीजमेतु लिखेत
स्वेकवयोर्व्यापकं ततः कनिष्ठादिषु विन्यसेत् षडंगानि तलाविधि देवदेवी सवीजादिक निष्ठादिषुवि
न्यसेत् पादान्मूर्धावधि न्यसेद्व्याप्यानं विशालधीः देवंदेवीयथाहूर्वं न्यूर्धास्ये हृदयांशुजे नाभौ गुह्ये
क्रमाच्चपश्चाद्देवं विचिंतयेत् । शंखाभमिन्दुशकलाभरणं त्रिनेत्रं खड्गांगपाशसृणिशूलकपाल
हस्तं वेदाननं विपिटनामनत्र्यं भूषं कांगवरा हस्तांगुकमीशमीडे । तत्वमेनं जपेन्मंत्रं दशांतहुत्या
२ न्नर्पिंपायुनं वनम्वारोपनेसीदेवमावरणैः सह नवसकस्वैर्विदनंतुलोमविलोमगैः धर्मादि
कानधर्मांद्यान्पार्श्वागात्राणि विन्यसेत् ईकारेशानं मेपन्यान्तेनस्वपन्नुणन्तथ सोमान्तं न्व ऐनमा
याविद्यामयेक्रमात् प्रथक्संछेदन्यसेदवैशेनवलोनुजे संध्यवैचैचनं जेशानी वीर्यादिकाक्रमा
त् वामाद्येष्टानतो गौरी रक्षास्यायालक्ष्मी पंचवशेरवेदी हुमूर्तिमूलेन कल्पयेत् जयाद्याःस्व
स्ववीजेन स्वकार स्कारादिसेपनाः गुहं गणं पुकव्याप्याकालान्तदर्शिताननाः वरहकीयादनपराभदम
न्यपीडिताः ईशादिकोणेषु भ्योवैहुतो दीस्याद्विकाः क्रमात् दुर्भगा सभगा भूयः करालमोहिनी
मिमाः वरांगमलिप्तदः किंचिदानम्रप्रवदंनांजाः देवीसदपास्पाधाहतीसंज्ञान्वितः क्रमात् वत

ःशान्तिकान्वर्णान्नर्थैंदुःकृतशेखरान् लोकपालानमनेहासे वज्राद्यायुधसंयुतान् एवंयोभ्यर्चनेनेभ्यर्च्या
देवगुकेनवर्त्मना नत्नस्यदुःहोमेकिंचिद्विघ्नलोकेभविष्यते नाश्रुवद्भिर्गुणांतस्यवीजंस्वस्त्यानुपेन्द्रयोः
त्वरभूतमहारोगानशंपतित्तेन नक्षत्राणां कृद्दग्यर्द्धयेध्यानाच्चपेहोनमननमश्रीः स्वर्णपाजायते।
शीघ्रंसंचयस्यास्वभावतः सहोमेकामलाभोगेविंहमेध्यासकासयोः एतच्चमंजलसृतःपिबेन्नृहेस्य
शांतये कृत्वानवपदान्मानमेदलंज्योभंन कलशान्स्थापयेत्मेशीनवस्वैीमलक्षणान् मध्येदेवस्य
जेत्स्यमगेद्वीःस्वीदिक्षुमुगाः शक्तुकोणस्थितारतीसंभिसिंवमपतित्रलो नारीसालभतेपुत्रंचेष्मापि
किंस्वलायस अलंकृत्वाथरहरंपांतिदःसंपदाववरः अभिषेकोस्यसाख्यातोरानाविनयपर्वनः पूत
श्रीजंमरागालस्सकेसंतम्पवाहोदेवीहतीमन्त्रपुत्तहलेदिग्विदिक्तकमेण कार्येसौपीठनमथवाहि।
भूमिगेहेनचीलेयंचशोकेसकलस्यखंदरोगकृष्णाशरक्रमम्। प्रणवोरुद्रंपपश्चार्हुंतेपस्पुवानिष्ठनः
नासेनमोभ्यन्तपरेत्लेनापिपतन्तेभवं नमोरुद्रायदयुगेन्द्रहूरावणाब्ध्वतः विहृदितयंमप्यास्वरन्तम्
गेश्यक श्मशानभस्माचितांगायशरीरायततःपरं खंगकपालमालादिधरायेतिपदस्ततः व्याघ्रचर्मप
दृश्यांतेपरिधानायतत्परं शशांककृतशेखरायततःपरं कृष्णसर्पपदंपश्चात्तोयज्ञोपवीतिने
ने वलगुमेरवलुगंमनिवेनेकभालिनी रुनमुगंमतलोश्चलाग्रामयदिवयहनः भूयोमंडलमध्ये।
स्थानारामूलनःपरं वेतायज्ञोपवीतिने रुद्रांकुशेनपाशमयद्रेशायमगेततः ओवेपयगेयपश्चा
श्रंशासिपदमीरयेत् धारापिपतिकृशेयतायम्प्रियंदरी रवहूरावणमेगोयसमभ्यर्थेशतान्करः
भूनापिपतयेस्वाहारुसूनाम गोयशीविता मध्यादिपंचदूस्थायिकांनवीजाःदिकान्नमेन ईशानाद्याः

पा॰ टी॰
ति॰
९२

पंचमूर्तीर्दे हेवज्रेण द्रक्रमात् षडुदीर्घैर्विंदुयुक्तेन क्रांतेनांगकल्पितामता । वेटकपालहस्ताग्रे डकु
पाणौलिखलं ह्रांगमूलं डमरुकं अभयंवयानं रंकोगग्निंदुप्राकलाभवत्तो चिने वर्चेचाननाश्च मस्तांगायक
मोशमोदे । स्वपुतं हितं यं मंत्रोज्जपिनाजहूंशायात: पायसेन हुलाकेनन्न ह्रयानस्य सिद्धये पंचाक्ष
रोदितिपीठेश्य यजेन वह्नावर्णं वीजेन मूर्ति: क्रमोत्साचवकांतमन्त्रविंदुमत् अंगानि दलमूलेषु रत्नी
पेत्वेषु संयजेत् चुलके त्वेश्मलविलिनीच्छनीयोगलपिंगलो फाल्गुनीटिविप्दिंशीतिवच्छमी मन्त्रमालि
कां समंत्रीश सर्वं पश्चाद्धाकिन्नजटारमा: दवेपश्चादिमध्येन पलद्वयवर्णवहाभा: ह्रैंद्रीकामाविकं।
गान्हीवाराह्नीवैसवीश्चन: वैनायकीचचामुंडमाहेशीरिच्छएजयेत् ह्रारपालाद्यैर्दिक्षुदौद्यौ
गादिर्देपाक: रोहूपिंगलनामानोहोमसप्तानंगभौबुणे ९८ क्रोंत्रंश्वीविदिक्षुद्रौ व्याप्तमवयेनः
सर्वकेवलह्याकालोक्रोणपालास्यजेमतः क्रूंभकर्णमसोकाश्लिमलांटनातहारंक ह्रौंहृदिलहो
कपालास्सानुधान्नजेयनः स्पदीपालिभिर्देवीपीणाविनाशदेवंर पंचक्रान्यसावोत्पन्नेर्गामृत
लिंहरेत् पवेस्मादिविः सिद्धेसंग्रेमंत्रसिद्धोनः नाणेयेकालकलालपूनाककमार्चयस्यास्यमेयात् पार
शंतचक्रवर्तिभुजाभीतामहारमनः वङ्कनादिलिमेवोदेनमंत्रेणनेनभगनले स्सशोनादिसिमंत्रोव्यापृत
निग्रहसाधनं ॥ इति श्रीरुद्रयामलतंत्रे एकोनविंशतितमः पटलः १९ ॥ अथ शिवस्यापिविधि
वक्ष्येवाराहमहन्मं यस्यसंस्मरणादेव सर्वेनपश्चात्ससुराः मायाग्रहीदेवाभूयः सकलवर्णितसंपु
नः वौरवोरनतेरलक्ष्मीतेजलतुरूपमंत्रेनः कलगुंगमलपार्श्वेतेलवकोवयहंगपुत्रः हृत्यादिमंत्रेवमफा
दनः सप्तदीक्षितः एकपंचाशतोर्णीयमन्त्रोवासेमन्त्रोमनः स्ववोलोत्सपमनि: स्प्रेक्रकंस्मृतिमुद्राकंते

अघोररुद्रसंहितोक्तेनैव नामेन विन्यसेः हृदयं पंचभिः प्रोक्तं शिरः षड्भिरुदाहृतं शिखा दशभिराख्याता
नवभिः कवचं मतं अस्त्रं वर्णैस्तु नेत्रं मालाबीजं समीरितं मूर्धास्यनेत्रकंठेषु हृन्नाभ्यदु · गुह्यक्रमात्
जानुनेत्रामपदं देहे भिन्नात्तैर्न्यसेत् पंचभिस्त्रिभिः पुनः षड्भिर्द्वाभ्यामष्टभिरन्तरैः तत्र वर्णैस्तु रुद्रवर्णैः
करयोः करयोः पुनः चतुर्भिः षड्भिरन्तिमैर्वर्णैर्भेदो यमीरितः । सजलजलदसमानं भीमदंष्ट्राविने
त्रं भुजगधरमघोरं रक्तवस्त्रांगरागं परशुडमरुखड्गान् खेटकं बाणचापौ त्रिशिखनरकपाले बिभ्रतं
भावयामि । कृमिवारे ग्रहं धत्ते कृष्णवर्णोभिवेत्पुरः वर्षपर्यंतं कृष्णसंकाशो गुरौ चैव समस्तः प्रभुः ल
क्षमेकं जपेन्मंत्रं हुतमितैः सितैस्तिलैः पुनः तद्दशांशं प्रजपेद्धुत्वा मंत्री मंत्रस्य सिद्धये हृदये ह्यसंप्यमीदेन
द्रकोणानस्यपंकजे स्वगपत्रं नाकेसरे पुरुक्रमात्पत्रेषु तन्मंत्रं पत्रपुटसंकलं पूर्वदलं वामायकार्णिकं पू
जेत्पालं ग्रथजेदष्टास्त्राण्यस्त्रदैविकः इत्याग्रे पुनः तस्याः स्वाहास्त्राः घोरकलशानाः लोकेशात्
लोकेशास्त्राण्यपरैः सैःमनविनान् रतिप्रजादिभिःसिद्धमंत्रेणानेन साधकः प्रयोगानन्यवेनोसि
ध्येनेन नंसः व कृष्णात्स्वरिस्याणामिसिनसंबिल्वायचैः प्रातः सहस्रं प्रत्येकं यावीम्नात्कृत्याम्
भीः होमोपतनाशयेत्सद्यो भूतकृत्याग्रुपद्रवान् सितकिंशुकनिर्गुंडीहेमपामार्गसंभवैः समिद्वरैः
कृतो होमः सर्वेषां भूतशांतिदः गुडपायसमार्गारग्वधयोः वगयसमन्वितः समिधो जुहुयान्मंत्रं
सम्यग्निधिसंयुतः शुद्यावरुद्रहोमेन भूतानां नाशयेद्भुवेत् कृष्णात्स्वरिस्यणामं जेयदगमस्तदि
दिते हुतात्मकृत्यपरैकयाते संपातयेत्सुधीः संपातमर्पिषासाध्यं भोजयेद्भूतशांतये । मध्येषा
ंतिं समसाध्यां सत्याणसहितां केसरे रक्तवर्णां मंत्रं मंत्रसंघंशिखान्तगणमितानग्रदेशोऽशु।

शा॰ टी॰
ति॰
९३

93

तत्तत्वर्णोल्लासिकेणोट्टहनप्रमुखेकल्पिते भूपुरस्थे यंत्रेस्मिन्ध्यायेद्विधानात्कनकलशविधः स
र्वेङ्गःखापहारी। षट्कोणेशाकिनेनः स्फुरद्युगलहलाप्रस्फुरद्धृद्धुकोणे शिरोमेत्रस्पवर्णै रसकुर॰
णावन्तः षट्पत्रैर्वेदवेदैः षड्भिः कृत्वाष्टपत्रे दहनप्रमुखेनाच्छेतवर्गफड्भ्यां गजकोणेनवीन।
धरणिपुरगतेयंत्रमाचारमेनतत्। तद्वीरभद्रव्यालम्बनपस्मारनाशने यंत्रमेतत्समाख्यातं तो स।
र्वसिद्धिप्रदायकं नारीवांतोथ रासंस्थावामनेत्रेन्दुभूषितः पाशीवकःकर्णयुतो वर्मस्तातःषडक्षरः
मन्त्रःपाशुपतास्त्राख्योयं दुष्टनिवारणः षड्भिर्वर्णैः षडङ्गानि हुं फडन्तैः सजातिभिः। मध्याह्नार्कस
मप्रभंशशिधरं भीमाट्टहासोज्ज्वलं त्र्यक्षंपन्नगभूषणं शिखिशिखाश्मश्रुस्फुरन्मूर्धजं हस्ताब्जैस्त्रि
शिखं समुद्गरमसिं शक्तिं दधानं विभुं दंष्ट्राभीमचतुर्मुखं पशुपतिं दिव्यास्त्ररूपं स्मरेत्। वर्णलक्षं ज
पेन्मंत्रं जुहुयात्तद्दशांशतः गव्येनसर्पिषा मंत्री संस्कृते हव्यवाहने पीठे पीठे यजेद्देवं प्रागंगैरष्टमा
तृभिः इन्द्रादिभिर्लोकपालैर्धारीरायुधैस्ततः परं वेदाकपालमालादिधराद्यैर्लिपदेवुनः आचक्रवर्गपा
दसंपातैर्वज्राद्यैरायुधैस्ततः पुनेन मंत्रिते तोयं त्रस्तस्य वदने क्षिपेत् सद्यः लब्धचितिञ्जे दक्षुहोमं प्रभा
वतः सम्मुग्नामंत्रितान्बाणान्विसृजेद्रिपुभूपतेः जयेत्तेन रविविस्पोघाञ्जवापाशस्वापरः वर्णान्तमो
विन्दुमत्तेलेत्रपाला मनुः नाराचो वर्णोयं क्षेत्रपालस्यकीर्तितः षड्दीर्घभाजाबीजेन षडे
गान्यस्यचोच येत्। नीलांजनाद्रिनिभमूर्ध्वपिशंगकेशं वृत्तोग्रलोचनमुपात्तगदाकपालं आशांब
रं भुजगभूषणमुग्रदंष्ट्रं क्षेत्रेशमद्भुततनुं प्रणमामि देवं। लक्षमेकं जपेन्मंत्रं जुहुयात्तद्दशांशतः
चरुणा घृतसिक्तेन मंत्री संपूजयेत् धर्मादिकल्पितेपीठे पूर्वमंगानि कल्पयेत् मूर्तलाहस।

ध्रिकेशं करालं नवदनं त्र्यंबकं वेदारवं महाकायं पिशितीशानसंस्तकं पिंगलाक्षमूर्ध्वकेशं पद्मेषु परितोषने
तु प्रथानमूर्त्तिं स्थलिमां नानालंकारवंधनात् लोकपालं नदक्षिणायथार्हं वै प्रपूजयेत् तस्मै सपरिवारा
यवलिमेतेन निर्हरेत् एवं मे हिदयं पक्षादिरु विसान्नरु ह्रये मेनयदितलंयपक्षात्रतेयहितलंयपुनः
नक्षोविघ्नपरं हेमहाभैरवतत्परं क्षेत्रपालवलिं शहन्द्वयं पावकसुंदरी वलिमंत्रोयमाख्यातः सर्व
कामफलप्रदः सोपदेशं हरतिं रक्तलाराजिमसाधकः स्वन्यायथोक्तं क्षेत्रेशं तस्य हस्ते वलिं हरेत् व
लिनानेन संतुष्टः क्षेत्रपालः प्रयच्छति कांतिं मेधां वलमारोग्यं तेजः पुष्टिं यशः श्रियं उद्धेरद्ग् दुकंडेतमा रुद्रो
पद्दुहरणं तथा करु कदयं पुनर्ऐ लं वटुकं तेमस्तु हरेत् एकविंशत्यक्षरात्मा शक्तिर्महामनुः प्रभीष्टफ
लं मासिद्धिको नितः स्वरपादयः वदध्यारण्यकरूषिछंदोत्तुपूरुदाहृतं प्रायद्धारणे देवो भैरवः स
र्वसिद्धिदः प्रेयलीदेहवक्रे षुमूर्तीन्यस्य धयाषुरा सधारिपंच हस्ताद्याः शक्तिवीजमनुस्मरन् वका
रं पंच हस्तादप्मीशानादिषु योजयेत् षड्दीर्घभाजयाद्यामायाकोरेण चतन्द्वा प्रोगानिज्जातिषु क्का
निप्रणवाद्यानि कल्पयेत् तस्य ध्यानविधा प्रोक्तं सात्विकादि विभेदनः । वंदे बालं स्फटिकसदृशं कुंड
लोद्भासितं कुं दिव्याकल्पैर्नवमणिमयैः किंकिणीनूपुराद्यैः दीप्ताकारं विशदवसनं सुप्रसन्नं त्रिने
त्रं हस्ताब्जाभ्यां वटुकमनिशं शूलदंडौ दधानं । उद्यद्भास्करसन्निभं त्रिनयनं रक्तांगरागस्रजं स्मेरास्यं
वरदं कपालमभयं शूलं दधानं करैः नीलग्रीवमुदारभूषणशतं शीतांशुचूडोज्वलं वंधूकारुणवा
ससं भयहरं देवं सदा भावयेत् । ध्यायेन्नीलाद्रिकांतं शशिशकलधरं मुंडमालं महेशं दिग्वस्त्रं पिंग
केशं डमरुमथसृणिं खड्गशूलाभयानि नागं घंटां कपालं करसरसिरुहैर्बिभ्रतं भीमदंष्ट्रं सर्पाक

शा० दी०
ति०
१८

स्वेच्छिते देवमीशमव्ययविलसत्किंकिणीनूपुराढ्यं । सात्विकं ध्यानमाख्यातमपमृत्युनिवारणं आयुरारो
ग्यजननमपवर्गफलप्रदं राजसं ध्यानमाख्यातं धर्मकामार्थसिद्धिदं तामसं सर्वशत्रूणां शमनं कृत्यापूतनाश
वर्णलक्षं जपेन्मंत्रं हविष्याशी जितेन्द्रियः तद्दशांशं प्रजपेद्यावल्लक्षं परमेश्वरि ततः धर्माद्यैर्मादिभिः
मे पीठे पंकजयोनिभिः षट्कोणान्तः त्रिकोणस्थं व्योमपंकजसंयुते वटुकं प्रजपेद्देवं मूर्तिं मूलेन कल्प
येत् सद्योजातेन मंत्रेण देवमावाहयेत्ततः मूलादि वामदेवेन स्थापयेत्परमेश्वरि मूलमंत्रेण कं संध्ये
सान्निध्यं तत्पुरुषेण अघोरेण सुधीः कुर्यात्सन्निरोधमतः परं नमस्कृत्याथ नमस्तुभ्यं योनिमुद्रां प्रदर्शयेत्
देवाय दद्यात्कुर्याद्दीपानेन समाहितः पञ्चावयवविधानं तेन तन्त्र प्रतिपादितं ईशानादीन्यजेद्देवान्
न्यासमार्गेण देशिकः सकलीकरणं कृत्वा यजेन्मूर्तीर्यथाक्रमं योनिमध्यदलेषु वै वसितांगादिभैरवान्
वान् प्रमितांगं रुरुं चंडं क्रोधमुन्मत्तभैरवं कपालिनं भीषणाख्यं संहारं चाष्टभैरवान् त्रिकोणमध्य
नादं वटुकं गं कालरुद्रकं षट्कोणे षडंगानि च नादमध्ये यजेत्सुधीः स्वर्णादीपानपर्यन्तं तद्बहिः प
जयेद्दिमान् डाकिनी सुवर्णकान्तं राकिनीं पुत्रकाश्च नः मालिनीं पुत्रकाम्यां दैवी पुत्रान्नतः परं सुष्ठो
मारुद्र मालिनीं ... ...ल
वीरभद्रं गणाधिपं पदा तद्बहिः पूजयेद्गुलोकेशान् वटुकाख्येन ब्रह्माणी पुत्रकं पूर्वे माहेश्वरीपुत्रं मे
घ्रे वैष्णवी पुत्रकं सौम्ये कौमारी पुत्रमग्निले इंद्राणी पुत्रकं वायव्यः पश्चिमे पूजयेत्ततः मह... म
ले चामुण्डायाः पुत्रमर्चयेत् वाराही पुत्रकं याम्ये चामुंडायाः मालिनी वटुकं दक्षादिगवर्गे हे तदंतरि
पुरांतकं वैतालं सघ्रि जितिलाख्यं कालान्तं करालकं एकपादं भीमरूपमचलं हाटकेश्वरं दिग्वि

शिरांतमालेषु श्रीकंठादीन्समेतकान् ॥ ओं योगीश्वरादिमंत्रं वा नाम्नाद्यैश्च समर्चयेत् नमस्तीक्ष्णक्रुरोसाधा
न्त्रिलोकरंजयेत्सुधीः शिरोमध्ये लिखेन्मंत्री लोकगोपांशाकिंतप्तलाम् योगिनीभ्यः समभ्यर्चे दीक्षाग्नि।
भिन्दति स्थिरतान् इति मंत्रं जपेद्देवं वह्निकेश्वरमाकर्म्मणा धर्मार्थकाममोक्षाणां पतिर्भवति मानवः शिखे
श्रीं तु गंधासाध्यस्वलिखेत्तद्विधानतः काम्यानि साधयेन्मंत्री यथोक्तं सिद्धिमाप्नुयात् शाल्मलं पलं सपि
लोजाह्चूर्णादिस्नानार्द्रिताः गुरुभिः सह साधयेत् संधकैः परिमिश्रितैः कृत्वा केवलमाराध्य देवं प्रागुक्तवत्सु।
ना एकं वेदनश्रुष्यापैलिखितमेव लिखेत् ततः प्रियं तिलकार्याणि च लिखेनेन मंत्रिणः जुहुयात्सर्पिषा
मंत्री यथोक्तां सिद्धिमाप्नुयात् वश्याय जुहुयाद्विप्र सकलैर्वशयेज्जनान् जुहुयाल्लवणान्यथ संकुलैः कै
रवैः सुधीः यवधान्यादिसंपन्ने जुहुयात्तिलतंडुलैः त्रिलक्षसंख्ये नैजुहुयान्मंत्री गिंवृतिश्चियं लवणेन
ग्रंसंमिश्रं वशयेद्वनितादिजनान् पुष्टिकामेन होतव्यं तैलसमसमिद्वरैः घृतेन जुहुयाद्विप्रं संपदं धान्या
दिसंपदः वशाय जुहुयात् मंत्री मधुरादिसुसंचयं लेगोत्तोयः ... मेन रोगान् च क्षपणि निलय त्वाम् कृत्वा
होमे त्रयस्ते देवस्ताप संसारं संभवे ... जिते समासीनो जुहुयाद्दशनेविलैः मूलादयः पलायुते नेवले
नेतो हिंसां मवाप्न कृत्वा श्रीमा ... यावन्मात्रंम देशी लिखेत् संकुलं मिश्रं भयवशनोदितैः
मिश्रद्रव्य प्रतिदिनं जुहुयात् ... तेन्मेवे वहुदेवसमभ्यर्च्य ... भो ... लाङ्गिते लिंगं विचेष्टितेन समं
भागौ च लिखेत् एवं च यतिनाप्रयतः सहस्राणे कविंशति सप्ताभिदिवसेनात्र ... देवतान लिखेत्
ततः वशयिताराजा ... येस्या पंकयंत्रैः विधिनानेन मंत्रज्ञो वह्निकेशः प्रयच्छति ... लंपशः
ग्रान्तं लिंगं मंत्री मनोगता ... नित्यपरः सर्वं सर्वमेमिरंतोपदाः श्रवणोत्रजायेत विश्वेन सप्त

मा. टा.
ति.
९५

भूपतेः तत्रूपा केवले लोगेरसुतं मंत्र भयेच्छया निग अदि विमोत्ताय प्रयोगो यत्तु दारुणः ववाह्यणीप
लेन मंत्रेणाचेनाभ्रेन लोडितं विभस्मभत्तये देव्या मंडलेषु स्कांतिगी विनोतेषु त्रमा श्रोत्ति मे यारोगप्व
लान्वितं आदावेतं प्रयोगस्य वटुकाय बलिं हरेत् द्विविधो बलिराख्यातो राजसः सात्विकोऽपरः राजसो
मांसरक्ताप्वाफलत्रयसमन्वितः मूत्रूपाय ससेतु कोमभूरचयलोडितः सात्विको मांसरहितः सुधम
न्तृ रेक्तवत् आस्यणो नियतः शुद्धः सात्विकं बलिमाहरेत् सौरचन्द्रमनानेन भस्मसर्वाणि सिद्धिद उ
गौरचदनेकुष्ठचनसारमकुंकुमे चेताकमूलंवाराहीलक्ष्मीसीरसहीकद्रा तचोविल्वतरोर्मूलं शोष
यित्वा सुचूर्णयेत् चूर्णं शोभितशहीतेन गोमयेन विमिश्रितं कन्याभिर्जनिसंप्रोष्य संकृतं हृत्वा वाह
ने मूलेन दग्धा तद्भस्म स्पृष्टे पात्रे विनिक्षिपेत् केनकी मालतीपुष्पैर्वासयेद्भस्म शोधितं सुगुप्तमजपे
न्मंत्रं स्पृष्टु भस्म स्नुपूजितं एतद्वारायदिनशः प्रातः पुण्ड्रं करोति यः नष्टरोगाः प्रणश्यन्ति ह्यन्नाद्धरो
महाग्रहः विद्युचैरसगादिक्षोभं यत्तस्य न जायते वर्धते संपदः सर्वाः स्वजनैः सकलैर्जनैः राजा वशमाभ
देत्यसामात्यः सपरिच्छदः अभिषेकं प्रकुर्वीत राज्ञो विजयकांक्षिणः सर्वौषधे मंत्रपल्लवे विल्वनदान
वोभिते सर्वेतो भद्रमालिख्य कुंभं कोणस्य हरेत् सुष्टु होमप्रमाणेषु शालिभिः शोभितैः शुभैः तदयं
तेषु तोलमिश्रामेरवद्र्वीममानितं हेमादिविहितं कुंभं नवरत्नसमन्वितं सर्वापल्लवैर्लोयरा
णोविनिक्षिपेत् तीरद्रुमत्वकसामिलक्ष्मी सर्वांग होषन करं देनविल्वसर्वाकुं कुंपवन क
को लमधते मातोमहिला वपकोमरले मेदराणिमणप्याम हृदुमनवेष्टयेत् तस्मिन्तावासवटुकंरा
जमभिरञ्जनयेत् वहिरष्टसु कुंभेषु श्रीकंठादीन्मदे प्रभान् पंचविंशत्सुघटे ब्रह्मचर्चिकादिदेवता न्यसेत्
त्रयोदशसु कुंभेषु त्रयोदशगणान्यजेत् वा ह्येदशसु कुंभेषु लोकेशान्नर्चयेत्सुधीः तदहि
र्षोडकुंभेषु श्रीकंठादीन्मुरेश्वरान्

न्ध

ऋत्विग्भ्यो दक्षिणाभिः सम्यक् चैव ब्राह्मणानर्चयेत् अयुतं प्रजपेन्मन्त्रान्तानाद्यन्तं दैशिकोत्तमः सायाह्नेः स्वर्पिषा
पुष्टैस्तिलैर्देशास्तेष्वेक न्यहृदयानाम्निदोन्यस्याग्रतः सम्यग्वलिमाहरेत् राजलोकप्रकारेण ज्ञो देशि
कोत्तमः स्वदिने शोभने लग्ने वाचयित्वा द्विजन्मभिः स्वस्तिमंगलवाक्यानि निस्पृहैर्वेदपारगैः न्यद
स्य पंचवाद्यघोषेण प्रस्तहृकेश्वरं जितेन्द्रियं गुरुकार्ये राज्ञा नेत्रास्त्रणाश्रित्य प्रास्तिके सन्यवदन समभि
षिंचेत् सुद्धीः अभिषिक्तो नरपतिः प्रणिपत्य गुरुं परं भूयसीं दक्षिणां दद्यात् सीदति यया गुरुः राज्ञा
भिषिक्तो भवति साक्षात् अभिषुरंदरः पत्रा विजयते भूपान् पूज्यते सकलैर्जनैः कृत्वाभिषेकमेवं मासंप्रति
मासं महीपतिः वर्षं भोगविलय शान्तिसर्वोऽसंपदं राजा यशांसि विविधानि तेषां शालाभसाधकः
ऊं ह्रूं हुं स्वाविधानेन होमं कुर्याद्यथाविधि पायसान्नतिलैर्विद्वान् घृतमिश्रितया वीचि ब्राह्मणान्भोजयेत्
नित्ये ... सफलाभिः सर्वीक विधिना कुम्भं स्थापयित्वा दैशिकः अघोरेणैव पूजयेत् स्त्व।
ले: प्रोतये ऽन्नान भ्रमशालामनेन ववर्धले नो दिने दिने पुष्टेष्वमरतीशक्तिर्जायते सर्वे नोधिका सर्वे
रोगाः प्रणश्यन्ति कृत्याद्रोहादयश्च ये: अस्मान्नगरतारतानाम्निनेषामहीतले अभिषिंचेन्महीपाल।
येषां विजयोद्यम उक्तेन विधिना गौरी पाभि सोवलिमाहरेत् अन्न ... ग मन्त्रे हृत्वा ... प्रागुदीचिते
वलि ... रिस्रणं सर्व ... निवेदयेत् वलिनेन ... कामादिसिद्धयः विग्र ... नाना
वलिवंरेन दासधीः ... तेच दिने दिने भक्त्या ... सार्धं ... न मन्त्रितः
वलिमंत्रो यमाख्यातः सर्वेषां तु जयप्रदः एतेन वलिनाग्ह्येशे वरदः परमेश्वरः सर्वं गोभ्यो द्विमजे
दासिपठं कुर्वमानसः एवं कृते परवलं दीयते नात्र संशयः विजयश्रियमेतेन राजा प्राप्नोत्यसंशयः

मा॰ दा॰
ति॰
१९

[illegible]

३

[illegible] सर्वान्कामानवाप्नोति परत्र [illegible] इति । [illegible]

षां हृदकमूर्तये सर्वभूतान्तरस्थाय शंकराय नमो नमः । अनन्तकृतवासाय अनन्तये अनन्तनन्म
ने अनन्तनीशिरायमहसे सर्वाय नमो नमः । सकलनिष्कलविभागाभ्याम् अनिर्देश्यायशंभवे भवाय भवते
भूतेशः खहर्षेनमोस्तुते त्वं कर्मा दिवसतनयसां कलसाधिने वंतवेगवताय सर्वेन्द्राय नमो न
मः आदिमध्यान्तशून्याय निरस्ताशेषभीतये योगिध्येयाय महते निर्गुणाय नमो नमः । त्रिधामाने
त्रिविंशाय विलसत्सूक्ष्मोलये कन्दर्पदर्पकालाय कालहर्त्रे नमो नमः । विकासनाय विहूहर्षस्कं
कृत्तये स्वषे सरितामसमाहस्तकपर्दीयराय नमो नमः । कृतासन्त्रुमाताय ज्ञानात्मने शान्तात्मने शुद्धा
नन्दाय शर्वाय सूक्ष्माय शिवनामे नमो नमः । भक्ताय निजभक्तानां भुक्तिमुक्तिप्रदायिने निर्वाणसेविता
साय विश्वपाशाय नमो नमः । त्रिमूर्तिमूलभूताय त्रिनेत्राय त्रिशूलिने त्रिधात्रे परमतत्त्वाय नमस्ते स्थाय ।
नमो नमः । देवासुरशिरोरत्नकिरणाकलितांघ्रये वांछितार्थजनकाय सर्वेश्वराय नमो नमः । स्तो
त्रेणानेन रम्याय तोषितो यो जगतां गतिः स भक्तेभ्यः ददेत्तभक्तानां सर्वं वे परमेश्वरः । इति श्रीशारदातिल
के विंशः पटलः ॥ २० ॥ ॐ प्रणम्य सर्वांगमत्रकृष्णमानं तं गायत्री प्रसान्वक्रमारभते । अथोव
दामी त्यादिना अथो वर्णकिनाय संमन्त्र संपन्नेयी मयी यथावकाशनेत्र सर्वेर्दावेलनाणि
मेत्रसन्दधति प्रणवाणा शारस्यादिना ॥ प्रणवाद्यामहानयः सममस्त्रलमवादिना वर्णाविंशतमन्त
तत्स्त्रागायत्रीशिरसान्विता । ततस्तीत्यादि वन्त विंशत्यक्षरागायत्रीकं त्रिशिखाधिरसान्विता स
वे वेदोत्थतः सर्वशमंत्रोयं समुदाहृतः । न त्रयमं प्रणवम् एतदा शीर्षयति यथा सर्वमादिना । ब्रह्मा
देव्या हि गायत्री परमात्मा समीरितः सर्वा ध्याः प्रणवस्येते मुनिभिः परिकीर्तिता ॥ मंत्रमस्य ब्रह्मा

गा. टा. ति. ९८
97

तेमनादयः प्रदर्श्यन्ते जमदग्निभरद्वाजभृगुगौतमकश्यपान् विश्वामित्रवसिष्ठाश्चात्रयश्चेतीना
ऋषयोविदुः गायत्र्युष्णिगनुष्टुप् च बृहती पंक्तिरेव च त्रिष्टुब्जगत्यौ छंदांसि कथितानि मनीषिभिः अ
ग्निर्वायुः सूर्यश्चैवाकाशो वरुणो बृहः विश्वेदेवाः क्रमाद्यासां देवताः परिकीर्तिताः। इदानीं गायत्र्या
ऋष्यादीनाह॥ गायत्र्यास्तु निराख्यातो विश्वामित्रो महाद्युतिः गायत्री छंद इत्युक्तं देवता सविता
स्मृता॥ इदानीं शिरसो विन्यासमाह। शिर इति॥ शिरसोस्य मुनिर्ब्रह्मा छंदो देव्यादिकाः स्मृताः गा
यत्री परमात्मास्या देवता कथिता बुधैः॥ अङ्गुलिन्यासस्थानमाह। हृदिति॥ अङ्गुलीः सप्तगायत्र्या
अन्यांसां सोहं गमके मध्ये रसम्प्रसंगतो गायत्र्यर्णान्नन्यसेत्॥ गायत्र्यर्णस्थानमाह। पदं शिखेति।
ति॥ पदं शिरसि भ्रूमध्ये नासाग्रे कण्ठे भुजे संधिषु स्रष्टनामाकपोलानि कर्णे मूर्ध्नि केश्वनः पश्चात् स्त
न्यासम्प्राग्पूर्वं हृदि साधकः॥ पदन्यासस्थानमाह। शिरो भ्रूमध्य इति॥ शिरो भ्रूमध्यादिवक्त्रकंठ
हृन्नाभिगुह्यके जानुनोः पदयोर्गुल्फेन छिरः शिरसि न्यसेत्॥ आपो ज्योतिः शिर इति शिरसि न्यसेत्
षडंगमेवमाह॥ ब्रह्मणो हृदयं प्रोक्तं विष्णोश्च शिर ईरितं शिखा रुद्रस्य कवचं ईश्वरस्य समीरितं नेत्रंस
दाशिवाय अस्त्रं सर्वात्मने स्मृतं षडंगान्येवमुक्तानि यथास्थाने प्रविन्यसेत्॥ ध्यानमाह॥ मुक्ताविद्रु
महेमनीलधवलच्छायैर्मुखैस्त्रीक्षणैः युक्तामिन्दुनिबद्धरत्नमुकुटां तत्त्वात्मवर्णात्मिकां गायत्रीं
वरदाभयाङ्कुशकशापाशं कपालं गुणं शंखं चक्रमथारविन्दयुगलं हस्तैर्वहन्तीं भजे॥ मुक्ताविद्रुमे
ति तत्त्वात्मवर्णान् चतुर्विंशतिवर्णान् गणं शूले॥ प्राणायामान्त्रयः कृत्वा गायत्रीं संध्ययोर्जपेत्
प्राणायामलक्षणमाह। सप्तेति॥ सप्तव्याहृतिसंयुक्तां गायत्रीं शिरसान्वितां त्रिरस्म्रेद्धियाप्राण

पदानि दश विन्यस्येदेषु
स्थानेषु मन्त्रवित्

न्यासेयेद्घनमानसः प्राणायामोयमाख्यातः समस्तदुरितापहः आरुतित्रयसंयुक्तांगायत्रींदीक्षितो
यमेत् तत्वलक्षविधानेनमिताशीविजितेंद्रियः क्षीरोदनेतिलान्दूर्वाः क्षीरद्रुमसमिद्वरान् पृथक्सह-
स्त्रितयंजुहुयान्मंत्रसिद्धये विधिनामंडलेकृत्वात्रिकोणंज्वलकर्णिकं सौरंपीठेयजेन्नन्दीप्त्यादिन
वशक्तिभिः मूलमंत्रेणक्लृप्तायांमूर्तौदेवींप्रपूजयेत् कोणेषुत्रिषुसंपूज्याब्रह्माद्याःशक्तिसंयुताः ॥
गायत्रीसावित्रीसरस्वतीसहितान्ब्रह्मविष्णुशिवान्। एतान्प्रकारमेवाह ॥ विधायेत्यादिना तत्वसं
ख्यासहस्राणि चतुर्विंशतिसहस्राणि स्पष्टार्थमपरम् ॥ आदित्याद्यास्ततःपूज्याःषडादिसहि
ताःक्रमात् ॥ आदित्यभानुभास्करसूर्यान् ॥ तथा प्रभासंध्याभिःसहितान्दिग्विदिक्षु ततःषडं
गान्यभ्यर्चेत्केसरेषुयथाविधि प्रह्लादिनीप्रभापश्चान्नित्याविश्वंभरापुनः विलासिनीप्रभावत्यौजया
शांतायजेत्पुनः कांतादुर्गासरस्वत्यौविश्वरूपाततःपरं विशालासंज्ञितामीशांव्यापिनीविमलांयजे
त्तमोपहारिणींसूक्ष्मांविश्वयोनिंजयावहाम् पद्मालयांपरांशोभांपद्मरूपांततोर्चयेत् ब्राह्म्याद्याः
स्तास्तद्बाह्येपूजयेल्लोकलक्षणाः ततोभ्यर्चेद्वज्राद्यानायुधैःसह इत्थमावरणैर्देवीं दशभिः
परिपूजयेत् धर्मार्थकाममोक्षाणांभाजनंस्याद्द्विजोत्तमः तत्वसंख्यासहस्राणिमंत्रविज्जुहुयात्तिलैः
सर्वपापविनिर्मुक्तोदीर्घमायुःसविंदति आयुषेसाज्यहविषाकेवलेनाथसर्पिषा दूर्वात्रिकैस्तिलैर्मं
त्रीन्जुहुयात्त्रिसहस्रकं अरुणाब्जैस्त्रिमधुरैर्जुहुयाद्रपुतेततः महालक्ष्मीर्भवेत्तस्यषण्मासान्नात्रसंश
यः ब्रह्मश्रियैप्रजुहुयात्पद्मैर्नैवेद्यसंयुतैः बहुनाकिमिहोक्तेन यथावत्साधिता हि तन्न नामिये
विधासिद्धकामदुगामता आग्नेयमभिधास्यामिमंत्रंसर्वार्थसिद्धिदं। आग्नेयमंत्रवत्कुमारभते। अथा

शा॰ दा॰ भिधास्यन्नित्यादिना । मंत्रस्तु यजुर्वेदे स्पष्टः ॥ ॐ जातवेदसे सुनवाम सोममरातीयतो निदहाति वेदः
ति॰ स नः पर्षदति दुर्गाणि विश्वा नावेव सिंधुं दुरितात्यग्निः ॥ जातवेदसे सुनवेति । तस्मात्सुम्ना दौ त्रिरुपय
९८ ति । मरीचिरित्यादिना ॥ मरीचिः कश्यपः प्रोक्तो मुनिरस्य महात्मनः । त्रिष्टुप्छन्दो देवता च जातवेदाग्निरी
रितः नवभिः सप्तभिः षड्भिः सप्तभिः पुनरष्टभिः सप्तभिर्मूलमंत्रार्णैः षडंगविधिरीरितः ॥ अथ तत्स्मर
माह । श्रोत्रेत्यादि ॥ श्रोत्रयुगलनेत्रयोस्तु नासानेत्रयुगमके कंठे भुजाभिर्हृदि चूलनयोः पार्श्वयोर्हृदे
योः पृष्ठतः स्कंधयोर्मध्ये बाह्वमूलो पृष्ठबाह्वोः प्रकोष्ठयोः करकोष्ठे च मणिबंधतलेषु च पूर्वनासादिक
र्णे च सांतमस्तकपर्यंतं क्रमेणाविन्यसेद्वर्णान्विद्वान्मंत्रसमुद्भवान् शिखाललाटनयनकर्णपूरम
नास्यम् सकंठबाह्वलंकालिकटिगुल्फोरुजानुपु जंघयोः पादयोर्न्यसेत्तत्सम्यक्तत्त्वनाः सधीः । अंगुलि
लिंगं उपबाहुपबाहुमूलं कर्णेरमध्यभागे च वाक्मध्यसेपि मणिबंधमध्यदेशे च मणिबंधांगु
ष्ठमूलप्रदेशः सांतं ललाटोपरिकेशप्रदेशः मस्तकेलङ्गपरिभागः मूर्धांतं पुनर्विलिन द्वादशांत शि
रोमध्यप्रदेशः एतद्व्यासस्थानान्याह । शिखाललाटेत्यादिना । ध्यानमाह ॥ विद्युद्दामेत्यादि ॥
विद्युद्दामसमप्रभां मृगपतिस्कंधस्थितां भीषणां कन्याभिः करवालखेटविलसद्धस्ताभिरासेवितां
हस्तैश्चक्रगदासिखेटविशिखांश्चापं गुणं तर्जनीं बिभ्राणामनलात्मिकां शशिधरां दुर्गां त्रिनेत्रां स्मरेत् ॥
मृगपतिः सिंहः करवालः खड्गः दरः शंखः विशिखो बाणः गुणं त्रिशूलं । मंत्रवर्णसंख्याणि जपे
न्मंत्रविधानवित् तद्दशांशतिलान्मिश्रान्सर्पिषा विद्वान्मूलेन समिद्धरैः क्षीरद्रुमाणामाज्येन हविषा कैर्हुतैः स्वितैः
वनस्पत्यादिशदाप्येवं तत्त्वतः समन्विते वनः मरमेवं वह्नयादर्चिते हव्यवाहने ॥ एतां प्रकारमाह । मंत्र
प

सश्रुति । मंडले सर्वतोभद्रे सुकोणांकितकर्णिके विधिनावस्माणेन देव्याः पीठं प्रकल्पयेत् । उंकार
पूर्वोक्त सिंहमंत्रेण । जयार्कां विजयां भद्रां भद्रकालीमनंतरं सुमुखीं दुर्मुखीं सैव पश्चाद्व्याघ्रमुखीं पुनः
सिंहमुखीं दुर्गां नवशक्तीः प्रकल्पयेत् आसनं सिंहमंत्रेण दद्यात्तु कैन देशिकः मूर्तिं संकल्प्य मूलेन
तस्यामावाह्य प्रकल्पयेत् षडंगानि यथास्थं वै केसरेषु वै येत्सु धीः ज्वालादि पादाष्टकोणस्था मूर्तयो वाचो वहिः ।
पुनः ॥ मूर्तयः प्रकल्प्यंते जातवेदसमादिना ॥ जातवेदाः सप्तजिह्वो हव्यवाहनसंज्ञकः अश्वोदर
जसंज्ञोन्यः पुनर्वैश्वानरसाह्वयः कौमारतेजः स्याद्विश्वमुखो देवमुखः स्मृतः ततो धूमसलिलाग्नी
दुर्गा नामान्मनेनात्रमोलिखात् वर्णदितसमभ्यर्च्य ध्यायावरणशक्तयः जयंत्रयं नामपनी वेदगर्भा दहनेत्रू
पिणी मेंडुरुवंशस्थूभेदेरीन भस्माविणिनेनतं वाणी स्वरीमदवृद्धसोमरूपा मनोजवा महावेगा रात्रिंस
वेतीचत्रपाशशोवती नोयात्मिका पुनर्निसादया वसतिहारिणी विरक्तिया वेद माता नमसेरात्मद
नप्रिया समापाव्यानंदिनी वपरारिपुविमर्दिनी वेदनावर्हगर्भात्माशिं स्वाहारूपा तथा भूयो डविष
पापस्याद्धिरेमानापहारिणी स्मकवोधाः त्रिः सप्तत्रा चत्वारिंशस्त्रनन्तरूपिणा लोकपालांस्ततोभ्यर्चेत् वज्राद्या ।
पुपसंपुनात् इत्येजपादिभिः सिद्धमंत्रे स्मिन्साधकोत्तमः आग्नेयास्त्राधिकारी स्यात्तदिधानमुदीर्यते
आग्नेयास्त्रमितिप्रोक्तं विलोमपठितो मनुः एवींकाएवमुख्याद्यामवश्याःसप्रकीर्तिताः प्रतिलोमक्रमादस्य
षडंगानि प्रकल्पयेत् वर्णन्यासपदन्यासौ विदध्यात्प्रतिलोमतः ध्यानभेदान्विजानीयात्कुर्वीदेवायत्रवा
न्यथा एवं वजपध्यानै(?)भिःस्यात्रकुर्यान्न्सेवं संख्यया पंचगव्यसप्तकेन चरणानमस्सिद्धये प्रवेनं एवं वक्रयो
क्षुरकीलप्रतिलोमतः सर्वदेशिकः कुर्याद्ध्यायध्यादिगुणो जपः क्रूरकर्माणि कुर्वीत प्रतिलोमविधानतः

कोरोऽमुतन्कला: पुन: पूर्वादि दिक्षु सप्तम्या

व्याद्वीचदण्डनीति गाडु गंगाय त्रनंतरं निर्वृत्या विशालाक्षी स्वासोद्वाहा च नादिनी

शा. टी.
ति.
९९

शांतिकं पौष्टिकं कर्म कुर्यात्तमनुलोमतः प्रयोगकाले प्रत्येकं शोषणाद्विलोमतः मातृकैर्न्यासयेत्पश्चात्संशो
धमनुनानुनाद्यः पंचाक्षरः पादौ ते यो नानेंद्रियात्मकः शुक्लाद्याः पंचवर्णाः स्मृताः कर्मेंद्रियात्मकाः प्र: प्रा
धस्तत्वं यः पंचवर्णाः पंचभूतमयः स्मृतः प्राद्यः समासतः पादश्चतत्त्वानि यान्तरूपकः दःहृदं पंचमः पादरूपि
कौ रूपःश्रुतः नोवर्णादिसूक्ष्मैरत्र पादाद्शिताक्रमयोमतः सोऽहंवः पंचवर्णात्मः शब्दादिमयरेवितः सोवर्णा
९१ धष्टसेन्द्रियः पंचाक्षरो वर्णात्मकाः पदं तत्त्वसमायोगात्म वेदक्रमिकरीरिता ततन्मद्वात्तयोमस्तत्त्वावस्थाव
द्विदेवताः प्रधानमूर्तिशक्तिमाः सत्त्ववर्णादिसप्रभाः प्रसन्नके देवता भीमदं ष्ट्राभयानकाः देवतारौद्रि ९१
यात्मश्चाद्ध्यं हृदयरेरिता देवता भूतपादेयाम्यालिये गताः प्रकीर्तिताः पातरूपात्तरोद्भूताउभयात्मकेशा
भिता उर्मिता उर्ध्वदेवताः केशान्याप्तिये मानताः पत्नाः सर्वाः स्मृताः स्त्रीवाद्रियाधीरुवाःस्त्रियः श्रेष्ठा
सितं ये मुखे येता रेरिता वर्णदेवता श्रीभिमुख्याः स्मृताःसौम्येयं ताम् क्रोनस्कर्मणि प्रभः सौम्याः मनुमन्त्रदेव।
तान्क्लितानताः याभिर्मे शीदेहेषु भूतास्तु प्रतिदिकानेन प्रत्नमनुष्यान्ततेष्वारभेत विचक्षणः श्वासेन
नोभिताः सेव्यासानभिस्वकालयप्रविष्टासमक्रतिकाः चिरामज्ञातिशालाः सुल्माराणक्षर्मदेवताः प्र
स्थितारिक्तीश्रमत्तानहमल्पुतरेव प्रवरेपामस्तणिताः प्रवर्णदेवतारकाः उपक्रमेत्ततन्दाप्रतिका
मक्कविरनेयेन स्मृत्वाक्षराणां कर्यो जपास्त्वन्तमूलमं उपक्रमोभीमवारेशानि वारेरविसर्जने प्रतिसंह
रणे वारेशुभेः प्रकृत्वामभवेत् स्थिरेशुगतिष्यारंभस्त्रेऽथ यथाविसर्जने सत्त्वसंहरणाकयोजभयोस्तत्विच
तत्रणः क्रमणात्तलेनार्मवितरनेष्ठशिनाश्रुतः प्रक्रमपदेक्रमादस्तंप्रतरान्मनिसंहरेत् मातृनामोत्तमं

हुत्वैकशीर्षं तत्तु येन मपी: पश्चिमाभिमुखो भूत्वा कर्मर्विप्र साधयेत्। नक्तं तत्र हुत्वा सकलान्माया प्राप्नोत्क
सेश्रुतान्। तत्र भस्मराशौ पावकान् मेत्री मेद्याणैः संख्यया जुहुयाद्दीपिकां विज्ञो मारयेदिपुमात्मनः। कृष्णाष्टमी
समारभ्य यावत् कृष्णचतुर्दशी धत्तूर विषवृक्षात्र भूकहोमात्सुमित्रान्। वानीतैलेन समन्विता लाश्च युक्तसम
हस्तकं जुहुयात् त्वशुनो भवारिपूर्वास्मशरं बवेन। सम्मरावे प्रजहुयान्नित्यं द्वाशी: स्वेहहस्तो दिने: शाकं वस्तोशृहि
कामेमविदैवेन तु चामुण्डा निश्चलेत्येणाधि: प्रलयाग्निसमेनमः। तालपत्रे समालिख्य शत्रुनाममयाविष।
पि: श्यामेयान्मुखाक्षेवेश्ष कुंडमध्ये निखनेत् ततः। जुहुयाद्भिः सिंहेकटोरवराक्तुमासजा पुष्पे नदादाय तितो पे
येषीतले मवशोभवेत्। विष्णुपामार्गबीजानि मरिचभूसंयुते लवणेनो ये निविश्च प्रक्षालयेत् ततः
रक्तं हुत्वा प्रतिष्ठितेन देवे च दलेन तु सि लिंविषि कि विलिपैतो ये दर्तीकारस्य श्यामेयमच्छाचरतंमैं सोवि।
गतविनोभवेत् काश्यितैर्भस्मितेनानिष्टा हन्याच्छत्रुसमयन्ततः। वीदस्यलेहेन संवृतिमांसमाशो: प्रलिप्तं निशि सद्यो
नाशयेदीपि लवद्रोश्न तिलोसमस्ते नेपत्। जोरेणवाप्यतैलोमाद्रस मतिर्भवेत्। माशृहे क्षलिलेदिंश निषुज्ञो
रकलेदिने। काश्यिते पलंलीमाध्यन नवनवे दृमिंतो शुभो वक्रो विनितिपयः पुष्पा विमलवृक्षया ततिष्ठ
रतं भवेत्। वच्चूपदृस्तं विशोमतः सप्ताहान्मरणं यातिपानुलेलिसेलिता श्यादिमरयं नागें हु सक्तं विश्व
तद्विषादतं वयं तैलेन लिमांगं दग्धं भानुमरीचिभि: शुभो सर्वे विनिःशीतं शुष्कावा काशितनाविशा ततः
येशातुमालोकाशादुर्दक्रैयो भवेत्। विश्वं नीमुसलंमूलं पापयेकालवनप्रभं कर्पासबीजैर्विषसपर्वमे
वीवृतलैः। हत्वाविद्वेषयेषु नगैनेदी लिना विभाषां वा नजैनीमूलं ध्यानात् रोगी भयकेरी महिषीरु
नसंसिकैः। पहातेविषहन्तनेः हुत्वारिपोः तणात्सेनामुच्चाटयति संशयः। ध्यानादेवी पुराश्रोतां वनुभिः

प्रा॰ दा॰
ति॰
१००

100

समिधान्वितैः अज्ञाकृधिरसंमिश्रैर्जुहुयाद्दिनसप्तकं रिपोरुच्चाटनं कुर्यात्सेनायान्नात्र संशयः अग्नि
मूलकगां दुर्गां ज्वलन्तीं प्रलयाग्निवत् ध्यात्वा मरीचपत्तैलाक्तैर्बीजैर्धत्तूरसंभवैः हुत्वा विमोहयेच्छत्रून्मारि
वेवीसमन्वितैः कालाञ्जननिभां दुर्गां खड्गशूलधरां स्मरेत् नक्तं यष्टितैलसंभूतैर्बकुलत्वक्समन्वितैः समिद्वरैः।
प्रत्यहं जुहुयात्तस्मात्स्तम्भनं वैरिणां सिंहासनस्थां पीतां वा ध्यात्वा नासिरिपुः शान्ति याता नाम्नैकनिर्मुक्तं वह्नि ज्वल
मुखाकुलान् मूर्च्छितान्संस्मरन्दुर्गां नर्पयेच्च स्ववारिणा भ्रातृविद्वेषमालोक्य रिपोरुच्चाटनं भवेत् अग्नि दु
र्गामयो पश्चिमगतां हस्तां विचिन्तयेत् विषुदामसमानाभां महिषीचर्मतैलसंयुतैः पुत्रकैर्जुहुयाद्विन्सविा
भीतकसमिद्वरैः कोद्रवैरश्वत्थापात्रैः सेनायासंस्तम्भनं भवेत् अनलपाशांकुशवरकोणगां दुर्गां मनुस्मरन्
लोहितैः समभूरैः मान्यकतैलकर्षितैर्न्नले जुहुयात्त्रिदिशिसमस्तां तस्मै वीविद्वेषयेच्चपान् पाशांकुशधाराकों
णस्था दुर्गां विचिन्तयेत् फलिनीकुसुमैर्तिलैः सदनामः मस्तुतैलैः जुहुयात्त्रिदिशियाम्यां मनो[illegible]विद्वेष
शीनयेत् शरद्दृन्दुनिभां देवीं विगलत्परमामृतां पाशांकुशधरां ध्यात्वा सिन्धुदुर्गां समिद्वरैः वेतसैर्म
धुराक्तैर्जुहुयाद्वृष्टिसिद्धये कपालत्रिशिखपाशमकुशं विभ्रतीं करैः जपाकुसुमसंकाशामग्निदुर्गां
विचिन्तयेत् हुत्वा लवणपुत्तलीमधुरत्रयपकया आकर्षं हौ क्षितानां स्त्राणामत्र विज्ञात्र संशयः अग्निदु
र्गायमन्त्राधारा वदता निविष्टवीरिता दुर्वर्णीताव गणपाधागां गणदुर्गां समीरिता विद्यापणपत्तरीता मात्रिवम
दुर्गा प्रकीर्तिता सिंधाधारा साधकानां सिद्धदुर्गां निगद्यते संग्रामस्यादिकामेनामग्निदुर्गां विदुर्बुधाः
अंगनेस्थंदिलं कृत्वा ह्यंगैपिकुसुमादिभिः देवेमभ्यर्च्य त्रिसंध्या गुकैनेववन्मेना प्राहरेद्गग्निवलिव
कणमर्वसिद्धिदं हुत्वारोगग्रहदाहभूनारीनाशयेदयम् यथावदग्निमाराध्यगंधैः पुष्पमनोहरैः

स्थित्वा तस्याग्रतो मंत्री जपेन्मंत्रमनन्यधीः जपोयं सर्वसिद्धैषणात्राकार्याविचारणा लवणे मधुरासि
क्तैर्ज्जुहुयात्सप्तभिर्मासैः खः मंत्राणसंख्यया मंत्री विश्वमात्मवशं नयेत् शालीन्ना ज्ञात्मसंशोध्य जुहुयात्कु
र्वीत तं द्रुतान् जपित्वा पंचगव्येषु संस्कृते हव्यवाहने वह्निं पचेज्जपेन्मंत्रमवतार्य शनैः शनैः अर्चयित्वा
विषदर्शी देवीमग्नौ यथा पूर्वं जुहुयात्स्वरूपेणानेन मासेनाष्टसहस्रकं पात्रे संपातनं कुर्वन्साधं तत्र
शोधेत्पुनः शिष्टं तत्त्रिदिने हारि संपातंप्रणानां नरे कृत्वा रोगा विनश्यंति महाभूतग्रहामयाः पौरुक्त्वा
दिना कृत्वा पुनस्थाने वमनं तपेत् व्रीहिभिर्द्दे विशालीभिः पयोन्वितं समिद्वरैः आज्यैर्मधुत्रयोपेतैरेतैर्दश
शतं पृथक् जुहुयात्संपदं भूमिः साधको भवति ध्रुवं भास्करे मेषराशिस्थे मंत्री सौगुणे दिने नद्यां सा
गरगामिन्यां संततं पूर्णकुंभं असि अनुमापायसिकताः संशोध्य परिशोधयेत् ततः पंचगव्येषु सं
स्कृते हव्यवाहने भर्जयेन्मंत्रतो मासि दैवर्यो [illegible] यया सिंहमेषपंचस्थे कैकुलसप्तेषु मोतियो
विशाखा कृत्तिका मूल हस्तोत्तर मघा स्वथ रोहिण्याश्रवणो वारे मंदवाकानि दैवताः विहायाम्येषु
कुर्वीत सिकताः स्थापनं सुधीः गृहग्रामादि गोष्ठानां रक्षार्थं सिकताः शुभं प्रस्थाढकं चरोन्मानानया
दिशु वेदे विमाः नवसप्तत्रिपंच मासान् पूर्वं समुज्जयेत्क्रमात् मध्यादि देवीमस्थाणिकपालानां निर्देशि
कः चक्रं शंखमसिं खेटं बाणं चापं त्रिशूलकं कपालं स्वस्वमंत्रेण संस्पृश्योन्तेवलिं हरेत् नक्षत्रग्रह
राशीनां लोकेशानां वलिं हरेत् विहिता यत्र रक्षेयं वर्धते तत्र संपदः तस्करग्रहमहारोग वैरश्च न स
रीसृपाः प्रसूताविलयं यांति विधिना नात्र संशयः सिकतानां विशुद्धानां विकारे कुर्वे सुधीः पं
चगव्यपुतं पात्रे ब्रह्मवृत्त विनिर्मिते निक्षिप्य विधिना यंत्रं स्थापयेत्तत्र संपदः दिने दिने प्रवर्धन्ते का

हे

शा० टी० लक्ष्म्यादिभिः सह महोत्पाता विनश्यंति कृत्याद्रोहमहाग्रहाः चतुर्वेद्याश्मनोऽङ्कयोत्स्थापने विधि।
ति० नाम्नाना गोमूत्रे प्रक्ष्यमाने स्याद्धोमयो भस्मतदर्थकं आज्यान्समगुणं क्षीरं गोमूत्रात्त्रिगुणं दधि गोमूत्रेण
१०१ समं सर्पिः सर्वं वा समसंख्यते गावः स्युः कपिलाः श्वेतहिमपद्मारुणप्रभाः अभावे कथिताः सर्वाः सर्वे
101 वा कपिलोद्भवं एकेन पंचाशत्कोष्ठे फलके भस्मशायिनः विहाय कोणके षष्ठानि शन्नाद्यं जातवेदसे
लिखित्वा मध्यकोष्ठादिष्पूजयेत्तत्र देवतां हुत्वा होमं सन्निपाते निखेनद्यथा पुरा दद्याद्धलिं यथाशक्त्येवं म
स्युस्तैर्वाविहितं फलं मध्येमायाम हष्टकोष्टेषु पादानष्टौ कृत्वा मातृकार्णैः प्रवीते भूर्विंशद्यं सर्वभूतना
मयं चैरत्नायुः श्रीकीर्तिदं यंत्रमेतत् आग्नेयास्त्रस्य जानाति विसर्गादानकर्मणी यः शुभात्तु करुणा।
शिष्यस्तस्याधीनं जगत्त्रयं ॥ इति श्रीशारदातिलके एकविंशः पटलः २१ ॥ अथो दिनास्त्रं कु
र्वास्त्रं वक्ष्ये शत्रुविमर्दनं अतिदुर्गा मंत्रं प्राहुर्दिनास्त्रं मंत्रवित्तमाः प्रतिलोममिमं मंत्रं कृत्वास्त्रं परिवर्त्त
ते दिनास्त्रमय षट्करंगादीन्प्रतिलोमादिनान्वितुः भानुर्विवागतेशत्रुमेथावक्रं विषाहते मूलाश्रुक्तिना।
याऽस्त्रं तत्कं उत्पाभावयेन्मतीः मूलाधारेति पेन्सद्यः प्रस्फुरत्कालपावके दिनत्रयाज्ज्वराक्रांतो रिपुः प्रा
णान्विमुंचति दिनास्त्रेण प्रविष्टांगस्ताधिष्ठानगतं रिपुं एवं वायुसमिद्धेन वह्निनादग्धविग्रहं ध्याय
न्मंत्रं जपेत्सद्यः स भवेद्यमवल्लभः मणिपूरगतं शत्रुमग्निना दग्धविग्रहं ध्यायन्दिनास्त्रं प्रजपेत्सम
स्तवशतं व्रजेत् अनाहतरतः शत्रुर्निदग्धो मंत्रवह्निना पाशेन बद्धा शीघ्रेन नीयते यमकिंकरैः वि
शुद्धिस्थानगो वैरी दिनवीरेणदीपितः अपोमृतः स्यात्तः शत्रुर्निरायुः स्याद्दिनत्रये आज्ञायां निहत।
शत्रुर्देहेन्नानाग्निनाधिया पुत्रमित्रकलत्रादीन्हित्वा मृत्युमुपाश्रयेत् नाभिमात्रोदके स्थित्वा ध्यायेद्धि

त्रिदिनेशिनः वैरिणं दग्धसर्वांगं मंत्रमष्टोत्तरं शतं जपेत्सप्तदिनाद्वैरी यमलोकं स गच्छति प्रारब्धा
दं समाराध्य समाहृष्टः जपेन्मंत्रं सूर्योदयं समारभ्य यावदस्तमयो भवेत् सन्निपातज्वराविष्टो यमग्र।
स्तो भवेदरिः स्थित्वा ड्गीं लेखयेन्मंत्री त्रिरात्रं वर्जिताशनः दिनबाणेन विह्वलांगं वैरिणं प्रविचिंतयेत्
जपेन्मंत्रमिमं शत्रुस्त्वरितो मरणं व्रजेत् स्पृष्ट्वा ड्गीं जपेन्मंत्रं मनस्तं क्षितिदिवं व्रजेत् शूलप्रोतं निजरिपुं
दिगन्तेषु प्रचिंतितं ज्वरेण महताविष्टो जायते सोयमातिथिः रविमंडलगं शत्रुं दृष्ट्वा तद्रूपग्रगैः वि
षाग्निदग्धसर्वांगं ध्यायन्नेमेन वासिना तर्पयेद्दिनबाणेन सम्भवेद्यमवल्लभः रविबिंबादागतया
ज्वलया ग्रस्तविग्रहं रिपुं ध्यात्वा जपेन्मंत्रं सक्रोडनियमोत्तिके ग्रहसुक्तार्कबिंबस्थं विहृं मंत्रमयैः शरैः
प्रतिपद्य निजं शत्रुं जपेदयुतमसाविन् रिपुं नयति शीघ्रेणायमहलोयमालयं प्रलयानलसंकाशाका
लरात्रिमिवापरां शूलपाशधरां घोरां सिंहस्कंदनिषेदुषीं सवितृमंडलान्तस्था रक्तनेत्रत्रयोज्ज्वलैः वि।
स्फुलिंगैर्निर्दहंतीं रिपुमाकुलविग्रहं स्पष्टदंष्ट्राग्रात्यन्तभ्रुकुटीभीषणाननां दर्शयंतीं निजं शत्रुं त
र्जयन्ती भीमरूपया देष्ट्राग्रसखजालेन घातयंतीं दिगंतरं शूलेन वैरिणं वक्षो धारयंतीं भयंकरीं ज
पेद्दिनत्रयं मंत्रमारयेद्रिपुमात्मनः अस्त्रमंत्रकृतन्यासः प्रलयाग्निसमप्रभां रक्तवस्त्रधरां क्रुद्धां रक्त
नेत्रत्रयांकितां सिंहाधिरूढां धावंतीं धावमानं रिपुं प्रति खड्गेन तच्छिरच्छित्वा क्षणाद्व्योमस्थले गतां
ध्यात्वा ड्गीं जपेन्मंत्री त्रिदिनं वर्जिताशनः अनेनैव विधानेन रिपुर्मृत्युप्रियो भवेत् कर्माण्येतानि कु
र्वीत दिवसे मंत्रराशिषु पश्चिमाभिमुखो लिंगस्य सजीवं महिषं पुरः निधाय तस्य शिरसि ड्रं ड्रं कृत्वा त्रिको
णगं तस्मिन्नासीनं पिबेत्कोष्णं यावद्दैशिकोत्तमः मंत्रि कोणान्मं तत्रगानां ध्यानाभ्यसमन्वितो प्रजारके

नखं सिक्ताकारखरं समिद्वरान् सहस्रं जुहुयाद्देवी ध्यात्वा सविश्वमंडले प्रलयाग्निसमां घोरां द्वात्रिं
शा॰ दा॰ शद्भुजसंयुतां उद्यदादित्यसंदीप्तां रक्तनेत्रां सिंहसमके महादंष्ट्रां महाभीमां ज्वलत्केशीं वशान्वितां
ति॰ रक्ताम्बरां स्ववदनां चूर्णिताग्रविलोचनां अनेन विधिना शत्रुर्महाज्वरनिपीडितः विमुंचति निजं देहं
१०२ पुत्रमित्रादिभिः सह ऊर्ध्वमुखांभसोमं शीलेभयितासुजेगामं भानुबिंबगतां दुर्गां सहस्रादित्यसन्निभां
सहस्रपाणिचरणां सहस्रातिशिरोमुखीं सहस्रनागबद्धांगीं ग्रासयंतीं जगत्त्रयं ध्यायन्नानेन सर्पो
द्वेतर्पयेद् दुग्धवारिणा संयतः कालपाशेन वैरी मुंचेज्जगत्त्रयं मध्याह्नार्कसमप्रख्यां नदंतीं नरसिंहव
त् घोरसिंहासनासीनां महाभीषणदर्शनां शूलप्रोतां हितं ध्यायेज्जपेन्मंत्रमनन्यधीः तर्पयेद्दुग्धसंतो
येन सर्पिस्पास्येदिनत्रये यमस्य भवनं गच्छेद् गतिर्नात्र संशयः अस्तं हृत्प्रतिपत्तिप्रतिष्ठितसमीरणां
तद्वोदके विनिक्षिप्य विधाणैर्विधिनातनां धूम्रकेतुनिभसंकाशां खड्गखेटकधारिणीं नयनत्रयनिर्गच्छ
द्विस्फुलिंगगणाकुलां सिंहस्थां सर्वभूषाढ्यां त्रैलोक्यभयदायिनीं खड्गकृत्ताहितं ध्यायेत्स्रजपेदयुतं मंत्रं
विधानेनामनाशत्रुश्च ग्रस्तो भवति मृत्युना प्रकल्प्य दुर्गां यंत्रेन त्रिकोणं कुंडमुत्तमं तत्र संजीविनेवाग्नौ समि
धीशकुनाकुलां पुत्तलीमजरक्ताक्तां प्रतिष्ठितसमीरणां छिन्नां छिन्नां प्रजुहुयाद्दनरक्तान्वितां निशि
ध्यात्वा दुर्गां प्रलंबंतीं महिषोरस्थलांतरे शूलेन महिषस्यांगं भिंदंतीं घोरदर्शनां अट्टहासरनस्वाहैमी
षितां स्मरसेवितां प्रलयानलसंकाशां धूम्रनेत्रत्रयान्वितां संदष्टाधरसंभिन्नां दंष्ट्राभीमभुजंगां खड्ग
खेटकपुस्तकाभिः कन्यकाभिः समावृतां अनेन विधिना शत्रुः प्रयाति यमसन्निधिं दिनाष्टमेव कथितं
शत्रुनिग्रहकारकं कुम्मासशोधितान्कुर्यान्प्रयोगान्मंत्रवित्तमः श्मशानमुक्तिनो देवी कुंडले सर्पधारिणी

स्तुश्मशाने प्रमार्गेण यानां व्योमस्थलेन ततः मुखेन शत्रुमादाय निहन्तास्य शृङ्गे प्रति ज्वलत्कालानलै दी
प्तां विचिन्त्य प्रजपेन्मन्त्रं सप्तभिर्वासरैः शत्रुर्मृत्युमाप्नोति मोहितः अङ्गारवारे विभाग्रो सर्षपैर्मुहलो
लिते सिद्धार्थकं डवनमं त्रुह्ययात्तमाव्रतः कुमास ज्वालयादग्धो रिपुर्यमपुरं व्रजेत् चतुर्दश्यामा
धीरो वे विनास्थी मनुसाधकः व्रणतैलविलिमानि विलाग्रान्नुह्ययात्ततः अनेन विधिना शत्रुर्मृत्युमे-
ष्यति कातरः नृघास्थिनिर्मितां शत्रुं व्रणतैलपरिप्लुतां प्रतिमां स्थापितप्राणां नुह्यात्रिशि साधकः
छित्वा छित्वा नरकेन समाहान्म्रियते रिपुः श्मशानवालुकाः स्पृष्टा सानन्तानि पुंनजपेत् विकिरेन्तास्त
द्वाकारौ कृमास्तक्वथितं जलं नदीयं पीतमचिरात्रिं हन्ति सकलान्ननान् कुसागार चतुर्दश्यां प्रजपेन्म
नुमस्मनि मरिचाख्येन ललितां स्तन्मंगान्तरसंख्यया निर्माय गुलिकां पेताः सम्यग्भ्रमसमीरणाः विनैका
हेथितेन वह्नौ जुहुयाद् हुफमानसः चतुर्दश्यां त्रयादर्वाक शत्रुर्मृत्युवशो भवेत् श्मशाने भस्म सिद्धार्थ पूर्व
गर्भे विनिक्षिपेत् माहिषं संस्मरन् देवीं कालाग्निसदृशप्रभां मर्जयेत्प्रजपेन्मन्त्रं विषकाष्ठेश्चितानले
डंगांगारे प्रजुहुयाद् दिनेनाशु तमम्भवेत् पुनरादाय तद्भस्म सेनायां वैरिणः क्षिपेत् सा सेन वहृया भिन्ना
स्वेरे रोगविमोहिता आयुधानि परित्यज्य दृष्टकाले पलायते गेहग्रामादि शुक्तिं प्रकुर्यान्मुच्चाटनेक्षणात्
तस्य वारे गुलिका दुर्गा वे पञ्च मधुशर्कराः सप्त मासैः दृदिग्वद्भ्राश्रद्दीत्वा प्रजपेन्मन्त्रं मरिचां पवनगाख्येषु।
न जेयेनाय यथापुरा भूयो जपित्वा विकिरे ग्रहग्रामपुरे षिमाः स देशो न स्यति क्षिप्रं दग्धो मंत्रभवाग्निना
ब्रह्मदंडिं मरकटिकां करक्रोशानिकां त्रयं भौमवारे स्वगुलिकां श्रद्धीत्वा प्रजपेन्मन्त्रं चतुर्दश्यां रिपोर्गे
हे निखनेन्मजपेन्मन्त्रं सार्धं पुत्रकलत्राद्यैः कुम्भादुम्यानि शास्यतः प्राग्नौ नामसमापुत्रकें श्मशाने निख
नेता दोजायते रिपोः एकैकं वारखनेन्मन्त्री मंडलात्नफलं भवेत् षडविंदवकं
पंचारुप्रस्मा निखनेदो दिमान्धितः एषा लं व्रजपेद् रस्त्र १

शा० द्दा० नेदेमं प्राणरूपेणास्य रिपुः शीघ्रं स कुरुते नः सर्वोपवः कपालसकलान्मंत्री कृत्वा स्वातरसंख्यकान् संस्थ
ति० शपञ्जपेदस्य प्राणस्थापनपूर्वकं कुलांगारवत्तदेहपात्रमशाने विषतैलेन जुहुयाद्वनरकाकान्कृत्वा
१०२ स्वज्वलयाहताः रिपुर्यमपुरंगच्छेन्महाज्वरविमोहितः अनारतेन संहर्णी कलशेनिक्षिपेद्दिहि कपा
लेन पिधायैनं छादयेद्रक्तवाससा पूजयेद्रक्तपुष्पाद्यैः स्पृष्ट्वा तमयुतं जपेत् भौमवारे निशामध्ये कारस्क
रसमीपिते श्मशानवह्नौ जुहुयाद्गच्छेद्यमपुरं रिपुः साध्यनक्षत्रवृक्षोत्तेन कृत्वाङ्कं भेप्रपूरयेत् माहिषैः प
ग्रं वगत्यैमस्तविः लत्रनिक्षिपेत् जपपूजादिकं सर्वं यथापूर्वमकारयेत् कारस्करभवेद्वह्नौ कृत्वा स्वेण स
मीपिते अपुतं त्रणतैलेन क्वाथयेद्दृढमध्यतः आमांतकं समुद्भूतं जपेन्मंत्रमनन्यधीः जुहुयाद्दिधिना
नेन त्रिदिनान्म्रियते रिपुः स्तदंमहिषीवत्समेकरात्रमपोषितं पाययेन्माहिषीसर्पिः प्रत्यं मंत्रेण मंत्र
वित् कृशेरावद्धसर्वाङ्गस्थापितप्राणमंजसा कारस्करेपिते वह्नौ व्रणतैलेन मंत्रवित् होमं कृत्वा युतं व
त्सं जुहुयाद्यतमानसः एकेन दिवसेनारिर्गच्छेद्यमपुरं सवी त्रिकोणकुंडनिहिते वह्नौ मंत्रेणदीपिते
अर्चितेगंधपुष्पाद्यैरयुतं जुहुयात्क्रमात् राजीस्थलातकतिलतैलैः समदिनं ततः प्रभृति समयश्यामा
महिषीस्थापिता तैलौ पूजितांगंधपुष्पाद्यैः स्पृशन्कुर्वेनतां जपः मस्तकाद्योनिपर्यंतं धियावत्समत्र
स्मरन् प्राक्कुप्यहस्तेपतितं जुहुयाद्दीपितनले एवं कृते मञ्जपञ्चकृत्यादी माहुनाशनात् भवेद्देवि
रात्रौ मीघोरेणाविशतिं पुनरग्रौ विशेषाकर्तारमपिकांक्षिणी एवं विधानिकर्माणि यः कुर्यात्मंत्र
वित्तमः सजपेदात्मरक्षार्थं मंत्रान्स्तंभनपादिकान्। अथालवणमंत्रस्य विधानमभिधीयते अगघा
कृपितापूर्वं लवणं भमिपूर्विका लवणादिहितीयान्यादेहाद्यापरिकीर्तिता [illegible] प्यावर्त्तथीसा [illegible]
लवणं भक्षितीदेवा हि उर्जो सिह्यदयंतव लवणपाथिवीमात्रा लवणस्य वरुणः पिता लवणं हूयमानेन कृतानि द्वाकुतो
रतिः लावणं दहति पचति पाचयति किं दति भिंदति अमुकस्य देह गात्राणि दह मांसं दह त्वचं दह त्वगास्थि मज्जानि
मद्धिकां दह यदि वसति योजनशते नदीनांबारतां रे नगरे लोके काके कुम्भ सर्वगात्राणि ले तदं नव नयवं शौघ्रमगे लो
गास्ते जाता त्रिविंदस्य मायात्रिलवणं मन्त्रःपात्रमं यत्र यायत्र दुस्पृष्ट लोगा रोपितास्य च यातेरात्रि महारात्रिः सा

घातेसर्वार्थपंचमी अंगिराऋषिरास्यातश्छंदोनुष्टुबुदाहृता अधीशात्रीश्चनंदुर्गाभद्रकालीचदेवता
विद्धिमंत्रान्तरैः कुर्यात्षडंगानि समाहितः पंचभिर्हृदयं प्रोक्तं त्रिभिर्वर्णैः शिरः स्मृतं [illegible]
[illegible]नैः पंचवर्णैः शिखा प्रोक्ता कवचं करणान्तरैः पंचभिर्नेत्रमुदितं युगलेनास्त्रमीरि
तं महत्सदाभ्यां तां ब्रूयादस्त्रकं मेततः परं वशमानय ठद्वंद्वचिद्धिमंत्रउदाहृतः चतुर्विंशत्यक्षरात्मास
र्वकामफलप्रदः नवकुंकुमसन्निभं त्रिनेत्रं रुचिराकल्पशान्तं भजामि वह्निं स्रुक्वशक्तिवराभयानि।
दोर्भिर्दधानारुणसरोरुहे निषण्णं कालांबुवाहद्युतिमिंदुवक्त्रां हारावलीशोभिपयोधराढ्यां क
पालपाशांकुशशूलहस्तां नीलांबरां यामवतीं नमामि नीलांबुदाभामतिशेषखड्गशूलखट्वांगप्रहस्तां
तरुणेंदुचूडां भीमां त्रिनेत्रां जितशत्रुवर्गां दुर्गां स्मरेद्दुर्गतिभंगदक्षां टंककपालडमरुत्रिशूलं संबि
भ्रती चंद्रकलावतंसा पिंगोर्ध्वकेशी शितभीमदंष्ट्रा भूयाद्विभूत्यै मम भद्रकाली सर्वं चकं जपेत्सम्यग
युतं तद्दशांशतः हविषा हुतमस्मिके नन्रुहयादीपितेनले एवं कृतपुरश्चर्यः प्रयोगे कुशलो भवेत्
प्रतिपद्यामवतीध्यायोवशाकर्षणकर्षणः स्मरेद्दुर्गां भद्रकालीं मंत्री मारणकर्मणि जानुप्रमाणे स
लिले स्थित्वा निशि जपेन्मनुं प्रनेनवांछितः साध्यः किंकरैर्नीयते क्षणात् नाभिमात्रोदके स्थित्वा जपे
न्मंत्रमनन्यधीः प्रष्टोत्तरसहस्रं यस्तस्य साध्यो वशो भवेत् सर्वं चकं जपेन्मंत्री कंठमात्रे भसि स्थितः
सप्तभिर्दिवसैर्भूपान्वशयेद्दिधिनामुना विलिख्य तालपत्रे तां साध्यनाम्ना विदर्भितां निक्षिप्य क्षीरसं
मिश्रे तैले तत्क्वाथयेन्निशि वश्यो भवति साध्योस्य नात्र कार्या विचारणा तालपत्रे लिखित्वैवं भद्रकाली
षडक्षरेणैव वश्यायसर्वजंतूनां प्रयोगोयमुदाहृतः तालपत्रे समलिख्य यंत्रे साध्यविदर्भितं ताप

साध्यनाम

शा॰ दा॰ येनत्वदिव्यङ्कोमासंवश्योभवेन्नरः त्रिकोणंकुंडमासाद्यसम्यकशास्त्रोक्तलक्षणं तस्मिन्होमंप्रकुर्वीतसं
ति॰ स्कृतेहव्यवाहने प्रक्षाल्यगव्यदुग्धेन संशोध्यलवणंसुधीः सहस्राणितोयञ्जुहुयात्समाहाद्दशयेज्जनान्
१०४ दधिमध्वाज्यसंसिक्तैः सैंधवैर्जुहुयात्तथा वशयेत्सकलान्देवान्नविशंकितमानवान् विशुद्धलवणप्र
104 स्थंविभक्तंपंचधापृथक् एकैकयाश्चजुहुयाद्दवापंचाहमादरात् यस्यनाम्नासवश्यःस्यादनेनैवनसं
शयः शुद्धंलवणमादायजुहुयान्मधुनान्वितं ऊनपंचाशदाहुत्यावशंनयतिवांछितं निस्तुषेन।
लोणेनहुत्वाशत्रून्वशंनयेत् मधुरत्रयसंयुक्तैर्लवणैःसाधुचूर्णितैः जुहुयाद्दशयेन्नारींनरान्नरपती
नपि मंत्रंकुम्भस्थतोयादिप्रजपेद्यावदष्टमी पुत्तलीःपंचकुर्वीतसांगोपांगाःशुभाःसमाः एकासाध्य
द्रुमेणस्याद्द्वितीयापिष्टमयीमता वह्निहस्तमृदान्यास्याद्न्यासिक्थमयीस्मृता लवणंपोतसंभूतंचूर्णितं
परिशोधितं कुडवंप्रोक्षयेत्क्षीरदध्याज्यमधुभिःक्रमात् गुडाज्यमधुभिःसम्यङ्मिश्रितेनाथतेनततः
कुर्वीतपुत्तलींसौम्यांसर्वावयवशोभितां प्राणानेत्रकृतेयेत्रनासांस्यादिविनिक्षिपेत् ग्राम्नःप्राण
स्थानिष्ठाप्यप्रजयेत्कसमादिभिः पश्चात्कृष्णाष्टमीरात्रौयाममात्रेगतेसति विधायमातृकान्यासं
मंत्रन्यासमनंतरं चितिमंत्रसमुद्भूतांचतुर्विंशतिसंख्यकां ताराद्यान्विन्यसेद्वर्णान्स्थानेष्वेषुसमा
हितः मूर्ध्निभालेदृशोःश्रुत्योर्नासास्यचिबुकेष्वथ कंठस्कंधस्तनयुगेमध्येकुक्षौनाभौकटिद्वये मेढ्रे
पायौचविन्यसेदिष्टवर्णांश्चतुष्टयं ऊरुद्वयेजानुयुगेजंघायुग्मेपदद्वये एवंविन्यस्तसर्वांगोरक्त
माल्यानुलेपनः रक्तवस्त्रधरःशुद्धःपुत्तलींदारुणाकृतां प्रयोगुंखवेनेकेदेविष्ट्वमासनादयः
स्थणमयींप्रतिमांपाददेशेनयात्मनः मधुक्षिप्तमयींचाग्निंकुंडस्योर्ध्वप्रलंभयेत् लवणंचकृतेपश्चा
स्यापा

स्तनौलीसंस्पृशंजपेत् अरकंवकंयथान्यायमष्टोत्तरसहस्रकं संपात्याचिदिमेत्राणांतुनस्तस्यास्तनौम
स्तेत् अंगुष्ठेसंधिप्रतिपदंजेघनाकूरुपाङ्गुष्ठ लिंगदेशेपुनर्नाभौजठरेहृदयांबुजे स्तनद्वंद्वेकंधरायां
चिबुकेवदनेपुनः घ्राणयोःकर्णयोरक्ष्णोर्ललाटेमूर्ध्नि निक्रमात् अग्निमादायसंदीप्यसाध्यमनलवदाहु
भिः तस्मिन्नभ्यर्च्यमंत्रेणकोदेवतांरौप्यपात्रके कुर्वीतराजिघृष्याद्यैर्देव्याद्यैःप्रणमेत्तयोः मंत्रैरेतैःप्रयो
गास्त्रावेत्तेसंयतमानसः त्वमाननममित्रघ्नि निशायाहव्यवाहन हविषामंत्रजमेनहृत्सोभवतयास
ह जातवेदमहादेवतप्तजांबूनदप्रभ स्वाहापतेविश्वरत्नलवर्णादहनशत्रुहन् ईशेशाशर्वरीशर्वाणि
ग्रस्तमुकेतवधंजगत् महादेविनमस्तुभ्यंवरदेकामदाभव नमोमयिमहादेविमहादेवस्यवल्लभे त्रि
यामपुरुषंहत्वावधमानयदस्यमे दुर्गेदुर्गादिशहितेदुर्गसंरथनागीले चक्रपाणेखधारे देविशरणंमेभ
वानेघे भद्रकालिभवाभीष्टभद्रसिद्धिप्रदायिनि सपत्नान्मेदहदहदहदुष्टशत्रुविनाशिनि नमोभगव
तितुभ्यंवधमानयचंडिके धार्कंभरिमहादेविदेहशोषयतापय शूलासिशक्तिवज्राद्यैरुन्मूलयमम
मारय महादेविमहाकालेरक्तास्येरक्तनात्मिके साध्यंसंस्पृश्यनिर्भिद्य पुनलीसमशोनलः अरकं
वकंसमुद्धार्यजुहुयाद्दीपितेनले प्रथमोदक्षिणःपादस्तस्करस्तदनंतरं शिरस्तृतीयमाख्यातंवाम
हस्तमतःपरं मध्याद्धंपंचमंस्यात्दोंगःषष्ठईरितः सप्तमोवामपादःस्यादेवंभागक्रमोमतः स
प्तमभविभागेषुप्रोक्तेष्वेवयथाविधि हुत्वैवमर्दयित्वाग्निंप्रणमेद्दंडवत्ततः यजमानोपनैर्वाद्यैःप्री
णयेज्जुहुमात्मनः अनेनविधिनामंत्रीवशयेदसुरासुरान् किंपुनर्मनुजान्भूपानमात्यान्दुपयो
षितः मारणंसर्वसंप्रोक्तंपुनलीनांचनत्तृष्यं निवेशयेद्यथापूर्वंसाकैद्दोविधानवित् प्रयतंवस्य

शा॰ टा॰
ति॰
१०५
105

मार्गेण विधानेन प्रकाशयेत् वराहपारावतर्क्षतिलकपूत्सरामठैः चर्मणा कृत्रिमसिद्धार्थसाध्यवा
मोक्षिरेणुभिः महिषीमूत्रसंपिष्टैः स्वीकैर्लवणान्वितैः विधाय पुत्तलीमस्य कर्माणस्थापनमाचरेत् ज
पपूजादिकं सर्वं कुर्यात्प्रागुक्तवर्त्मना ततः स्वैदिने ॐ उदयात्प्रज्वालितेनले दुर्गां वा भद्रकालीं वा सम्मा
राध्य यथाविधि धारयेत्त्रिशितं शस्त्रं सव्यहस्तेन साधकः वामपादं समारभ्य दक्षिणं यावन्मस्तकं छित्त्वा
छित्त्वा प्रजुहुयान्निराहारो जितेन्द्रियः कृष्णाष्टमीं समारभ्य यावत्कृष्णचतुर्दशी अनेनैव विधानेन होमं कु
र्याद्द्विजसत्तमः त्रिःसप्ताहप्रयोगेन मारयेद्रिपुमात्मनः कारस्करास्थ्यथाश्वत्थं वा ततः पुनः जंबूखदिरकु
साख्यौ वंशपिप्पलसंज्ञकौ नागरोहिणनामानौ पलाशप्लक्षसंज्ञकौ अम्बष्ठविल्वार्जुनाख्यौ विकंकत
मधूकद्रू: वकुलश्चावरः सर्जो वञ्जुलः पनसार्ककौ शमीकदंबौ धात्रीनिम्बमधूककाह्वशालिनः आत्मरक्ता
दिकं सर्वं कुर्यान्मंत्री यथा पुरा अमुना मंत्रनाम्ना सम्यगभीष्टफलसाधने सदृशो नास्ति मंत्रोऽन्यः सत्यमेतत्त्र
वाप्यथा ॥ इति श्रीशारदातिलके द्वाविंशः पटलः ॥ २२ ॥ अथ त्र्यम्बकमंत्रमभिधास्याम्यनु
ष्टुभं यं भजन्ते नरे कालः स्वयं वीतिनमत्तमः वसिष्ठोऽस्य मुनिः प्रोक्तश्छंदोऽनुष्टुबुदाहृतं देवतास्य समु
द्दिष्टस्त्र्यंबकः पार्वतीपतिः विभक्तैर्मंत्रवर्णैः स्यात् षडंगानां प्रकल्पना तत्त्वैश्चतुर्भिराख्यातं वसुभिः शि
र ईरितं शिखाष्टभिः समाख्याता नवभिः कवचं मतं पंचभिर्नेत्रमाख्यातमस्त्रं त्रिभिरुदाहृतं ध्रुवपंक्तिम सा
यायां स्वके पुनरनंतरं गलास्ये पुनर्नाभिलस्पृक्कु निश्चलिंगपायुद्रूमूलांतजान्वग्रयुग्मे पुनः
स्तवं ऊरुयुग्मे स्तनयोः पार्श्वयोः पादयोः पुनः पाण्योर्नासिकयोः शीर्षे मंत्रवर्णान् न्यसेत्क्रमात् पदा
न्येकादशान्यसेच्छिरोभ्रूयुगलानीश वक्त्रे गंडयुगे श्रुत्योर्हृदये जठरे पुनः गुह्योननाजानुपादेषु न्यासमेवं

समाचरेत् हस्ताभ्यांकलशद्वयामृतरसैराप्लावयंतंशिरोद्वाभ्यांतौदधतंमृगाक्षवलयेद्वाभ्यांवहंतंपरं
अंकन्यस्तकरद्वयामृतघटंकैलासकांतिंशितंस्वच्छांभोजगतंनवेंदुमुकुटंदेवंत्रिनेत्रंभजे। जपमेतमिमं
लक्षमेवंध्यायंजितेंद्रियः जुहुयाद्दशभिर्द्रव्यैरयुतंहूतसंस्कृतैः बिल्वपलाशखदिरंवारंचतिलसर्षपौ
दोर्वांदुग्धंदधिपुनर्द्रव्यैतानिविदुःक्रमात् पंचान्तरोदितेपीठेपूजयेद्वृषभध्वजं मूर्तिंमूलेनसंकल्प्यव
सप्ताणेनवर्त्मना पूर्वमंगानिसंपूज्यपश्चान्मूर्तीःप्रपूजयेत् अर्केंदुवसुधातोयवन्हीरवियदात्मनः
शमाराकाप्रभाज्योत्स्नापूर्णामाहरणीस्तथा अष्टाविमाःक्रमात्पूज्याःस्तनीयावरणेपुनः विद्याविद्यासि
ताप्रज्ञासारासंध्याशिवानिशा चतुर्थावरणेपूज्याःक्रमादेताःस्ततःपरं परमायायिनीपद्माशांतामो
घजलावला षष्ठावरणगाःपूज्यालोकपालास्ततःपरं शक्तयोष्टौक्रमादिमाः शुद्धाप्रज्ञाप्रभामेधाकां
तिःशांतिर्धृतिर्मतिः पंचमावरणेपूज्याःक्रमादेताःस्ततःपरं परमायोविनीपद्माशांतामोघाजयावला
षष्ठावरणगाःपूज्यालोकपालास्ततःपरं एवंकृतेप्रयोगार्होजायतेयंमहामनः अयुतंजुहुयाद्बिल्व
समिद्भिःसंपदेसुधीः जुहुयाद्दुग्धवृक्षस्यसमिद्भिःप्रियतेजसे खदिरैरयुतंहुत्वाकांतिपुष्टिमवाप्नु
यात् वटवृक्षस्यसमिधोजुहुयादयुतावधि धनधान्यसमृद्धिःस्यादविरोणेवसाधकः तिलैस्तत्संख्य
याहुत्वासर्वपापैःप्रमुच्यते सिद्धार्थैरयुतंहुत्वाशत्रून्विजयतेन्नृपः अनेनैवविधानेनजपेन्मस्करा।
कालजः पायसेनकृतोहोमोरत्नाश्रीकीर्तिदायकः शुद्धान्नेपसुदुग्धेनहुत्वाकृत्यांविनाशयेत् अथ
मेवमतोहोमःशांतिःश्रीसंपदावहः दधिहोमेनसंवादेकुर्यादुद्वेषणंमिथः प्रत्यहंजुहुयान्मंत्रीदूर्वा
याष्टोत्तरंशतं ग्रामयानखिलांजित्वादीर्घमायुरवाप्नुयात् जुहुयाज्जन्मदिवसेपायसान्नैर्हुतान्वितैः

गा०दा० श्वल्वंवनिंदितां लक्ष्मीमारोग्यमतुलं यशः गव्यदुग्धाप्लुताक्ताभिर्दूर्वाभिर्यो जुहुयाद्दशी सविंशतिश
ति० तं सम्यक्तज्जन्मदिवसे सुधी आमयैः सकलैर्मुक्तो जीवेद्वर्षशतं नरः काश्मीरसमिधः सद्भिः पायेन दूर्वै
१०९ मिश्रां तेषु पृथक् जुहुयाद्ब्राह्मणानंते भोजयेन्मधुरान्वितं प्रीणयेदखिलैरात्मनो गुरुमादरात् अनामा
यमवाप्नोति दीर्घमायुः श्रिया सह सद्घृतेन पयोन्नेन हुत्वा पर्वणि पर्वणि राज्यश्रियमवाप्नोति षण्मासा
106 न्नात्र संशयः साज्यैर्बिल्वदलैर्जुहुयात्कन्यार्थी सावधानधीः क्षीरद्रुमसमिद्धोमान्ब्राह्मणादीन्वशं नयेत्
स्नात्वा सहस्रं प्रजपेदादित्याभिमुखो मनुं आदित्याधिविनिर्मुक्तो दीर्घमायुरवाप्नुयात् अनेन मनुना स
र्वं साधयेदिष्टमात्मनः गायत्रीत्रिष्टुबनुष्टुब्वर्णैः प्रोक्तः शताक्षरः एवं कल्प एवमन्वाद्याः परं तेजोऽस्य दे
वता एकत्रयोदशभिः प्रोक्तं रुद्राणैः शिर ईरितं द्वाविंशत्या शिखा प्रोक्ता नावद्भिः कवचं मतं सप्तसप्तद
शभिर्नेत्रमस्त्रं सप्तदशाक्षरैः वर्णन्यासमिदं सर्वं कुर्यात्सर्वात्मकात्मना सर्वमानविवर्जिता श्रुतिगि
रामाद्यं जगत्कारणं धाम स्थावरजंगमेषु निवर्तितं निरुद्धेंद्रियैः अर्कोग्नीडुमयं शान्तान्तरं वपुर्ला
गात्मकेसं ततं नित्यानंदगुणालयं गुणाकरं वेदामहे तन्महः लक्षमानं जपेदेनं मधुप्लुतपयसंधसा
जुहुयाद्धुतशिष्टेन मंत्रविद्विजितेंद्रियः सौरपीठे यजेद्देवं वक्ष्यमाणविधानतः आद्यासाष्टतिमभ्य
र्चेत्षडंगैर्देशिकोत्तमः गायत्रीशक्तिभिस्तिस्रः यजेदावृत्तितः क्रमात् आवृत्तिः पंचमी प्रोक्ता त्रिष्टु
बुक्तशक्तिभिः अनुष्टुप्शक्तिभिः प्रोक्ता मातृणीनां चतुष्टयं इंद्राद्यैर्दशमी प्रोक्ता वज्राद्यैस्तत्परा मता
एवं सिद्धे मनौ मंत्री भवेद्भास्करसन्निभः सप्ताश्वतोऽब्दैवैः इक्षुखंडैर्जुहुयात्क्षीरसंयुतैः दीर्घमायुरवाप्नोति
निराधिर्व्याधिवर्जितः दूर्वाभिर्हवनं सक्ताभिलदेवफलमाप्नुयात् मधुरत्रयसंसिक्तैर्जुहुयादरुणांबुजैः

महालक्ष्मीमवाप्नोति षड्भिर्मासैर्विधानवित् रक्तोत्पलैस्त्रिमध्वक्तैर्जुहुयात्सर्वसिद्धये श्रीप्रसूनैः प्र
जुहुयाद्द्विमायावसतिर्भवेत् सहस्रं जुहुयान्नित्यं मासमेकं घृतैस्तिलैः भानुसंख्यान्द्विजान्नित्यं भोज
येन्मधुरान्वितं सर्वपापविनिर्मुक्तः सर्वरोगविवर्जितः कुष्माण्डोदरग्रहद्रोहान्नित्वा दीर्घं स जीवति श्रा ५७
तः स्नानरतो मंत्री जपेन्नित्यं शतं शतं भानुमालोकयन्मन्त्री जीवेच्छरदां शतं नारव्याहृतिसंपूर्वं जपेन्मं
त्रं शतान्तरं नित्यमष्टोत्तरशतं निःश्रेयसफलाप्तये गायत्र्याद्यं जपेन्मंत्रं सर्वपापविमुक्तये सर्वशत्रु
विनाशाय त्रिष्टुबाद्यमिदं जपेत् अनुष्टुबाद्यं प्रजपेदायुरारोग्यसिद्धये शान्तान्तरो मनुः प्रोक्तः सम्यक्
पुरुषार्थदः अथो विधानं वारुण्याय यथावदभिधीयते ऋग्वेदसामसन्दिष्टं भवास्याया मनीषिभिः
वसिष्ठो मनुराख्यातश्छन्दो नुष्टुबुदाहृतं वारुणी देवता प्रोक्ता सत्सर्वाङ्गकल्पना अष्टभिर्हृदयं प्रोक्तं स
प्तभिः शिर ईरितं शिखा षड्वर्णैराख्याता वस्वर्णैः कवचं मतं सप्तभिर्नेत्रमाख्यातमस्त्रं षड्भिरुदीरितं
मूर्धाग्रे भ्रूसंधिषु पदोर्द्वन्द्वधारनाभिषु हृत्तोष्ठे हृदि जङ्घे गलबाहुद्वयसंधिषु वक्त्रैककपोलनासाक्षि
कर्णभ्रूमध्यमस्तके शिरः सर्वाङ्गयोर्न्यस्येन्मन्त्रवर्णान्यथाविधिः चन्द्रप्रभं पङ्कजसन्निषण्णं पाशाङ्कुशा
भीतिवरान्दधानं मुक्ताविभूषाञ्चितसर्वगात्रं ध्यायेत्प्रसन्नं वरुणं विभूत्यै लक्षमेनं जपेन्मंत्रं पायसेन
दशांशतः सर्पिःसिक्तेन जुहुयात्कांक्षितं मंत्रस्य सिद्धये धर्मादिकल्पिते पीठे वरुणं सम्यगर्चयेत् हृदाद्याग
स्तनने शेषं वास्त्रकं तत्त्रकं पुनः काकोदरं तथा पद्मं महापद्ममनन्तरं शंखपालाख्यकुलिकौ सम्यगर्चये
त्पूजयेत् इन्द्राद्यानायुधान्येषामर्चयेत्तदनन्तरं कृतेनाप्तेनैते जपेन्मंत्रं प्रसन्नहृत्साष्टकं शतं जपेन्मानेन लभ
ते महतीमवाप्यां श्रियं सितेन्नशाकलैर्मंर्गाजुहुयात्त्रिमधुसंप्लुतैः वत्सरं दिनं दशशतं पुष्पैर्मेकमहाश्रिये

शा. ता. समिद्भिर्वेतसोत्थाभिः क्षीराक्ताभिर्दिनत्रयं जुहुयाद्वृष्टिसंपत्त्यै मंत्रविद्विजितेन्द्रियः अनेन मनुना मंत्री
ति. सूर्यं शतमभिध्याय गते वत्सः शतं हुतं घृतप्लुतं पायसं जुहुयाद्वशी दृष्टानाशाय संपत्त्यै व्यपारोग्याभिवृद्धये
१८ भृगुवारे कृतो होमः पायसेन ससर्पिषा महतीं संपदां कुर्याद्वाशयेत्सकलापदः शालिभिर्हुतसंसिक्तैः
मरदं नरितैः सुधीः अष्टहवत्सः शतं हुत्वा लभेयत्सरसैनिकां साधयेत् नरमुख्यो वह्निमाराध्य प्रजपेन्मंत्रं
107 वत्सः शतं विशुद्धेत मंत्री सर्वैरुपद्रवैः मंत्री प्रसन्नमुखो भूत्वा तर्पयेद्विमलैर्जलैः सर्वोपद्रवनाशाय समा।
लालस्य दद्यान्मध्ये वहुना किमिहोक्तेन मंत्रेणानेन साधकः साधयेत्सकलान्कामाञ्जपहोमादितत्परः प्राण
प्रतिष्ठामंत्रस्य विधानमभिधीयते येन प्राणी भवितामंत्राः प्राणवन्तो भवन्ति ते पाशांकुशपुटा शक्तिर्बीजाली
विंदुविभूषितः योधाः सप्तसकारांता ओम सर्वेंदुसंयुते समेतेहं समंत्रः स्यात्ततोऽमुष्य पदं वदेत् प्राण
इति वदेत्पश्चादिह प्राणास्ततः परं अमुष्य जीव इह स्थितः ततोऽमुष्य पदं वदेत् सर्वेंद्रियाण्यमुष्यान्ते वाड्म
नश्चक्षुरनन्तः श्रोत्रघ्राणपदे प्राणाः इहागत्य सुखं चिरं तिष्ठन्त्वग्निवधूरंते प्राणमंत्रोयमीरितः प्रत्यमुष्य उ.
पदं स्वं वपाशाद्यानि प्रयोजयेत् प्रयोगेषु समाख्यातः प्राणमंत्रो मनीषिभिः अस्य विश्वः शिवः प्रोक्तास्तु न
यश्च वेदविभिः उत्कमृग्यजुः सामसंपदः प्रोक्तो विशारदैः वेनमस्य प्राणशक्तिः देवता शक्तिरीरिता कव
र्गणवियत्स्वं भूतेंहृदयमीरितं शिरश्चवर्गशाद्यैरीरितं तदनंतरं ज्ञानेंद्रियेष्टवर्गाद्यैस्त शिखापरि
कीर्तिता कर्मेंद्रियस्तवर्गाद्यैः कवचं परिकीर्तितं पवर्गाद्यैः पवर्गाद्यैर्विलोचनमुदीरितं यद्याद्यैर्यादिसंयु
तैरस्त्रमस्य समीरितं आत्मनोन्तः समाख्याताग्रमंत्रः सजातिभिः नाभेश्चरणपर्यंतं पाशबीजं प्रवि।
न्यसेत् हृदयान्नाभिपर्यंतं शक्तिबीजं ततः परं मूर्धादिहृदयं यावदंकुशं विन्यसेत्ततः हृदये पत्रमिन्दे

स्वेधाद्दीन्समग्रयथाक्रमं प्राणोजीवेनतेनासौ हंसवर्णोहृदये पृथक् कुर्यात्स्थापकमेतेनसमस्तेनविधानवि
त् ततोविचिंतयेद्देवींजीवभूतांजगन्मयं रक्तांत्रियोनारूपपद्मसंस्थांपाशांकुशावित्तशरासिचापं स्तू
लेकपालेदधतींकरागैरक्तांत्रिनेत्रांप्रणमामिदेवीं एवंध्यात्वाजगद्धात्रींलक्षमेकंजपेन्मनुं जुहुयात्तद्दशा
शेनवन्हिर्भिर्हुतैःसंपुतैः षट्कोणेशक्तिपीठेचविधानेनप्रपूजयेत् पूर्वेयेत्षट्सुकोणेषुप्रत्यस्त्राणिविस्र
मीश्वरंवाणींलक्ष्मीमनोपश्चात्षडंगानिप्रपूजयेत् दलेषुमातरःपूज्यास्तद्वाह्येलोकनायकाः एवंसंपू
जयेद्देवींसांगोपांगसमादिभिः इतिमंत्रसाधितोमंत्रः षट्कर्मफलदोभवेत् स्थापयेन्मनुनानेन प्राणान्सर्वत्र
देशिकः बीजांतेषुषष्ठ्यन्तनामादौ मूर्तीः प्रपूजयेत् स्ततोवैवस्वतीभूयोजीवयोःप्राणहाततः प्राक्कुम्भाग्र
थनापश्चाज्ज्वालास्तदाविस्फुलिंगिनी लेत्रप्रतीहरीत्येताः प्राणहृत्योनवस्तताः पाशेनबद्धवेष्टस्यपशोस्तासीकृ
तचेतसः प्रकृशेनहृत्वासाधिसाध्यस्यास्तुन्समाहरेत् द्वादशांगुलिमानेनहृत्वासाध्यस्यपुत्तली तस्याप्राण
स्मकंयंत्रसकीरहृदयेन्यसेत् निशीथसमयेसाध्येस्मेतस्यहृदंबुजे दलेषुवायुवह्नीन्द्रवरुणानामतःपरं
ईशानतसपीतांशुयमांतकर्णिकांततेरयादीन्हंससमायुक्तांस्तांगकारेननुस्मरेत् शिरोबिंदुसमायुक्तेनं।
तसंबद्धविग्रहान् एवमात्महृदंबुजेभृंगीरूपांधियास्मरेत् प्राणहृत्स्वद्वयाभ्यंगीःप्रस्थाप्यसाध्यवर्त्मना ए ९३
कैकसाध्यहृत्पद्मात्स्वंगानेकैकमानयेत् पुनस्तांस्थापयेन्मंत्रीसविनेवाविधानवित् तेनतच्छेदप्रकृवीनवह्नि
बीजेनसर्वतः प्राकृष्टान्साध्यहृद्भृंगान्भवामसंलभयन्ततः एवमेकादशाहृतिंकुर्यात्सर्वेषुकर्मसु मोहवि
द्वेषणोच्चाटनस्तम्भमारणकर्मणि पीतान्संभ्रमयेध्यायेन्मारणकर्षणकर्मणि प्राकृष्टान्साध्यहृत्प्राण
न्स्थापयेदात्मनोहृदि क्रूरकर्मसुपुनस्तांतेषांपुत्तलिमीरितं प्राणान्साध्यसुमंत्रार्णानात्मनस्तद्भृंगमात्

शा० दा०
ति०
१०८
108

संस्मरेन्मंत्रनिपुणः सदाक्रोधकमेण वा उग्रशक्रवकर्णेष्वस्रांतसेंदुत्रैनेत्रापत्रलिखितैरथ याद्विव
र्णैः विंदूंतिकैः जगतं हंससमेतस्ताध्यप्राणात्मयंत्रमथ वर्णाहृतं परस्थं। इत्थं प्रयोगकुशलो मंत्रनानेन
मंत्रवित् वशयेत्सकलान्देवान्किंपुनर्मानवाञ्जनान् आवाहनादिका मुद्राः प्रवक्ष्यामि यथाक्रमं याभिर्वि
रचिताभिस्तु मोदंते सर्वदेवताः सम्यक्तसृष्टैः पुष्पैः कराभ्यां कल्पितांजलिः आवाहनी समाख्याता मुद्रा
सिकसत्तमैः अधोमुखी सैव स्याद्देवस्थापनकर्मणि आश्लिष्टमुष्टियुगला प्रोन्नतांगुष्ठयुग्मका सन्निधा
ने समुद्दिष्टा मुद्रेयं तंत्रवेदिभिः अंगुष्ठगर्भिणी सैव सन्निरोधे समीरिता देवतांगषडंगानां न्यासः स्यात्सकली
कृतिः सव्यहस्तकृता मुष्टिर्दीर्घाधोमुखतर्जनी अवगुंठनमुद्रेयमभितो भ्रामिता मता अन्योन्याभिमुखा
श्लिष्टाकनिष्ठानामिका पुनः तथा तु तर्जनीमध्या धेनुमुद्रा प्रकीर्तिता अन्योन्यग्रथितांगुष्ठा प्रसारितपरां
गुलिः महामुद्रेयमुदिता परमीकरणे बुधैः प्रयोजयेदिमां मुद्रां देवतासात्त्विककर्मणि आदितोनानायोगता
दत्तमालेति कीर्तिता तद्वर्णं सर्वकर्मणि भिर्जपमालां प्रकल्पयेत् रुद्राक्षमालिका सूते जपेन सुमनोरथान्
पद्माक्षैर्विहिता माला शत्रूणां नाशनी मता कुशाग्रग्रंथिमयी माला सर्वपापप्रणाशिनी पुत्रजीवफलैः क्लिप्ता
कुरुते पुत्रसंपदं निर्मिता रौप्यमणिभिर्जपमालेप्सितप्रदा हिरण्मयैर्विरचिता माला कामान्प्रयच्छति प्रवा
लैर्विहिता माला प्रयच्छेत्पुष्कलं धनं सौभाग्यं स्फटिकामाला मौक्तिकैर्विहिता श्रियं निर्मिता शंखमणिभिः
कुरुते कीर्तिमक्षयं सर्वैरेतैर्विरचिता माला साम्यं तनयेद्रणां अथाभिधास्यंतेऽस्मिन्सम्यक् षट्कर्मलक्षणं
सर्वतंत्रानुसारेण प्रयोगफलसिद्धिदं शांतिवश्यस्तंभनादिद्वेषणोच्चाटनेततः मारणं चेति शंसंति षट्कर्मा
णि मनीषिभिः रोगकृत्याग्रहादीनां निरासः शांतिरीरिता वश्यं जननानां सर्वेषां विधेयत्वमुदीरितं प्रवृत्तिरो

यः सर्वेषां स्तंभनं परिकीर्तितं स्निग्धानां द्वेषजननं मिथो विद्वेषणं मतं उच्चाटनं स्वदेशादेर्भ्रंशनं परि-
कीर्तितं प्राणिनां प्राणहरणं मारणं समुदीरितं स्वदेवतादिकालादीन् ज्ञात्वा कर्माणि साधयेत् रतिर्वाणी
रमा ज्येष्ठा दुर्गा काली यथाक्रमात् षट्कर्मदेवताः प्रोक्ताः कर्मादौ ताः प्रपूजयेत् ईशचंद्रेन्द्रनिरृतिवाय्वग्नी
नां दिशो मताः सूर्योदयं समारभ्य घटिकादशकं क्रमात् ऋतवः स्युर्वसंताद्या अहोरात्रं दिने दिने वसंतग्री
ष्मवर्षाख्यशरद्धेमंतशैशिराः हेमंतः शांतिके प्रोक्तो वसंतो वश्यकर्मणि शिशिरः स्तंभने ज्ञेयो विद्वेषे ग्री
ष्म ईरितः प्रावृडुच्चाटने ज्ञेया शरन्मारणकर्मणि पद्मासनं स्वस्तिकं भूयो विकटं कुक्कुटं पुनः वज्रं भद्रक
मित्याहुरासनानि मनीषिभिः षट्मुद्राः क्रमतो ज्ञेयाः पद्मपाशगदाह्वयाः मुसलाशनिखड्गाख्याः शांति
कादिषु कर्मसु जलं शांतिविधौ शस्तं वश्ये वह्निरुदीरितः स्तंभने पृथ्वी प्रोक्ता विद्वेषे व्योम कीर्तितं उच्चा
टने स्मृतो वायुर्भूयोऽग्निर्मारणे मतः तत्तद्भूतोदये सम्यक् तत्तन्मंडलसंयुते तत्तत्कर्म प्रदातव्यं मंत्रिणा नि
र्जितात्मना शीतांशुसलिलक्षोणीव्योमवायुहविर्भुजां वर्णाः स्युर्यत्र बीजानि षट्कर्मसु यथाक्रमं ग्र
थनं च विदर्भं च संपुटो रोधनं तथा योगः पल्लव इत्येते विन्यासाः षट्सु कर्मसु मंत्रार्णान्तरितान्कुर्यान्नाम
वर्णान्यथाविधि ग्रथनं तद्विजानीयात्प्रशस्तं शांतिकर्मणि मंत्रार्णद्वंद्वमध्यस्थं साध्यनामाक्षरं न्यसेत्
विदर्भ एष विज्ञेयो मंत्रिभिर्वश्यकर्मणि आदावंते च मंत्रस्य नाम्नः सः संपुटः स्मृतः पथे संस्तंभने शस्त र
स्त्रकोमंत्रवेदिभिः नाम्न आद्यंतमध्येषु मंत्रस्यारोपनं मतं विद्वेषणविधाने तु प्रशस्तमिदमीरितं मं
त्रस्यांते भवेन्नाम योगः स उच्चाटने मतः स्यान्नाम्नो भवेन्मंत्रः पल्लवो मारणे पुनः सितरक्तपीतमिश्रकृ
ष्णवर्णाः प्रकीर्तिताः वर्णतो मंत्रसंप्रोक्ता देवताः षट्सु कर्मसु यंत्राणां लेखने द्रव्यं चंदनं रोचना निशा

शा॰ टा॰ शरद्रसमन्विकटुकं विषाष्टकसुवाहृतं देवताकालमृत्युर्दीन्समग्न्ताभाविचक्षणः षट्कर्माणि प्रयुंजी
ति॰ तत्तथोक्तफलसिद्धये ॥ इति श्रीशारदातिलके त्रयोविंशः पटलः २३ ॥ अथ वक्ष्यामि यंत्राणि भे
१०९ दान्संतंत्रेषु गोपितान् यत्साधयंति सततं मंत्रिणो निजवांछितं यंत्रेश्वराय विद्महे वरप्रदाय धीमहि त
न्नो यंत्रः प्रचोदयात् मालांलिखेन्साणींसुतं स्वसाध्यं वर्गाष्टपत्रे स्वरकेसरेऽब्जे वहिः सदीर्घैर्गगनैः प्र
109 वीतं रत्नाकरं यंत्रमिदं प्रशस्तं पुटीकृते भूमिपुरस्य युग्मे मायां लिखेन्मध्यगसाध्यसंज्ञं वकारकोणे
नमहीपुरेण संवेष्टितं वश्यकरं नरेंद्रैः मध्ये साध्यविदर्भितं पुटितं मस्त्रजयया दलेः द्वांतस्थनिज
साध्यनाम विलिखेत्किंजल्कसंस्थान्स्वरान् पत्रेष्वष्टसुनाममंत्रपुटितं वर्गान्सदंष्ट्रेष्वथो यंत्रं पद्मपुटी।
कृतं निगदितं मस्त्रजयाख्यं परं विषज्वरशिरोरोगनाशनं श्रीजयप्रदं कांतिपुष्टिप्रदं वश्यं सर्वकामा।
र्थसाधनं साध्याख्यं चिंतामणिमग्निगेहे विलिख्य वायोर्नलगेहसंस्थं प्रवेष्टयेत्तद्वहिरष्टवर्णं मंत्रेणयं
त्रं ज्वरशांतिदं स्यात् संज्ञवमः ज्ञावयसोमंत्रोष्टाक्षरैरितिः पषपवभवेद्दत्तो विषज्वरविनाशने ना
रदहयपुटं क्रं क्रुं क्लें मंत्रमत्र कृतभुग्गेहयुग्मे मध्यकोणविवरेषु लिखेत्तद्यंत्रमाशु निनिहंति भुजं
गानां ॐकारमायादिकमेव लेख्यं वस्वर्णं वह्निशरद्रसयुग्मे मध्यादिकोणेषु विलिख्य भूर्जे यंत्रं वि
प्रस्तांक्ति तेवह्निग्रहस्य मध्ये दध्याद्विपुनागहारि रक्षावतीमत्र लिखेत्क्रमेण मध्यादिकोणेषु मरुद्गृहस्थं यंत्रं हुताशानलमे
त्रवीतं दध्याद्विषाणां शमनाय नित्यं दांतो चा ग्री शविंह्रं तो वी ने रक्षवती हियः रक्षावतीमंत्रः प्रोक्त
शत्रुनिग्रहकारकः विषेणकनकांभोभिः प्रेतकर्पटकल्पितं श्मशानेनिखनेद्देत्तच्छत्रुमुत्सादये
द्ध्रुवं हुताशगेहद्वितये लिखित्वा वैवस्वताय दिठवर्णमंत्रं मध्यांतमाकल्पितमिंदुविवे यंत्रमहा

भूतपिशाचवैरि नामालिख्यमकारकोष्ठयुगलेकोणेषु तस्यालिखेन्मंत्रमेतं ड. यणान्नकारसहितान्भू
मावंतीयत्रगामी वीतंचतुर्दश्रीरिकं दिनापरमिदंवायुवियेगहास्तंते यंत्रंप्रांतपरे तश्चभिनिहितंविद्वेषणे
स्याद्विषां एवंयन्मूर्टिकेयुग्मेततोमर्कटकेयुगं घोरविद्वेषकारिणिविद्वेषोद्वेगकारिणि अथघोरा
घोरयोः स्याद्वशकाम्रकयोस्ततः विद्वेषयद्वयंहुंफट् विद्याद्यन्मूर्टिकीमता प्राक्प्रत्यग्दक्षिणोदग्विथिव
दभिलिखेत्स्यष्टलेखाचतत्कंकोणेष्वष्टलयुक्तंवशायवुगयुतेमध्यएवंतदंते मंत्रस्यार्णान्यरस्याद्दस ८
दलविवरेष्वष्टवर्णान्लिखित्वा श्लोकंद्वादशार्णं विलिपयवंभिहितंप्रेतराजस्ययंत्रं यमराजसमोमे
यमैयदोरुणयोदय यदयोनिरयन्नेययन्तेयशानिरामय उकेपक्ष्मांयकारायस्वाहेत्यष्टान्नरोमन्त्रः प्र
णवंद्वीतनोटेष्टांतत्यरोविकृतिंततः आननायवषर्वेंद्रेमैत्रोयंद्वादशान्तरः विषहृत्तस्यफलकेत्वचमे
णिपरेपिवा आलिख्याष्टविषैणितयश्मशानेनिखनेन्निशि त्वरेणमहता विप्रोमृत्योःऊलितमानसः रिपु
र्गच्छतिपत्नेणयमलोकंनसंशयः एकाशीतिपदेषुमध्यदहनेसाध्यंलिखेद्द्वींपुनः लंङ्ंह्नेमितिदिग्गा
नास्वविलिखेद्दोनानिपंक्तिष्वथ पिष्टेनाशनिशाचरादिविलिखेत्कालीमंत्रपंक्तिश तदायंयमवीतम
ग्निपवनावीतंचयंत्रंलिखेत् कालीमारस्माली कालीरमोत्तत्तमोवली सामोदततदमोसार त्ततत्ततन
त्तर कालीमंत्ररयंख्यातःकालरात्रिःस्ववैरिणां यमापाटस्मामामायामारमोटस्मोटमा वामोत्वरिरित्नमो
वाटस्रीस्वस्वरीटर यमात्मकोयमाख्यातः श्लोकोवैरिविनाशनः लिखेदष्टविषांगारनिम्बनिर्यासकज्ज
लैः निशहाद्यमिदंचक्रंकाकपत्रेणकर्पटे विभीतकहूत्तेवाल्मीके श्मशानेवा वनस्यध्ये दक्षिणस्येनलोमे
शीनिखनेद्यंयंत्रके मर्वव्याप्य शत्रुरेतेनसम्राहान्मरणंव्रजेत् निश्चयतेमहारोगैः पतितोवाभवेदसौ शि

शा॰ दी॰ लायामिष्टकायावावज्रमेतन्मकल्पितं मर्कटीविषदंडीभिः समालिख्य मधुरत्नैः यंत्रराजोऽखनेतत्र भूयो
ति॰ भूयोभवेत्कुंभे लिखेत्ततः षष्टिपदेषु कालीमीशादिकान्यादिकमात्मकेन श्लोकेन संवेष्ट्य कुर्षाणउवा
११० युवीजान्वितंयंत्रमिदंविदध्यात् निखनेद्यत्र तत्रस्याच्छ्रणामुच्चाटनं सदा सस्यहानिमनाहृष्टिं गवां ना
शंकरोतितं आद्यान्तस्वरमध्यगं स्वरगतामालिख्य नेभादिका विद्यादिग्गतपत्रकेष्वथ लिखेद्देवीद
110
लेषु स्मरन् कोणस्थेषु सनाम केवहिरतः पाशांकुशाद्यावृतं यंत्रं वश्यकरं ग्रहादिभयहृत्तद्वाभिचा
रपदं जंभेजंभनि ठंठं हे मोहे मोहनि ठ हयं क्रुंधेक्रुंधनि ठंठं हे रुंधेरुंधनि ठठ हयं हित्वाकामं लिखेच्छां मृत्काशर्मलि
तिंमंत्रेस्मिन्नकपालके संध्यास्वतापयेदेतद्वस्त्रैः सावश्यंवशंनयेत् हित्वाशांतिंलिखेद्धर्मं पटेवानरचर्मणि खेदस्त
वह्निवायुगृहावीतं श्मशानस्थैविशत्रुरेत् हित्वावर्मं लिखेदस्मिन्फलकेतत्तरूर्धवैः वह्निवायुयुतं नाम
विषाप्लुतरुधिरेणतत् वर्परेनिखनेदेतद्विद्वेषंकुरुतेमिथः हित्वारेफयकारौद्वौ लकारमध्यतो लिखेत्
धराबुरेणवीतं तद्दिष्टकांतनिवेशितं सर्वेषांस्तंभनेकुर्याद्ग्रात्रकार्याविचारणा हित्वालकारं तन्मध्येवा
युवीजं समालिखेत् विषरक्तमषीकाकपरीवेधजवासमि श्मशाने निहितं कुर्यात्कलभेदं स्ववैरिणां
मुक्त्वावायुस्वरवीजे तत्रफट्कारमालिखेत् परेतवस्त्रो काकस्य रुधिरेणयथाविधेः ईप्सिते निखनेत्स्था
नेविद्वेषंकुरुतेद्विषां ग्रस्तवीजमपास्यास्मिन्नकारंसार्णसंयुतं विलिखेद्यंत्रमेतस्याल्लोहत्रयसमावृतं
सर्वरोगप्रशमनं कृत्वा होमादिशांतिकं विहायवीजे ठकारं लकारं तत्र संलिखेत् तकारेणावृतं वायुपा
शांकुशावृतं पुनः तपरेणावृतं भूयो भूमिमंडलमध्यगं लकारैर्विंदुसंयुक्तैर्वेष्टितं तद्बहिः क्रमात् सा
गंतमात्रकायीतं सर्वेवृतेनवेष्टितं कौशेयकर्पटेल्कुमामिषिकाद्वयमध्यगं सेनाग्रेनिखनेदेतत्स्तंभनं

कृत्ते कृते मध्ये श्रीनरसिंहशक्तिमथ तद्वाह्ये स्वराङ्के सरेवारीशं द्वयमेवं द्विदिक्षु विलिखेन्मध्ये मन्त्रं गारुडं
षत्रस्यान्मरुदग्निनैर्ऋतशिवेष्वालिख्य वर्गाष्टकं तेयंत्रे सर्गिभिरष्टभिः परिहृतं सेवते के गारुडं सेवते को
नेत्रपुत्रः पार्श्वस्त्ववोग्निसंदरीगारुडोमन्त्रराज्ञानो विषहृद्यविनाशनः स्मरन्नारुडमात्मानं मंत्रमेनं जपे
न्नरः विषमालोकनेनैव हन्तीति नामकूलोऽइवं मध्ये वर्णाष्टगुरुस्थं विलिखेत्तु विधिवत्साध्यनाम्नासमेतं किंज
ल्केषु स्वराः स्वर्वे स्वदलविवरे वालिखेन्मध्यवीजं कायवर्गैः केसरेषु द्विगुणवसुदले षर्पयेन्मध्यवीजं
यंत्रं संजीवनाख्यं सलिलपुरगतं त्वष्टरोगार्तिहारि। मध्ये पिंडं मचोदलादिषु लिखेद्धारीशतारापिथ
प्रेताधीश्वरशक्रदिक्षु विपतन्मध्ये त्रवर्णं लिखेत् यादीन्मारुतवह्निवारुणसशिवेः वर्णान्वहिर्वेष्टये
त्काद्यैर्वामविलोचनेन कलितं पिंडाख्ययंत्रं परं सुरतुल्यरान्धजेः शाम्निसंपुतसप्ततरानन: पिंडीवीजमि
दं प्रोक्तं पुंसां सर्वार्थसाधके वीजेनानेन संजप्तं यंत्रं रत्नाकरं परं ग्रामपुरारोगपजनने लक्ष्मीसौभाग्यवश्यप
दे चौरसर्पमृगव्यालभूतामयनिकृंतने गर्भरक्षकरं स्त्रीणां पुत्रदं त्वष्टनाशने हृतं मूर्धिकरो येन लो
कवश्यमनुत्तमं मध्ये नोयशृहेलकारविकरे साध्याणि साध्यं लिखेत्पत्रे ष्वष्टसु हंसमंत्रमभितो हंसा।
णां संवेष्टितं यंत्रं भूमिगृहेण वेष्टितमिदं मंत्रे समदाधारितं हन्त्यत्स्वहमहाल्वणामयपरिष्यन्दद्याघशाः से
परे ईकारगतं विलिखेत्साध्यं तमष्टपत्रेषु पुनर्विलिख्य संवेष्टयेत्तेन यरापुरस्थं यंत्रं भवेद्वश्यक
रं नराणां नागपत्रे समालिख्य यंत्रमेतत्समालिखेत् वशयेत्सकलान्मर्त्यान्नात्र कार्या विचारणा मध्ये
भांत स्पृगविनिहितनामवर्णैः प्रवीतं दांतेलांतान्वितमथ लिखेदष्टपत्रेषु भूयः भूविंवस्थं निगदितं।
मिदं साधु संजीवनाख्यं शस्त्रोद्भूतं भयमपहरेद्दार्यमाणं भुजेन पुनसकारं ठांतेन लिखेदष्टदलेषु हंसं

वर्णान्वितं साध्य

शा. टा. आवेष्टयेदंकुशहेणवाह्ये लांताह्वनं यंत्रमिदं ज्वरघ्नं ॥ तेनामलिखेन्नकारविवरे मन्त्रं जयन्यन्तरी
ति. ह्रह्रंतहह्रिरष्टपत्रविवरे साध्याह्वयं प्रवेष्टयेत् । अः किंजल्कयुते च सद्दयदले पद्मे तथैकद्वये ह्रांत्रिंश
१११ दलपंकजेपिचतथा काद्यर्णयुक्केसरे ईकारेण समावीतं यंत्रमन्त्रं जयावहं । सर्वरोगाभिचारघ्नं सर्वसौ
भाग्यसिद्धिदं । शारुद्धं प्रणवद्वयं प्रविलिखेत्साध्यस्य नामान्विते वाह्ये भूपुरमष्टवज्रविलसत्तारेलि
खित्वा पुनः । तत्कोणेषु दिशास्वलं प्रविलिखेत्पाशांकुशाद्यन्तरीं वीतं स्तंभनयंत्रमाहुरनिलस्तंभा
दिविधायकं । तं भेवह्निविषप्रदं प्रपद्माज्जेभिनिठद्वयं सोऽहं पावकनायासान्ते नामोहिनिठद्वयं । अथेह्रत
भुजो जायाननोपिपिनिठद्वयं । अथेकूषाणपत्नीसानहंपिनिद्विठसंयुतं । तेनेनामविलिख्यदिक्षुवि
लिखेद्भूयस्तमेवाष्टस्वत्तोणीविंवमधारगेंद्रभुजगावेष्टोन्नवह्नौ लिखेत् । आख्यानस्पुखयोर्विभीत
फलके यंत्रः समापादितं निर्मासि विहितं सदा वितनुते वावादिनां स्तंभनं । साध्याख्यां कवचेलिखेद्ध
ह्रिरष्योदिकात्रमध्येषुकूलां मेत्रेषु महीपुरस्य विलिखेत्कोणेषु गंलान्विते । वज्रेषष्टस्ववर्मतोय
पुरगं भूविंबमध्यस्थितं यंत्रेरातिविनायकांतरगतं मंसेद्ध्रावहये रहस्यानिन्तिमंशजितंप्रति स्व
वासवं स्तंभनेकुरुतेवावासेनादीनां ववैरिणां कृत्वारेखाष्टकंमन्त्र पुनस्तिर्यग्गालिखेत्षट्कंवाप्या
हृन्यालिखेन्नविथिवह्निं डयुकं तत्कारं । अन्तः पं कोलिखेत्तधरणीशियुकोष्ठत्रयांतः कृत्वानामयु
थिनमुदितं यंत्रमेतज्ज्वरघ्नं । यंत्रमेतत्समभ्यर्च्य दत्वा भूतवलिंततः साध्यस्पृष्टभिंवभीयात्स
र्वज्वरविमुक्तये । तारेलिखेद्वह्निपुरस्य [illegible] युग्मेतत्पार्श्वयोऽकारेणमयाग्निवीजं कोणेषुपूर्वा ।
पुरयोस्तपातं पाशांकुशावीनमिदं ज्वरघ्नं । यंत्रमभ्यर्च्यमंत्रेणतारपाशांकुशात्मना निवध्नीया ।

ज्वरार्तस्य हस्ताद्दौ ज्वरशांतये । पिंडे लिखेन्नाम ससर्गरातविदर्भितं सस्वरके सराग्रं दोलाष्टपत्रे वस
धापुरस्थं कांतिप्रदं यंत्रमिदं ज्वरघ्नं । ॐ ललल स्वाहा नारादिल्ल हयजलहिठवर्णवीतादातोन्तरे वि
लिखितविधिनैवमाया साध्याहृतावहिरयो वदनार्थचंद्रैर्यंत्रं शिशोरुरुदितां विनिहंति सद्यः ।
योमार्णमालिख्य सविंदुसाध्याविदर्भितं स्त्र्यच्युतकोणे वह्नेःपुरागेहयुगे निबद्धं यंत्रं समस्तज्व
रनाशनं स्यात् । सार्णं नाम विदर्भितं प्रविलिखेद्वर्णाष्टपत्रे भृशं पद्मे स्वाकादिशांतिलिपि षट्के त्रिं
शद्दलेवाप्यतः वीतंतोयपुरेण यंत्रमुदितं भूर्जोदरे कल्पितं भूतव्याधिमहाज्वरप्रशमनं कृत्याहरं
श्रीपदं । चक्रे वतः षष्टिपदे सविंदु त्रेनस्यवर्णात्क्रमशो विलिख्य शेषाश्चिरकल्पितमूलयुक्तो यं
त्रे श्रयेत ज्वरशांतिहेतोः । पुरितं भूमिपुरहृदयमध्यतः प्रविलिखेद्वनितागिरिजापतेः प्रणवमस्य ।
लिखेद्धस्तकोणगं ज्वरहरं परमेतदुदीरितं । वार्णीं लिखेन्नाम शशांकमध्ये दातेवहिर्भूमिपुरे पुर
स्तात् धृतमाहृतं यंत्रमिदं मरुकं वशमायन्ति नृणां सकलानि शांत्यै । मस्वत्तिकेद्दहनेगेहयुगे स्वसा
ध्यां मायां लिखेत्सलिलिनालतरांतरस्थः पाशांकुशाहृतमिदं निशि भापयेत यंत्रं जपन्ननतितं स्व
यमेव साध्या । षट्कोणे निजसाध्यनामसहितां मायां लिखेन्मध्यतस्तत्कोणेषु विदर्भितामभिलि
खेत्कलिं स्वसाध्यां ततया वारो भूमिपुरं सकोणमदनेनाष्टदलपत्रे हृतं तमसा खादयति प्रियां निशि भ
वेत्सा तस्य वश्या चिरं । शाक्तो नाम लिखेत्स्वनामभिरभितो वीजैः समावेष्टये द्दीनेशाक्तिमनोभवांकुशम
यैः प्रोवीनकैः पिष्टकैः रूपं साध्यनरस्य जप्तपवने त्रिस्वाडुनाभर्जयेत्खादेत्स्ववशं प्रयाति नियतं
साध्यः सदा दासवत् कामं लिखेत्साध्य पुंते सरोजे स्वरराशिसंके सरेवगं यंत्रे उदीरिते मन्मथमंत्रमे

एथ्वाजलेनाशिरविनामरुतांवरेणहोत्रेंदुनादिनकरेणचमूर्तिभाजः देवस्यमन्मथरिपोरपि शक्तिमताहेतुस्त्वमेवखलुपर्वतराजपुत्रि ५

प्रा. दा. तसौभाग्यलक्ष्मीविजयप्रदायि। काश्मीररोचनालाक्षारङ्गेभमदचन्दनैः विलिखेद्धेमलेखिन्यायं
ति. ग्रणेपनानिदेशिकः भूमिस्पृष्टशवस्पृष्टदग्धनिर्माल्यसंगतं विशीर्णलिखितंमन्त्रीयंत्रंजातुनधारयेत् ।
११२ श्रीः। अथानेदमयीसातात्कूटत्रयस्वरूपिणी ईड्सकलसंपत्प्रजगत्कारणमंबिका आद्यामशेषज
ननीमरविंदयोनेर्विष्णोःशिवस्यचवपुःप्रतिपादयंती सृष्टिस्थितिक्षयकरींजगतांत्रयाणांस्तुत्वागिरं
112 विमलयाम्यहमंबिकेत्वां। त्रिस्रोतमःसकललोकसमर्चितायावैशिष्ट्यकारणमवेमितदेवमातः त्व
त्पादपंकजपरागपवित्रितासुशंभोर्जटासुसततंपरिवर्तनेयत्। आनंदयेत्कुमुदिनीमधिपःकलानां
नान्यामितःकमलिनीमथनेतरोवा एकस्यमोदनविधौपरमेकएष्टेत्वंतप्रपंचमभिनंदयसिस्वदृष्ट्या।
आद्याप्यशेषजगतांनवयौवनासिशैलाधिराजतनयाप्यतिकोमलासि त्रय्याःप्रसूरपितयानसमी
क्षितासिध्येयापिगौरिमनसानपथिस्थितासि। आसाद्यजन्ममनुजेषुचिराद्दुरापंतत्रापिपाटव
मवाप्यनिजेंद्रियाणां नाभ्यर्चयंतिजगतांजननियेत्वांनिःश्रेणिकाग्रमधिरुह्यपुनःपतंति। कर्पूर
पूरहिमवारिविलोडितेनयेचंदनेनकुसुमैश्चसुजातगंधैः आराधयंतिहितवानिसमुत्सुकास्तेतेख
लुशेषभुवनाधिभवाःप्रथंते। आविघमध्यपदवीप्रथमेसरोजेसुप्ताहिराजसदृशीविरचय्यविश्वं
विद्युल्लतालतविभ्रममुद्वहंतीपद्मानिपंचविदलय्यसमश्नुवाना। तत्रिरगत्नाम्तरसेरभिषि
क्तगात्रीमार्गेणतेनविलयंपुनरप्यवाप्ता येषांहृदिस्फुरसिजातुनतेभवेयुर्मातर्महेश्वरकुटुंबि
निगर्भभाजः। आलेविकुंतलपरामभिरामवक्त्रामापीवरस्तनतटीतनुवृत्तमध्यां चिंतान्सूनक
लशालिखिलाध्यरत्नामावर्णयामिमनसातवगौरमूर्तिं। आस्यायययोगमवजित्यवैरिषट्कमारा

ध्यैवेंद्रियगणं मनसि प्रसन्ने पाशांकुशाभयवराढ्यकरां स्मरकामालोकयंति भुवनेश्वरि योगिनस्त्वां ।
उत्तप्तहाटकनिभा करिभिश्चतुर्भिरावर्जितामृतघटैरभिषिच्यमाना हस्तद्वयेन रुचिरे नलिने वहं
तीपद्मापि साभयवरा भवसि त्वमेव । अष्टाभिरुग्रविविधायुधवाहिनीभिर्दोर्वल्लरीभिरधिरुह्य मृ
गाधिराजं दूर्वादलद्युतिरमर्त्यविपक्षपक्षान्न्यक्कुर्वती त्वमसि देवि भवानि दुर्गा । आविर्निदाघजलशी
करशोभिवक्त्रां गुंजाफलेन परिकल्पितहारयष्टिं पत्रांशुकामसितकांतिमनंतत्राभ आपीनशलि
दतरुणीमसकृत्स्मरामि । हंसैर्गतिक्वणितनूपुरदूरदृष्टैर्मूर्तैरिवाप्यवचनैरनुगम्यमाना पद्मा
विवोर्ध्वमुखरूढसुजातनालौ श्रीकंठपत्नि शिरसैव दधे तवांघ्री । द्वाभ्यां समीक्षितुमतृप्तिमतेव दृ
ग्भ्यामुत्पाद्य भालनयनं वृषकेतनेन सांद्रानुरागतरलेन निरीक्ष्यमाणे जंघे तवेप्यपि भवानि नत
नतोस्मि । ऊरू स्मरामि जितहस्तिकरावलेपौ स्थौल्येन मार्दवतया परिभूतरंभौ श्रोणीभरस्य सहनौ
परिकल्प्य दंतौ स्तंभाविवांगवयसा तव मध्यमेन । श्रोणीपयोस्तनभरौ युगपत्प्रथयिष्यतेव हाल्पान्तरे
णवयसा परिकृष्यमाणः रोमावलीविलसितेन विभाव्यमूर्तिर्मध्यस्तव स्फुरति मे हृदयस्य मध्ये ।
साध्या स्मरस्य हरनेत्रहुताशशांत्यै लावण्यवारिभरितेन वयौवनेन आपाद्यदत्तमिव पल्लवमप्र
वृद्धेनाभिकरापितवदेविनविस्मरेयं । ईषोपघृष्टपिष्टनैभसितेन दयानेकाश्मीरपंकजमनुल्ल
न पंकजेन ते स्तनौ स्थितस्य करिणः शालत्तफेनौ सिंहरितौ स्मरप्रभतः समदस्य कुंभौ । कंठातिरि
क्तगलरत्नकांतियात्रैश्च भौतवैनिजरिपोर्मकरध्वजेन कंठाग्रहायरविनौ किलदीवपाशौ
मातर्ममः स्मरतिपत्रनविलंबयेन्तौ । नखायनेरचितकं कुविलासिचौर्यभूषणेन विविधेन ।

शा. टी. विराजमाने कंठमनोहरगुणं गिरिराजकन्ये संचिंतयन्त्यभिमुपयामि कदापि नाहं। आघ्रायनात
ति. मभिजातललाटपट्टे मंदस्मितेन दरफुल्लकपोलरेखं विंबाधरं वदनमुन्नतदीर्घनासं यस्ते स्मर
११३ त्यसकृदेव स एव जातः। आविस्तधारकबरेरवमनल्पगंधपुष्पोपरिभ्रमदलिव्रजनिर्विशेषं यश्चे
113 तसा कलयते तव केशपाशं तस्य स्वयं गलति देवि पुराणपाशः। श्रुतिसुचरितपाकं धीमतां स्तोत्र
मेतत्पठति य इह मर्त्यो नित्यमार्द्रांतरात्मा स भवति पदमुच्चैः संपदां पादनम्रक्षितिपमुकुटलक्ष्मील
क्ष्मणानां चिराय॥ इति श्रीशारदातिलके चतुर्विंशः पटलः २४ ॥ अथ योगं प्रवक्ष्यामि सां
गं संवित्प्रकाशकं ऐक्यं योगात्मनोराहुर्योगं योगविशारदः शिवात्मनोरभेदेन प्रतिपत्तिं परे विदुः शि
वशक्त्यात्मकं ज्ञानं जगुरागमवेदिनः पुराणपुरुषस्यान्ये ज्ञानमाहुर्विशारदाः जित्वादौ वाह्यनः शत्रू
कामादीन्योगमभ्यसेत् कामक्रोधौ लोभमोहौ मदमात्सर्यौ वदंति षड्रवदाने ज्ञानरिपु षड्वर्गमात्म
नः योगाष्टांगैरिमाञ्जित्वा योगिनो योगमाप्नुयुः यमं नियममासनप्राणायामौ ततः परं प्रत्याहारं धा
रणां ध्यानं सार्धं समाधिनः अष्टांगान्याहुरेतानि योगिनो योगसाधने अहिंसा सत्यमस्तेयं ब्रह्मच
र्यं कृपार्जवं क्षमा धृतिर्मिताहारः शौचं चेति यमा दश तपः संतोषमास्तिक्यं दानं देवस्य पूजनं सि
चैव द्धांतश्रवणं वैः ह्रीर्मतिश्च जपो हुतं दशैते नियमाः प्रोक्ता योगशास्त्रविशारदैः पद्मासनं स्वस्तिका
ख्यं भद्रं वज्रासनं तथा वीरासनमिति प्रोक्तं क्रमादासनपंचकं ऊर्वोरुपरि विन्यस्य सम्यक् पादतले उ
भे अंगुष्ठौ च निबध्नीयाद्धस्ताभ्यां व्युत्क्रमात्ततः पद्मासनमिति प्रोक्तं योगिनां हृदयंगमं जानूर्वोरंत
रे सम्यक्कृत्वा पादतले उभे ऋजुकायो विशेद्योगी स्वस्तिकं तत्प्रचक्षते सीवन्याः पार्श्वयोर्न्यस्य गुल्फयु

गंभस्तनिस्थले वृषणाधः पार्श्वपादौ पाणिभ्यां परिबंधयेत् भद्रासनं समुद्दिष्टं योगिनः इतिनेपरं
डेवीः पादौ क्रमान्न्यस्य जान्वोः प्रत्यङ्मुखांगुली करौ निदध्यादाख्यातं वज्रासनमनिंदितं एकपादम
धः कृत्वा विन्यस्येत्तथेतरं ऋजुकायो विशेद्योगी वीरासनमितीरितं इडयाकर्षयेद्वायुं वाह्यं षोड
शमात्रया धारयेत्पूरितं योगी चतुःषष्ट्या तु मात्रया सुषुम्नामध्यगं सम्यग्द्वात्रिंशन्मात्रया शनैः
नाड्या पिंगलया चैनं रेचयेद्योगवित्तमः प्राणायाममिदं प्राहुर्योगशास्त्रविशारदाः भूयो भूयः क्र
मात्तस्य व्यत्यासेन समभ्यसेत् मात्रावृद्धिक्रमेणैव सम्यग्द्वादशषोडश जपध्यानादिभिर्युक्तं सगर्भं तं
विदुर्बुधाः तदपेतं विगर्भं च प्राणायामं परे विदुः क्रमादभ्यसतः पुंसो देहे स्वेदोद्गमोऽधमः मध्यमः
कंपसंयुक्तो भूमित्यागः परो मतः उत्तमस्य गुणावाप्तिर्यावच्छीलनमिष्यते इंद्रियाणां विचरतां।
विषयेषु निरर्गलं बलादाहरणं तेभ्यः प्रत्याहारोऽभिधीयते अंगुष्ठगुल्फजानूरुसेवनीलिंगनाभिषु
हृद्ग्रीवाकंठदेशेषु लंबिकायां ततो नसि भ्रूमध्ये मस्तके मूर्ध्नि द्वादशांते यथाविधि धारणं प्राणम
रुतो धारणेति निगद्यते समाहितेन मनसा चैतन्यांतरवर्तिना आत्मन्यभीष्टदेवानां ध्यानं ध्यानमि
होच्यते समत्वभावना नित्यं जीवात्मपरमात्मनोः समाधिमाहुर्मुनयः प्रोक्तमष्टांगलक्षणं ॥ ष
ण्णवत्यंगुलायामं शरीरमुभयात्मकं गुदलिंगांतरे कंदमुत्सेधाद्व्यंगुलं विदुः तस्य द्विगुणविस्ता
रं हंसरूपेण शोभितं नाड्यस्तत्र समुद्भूताः खाब्धिसंख्याः समीरिताः इडा वामे स्थिता नाडी पिंगला
दक्षिणे मता तयोर्मध्यगता नाडी सुषुम्ना मध्यगाश्रिता पादांगुष्ठद्वयं याता शाखाद्यां शिरसा।
पुनः ब्रह्मस्थाने समापन्ना सोमसूर्याग्निरूपिणी तस्या मध्यगता नाडी चित्राख्या योगिवल्लभा।

प्राणायामो द्विविधः
सगर्भोगर्भतश्च ६

शा. टी.
ति.
११४

114

अर्द्धरेखं विन्दुलक्षणपद्मस्तद्वनिभं परं आधारे स्वविन्दुलक्षणं मातृभेदाननेकधा द्विधा मार्गमिदं प्राहुरमृ
तानंदकारकं इडायां संचरेच्चन्द्रः पिंगलायां दिवाकरः तावेतौ योगविधानेतैः सुषुम्नायां तु तावुभौ आधा
रे कंदमध्यस्थं त्रिकोणमतिसुन्दरं ज्योतिषां निलयं दिव्यं प्राहुरागमवेदिनः तत्र विद्युल्लताकारा कुंडली पर
देवता परिस्फुरति सर्वात्मा सूक्ष्मादिसदृशाकृतिः बिभर्ति कुंडलीशक्तिरात्मानं हंसमाश्रिता हंसः प्राण
स्रयो नित्यं प्राणा नाडीपथाश्रयः आधारादुर्गतो वायुर्यथावत्सर्वदेहिनां देहं व्याप्य स्वनाडीभिः प्रयाणं कुरु
ते बहिः द्वादशांगुलिमानेन तस्मात्प्राण इतीरितः रम्ये मृद्वासने शुद्धे पटाजिनकुशोत्तरे बद्ध्वैकमासनं।
योगी योगमार्गपरो भवेत् तालाभ्यन्तोदये देहे विधिवत्प्राणवायुना ततः कृतं जपेद्देहस्ततस्तावाश्रयेत्स
धीः दंडाकारगतो भूमेः पटयोरुभयोरयः नोयस्य पावकं स्पर्शं गतिस्तिर्यक् प्रभास्वतः गतिर्वीप्रो भवेत्स
र्वभूतानां सुदयः स्मृतः धरणो रुचये कुर्यात्स्तंभनेवप्रमात्मवित् शांतिके पौष्टिके कर्मे तोयस्य समय
वसोः मारणादीनि मरुतो विपत्तोच्चाटनादिके त्वंशदिनाशनेशाल्मुदये च विहायसः अंगुलीभिर्दृढं
द्वाकारणानि समाहितः अंगुष्ठाभ्यामुभे श्रोत्रे तर्जनीभ्यां विलोचने नासारंध्रे मध्यमाभ्यामन्याभिर्वदनं दृ
ढं बद्ध्वात्मप्राणमनसामेकात्वं समनुस्मरन् धारयेन्मानवो सम्यग्योगो ययोगिवल्लभाः नादः संजायते तत
स्तत्क्रमादभ्यासतः शनैः मत्तभृंगावलीगीतसदृशः प्रथमो ध्वनिः वंशिकस्यानिलापूर्णवंशध्वनिनिभोप
रः घंटारवसमः पश्चाद्घनमेघस्तनोपमः एवमभ्यस्यतः पुंसः संसारध्वांतनाशनं ज्ञानमुत्पद्यते पूर्वं हं
स लक्षणमव्ययं पुंप्रकृत्यात्मको प्रोक्तो बिन्दुसर्गौ मनीषिभिः ताभ्यां क्रमात्समुद्भूतौ बिन्दुसर्गावसानकौ
हंसो भोः पुंप्रकृत्याख्यो हंसः पुनः प्रकृतिस्तु सः अजपाकविनानाभ्यां जीवयोगमुपतिष्ठति धुरुषहास्य येम

त्वाप्रकृतिर्निस्यमात्मनः यदा तद्भावमाप्नोति तदा मोहमियं भवेत् सकारार्णं हकारार्णं लोपयित्वा ततः प
रे संधिं कुर्यात्पूर्वरूपस्तदासौ प्रणवो भवेत् यत्नेनेदमयं नित्यं चैतन्यैकगुणात्मकं आत्मबिंदुस्थितं यो
गी प्रणवं भावयेत्सदा। आम्नायवाचामतिदूरमाद्यं वेद्यं स्वसंवेद्य गुणेन संतः आत्मानमानंदरसैक
सिंधुं वशं नितान्तात्मकमात्मनिष्ठाः। सत्यं हेतोर्विवर्जितं श्रुतिनिरामाद्यं जगत्कारणं व्याप्तस्थावरजंग
मे निरूपमं चैतन्यमंतर्गतं आत्मानं रविचंद्रवह्निवपुषं तारात्मकं सततं नित्यानंदगुणालयं सुकृति
नः पश्यंति रुद्धेंद्रियाः। तारस्य सप्तविभवैः परिदीयमानेमानेरगम्यमनिशं श्रुतिमौलिमृग्यं सवि
त्समस्तगमनस्थरमच्युतं तं तेजः परं भजत साधुसमर्थं भूराशिम्। हिरण्मयं दीप्तमनेकवर्णं त्रिमूर्ति
मूलं निगमादिबीजं अंगुष्ठमात्रं पुरुषं भजंते चैतन्यमात्रं रविमंडलस्थं। [illegible]जमंजना
भं वत्सश्रीवत्सं चैनाश्रितनाभिपद्मं आम्नायवारि विवर्णं घननीलमुद्यच्छ्रीवत्सकौस्तुभगदांबुजशंखच
क्रं। हृत्पुंडरीकनिलयं जगदेकमूलमालोकयंति कृतिनः पुरुषं पुराणं बिंदुनादसमुद्भवः समुदि
तेनादे जगत्कारणेनांतरंतत्त्वमुखांबुजेपरिहृते वर्णात्मवाङ्मूत्रजैः आम्नायांस्त्रिचतुष्टयं पुरविपोशावेद
मूलं वपुः पायाद्दोमुकुंदं कुंडविगलद्दिव्यामृतौघप्लुतं। पिंडं भवेत्कुंडलिनी शिवात्मा पदं तु हंसः
सकलात्मरूपं रूपं स्मृतो बिंदुरमंदकांतिरतीतरूपं शिवसामरस्यं। पिंडादियोगं शिवसामरस्या
त्मबीजं योगं प्रवदंति संतः शिखालयं निस्तगुणाभियुक्तं निर्बीजयोगं फलनिर्विपेदं। मूलोत्थितद्भु
जंगराजमहिषी यांती सुषुम्नांतरं भित्वाधारसमूहमाशुविलसत्सौदामिनीसन्निभा व्योमांभोजगतें
दुमंडलगलद्दिव्यामृतौघैः पतिं संभाव्य स्वगृहं गता पुनरिमां संचिंतयेत्कुंडली। हंसं नित्यमनंतमव्य

मुखवदातदृष्टमगाश्रके
राद्धशरीरिणी जंपपुच्छो
पहारेणश्रीतानः पार्वती
सदा ८ ध्यायति दृग्धाद्धि
भुजगाभोगेशायानमाध्यके
मलाक्षमतायं प्रफुल्लनेत्रा

शा० दा० ति० ११५ यत्तुर्णस्वाधारनलभिनिर्गता शक्तिः कुंडलिनी समस्तजननी हस्ते गृहीताचवेतं याता शंभुनिकेतनं पर
मृतं तेनानुभूय स्वयं याता स्वाश्रयमर्ककोटिरुचिरा ध्येया जगन्मोहिनी। अव्यक्ते परबिंदुमंचित
रुचिं नीत्वा शिवस्यालयं शक्तिः कुंडलिनी गुणत्रयवपुर्विद्युल्लतासन्निभा आनंदामृतमध्यगोचर
भिदं चंद्रार्ककोटिप्रभे संवीक्ष्य स्वपुरं गता भगवती ध्येयानवद्या गुणैः। मध्ये वर्त्मसमीरणाद्बय
115 मिथः संघट्टसंक्षोभजे गव्यस्ले समभीमतेजसितडित्कोटिप्रभाभास्वरा उद्यंती सत्वपास्यहेनवज्र
पंकहिधूरहंध्वारुणांसां द्रानंदसुधामयीपरशिवं प्राप्तांपरांदेवतां गमतानाम नेत्रुत्रांघ्रीकीसानाने
पाघोगए ना नि कुंडलीमुदिताकुलकामधेनुरेषा भजतां कांक्षितकल्प
वल्लरी आधारस्थितशक्तिबिंदुनिलयां नीवारशूकोपमां नित्यानंदमयीं गलन्परसुधावर्षैः प्रबोध
प्रदैः सिक्ता षट्सरसीरुहाणि विधिवत्कोदंडवच्छेभितां ध्यायेद्रास्वरवंधुजीवरुचिरां संविन्म
यीं देवतां। हृत्पंके रुहभानुबिंबनिलयां विद्युल्लतामस्वरां बालार्कारुणतेजसा भगवती निर्भ
सयंतीं तमः साकारं परमर्थं चंद्रकुटिलं संविन्मयं शाश्वतं यां तीमत्तरवरूपिणीं विमलधीर्ध्याये
दिवंतेजसा। भालस्थां निशापतिप्रतिभजां नीहारहारत्विषं सिंचंतीममृतेन देवममृतेनानंदयं
तीं तनुं वर्णानां जननीं तदीयवपुषा संप्राप्य विश्वं स्थितां ध्यायेत्स्मयगनाकुलेन सा संविन्मयी
मंविकां। मूले भाले हृदि च विलसद्वर्णरूपा सवित्री पीनोत्तुंगस्तनभरनमन्मध्यभागा देणाम
हेशा चक्रे चक्रे गलितसुधया सिक्तगात्रा प्रकामं दद्यादाद्या श्रियमविकलां वाङ्मयीं देवता वः। नि त
जभवनविलासादुच्चरंती विलासैः पथि पथि कमलानां चारुहासं विधाय तरुणतरणिकांतिः कुं

नयनकमलैर्दीर्घादीर्घैरलंकृतदिङ्मुखं विनतमरुतां कोटीरागैर्निघृष्टपदांबुजं तत्रणशकलाचंद्रं
विभ्रद्धृटस्तनमंडलं स्फुरतु हृदये वंधूकाभं कलत्रमुपापते : ३

कुलीदेवतासा शिवमदनस्तथाभिर्दीपयेदात्मतेजः। आधारंवंधप्रमुखक्रियाभिः समुत्थिता कुंडलिनी
स्तथाभिः त्रिधामबीजे शिवमर्चयंती शिवांगमाचः शिवमातनोतु। सिंदूरपुंजनिभमिंदुकलावतंसमा
नेंदुपूर्णनयनत्रयशोभिवक्त्रं आपीनतुंगकुचनम्रमनेगतं त्रं शंभोः कलत्रमसितोप्रियमातनोतु। वर्णा देः
र्णवषट्पदिकारविकलावत्स्वविभक्तैः क्रमश्लोकैः शादिभिराकृतास्तदूर्ध्वैः षट्चक्रमध्यानिमान् शाकिन्या
दिभिराश्रितान्परिचितान्ब्रह्मादिभिर्दैवतैर्भिदानापरदेवतास्त्रिजगतां रिक्ते विधत्तां मुदा। आधारादुदगा
दूत्तिशोभिततनुर्निर्गतवंशीमन्वरविंदनीकमलानि चिन्मयचनानंदप्रबोधोद्भुराम् संतत्य द्रुवमंडलाश्रु
तकरप्रस्यंदमानामृतस्रोतःकंदलितामभंदतडिदाकारां शिवं भावयेत्। आनंदमौलिमनिशाश्रुतिमौ
लिमध्यमर्धेन्दुभूषणमधिष्ठितसर्वलोकं भक्तार्तिभंजनकरं परमीश्वरस्य दयाम्बुधानिनियतं वपुरेव वि।
कायाः। मत्र शिंजितमंजीरवामसंधमहेशितुः आश्रयामि जगन्मूलेयन्मूलं वचसामपि स्फुरदिंदनील
रुचिरोरुवभारनभ्रभास्वत्स्वभूषणगणैः प्रविभक्तशोभं विश्वैकमूलमनिशं श्रुतिमौलिमध्यमर्धम।
हेशितुरथीश्वरमाश्रयामि। दिक्कालादिविवर्जिते परशिवे चैतन्यमात्रात्मके प्रत्येकारणपंचकस्य
निलयं नीते निरालंवने आत्मानं विनिवेश्य निश्चलधिया निर्लीनसर्वेन्द्रियो योगी योगफलं प्रयाति
सकलं भेनिस्तोदितं निष्क्रियं। महाबलाय शान्ते स्मितमेसे विमलनालिलिंगितशीतलाय येनार्पितं मु
क्तिफलं विपक्के साम्नायशाखाभिरुपाश्रितेभ्यः। तस्मादभूदखिलदेशिकवारशीन्दुः घटके सागरवि
हारविनोदशीलः यस्य त्रिलोकविजितं विजयाभिधानमाचार्यपंडित इति प्रवदंति मेतः। तत्रन्द नो
देशिकदेशिकोश्रकुलीकृतमस्मत्प्रभुदयप्रभावः यस्मादकारुण्यस्तथाभिषेकात्स्मीपरामाप्नुवते

शा॰ ति॰ कृतार्थाः। आश्चर्यविद्याविभवस्यतस्यजातःप्रभोलक्ष्मणदेशिकेंद्रः विद्यास्वशेषास्वकलासुसर्वा
ति॰ स्वपिप्रथांयोमहतींप्रपेद। आदायसारमखिलंनिखिलागमेभ्यःश्रीशारदातिलकमेवमकारितंत्र
११९ प्रान्तःसपंचपटलैरिहतत्वसंख्यैःप्रीतिप्रदानविषयेविदुषांचिराय। अनेघंनाशंभोवस्तुषिकलिता
116 न येनवस्तुषाजगद्रूपंशास्वत्स्फुरजतिमहनीयामपिगिरं सदर्थांशाद्यार्णस्तनभरनतांशंकरवधूंभवद्भू।
र्त्तिभूयाद्भवजनितदुःखौघशमनी ॥ इतिश्रीशारदातिलकेनामतंत्रेपंचविंशःपटलः २५ ॥
समाप्तः शुभंभूयात् ॥

